

TIC i patrimoni: seguiment, avaluació i estudi de públic. Museu virtual i museu presencial

Glòria Munilla (gmunilla@uoc.edu)
Professora dels Estudis d'Humanitats i Filologia (UOC)
Investigadora (IN3-UOC)

David Garcia (dgarcia@uoc.edu)
Departament de Prehistòria, Història Antiga i Arqueologia (Universitat de Barcelona)

Laura Solanilla (lsolanilla@uoc.edu)
Responsable de difusió a Internet (Institut de Cultura de Barcelona)

RESUM

Com una part fonamental dels objectius marcats en el projecte del grup Òliba, en la seva primera fase de recerca (1999-2001), es va desenvolupar el disseny i la implementació d'una sèrie d'exposicions virtuals, elaborades en col·laboració amb diversos museus de Catalunya que tenien com a premissa bàsica de recerca la idea de complementarietat amb les exposicions presencials corresponents i la posterior avaluació d'aquesta experiència pionera, amb la intenció final d'intentar definir uns paràmetres vàlids per a futurs llocs web de museus. Hi havia encara un altre objectiu, que amb la posterior evolució del Grup i del projecte en si mateix ha quedat confirmat: el fet de considerar aquesta experiència com una "prova pilot" que ens permetés documentar la importància que els recursos tecnològics, les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), tenen i han de tenir en la museologia, la museografia i, per tant, en els museus i les institucions patrimonials, una qüestió que, en certes àrees geogràfiques, com ara la península Ibèrica, encara s'ha de desenvolupar. Tot just ara fa un any, la XIX Conferència de l'ICOM (International Council of Museums) es reunia a Barcelona (2-6 de juliol, 2001) i plantejava com un dels fils conductors de les sessions els canvis que experimenten els museus i el ressò que les TIC han tingut i, encara més, tindran en la gestió i l'organització d'aquests museus ("Gestionant el canvi: el museu davant els reptes econòmics i socials"). Copsar i avaluar fins a quin punt això és del tot cert era, per tant, un altre dels objectius fonamentals, ja que es buscava "l'avaluació de l'efectivitat de les noves tecnologies (ara ja en podem dir TIC) en la difusió i la documentació del patrimoni cultural". Partint d'això, doncs, es van implementar un total de quatre exposicions virtuals, complementàries d'unes altres quatre exposicions de tipus presencial que duïen el mateix nom: "Sempre Eivissa i Formentera", "Aureum Opus: cinc segles de llibres il·lustrats", "M'escriràs una carta?" i "Tresors de la Natura". D'aquestes exposicions virtuals, en diferents graus i formes, se'n va fer un seguiment i una avaluació, els resultats dels quals presentem en aquest treball.

PARAULES CLAU

museus, patrimoni, tecnologies de la informació i la comunicació, avaluació i estudi de públic

SUMARI

1.0. Presentació

1.1. Seguiment

1.1.1. Marc teòric i estat de la qüestió

1.1.2. Plantejaments previs, hipòtesi de partida i solucions adoptades: contextualització i justificació

1.1.3. Estudi específic de les exposicions. Anàlisi de les dades del programa Statistics Server LiveStats 5.0

1.1.4. Valoració global de les dades

1.2. Avaluació

1.2.1. Metodologia

1.2.2. Plantejament i estructura de les enquestes

1.2.3. Indicadors que cal analitzar

1.2.4. Anàlisi de les dades i avaluació dels resultats de les enquestes

1.3. Conclusions generals: reflexions entorn de la qüestió de museu virtual / museu presencial. Les tecnologies de la informació i la comunicació i l'estudi de públic

1.4. Bibliografia

1.5. Annexos

1.5.1. Models d'enquestes

1.5.2. Preguntes i respostes obertes per a exposicions i àmbits temàtics

TIC i patrimoni: seguiment, avaluació i estudi de públic. Museu virtual i museu presencial^[*]

*En la grávida bruma de las salas
con su luz disecada y blanquecina,
el esplendor exacto del ingenio,
el talento radiante: el pincel minucioso
que trazó la espiral de los brocados,
la textura
de la capa de armiño de una reina muy pálida,
el guantelete en escorzo del rudo condotiero,
el sutil esfumado que ahonda el laberinto
de un jardín con arroyos y dragones,
y el tibio azul en jaspes de un río funerario,
la pincelada breve que da brillo a una gema,
y el vibrante caballo de crines de arabesco,
cuajado de atalajes,
el esmalte almelado de un laúd
tañido por un ángel sonriente,
la perspectiva que finge
lejanías herméticas,
la viveza veraz
del horror en los ojos de los mártires...*
**Muy bien. Enhorabuena a todos los artistas.
Buen trabajo.**
*Pero la vida ocurre tan sólo en el presente,
en el fluido veloz
de la insignificancia,
aferrada al anhelo fugitivo:
la adolescente de la mochila caótica
que se sienta en un banco y se descalza
delante del retrato del monarca severo
que se apoya arrogante sobre un globo terráqueo,
y el sudado marfil de los pies breves,
y la lenta rocalla de su pelo barroco
entre el oro barroco de cetros y coronas.
Dos sandalias gastadas sobre el mármol
de la galería adusta en que se exhibe
la hermosura terrible y detenida,
cautiva en la inmortalidad más heladora:
lo que vive en el tiempo sin el tiempo.*

Felipe Benítez Reyes. *En un museo*

* Des d'aquestes pàgines volem expressar el nostre agraïment de tot cor a totes aquelles persones que, d'una manera o d'una altra, han contribuït a fer que, finalment, aquesta recerca i aquest treball fossin duts a bon port. Ara bé, voldríem esmentar aquí molt especialment a Isidor Marí (director dels Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC i comissari de l'exposició "Sempre Eivissa i Formentera"), Pilar Vélez (directora del Museu Frederic Marès de Barcelona i comissària de l'exposició "Aureum Opus. Cinc segles de llibres il·lustrats"), Glòria Bosch (directora en el seu moment del Museu d'Art de Girona i comissària de l'exposició "M'escriràs una carta?"), Anna Omedes (directora del Museu de Zoologia de Barcelona i comissària de l'exposició "Tresors de la Natura"), Carme Prats (directora dels Museus i Centres de Ciències de Barcelona i comissària de l'exposició "Tresors de la Natura"), Fina Parés (directora del Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya) i a tots els membres de l'equip dels diferents museus i exposicions (especialment a Patrícia Castellanos, de l'equip dels Museus i Centres de Ciències), per la voluntat, l'entusiasme, l'eficàcia i la fe que van posar en aquest projecte de recerca. A tots ells, gràcies! Vilanova i la Geltrú - Barcelona, juliol 2002

En este movimiento hacia el público, el museo prorrumpirá, por decirlo así, más allá de sus muros. El responsable de una alta organización cultural de Nueva York imagina así el museo de arte del futuro: "Un nuevo "templo de las musas", tan diferente del de Alejandría, en el que todas las artes, y no sólo la pintura y la escultura, estarán integradas y expuestas en relación con las ciencias físicas y sociales, la filosofía... teniendo sus cuarteles generales en un edificio del centro de la ciudad, donde el ordenador jugará su papel, en beneficio de la circulación continua de los bienes del museo, en las calles, parques, salas de espera, despachos, aviones, automóviles, escuelas, supermercados, etc.

Esta actitud de conquista no sería suficiente: realizar el contacto con el público no lo es todo, es preciso aún que el visitante saque provecho del museo...

Georges Henri Rivière. *La Museología* (1989)

1.0. Presentació

Com una part fonamental dels objectius marcats en el projecte del grup Òliba, en la seva primera fase de recerca (1999-2001), es va desenvolupar el disseny i la implementació d'una sèrie d'exposicions virtuals,^[1] elaborades en col·laboració amb diversos museus de Catalunya que tenien com a premissa bàsica de recerca la idea de complementarietat amb les exposicions presencials corresponents i la posterior avaluació d'aquesta experiència pionera, amb la intenció final d'intentar definir uns paràmetres vàlids per a futurs llocs web de museus. Hi havia encara un altre objectiu, que amb la posterior evolució del Grup i del projecte en si mateix ha quedat confirmat: el fet de considerar aquesta experiència com una "prova pilot" que ens permetés documentar la importància que els recursos tecnològics, les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), tenen i han de tenir en la museologia, la museografia i, per tant, en els museus i les institucions patrimonials, una qüestió que, en certes àrees geogràfiques, com ara la península Ibèrica, encara s'ha de desenvolupar.

Tot just ara fa un any, la XIX Conferència de l'ICOM (International Council of Museums) es reunia a Barcelona (2-6 de juliol, 2001) i plantejava com un dels fils conductors de les sessions^[2] els canvis que experimenten els museus i el ressò que les TIC han tingut i, encara més, tindran en la gestió i l'organització d'aquests museus ("Gestionant el canvi: el museu davant els reptes econòmics i socials").

Copsar i avaluar fins a quin punt això és del tot cert era, per tant, un altre dels objectius fonamentals, ja que es buscava "l'avaluació de l'efectivitat de les noves tecnologies (ara ja en podem dir TIC) en la difusió i la documentació del patrimoni cultural".

Partint d'això, doncs, es van implementar un total de quatre exposicions virtuals, complementàries d'unes altres quatre exposicions de tipus presencial que duïen el mateix nom: "Sempre Eivissa i Formentera"^[uri1], "Aureum Opus: cinc segles de llibres il·lustrats"^[uri2], "M'escriuràs una carta?"^[uri3] i "Tresors de la Natura"^[uri4]. D'aquestes exposicions virtuals, en diferents graus i formes, se'n va fer un seguiment i una avaluació, els resultats dels quals presentem en aquest treball.

1.1. Seguiment

A partir de mitjan dècada dels vuitanta es produeix un canvi significatiu en el concepte de les exposicions museogràfiques. Les presentacions basades únicament i exclusivament en les col·leccions permanents dels museus són ràpidament complementades (i àdhuc substituïdes en el discurs mediàtic i en el favor del públic) per exposicions de caràcter temporal dedicades a un

1. CARRERAS MONFORT, C. (2002). *Els museus virtuals i el grup Òliba: pressupòsits teòrics, estat de la qüestió, disseny, implementació i divulgació*. (Document de projecte, en premsa).

2. El grup Òliba va presentar a l'ICOM les seves primeres experiències de recerca en aquest àmbit, que, al seu torn i tal com va quedar palès en la Conferència, resultaven ser experiències de recerca pioneres en aquest camp a Catalunya i a tota la península Ibèrica. CARRERAS, C.; MUNILLA, G. (2001). "Tecnologies de la informació i la comunicació als museus". XIX Conferència de l'ICOM. Barcelona: Grup Òliba (UOC). MUNILLA, G. (2001). "Noves tecnologies i patrimoni cultural: el projecte Òliba". XIX Conferència de l'ICOM. Barcelona. En la mateixa conferència Manel Castells, en la sessió inaugural, va parlar del paper dels museus respecte del temps, les diverses cultures i la globalització, i va diferenciar molt bé dues possibles evolucions dels museus en un futur proper: museus com a "mausoleus per a elits" o com a "protocols de comunicació per a una nova humanitat".

tema monogràfic que es pretenen convertir, mitjançant un gran aparell publicitari, en les mostres "definitives" i de "visió indispensable" sobre el tema tractat.

Les grans inversions monetàries necessàries per a afrontar aquest nou tipus d'exposicions van provocar l'accés al circuit museogràfic de les grans empreses multinacionals, com ara Fiat, Volkswagen o Telefónica, de vegades com a reclam d'una opció de màrqueting polític davant els estats i en uns altres casos com a sistema d'obtenir publicitat i alhora una rebaixa d'impostos pel seu paper de mecenatge cultural. Les grans exposicions temporals van ser adoptades per les administracions públiques pel fet de considerar que eren fórmules per a dinamitzar econòmicament les ciutats amb atractius turístics, de manera que municipis com Venècia es van especialitzar en grans mostres ("I fenici", "Tiziano", "Gli Etruschi", "I Celti", per posar tan sols alguns exemples de gran impacte mediàtic) des dels anys vuitanta. Això va crear un model que ha estat seguit posteriorment per altres ciutats, que, especialment a l'estiu, centren les seves esperances d'augmentar el nombre de visitants per a desenvolupar la indústria turística en el reclam que representen aquestes mostres.^[3]

Malgrat que el concepte de difusió en aquestes mostres és marcat essencialment per les regles del màrqueting, no tan sols en la seva visió tradicional (catàlegs, cartells) sinó també en objectes d'ús quotidià decorats amb elements emblemàtics de l'iconografia de la mostra (peces de roba, objectes de regal, vaixel·la), la introducció de les tecnologies de la informació i la comunicació dins el marc de la museografia ha plantejat interessants novetats pel que fa als conceptes de difusió dels continguts de les exposicions temporals.

És del tot evident que en la relació entre el públic i els organitzadors d'una mostra es poden trobar motivacions diferents. Entre els primers, una gran part va a les exposicions com a resultat d'una pressió mediàtica que converteix la visita d'una exposició en *quelcom necessari* per a relacionar-se amb les persones de l'entorn immediat, és a dir, un element cultural esdevé un signe distintiu de modernitat i de reconeixement de les activitats com a grup a uns determinats nivells. Per a aquest grup de públic, el "fet" d'haver estat en un museu concret és l'objectiu i la fi de la seva relació amb l'equipament cultural, una idea que, d'altra banda, també veiem en les visites a les col·leccions permanents, atès que és impensable, per exemple, haver anat de visita turística a París i no passar una estona al Louvre, encara que només sigui per a explicar-ho.

Un altre grup de persones cerca, però, alguna cosa més en una mostra: enriquir-se com a ésser humà i esprémer tot allò que els responsables de l'activitat cultural han estat capaços d'organitzar per a servir aquest interès. En aquest cas trobem un punt d'unió entre les expectatives que té una part del públic quan es dirigeix a visitar una exposició i els professionals de l'àmbit de la cultura. És evident que els comissaris d'una exposició i els tècnics i museòlegs que la desenvolupen tenen unes limitacions i condicionants que són resultat de problemàtiques tan diverses i difícils de combinar com ara les econòmiques, espacials, temporals i de contingut; ara bé, és igualment cert que, un cop superat l'estadi de difusió destinat al grup més important de visitants potencials descrit abans, intenten plasmar en un discurs expositiu *quelcom* més que la descripció de les peces que integren la mostra. Fan servir els objectes de tota mena per a trenar un discurs expositiu i reconstruir una part de la història i de la cultura, tant si és en el seu vessant polític, econòmic, ideològic, social o, cosa més important, intentant interrelacionar tots aquests aspectes per a explicar un procés històric i cultural.

Partint d'aquesta última idea s'ha de fer menció d'un dels elements fonamentals per a enllaçar les voluntats de transmetre informació definida pels responsables de les activitats culturals i la disponibilitat de temps que tinguin les persones interessades a aprofundir en els continguts d'una mostra. És evident que quan parlem de l'interès dels visitants pels continguts fem referència a diversos graus de relacions entre visitants i peces, que van des dels que sols veuen una peça però no l'analitzen com a resultat de l'esforç i els condicionants de l'autor, fins als que volen saber-ne més, esbrinar per què un element producte de l'enginy humà té unes formes i solucions tècniques i artístiques concretes i no unes altres, és a dir, els qui es volen endinsar en l'esperit del creador d'allò que veuen com a fórmula per a comprendre i assimilar

3. Altres exemples coneguts són "Velázquez i Goya" (Museu del Prado, Madrid, on les obres exposades pertanyien en un 80% als fons mateixos del museu, és a dir, eren visitables fora de la mostra), "Vermeer" (Londres) o "Van Eyck" (Amsterdam).

quelcom que desconeixen. Una relació d'aquest tipus entre els visitants d'una mostra i el discurs expositiu que es troben planteja, però, diversos inconvenients.

Els discursos museogràfics, tant a les col·leccions permanents com a les mostres temporals, mai no poden ser tan extensos i profunds com moltes vegades voldrien els tècnics i una part (minoritària) dels visitants, ja que el discurs i els elements informatius que les componen (senyalització, cartografia, textos explicatius, textos d'ampliació dels continguts) alenteixen el tempo de la visita, fan difícil captar i mantenir l'atenció dels visitants i provoquen, alhora, una sensació qualificada de vegades de massa elitista a les exposicions, perquè obliguen el visitant a tenir uns coneixements previs per a poder entendre allò que se'ls explica, fet que pot provocar el rebuig d'una part del públic presencial a visitar les exposicions. Així, doncs, la resposta a aquestes preguntes no es troba en el fet de decidir entre dues opcions com ara la reducció de la informació integrada al discurs expositiu o bé la potenciació d'aquesta informació, sinó en el fet de plantejar l'existència de diferents col·lectius de públic i, en conseqüència, recorreguts diferenciats per als visitants segons el seu grau d'interès. Com que és impossible definir dos nivells diferents de presentació d'una mostra en un únic espai físic, la solució s'ha de cercar en una altra forma de transmissió dels coneixements. Aquesta nova forma consisteix en la prolongació de les exposicions temporals (i també de les col·leccions permanents) fora dels límits temporals marcats per la durada de les exposicions i dels límits espacials de l'indret on es fa l'exposició, incloent en aquest darrer apartat també les seus dels museus.⁴ La solució d'aquests problemes, i també un recurs per a potenciar el paper dels equipaments culturals, és, evidentment, l'ús de les TIC.

Hem d'entendre que quan ens referim a l'ús de les TIC no s'han d'incloure en aquest apartat recursos disponibles des de fa molt de temps com a bàsics per a la didàctica d'una exposició, com ara els audiovisuals o altres, sinó la concepció, realització, presentació i ús de programes informàtics destinats a la divulgació, l'aprofundiment i l'aprenentatge dels continguts d'una mostra i, també, a la seva avaluació per part del públic.

L'objectiu fonamental de la introducció de les TIC dins el programa didàctic d'una institució museogràfica és superar els conceptes indicats de temps i espai. El visitant s'ha de poder acostar a l'exposició monogràfica (o bé a les col·leccions permanents) amb una visió diferent de la manera en què ho ha fet tradicionalment fins ara. Les pàgines web de les institucions culturals han de permetre accedir als seus fons o a les peces que integren una mostra temporal, des dels domicilis o els llocs de docència, recerca i, en un futur proper, oci telemàtic, per a poder gaudir d'unes informacions i, alhora, d'un nivell de continguts que difícilment es podran assolir amb una visita presencial. Aquesta consulta de fons ha de permetre també a les persones interessades en un acte o equipament cultural preparar les seves visites físiques als equipaments a què s'ha fet referència, però també allargar l'activitat cultural que representa la visita mitjançant els continguts exposats a les pàgines web, fixant els coneixements adquirits o, simplement, responnent les preguntes o curiositats que s'hagin pogut generar arran del coneixement directe de la mostra. La funció pedagògica dels grans equipaments culturals, per tant, restaria activa més enllà dels condicionants físic i temporal indicats anteriorment.

Les pàgines web també permeten introduir tots els elements i recursos didàctics que són difícils d'encabir dins un discurs expositiu tradicional: textos especialitzats, il·lustració gràfica complementària, muntatges de realitat virtual, enllaços amb recursos d'Internet per a permetre l'ampliació dels continguts i altres elements que, encara que siguin més simples, no deixen de ser necessaris en els conceptes de la didàctica i la difusió dels continguts, com ara els glossaris o les bibliografies en suport electrònic i convencional destinades a la prossecció de la tasca de construcció del coneixement per part de l'usuari d'un equipament, o fins i tot (per què no?!) els jocs. Les pàgines web dedicades a exposicions temporals o a col·leccions permanents també tenen problemes que s'han de plantejar i resoldre a fi que l'ús de les TIC no signifiqui tan sols un embolcall de modernitat buit de contingut didàctic. És a dir, no es tracta de fer un ús indiscriminat de les TIC com a resultat de la pressió social i mediàtica, sinó d'adaptar aquest recurs tecnològic a unes necessitats específiques, a uns plantejaments bàsics i concrets

4. S'ha de recordar, a més, que la solució de les exposicions itinerants per a apropar els continguts d'una proposta cultural al públic té dificultats, cada cop més, per a ser duta a terme, a excepció de les mostres que pertanyen a una institució cultural amb diferents seus (com ara la Fundació Caixa de Pensions o la Fundació Caja Madrid) o bé les que tenen un suport específic que abarateixi els costos dels trasllats, les assegurances, i que atenuï els problemes derivats de la cessió de peces i la superfície de les diferents instal·lacions d'una mostra (com ara l'exposició "Ibers. Prínceps d'Occident", realitzada entre el 1998 i el 1999 en tres seus diferents: París, Barcelona i Bonn; no va tenir el mateix muntatge i discurs expositiu en les seus esmentades, i una part de les peces no va ser la mateixa al llarg de la durada del muntatge).

destinats a resoldre, ampliar o complementar una part del discurs museogràfic.

La pàgina web d'un museu o d'una exposició temporal ha de ser, en tot moment, un element viu, o sia, s'ha de convertir en una eina que no tan sols proporcioni informacions bàsiques i primàries sobre l'esdeveniment cultural (com ara els horaris o la forma d'accés), sinó que realment, pel seu disseny i continguts, impulsi l'usuari a fer-ne ús de manera continuada, a explorar totes les seves possibilitats; l'ha d'obligar, per l'interès creat, a tornar sovint a la pàgina per a continuar fruit de la documentació que hi pot obtenir. Per a complir aquesta premissa són necessàries dues coses: que el disseny i els continguts inicials de la pàgina web siguin prou atractius i complets per a poder justificar-ne l'existència com a complement de la mostra presencial, i que aquests continguts siguin revisats i ampliat periòdicament per a superar el concepte de *quelcom conegut* que pot arrelar en l'ànim de l'usuari en el moment en què la pàgina web no li ofereixi cap informació nova que desconegui, és a dir, cal evitar en tot moment que l'usuari tingui la sensació d'haver esgotat el recurs.

Un element fonamental per a aconseguir la implicació de l'usuari i augmentar el nombre de visites és potenciar la participació del navegant en els continguts de la pàgina a partir de diferents tipus de recursos didàctics, com ara la navegació per espais de realitat virtual o els jocs interactius. Només amb la participació es trenca la relació unidireccional de la comunicació d'informació que sovint és a la base dels problemes per a transmetre les idees bàsiques d'un equipament cultural.

El fet que una mostra temporal o una exposició permanent compleixi realment amb les funcions exigibles a una institució cultural pel que fa a la divulgació del coneixement i a la transmissió de la cultura a la societat només es pot analitzar a partir de la realització d'enquestes entre els visitants (és a dir, entre els usuaris de l'equipament), atès que d'altra manera les conclusions restarien estrictament dins les esferes dels tècnics i es faria difícil apreciar si una activitat museogràfica ha complert amb el seu fi últim de transmetre informació a la societat. És evident que les TIC constitueixen un recurs indispensable per a conèixer l'opinió dels visitants, tant presencials com virtuals.

Un breu repàs a les experiències desenvolupades fins al present per part dels organismes públics encarregats de la conservació i la difusió del patrimoni indica clarament que les TIC no s'han emprat fins ara en el sentit que hem assenyalat, sinó que, més aviat, constitueixen eines de propaganda o d'informació complementàries, però no una eina decisiva a l'hora de desenvolupar tasques didàctiques.^[5] Ni tan sols els grans museus europeus (Louvre, British Museum, Museu del Prado) han estat capaços d'organitzar un veritable museu virtual que permeti analitzar els seus fons des de l'enfocament de l'estudi de les peces i no de la contemplació, malgrat que, de fet, aquesta darrera premissa tampoc no es pot complir a les pàgines web de les institucions esmentades (com a les de molts altres museus), ja que presenten específicament el més granat dels seus fons i sense gaire documentació complementària. És a dir, els grans i clàssics museus i centres de la cultura continuen apostant per la presència física del visitant davant la peça com a sistema bàsic per a conèixer-la i obtenir-ne informació. Aquest problema és encara més greu si tenim en compte que el discurs museogràfic d'aquestes grans institucions s'ha orientat cap a les idees d'*instal·lació* de les peces en detriment de les idees d'*explicació* de les peces, de manera que s'ha eliminat el contingut del fet històric i cultural que tota obra té a fi d'afavorir els elements contemplatius de la bellesa aïllada. Això es fa especialment palès en l'àmbit dels museus d'art.

El projecte Òliba portat a terme per la UOC ha mirat d'aplicar aquestes reflexions sobre l'ús de les TIC en un estudi marc d'anàlisi de la realitat de les exposicions temporals, desenvolupant eines d'informació i avaluació en col·laboració amb altres institucions de l'àmbit cultural i acadèmic de Catalunya i les Balears. Així, les exposicions temporals "Sempre Eivissa i Formentera", "Aureum Opus", "M'escriràs una carta?" i "Tresors de la Natura" han estat dotades de pàgines web accessibles tant des del recinte de l'exposició com mitjançant Internet, en una temporització paral·lela a la durada real de la mostra i mantinguda amb posterioritat. Un dels objectius d'aquesta experiència, explicats a les pàgines següents, ha estat observar la

5. MUNILLA, G. (2000). "Història on-line. Els museus d'història a la Xarxa". *L'Avenç*. Núm. 247, pàg. 60-63. MUNILLA, G. (2000, maig). "Noves tecnologies a Internet per a la difusió del patrimoni". *Jornades d'Arqueologia i Tecnologies de la Informació i la Comunicació: Recerca, Docència i Difusió. TECNOART*. Barcelona. MUNILLA, G. (2000, abril). "Difusió, patrimoni i museus". *Jornades d'Arqueologia i Tecnologies de la Informació i la Comunicació: Recerca, Docència i Difusió. Estudis d'Humanitats i Filologia, UOC. Departament de Prehistòria, Història Antiga i Arqueologia, UB. Barcelona*.

reacció del públic davant la possibilitat d'accedir als continguts d'una exposició de forma virtual, cosa que els permetia avançar en el seus continguts durant més temps per sobre de les limitacions espacials i temporals descrites anteriorment. Hem volgut també demanar als visitants la seva opinió sobre les TIC com a eina de difusió de la cultura mitjançant enquestes àmplies sobre diversos aspectes del contingut i el disseny dels materials objecte d'estudi.

Ara bé, més enllà dels resultats específics d'aquest treball de recerca, el que queda molt clar és que les TIC són un element no tan sols de futur, sinó també de present per a totes les institucions culturals, i el fet que la seva adaptació, en un món on la comunicació ha reduït les distàncies físiques fins a anorrear-les, és inevitable. De la mateixa manera que els sistemes d'exposició museogràfics basats en les idees de l'antiquarisme imperant al segle XIX van ser superats al llarg de la segona meitat del segle XX introduint els elements de la didàctica en els discursos de presentació, també les TIC, amb el concepte del museu virtual, han de ser un dels elements decisius de la divulgació i la didàctica culturals del segle XXI.

1.1.1. Marc teòric i estat de la qüestió^[6]

Des del món de les ciències socials, en els darrers anys s'han publicat molts estudis teòrics sobre el nou paradigma de la societat de la informació en general i sobre el concepte d'hipertext en particular.

Els treballs i estudis de Landow, Castells o Lévy,^[7] entre altres, són un referent obligat per a emmarcar aquest fenomen i valorar-ne les conseqüències en la societat del nou mil·lenni. Cal dir, però, que, si bé aquests estudis proporcionen un marc teòric general indispensable a l'hora d'apropar-se a la relació que s'estableix entre la gestió del patrimoni i les TIC, cap d'ells proporciona eines metodològiques per a analitzar els casos particulars. En l'actualitat no hi ha criteris estàndards i homologats per a avaluar els recursos hipermèdia. El que sí podem trobar són algunes iniciatives des de diversos àmbits professionals que proposen criteris per a l'avaluació qualitativa de webs. No obstant això, i tal com veurem a continuació, tots aquests criteris només comprenen aspectes parcials del procés avaluador i deixen de banda la seva necessària interrelació.

En primer lloc, un nombre important de criteris són els que provenen de professionals del món de la documentació i la biblioteconomia^[8] que miren d'establir uns certs paràmetres avaluatius. Un cop analitzats i comparats amb la nostra experiència professional, ens vam adonar que aquests criteris prioritzen els aspectes de contingut i que tracten de manera marginal els aspectes formals i de navegació que nosaltres considerem fonamentals per a l'anàlisi de qualsevol web. En segon lloc, una altra font útil per a poder establir criteris avaluatius són les guies d'estil per a la confecció de llocs web editades per algunes institucions.^[9] Aquestes guies posen l'èmfasi en els aspectes formals i tecnològics, però deixen de banda els aspectes de contingut o bé en parlen de manera molt genèrica.

Finalment, en els darrers anys ha sorgit la preocupació pels conceptes relatius a la navegació, o el que alguns autors anomenen *usability* o "facilitat d'ús", la qual cosa s'ha reflectit en l'edició d'alguns estudis pioners sobre el tema.^[10] Aquestes publicacions aprofundeixen en aquests aspectes, però no estableixen criteris pròpiament dits d'avaluació i ometen tot allò relacionat amb el contingut. Considerem que el motiu pel qual cap d'aquestes tres fonts proporcionen uns criteris vàlids rau en l'aproximació

6. Aquest apartat sobre el marc teòric i l'estat de la qüestió forma part del treball final de carrera desenvolupat per Laura Solanilla Demestre als Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC, en què la tutora de continguts va ser Glòria Munilla, atès que el projecte des de bon començament va ser concebut com una de les accions derivades de la nuclearització del grup de recerca Oliba. El treball va obtenir la màxima qualificació. És per això que també la vam considerar signant d'aquest document encara que Laura Solanilla no hagués participat directament en el primer procés de recerca del document de projecte que teniu a les mans. SOLANILLA DEMESTRE, L. (2001). *Argon@uta. Les TIC a les webs dels museus d'Història i Arqueologia*. Treball final de carrera. Estudis d'Humanitats i Filologia, UOC.

7. LANDOW, G. P. (1996). *Teoría del hipertexto*. Barcelona: Paidós. CASTELLS, M. (1997). *La era de la información*. Madrid: Alianza Editorial. LÉVY, P. (1999). *La cibercultura, el segon diluvi*. Barcelona: Ediuoc. LÉVY, P. (1998). *¿Qué es lo virtual?* Barcelona: Paidós.

8. Un portal d'accés a diversos criteris d'aquesta mena és l'Evaluating Internet Resources for SOSIG. Social Science Information Gateway^[un5].

9. Un bon exemple d'això seria la Web Style Guide^[un6] de la Universitat de Yale.

10. ROSENFELD, LOUIS; MORVILLE, PETER. (1998). *Information architecture for the World Wide Web*. Cambridge: O'Reilly & Associates. NIELSEN, J. (2000). *Usabilidad. Diseño de sitios web*. Madrid: Prentice Hall.

parcial al mateix concepte d'hipertext. Un lloc web es podria definir com la interrelació entre un contingut, una visualització d'aquest contingut i el seu funcionament. Aquests tres aspectes -el de contingut, el formal i el de navegació- són indestruïbles i simbiòtics l'un de l'altre. Un lloc web no pot ser analitzat parcialment ni de forma sectorial, ja que a Internet el contingut, la forma i el funcionament són les tres dimensions en què l'hipertext es configura. Per tant, els criteris de valoració proposats han de tenir en compte aquests tres aspectes i les interrelacions mútues que generen.

Un document hipertextual no hauria de ser un document textual passat a suport HTML. Com tampoc no s'hauria de concebre com un document textual al qual s'afegeixen recursos auditius o visuals. Un document hipertextual obliga a fer una conceptualització nova del discurs que es vol transmetre, tot abandonant la linealitat discursiva pròpia, per exemple del suport paper, per a entrar en una nova dimensió comunicativa. Per tant, l'hipertext s'ha de concebre com una globalitat de sentit que permet una dimensió interactiva amb l'usuari, subvertint les regles clàssiques establertes entre la funció de l'emissor i la del receptor. Així, doncs, després de tot el procés de recerca desenvolupat quant a seguiment i avaluació, considerem que uns criteris vàlids d'avaluació haurien de preveure una sèrie de paràmetres:

a) **En l'àmbit dels continguts** caldria considerar si la informació oferta és rellevant, si s'ha tractat amb rigor i precisió i si aporta algun valor afegit sobre el que podia oferir una visita presencial. També caldria valorar si el llenguatge compleix els mínims exigibles de rigor gramatical i sintàctic, si el registre i el to del discurs són accessibles per a tota mena de públics i si la informació s'ofereix segons les potencials necessitats de l'usuari.

b) **En l'àmbit formal**, caldria valorar especialment que la visualització de les pàgines les fes atractives per a l'usuari, que no hi hagués problemes de llegibilitat del contingut com a conseqüència d'un deficient contrast de color, un cos de lletra massa petit o la utilització d'una tipografia inadequada. També s'ha de tenir en compte la funció de les imatges dins el discurs, i cal valorar positivament els casos en què les imatges hi aconsegueixen una funció informativa. Un altre aspecte que cal tenir present és observar si la incorporació d'elements gràfics i multimèdia alenteix excessivament la descàrrega de la pàgina; en aquest cas el web rep una valoració negativa. Finalment, també es considera quelcom positiu que els webs hagin previst en el seu disseny opcions d'accessibilitat per a usuaris amb alguna mena de minusvalidesa.

c) **En l'àmbit de la navegació**, es valoraria especialment l'organització de la informació i com es presenta a l'usuari. Es té en compte l'existència i la tipologia d'ajudes a la navegació que conté el web, i la quantitat i facilitat d'accés als connectors necessaris per a poder visualitzar correctament el web. Finalment, cal avaluar la presència o no-presència de recursos interactius per a l'usuari i, a més, quin grau d'interactivitat proporcionen.

d) A la valoració en conjunt d'aquests factors, caldria afegir un nou concepte, la **cibermuseografia**,^[11] el qual inclouria els aspectes específics del sector del patrimoni lligats a la problemàtica directa del museu (valor afegit respecte de l'experiència presencial, obertura a nous sectors de públic, capacitat empàtica amb l'usuari, capacitat educativa...).

1.1.2. Plantejaments previs, hipòtesi de partida i solucions adoptades: contextualització i justificació

El procés d'avaluació va començar amb la necessària recollida d'informació, imprescindible per al posterior treball d'anàlisi. En realitat, tot el procés comporta dues

11. CARRERAS, C. (2002). *Els museus virtuals i el grup Òliba: pressupòsits teòrics, estat de la qüestió, disseny, implementació i divulgació*. (Document de projecte, en premsa), especialment l'apartat 1.1.5, "Criteris generals en el disseny de webs per a museus".

parts ben diferenciades però complementàries i bàsiques per a analitzar l'estudi de públic:

1. El seguiment de les exposicions, és a dir, el control de l'accés als webs per part del públic. Aquesta primera fase és la que presentem a l'apartat 1.1, que té el títol de "Seguiment".
2. L'avaluació de la valoració del públic. Aquest procés l'estudiem i l'analitzem a l'apartat 1.2, que es titula "Avaluació".

Abans d'examinar a fons el procés d'anàlisi i els resultats assolits en el procés de seguiment, és del tot necessari tractar de la problemàtica específica que comporta el tipus d'estudi que hem dut a terme. Gràcies a això entendrem molt millor les solucions adoptades posteriorment. Les dificultats que hem anat trobant al llarg del procés d'estudi es poden incloure en dues menes de categories: d'una banda, els problemes derivats de l'ús específic d'un programari concret, i, de l'altra, els que tenen a veure amb l'intent d'analitzar i estudiar allò que és nou amb eines d'anàlisi tradicionals, les quals s'han demostrat específiques i inseparables del seu àmbit normal d'aplicació.

✓Qüestions plantejades amb el programari

Tal com comentàvem anteriorment, la primera tasca que es va portar a terme, una vegada es va posar en funcionament la primera de les exposicions virtuals, va ser la recopilació d'informació, la recollida sistemàtica de dades. Les categories d'informació que es volien recollir eren, en principi, tota una sèrie de paràmetres que, més endavant, ens permetrien analitzar el comportament de la gent respecte d'aquella exposició: nombre de visitants, temps dedicat a la visita, temps invertit en cadascun dels àmbits de l'exposició, durada de l'exposició... Això és extremadament fàcil de mesurar en el cas de les exposicions presencials, ara bé, la utilització d'un nou canal d'expressió i comunicació en el cas de les exposicions virtuals implica, necessàriament, l'ús, també, de noves tècniques i de noves tecnologies en el procés de recollida de dades.

Efectivament, l'expansió imparable d'Internet aquests darrers anys ha comportat el desenvolupament paral·lel d'eines informàtiques concretes (programari) a fi de poder entendre i avaluar l'ús que fa el públic de les pàgines web, i d'actuar en conseqüència per a potenciar les visites al lloc. En el cas del grup Òliba es va triar el programa Statistics Server LiveStats 5.0, de MediaHouse Software Inc. Amb tot, cal completar aquestes eines de programari amb altres fonts d'informació, atès que no són l'únic element en què ens podem fonamentar per a avaluar la visita virtual a una exposició: hi ha tot un seguit de dades que un programa com aquest no preveu i, per tant, cal completar aquesta informació amb altres elements, com ara les enquestes als visitants.

Les primeres experiències d'ús d'aquest tipus d'eina per a avaluar les exposicions virtuals van ser en general satisfactòries i ens van permetre recollir un gran volum d'informació, necessari per a dur a terme després tota la tasca d'anàlisi i recerca. Amb tot, cal dir que l'ús de les TIC (tecnologies de la informació i de la comunicació) comporta la possibilitat que el tipus de problema que tinguem no sigui pas metodològic, sinó tècnic. Efectivament, durant uns quants períodes al llarg de tot el temps que el nostre grup va anar avaluant les visites als webs de les exposicions amb aquest programa vam experimentar problemes greus de caràcter tècnic relacionats amb el servidor, que van tenir com a conseqüència més immediata que el programa deixés de recollir dades durant diversos lapsos temporals. Aquest problema fou detectat al moment oportú, però va esdevenir difícilment solucionable al llarg del període objecte de l'estudi, amb la qual cosa s'han establert tot un seguit de factors correctius de les dades i diverses solucions imaginatives,^[12] que han permès recuperar una part de la informació perduda i poder tenir l'absoluta fiabilitat i confiança en les dades que necessitàvem per a poder tirar

12. Aquests elements correctors, com també les solucions adoptades, s'aniran explicant amb detall al llarg d'aquest treball, a mesura que durant el discurs expositiu anem trobant les dificultats descrites.

endavant el projecte d'investigació i avaluació.

✓ Aplicació de les eines d'anàlisi pròpies de l'avaluació presencial a l'entorn virtual

El procés d'anàlisi de les exposicions tradicionals o presencials parteix, si ens basem en unes determinades línies de recerca endegades internacionalment,^[13] de la possibilitat de determinar dos indicadors avaluatius bàsics: el *poder de retenció* i el *poder d'atracció*.

El *poder de retenció* fa referència a la seva mesura mitjançant el registre del temps en què una persona s'atura davant un expositor, vitrina, panell o similar. Si l'expositor on gairebé tothom s'atura només fos capaç de retenir el públic alguns segons, llavors l'objecte exposat no tindria gaire "poder de retenció".^[14] Des d'un punt de vista pràctic, hi ha diverses maneres d'obtenir aquest índex, fonamentades evidentment en la feina bàsica de camp, és a dir, en la persona/avaluador que, col·locada davant el panell que s'ha d'avaluar, recull aquesta categoria d'informació.^[15]

Com a part del nostre procés de recerca, vam dur a terme la temptativa de provar de traslladar en primer terme el concepte de poder de retenció des de la presencialitat a l'anàlisi i avaluació de les exposicions virtuals. En un primer moment això es va fer cercant equivalències entre els paràmetres bàsics utilitzats per a avaluar les exposicions presencials i les dades existents per a les virtuals. Efectivament, vam poder comprovar que hi ha elements que permeten equiparar a priori els dos processos avaluatius, però, com veurem a continuació, també hi ha un seguit de problemàtiques específiques que dificulten en gran manera aquesta tasca.

El concepte *poder de retenció* és complicat de traslladar directament al procés d'anàlisi d'una exposició virtual, tal com es fa servir en una exposició presencial, en la qual aquest concepte es mesura, com hem vist anteriorment, a partir del registre del temps que una persona s'atura davant l'expositor o panell. Aquest fet implica, a la pràctica, que hi hagi una persona, l'avaluador, que controli directament i presencialment el que fa una altra, l'espectador, davant l'objecte exposat; literalment, va comptant el temps que passa l'espectador davant l'expositor/panell/vitrina, i a aquest temps obtingut posteriorment s'hi apliquen els factors correctius adients. Ara bé, la persona que ho avalui, per bé que tindrà molta cura de mesurar el temps que dedicarà aquest visitant a llegir el panell, a mirar l'objecte, etc., discriminarà, lògicament, el temps en què aquesta persona tingui algun tipus de distracció;^[16] així, per exemple, tindrà molt en compte el temps que aquesta persona passi xerrant amb algú que s'ha trobat a l'exposició, per atzar, justament davant el panell que en aquell moment mirava o llegia, atès que si no rebutgés aquesta part del temps, els resultats evidentment estarien viciats des de la base i portarien a errors posteriors en el procés d'avaluació.

En el cas d'una exposició virtual, però, com es concreta això? Molt sovint les persones que visiten pàgines web tenen oberts diferents canals d'Internet al mateix moment, és a dir, consulten i visiten diferents llocs web a la vegada, i com a resultat és molt freqüent que una pàgina pertanyent a un web determinat resti oberta bastant de temps sense ser consultada, ja que en aquell moment l'usuari visita un altre web al qual també està

13. Sens dubte els museus i les institucions patrimonials més avançats en aquest sentit són els museus de ciències i, davant altres experiències, els anglosaxons. No és pas difícil comprendre aquest fet, atès que, de sempre, els professionals de la ciència i els conservadors de museus d'aquest àmbit són conscients de la dificultat de transmetre els coneixements i de fer que la seva difusió sigui comprensible per al públic en general. Entre les experiències pioneres en l'avaluació i el seguiment de les exposicions destaquen, entre altres, el Museu d'Història Natural de Londres i el Museu Reial d'Ontàrio, al Canadà. És interessant la consulta del següent llibre: HOOPER-GREENHILL, E. (1994). *Los museos y sus visitantes*. Gijón: Ed. Trea, S.L., pàg. 100 i següents. Ens referim a un autèntic procés avaluador i de seguiment que inclou el que anomenem avaluació preliminar (duta a terme a l'inici i paral·lelament a la recopilació d'idees per a l'exposició), avaluació formativa (posa a prova aquestes idees i els objectes que seran exposats) i avaluació final (avalua els èxits/objectius aconseguits un cop el procés s'ha acabat), i no a un simple full de seguiment a la sala perquè els visitants hi puguin anotar el seu parer, un costum molt estès a una gran part dels centres i institucions patrimonials però que, cada vegada més, cosa reconeguda pels mateixos conservadors dels museus, és poc eficaç i rendible per a analitzar la valoració del públic.

14. HOOPER-GREENHILL, E. (1994). *Los museos y sus visitantes*. Gijón: Ed. Trea, S.L.

15. Pel que fa al seguiment i la mesura del temps en les exposicions presencials, s'hi fa servir la fórmula següent: $P = TT - (M + X + T)$, en què P és el temps de desplaçament emprat per a anar d'un lloc a un altre, TT és el temps total mesurat, M és el temps utilitzat davant cada panell per a mirar-lo o fer-lo funcionar, X és el temps emprat per a parlar amb els altres i T és el temps perdut –quan de forma clara el visitant no es dedica a l'exposició– (volem agrair aquesta informació, facilitada per la Sra. Patricia Castellanos). Podem observar com és de minuciosa la mesura del temps en el cas de les exposicions presencials, i la dificultat immensa de traslladar literalment el mateix concepte a l'àmbit de la virtualitat: P tindria un valor pràcticament 0 en el cas que l'internauta disposés d'ordinadors i connexions d'última generació, però variaria molt (i seria difícilment mesurable) en el cas de màquines o connexions més antigues. X i T són, directament, impossibles de mesurar en la immensa majoria dels casos, ja que no disposem de càmeres i micròfons a l'interior de cada habitatge privat que ens proporcionin aquesta informació. TT i M, en definitiva, es tendeixen a identificar en la mesura del temps en l'àmbit de la virtualitat, en un exercici que, evidentment, distorsiona enormement els resultats i les conclusions finals.

16. Vegeu la nota anterior.

connectat. El programa LiveStats, que com hem vist anteriorment és el que, entre altres coses, fa la funció de mesurar el temps que cada usuari/internauta està connectat a una pàgina d'un web, comptarà tot el temps en què aquesta pàgina estigui oberta, independentment del fet que l'usuari la consulti. És a dir, contràriament al que feia la persona que controlava el temps de la visita presencial al museu, el programa no discrimina el temps que no s'ha invertit estrictament a la consulta de la pàgina, ni porta a terme cap tipus de rectificació.

Quina pot ser, doncs, la solució a aquesta problemàtica? Durant el procés desenvolupat per a intentar trobar vies d'anàlisi i d'avaluació de les exposicions virtuals, els passos que es van fer per a valorar el seu poder de retenció es basaven estrictament, com ja hem dit anteriorment, en la dinàmica seguida per a valorar les exposicions presencials. En aquest sentit, en primer lloc es va fer una selecció/filtració de les pàgines del web de l'exposició que contenien estrictament un contingut, ja que el programa LiveStats proporciona informació sobre el temps de consulta de cadascuna de les pàgines, independentment que aquestes siguin de contingut, marcs, distribuïdors, índexs, etc. L'anàlisi que miràvem de fer comportava la valoració tan sols de les pàgines que podríem anomenar "amb contingut", perquè eren aquestes les que, en principi, es podien assimilar més fàcilment al que en la presencialitat constituïen els plafons, vitrines i panells. Una vegada realitzada la filtració, disposàvem finalment del conjunt de pàgines significatives de cada web, associada cada una al corresponent temps total que s'havia invertit en la seva visita, com també al nombre de visitants/internautes que hi havia accedit.

El següent pas va ser intentar establir un primer índex que ens ajudés a valorar aquest poder de retenció que tractàvem de valorar, per a la qual cosa vam fixar *una mitjana (t/v) entre el temps total invertit en cada pàgina (t) i el nombre de visites realitzades a cadascuna d'aquestes pàgines (v)*. Els resultats que ens van donar aquests càlculs estadístics descriptius bàsics, amb tot, tenen un valor molt relatiu: l'índex avaluatiu *t/v* equivalia, molt probablement, de forma estricta a l'índex avaluatiu del poder de retenció en les exposicions presencials (temps/panell), que és el que miràvem de cercar, però presentava alguns problemes.

El primer d'aquests problemes és de representativitat. Efectivament, disposàvem d'un índex que d'alguna manera ens permetia comprovar la quantitat mitjana de temps que una persona feia servir per a consultar una pàgina en concret, però aquest era un valor específic d'aquesta pàgina i no possibilitava cap mena de comparació entre pàgines, ja que aquestes presentaven característiques estrictament pròpies, diferents les unes de les altres, que l'índex no tenia en compte: hi havia diferència en la quantitat de text de cada pàgina, en la quantitat d'elements en què es podia fer clic, etc. En resum, no podíem concloure que una pàgina tenia més poder de retenció que una altra tan sols a partir de l'anàlisi d'aquest índex, ja que les característiques intrínseques definitòries de cada pàgina eren incomparables tal com havíem definit aquest element: una pàgina podia retenir més temps una persona solament pel fet que tingués més quantitat d'informació i no necessàriament pel fet que els continguts resultessin especialment interessants o atractius per al públic, i era això últim el que preteníem mesurar.^[17]

Cal assenyalar que, si bé aquest problema que acabem de detallar podia ser en darrer terme més o menys solucionat, no s'esdevé el mateix amb el següent, que es va mostrar definitiu per a concloure la impossibilitat de continuar per aquesta via de recerca amb la intenció de trobar elements avaluatius de les exposicions virtuals. El problema procedia,

17. És a dir, és cert que ens dona una mitjana de temps per visita a cada pàgina, però no és significatiu el fet que d'una pàgina ens doni, per exemple, una mitjana de 30 segons per visita i d'una altra, 200 segons: no es pot inferir de manera automàtica, a partir d'uns resultats com aquests, que el poder de retenció de la segona pàgina és més gran que el de la primera, atès que potser darrere d'aquests resultats s'amaga el fet que la segona pàgina (el plafó/l'expositor/la vitrina de les exposicions virtuals) és molt més densa quant a contingut que la primera, cosa que implica necessàriament una inversió més gran de temps per a consultar-la, independentment de l'interès que pugui tenir. Un darrer intent estadístic de solucionar aquest problema va ser la creació d'un nou índex (PR), que va ser el resultat de realitzar un quocient entre *t/v* i *t_e*, definit aquest últim com el temps estimat o temps mínim que es considerava necessari per a consultar cadascuna de les pàgines del web. El resultat d'aquest quocient era un índex que donava resultats al voltant del valor 1, de manera que si $PR = 1$, això implicava que el temps mitjà invertit per visita (*t/v*) era igual al temps mínim estimat (*t_e*) per a la consulta d'aquesta pàgina en concret; d'alguna manera es podria dir, en valors relatius, que el poder de retenció d'aquesta pàgina era normal. Així mateix, un valor per a $PR > 1$ implicava que la visita mitjana dedicava més temps que la visita mínima establerta i que, per tant, el poder de retenció era alt, mentre que un valor $PR < 1$ volia dir que la visita mitjana dedicava menys temps que la visita mínima establerta i que, per tant, el poder de retenció de la pàgina era baix. Malauradament, l'aplicació d'aquest índex a les exposicions virtuals objecte d'avaluació va donar uns resultats subjectivament estranys, en els quals apareixen com a pàgines amb més poder de retenció algunes que, en principi i de forma subjectiva, no semblava que poguessin representar una oferta excepcionalment atractiva per al gran públic. Els treballs posteriors van indicar que el problema es trobava en el concepte temps, element bàsic de tots els càlculs i índexs realitzats.

com ja hem apuntat anteriorment, del concepte temps i, concretament, de la forma en què es mesura el temps a Internet. Efectivament, els intents d'avaluació fets fins ara es basaven en l'aplicació d'índexs avaluatius procedents de l'àmbit presencial i que tenen com a fonament la mesura del temps. En el cas de les exposicions virtuals, l'element temps esdevé inusualment difícil de mesurar, una dificultat que rau sobretot en la incapacitat de traspasar la pantalla que tenim al davant i mesurar, de manera fidedigna, què és el que fa la persona que hi ha a l'altra banda. La visita virtual, la visita a un web en definitiva, és en general un acte individual, que es fa habitualment en la intimitat,^[18] i com a tal és difícilment controlable/valorable/mesurable. La visita virtual es fa, molt sovint, des de l'habitatge particular, fet que condiciona en gran manera l'ús que se'n fa o el tipus de visita que es porta a terme, com a conseqüència directa d'un evident i comprensible relaxament més gran del visitant. El fet tangible i directe d'anar a veure una exposició presencial implica d'alguna manera centrar-se i concentrar-se en aquesta mostra: dient-ho d'una forma simple i directa, no hi ha res més a fer, en aquell moment precís, que visitar l'exposició.^[19] En l'habitatge, però, els condicionants canvien extraordinàriament. A casa, les possibles "temptacions" i "distraccions" que poden causar la pèrdua momentània de l'atenció vers la pantalla són incomputables: els nens, el timbre de la porta, la televisió, la ràdio, anar al lavabo, la nevera, altres canals d'Internet oberts alhora, etc. En conseqüència, nosaltres com a avaluadors, i evidentment tampoc el programa que registra la informació relativa al temps d'ús del web, no podem saber si el temps que s'ha mesurat com a invertit en la visita a la pàgina correspon efectivament i de manera íntegra a una atenció clara, per part del visitant, vers allò que s'hi mostra.

Pel que fa a l'altre índex de valoració, el **poder d'atracció**, vam topiar amb problemes molt semblants. Aquest índex es defineix com *la proporció que hi ha entre el nombre de persones que s'aturen en l'exposició (davant diferents expositors) i el nombre total de visitants que hi van*. Malauradament, el seu fonament també és el temps i, com acabem de veure, aquest concepte és de difícil definició en els entorns virtuals. Així, doncs, se'n va haver de desestimar l'ús i va esdevenir necessari definir noves estratègies d'anàlisi de les exposicions a Internet.

✓Qüestions relacionades amb la recollida de dades

Una altra de les problemàtiques que hem hagut d'afrontar ha estat el de les dades parcials. Ja hem explicat anteriorment les dificultats que vam tenir durant el procés d'avaluació a causa dels problemes inherents a la manera de mesurar el concepte temps per part del programa LiveStats. Ara hem de fer referència als problemes que es deriven directament de la confiança en la fiabilitat de les noves tecnologies. El projecte va mantenir el programa LiveStats penjat a un servidor que més endavant es va veure que era molt problemàtic, ja que sovint s'hi produïa una desconexió temporal que comportava la fi temporal del procés de recollida de dades per part del programa. Això ha fet que per a uns determinats dies (que hem denominat dies "0") no disposem d'informació. Per a superar aquest contratemps es va definir un concepte, els **dies hàbils**, que és el *resultat de restar al conjunt de dies de cada mes els dies "0" i també els dies anterior i posterior a aquests dies "0"*. La raó d'eliminar igualment les dades corresponents als dies anterior i posterior als dies "0" rau en el fet que no coneixem amb exactitud ni el moment en què el servidor va deixar de funcionar ni tampoc quan es va tornar a connectar, de manera que podia haver passat, per exemple, que la desconexió es produís durant les darreres hores del dia anterior i que la connexió correspongués a les primeres hores del dia posterior, de manera que les dades d'aquests dos dies quedessin fatalment afectades. Davant la necessitat de ser extremadament rigorosos amb les dades, doncs, vam optar per fer una filtració estricta, que incloïa també els dies posterior i anterior.

Un altre dels problemes és el derivat dels llargs períodes de temps dels quals no tenim

18. Tret de les visites realitzades a partir de terminals instal·lades en el lloc mateix de l'exposició presencial (exposicions plantejades amb una doble via paral·lela, presencial i virtual), un element encara no excessivament estès.

19. O, en tot cas, si el visitant no se centra estrictament en l'exposició quan fa la visita presencial i es distreu amb altres aspectes (amb persones, per exemple) hi ha la possibilitat d'aplicar un índex corrector, tal com hem vist en la nota 2, a partir de la facilitat existent en la presencialitat de documentar de forma acurada aquests lapsos temporals utilitzats en realitzar activitats diferents del que és estrictament veure l'exposició. Aquesta opció d'aplicar un índex corrector és extraordinàriament difícil de traslladar a la virtualitat, tal com expliquem a continuació.

informació, per raons semblants a les descrites. En alguns casos, aquesta manca d'informació pot afectar un període de temps bastant llarg, fins i tot de diversos mesos. La solució d'aquest problema va comportar la recerca de noves fonts d'informació. En darrer terme, vam trobar una solució prou bona en el recompte total del nombre de *hits* (peticions de fitxers) realitzats a cadascun dels webs de les exposicions, dada recollida a partir del seguiment que el mateix programa LiveStats havia fet del web dels Estudis d'Humanitats i Filologia^[url7] de la UOC. Es tracta, però, d'una dada que cal que sigui processada per tal que ens resulti veritablement útil. El nombre de *hits* realitzats és, estrictament, el nombre de vegades que es fa un copet sobre el botó del ratolí dins una pàgina d'un web. Aquesta dada, per si mateixa, no ens aporta gran cosa, però si disposem d'informació fiable referent al comportament de les visites al web en mesos anteriors als de la pèrdua d'informació, aleshores sí que podem dur a terme unes determinades operacions que ens permetran extrapolar dades. El procés és ben senzill: *establim un índex (h/s), producte de fer la mitjana entre el nombre de hits (h) i el nombre de sessions de visites (s) totals documentades durant el període en què es va poder recollir informació directament del web de l'exposició*. Aquest índex, específic i únic per a cada exposició, ens servirà per a extrapolar les dades referents al nombre de visites al web, ja que partim del coneixement del nombre de *hits* i disposem d'un índex (*h/s*) a fi de realitzar una senzilla regla de tres.

El programa Statistics Server LiveStats 5.0

Tal com diu el fabricant del producte, MediaHouse Software Inc,^[20] el programa Statistics Server LiveStats 5.0 és una eina comprensiva d'anàlisi de llocs web adreçat principalment a empreses i webs centrats en el que s'anomena comerç electrònic (*e-commerce*). Es tracta d'un programari destinat principalment a les persones que cerquen obtenir estadístiques ràpides i fiables del funcionament i ús que es fa del seu lloc web. El programa garanteix que controla el tràfic que suporta el web en tot moment, les vint-i-quatre hores del dia, i proporciona resums i informes acurats fins al darrer minut.

El programa permet saber aspectes com ara qui visita el nostre lloc web, on és aquest visitant al món, des de quin lloc web accedeix al nostre, quin cercador ha emprat per a localitzar el nostre web, d'on ha estat enviat aquest visitant o bé quines pàgines del nostre web veu en cada moment. En aquest sentit, les potencialitats amb vista a la investigació són moltes i molt atractives. El programa permet un total de quaranta tipus diferents d'informes (*reports*), englobats en sis categories principals:

- Informes "Ús per" (*Usage by*). Proporcionen informació, entre altres coses, sobre l'ús del web a partir de diversos paràmetres, com per exemple pel nombre de *hits* realitzats, el temps invertit, el nombre de visites (sessions) que s'han fet, etc. Qualsevol d'aquests paràmetres pot ser detallat per períodes mensuals, setmanals, diaris o d'hores.
- Informes "Pàgines per" (*Pages by*). Ofereixen informació específica de l'ús que es fa de les pàgines, amb dades com el temps d'utilització, el punt d'entrada al web, el punt de sortida, les pàgines més vistes i les que menys, etc.
- Informes "Cerca per" (*Browser by*). Donen informació relativa al tipus de sistema operatiu que utilitzen els visitants i altres dades de caràcter tècnic.
- Informes "Referència per" (*Referrers by*). Aporten informació sobre la procedència dels visitants, el seu URL, el domini i altres aspectes semblants.
- Informes "Visites per" (*Sessions by*). Proporcionen informació sobre quins països, companyies i màquines són més actives al nostre web.
- Informes "Resums" (*Summaries*) i "Anàlisi" (*Analysis*). Ofereixen resums en format

20. Podeu consultar les dades tècniques del producte a <http://www.mediahouse.com/statisticserver/>^[url8].

text que detallen un conjunt d'informacions per a ser presentades i compreses de manera ràpida.

- Informes "Mapa d'ús" (*Usage map*). Analitzen el trànsit pel web a partir de les categories que nosaltres seleccionem.

1.1.3. Estudi específic de les exposicions. Anàlisi de les dades del programa Statistics Server LiveStats 5.0

a. "Sempre Eivissa i Formentera"

Exposició "Sempre Eivissa i Formentera"^[19] (inauguració: 9 de desembre de 1999).

Objectius i discurs museogràfic:

Tal com s'explica en la introducció del petit catàleg publicat amb motiu de la inauguració d'aquesta exposició,^[21] aquesta havia estat plantejada amb l'objectiu que el públic identifiqués l'atractiu singular d'Eivissa i Formentera, els seus trets diferencials. S'hi proposava, així mateix, la necessitat de la seva potenciació en just equilibri amb el potencial turístic d'aquests indrets de paisatge natural i cultural tan únics. Així, es parlava –ho podeu veure al web de l'exposició– de la necessitat d'establir i desenvolupar un projecte de futur sostenible per a aquestes illes. Tal com els comissaris expliciten perfectament, "no hi pot haver contradicció entre la preservació activa de l'entorn natural, la promoció de la cultura autòctona i el progrés econòmic. El futur depèn de la integració harmònica de tots aquests elements".^[22]

Partint d'aquestes premisses, l'exposició es va estructurar en quatre àmbits que duïen, en el seu discurs museogràfic, a l'objectiu de potenciació de l'entorn natural i cultural de les Illes: els "descobridors" d'Eivissa i Formentera, entorn natural i arquitectura, economia i creació i, finalment, projectes de futur i imatge global.

La pàgina web corresponent es va concebre com a complement de l'exposició "Sempre Eivissa i Formentera" que es va inaugurar el dia 2 de desembre de 1999 a Eivissa i que va ser itinerant per les altres illes de les Balears. El contingut de l'exposició virtual no coincideix exactament amb l'exposició presencial, sinó que desenvolupa recursos que permeten aprofundir en la temàtica i els interessos de l'exposició presencial. La seva descripció, disseny i implementació són objecte temàtic a Carreras Monfort, C. (2002). *Els museus virtuals i el grup Òliba: pressupòsits teòrics, estat de la qüestió, disseny, implementació i divulgació*. (Document de projecte, en premsa).

Dades concretes sobre l'exposició:

Eivissa: Sala de Cultura de "Sa Nostra", desembre 1999-gener 2000.

21. DIVERSOS AUTORS. (2000). *Sempre Eivissa i Formentera*. Ed. "Sa Nostra". Obra Social i Cultural. Pàg. 3.

22. DIVERSOS AUTORS. (2000). *Sempre Eivissa i Formentera*. Ed. "Sa Nostra". Obra Social i Cultural.

Formentera: Sala de Cultura de "Sa Nostra", febrer-març 2000.

Barcelona: Espai Mallorca, abril-maig 2000.

Palma: Sala de Cultura de "Sa Nostra", maig-juny 2000.

Maó: Sala de Cultura de "Sa Nostra", setembre-octubre 2000.

Pàgina web: penjada des del mes de desembre de 1999. Versions en català, castellà i anglès. Es va introduir al web la possibilitat de respondre l'enquesta d'avaluació per part del visitant.

Patrocini: Caixa de Balears, "Sa Nostra".

Comissaris: Isidor Marí i Julià Arazo.

Exposició virtual: Cèsar Carreras i Glòria Munilla (grup Òliba: Estudis d'Humanitats i Filologia, UOC), Piero Berni i Dortoka.

<http://oliba.uoc.es/eivifor/>^[url10]

a.1. Anàlisi descriptiva

Com a primera part de l'anàlisi que volem fer, estudiarem d'una manera descriptiva els diversos paràmetres principals (dies hàbils o útils, sessions/visites, *hits*, temps i pàgines més visitades), com també els estadístics bàsics (*hits* per sessió, *hits* per dia, sessions per dia i temps per sessió) que fem servir al nostre estudi. Tal com veurem per mitjà del breu text introductori que acompanya cada paràmetre i índex, es tracta d'elements que tenen una validesa relativa en el procés d'anàlisi que portem a terme, en el sentit que el pes específic dels uns i dels altres és molt diferent.

a.1.1. Paràmetres principals

Com a paràmetres principals considerem la **categoria de dades que constitueixen els elements bàsics d'informació referents a l'exposició que estudiem**, les quals ens han de servir de fonament de l'anàlisi estadística descriptiva que fem a continuació, i en darrer terme del procés de recerca final. Es concreten en un total de quatre paràmetres: dies hàbils o útils, sessions/visites, *hits* i temps. A banda d'això, situem també en aquest apartat el recompte general de les pàgines del web més i menys visitades, una categoria de difícil adscripció però que gaudeix més de la condició de paràmetre principal que no pas de la d'estadístic bàsic.

- **Dies hàbils**

Durant el procés de recollida de dades, com ja hem comentat anteriorment, hi va haver molts problemes amb el servidor, que van tenir com a conseqüència principal i més directa la pèrdua parcial d'informació. Hi ha, en primer lloc, uns dies determinats dels quals no tenim cap mena de dades. **Considerem dies hàbils els dies de què disposem d'informació i dades fiables**, els quals es definiran a partir de "purgar" o discriminar els dies de què no tenim cap dada, com també els dies anterior i posterior a aquest. En el cas de "Sempre Eivissa i Formentera", dels 182 dies que van de l'1 de febrer de 2000 i al 31 de juliol de 2000 són vàlids a l'efecte que a nosaltres ens interessa un total de 137 dies (dies hàbils). En definitiva, disposem de dades fiables referents a un 75,27% dels dies totals per a aquest període, un nombre prou representatiu que ens permet afirmar la validesa dels resultats derivats d'aquestes dades.

Pel que fa al període de temps inclòs entre el dia 1 de setembre de 2000 i el 31 de gener de 2001, les dades són inexistents quant a la informació procedent directament del seguiment del web de l'exposició amb el programa LiveStats. En contrapartida, hem pogut extrapolar la informació referent al nombre de visites durant aquest període de temps a partir del nombre de *hits*, els quals afortunadament havien estat registrats a partir del seguiment realitzat a la pàgina web dels Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC.

Finalment, pel que fa al mes d'agost de 2000, no ha estat possible disposar de dades estimatives per a cap dels canals indicats anteriorment.

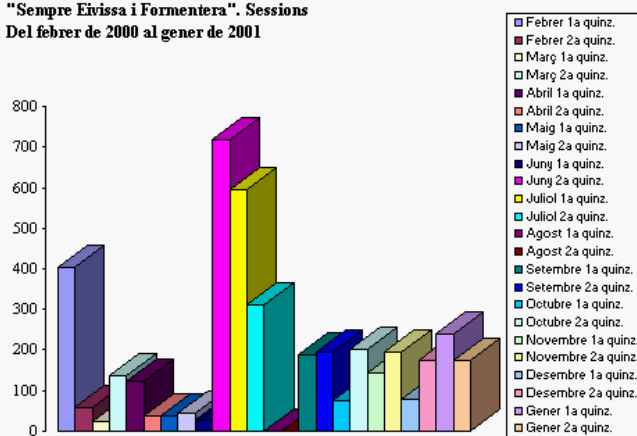
	Dies hàbils	%	Dies hàbils mes	%
Febrer 1a quinz.	13	86,67	22	75,86
Febrer 2a quinz.	9	64,29		
Març 1a quinz.	7	46,67	20	64,52
Març 2a quinz.	13	81,25		
Abril 1a quinz.	15	100,00	28	93,33
Abril 2a quinz.	13	86,67		
Maig 1a quinz.	7	46,67	20	64,52
Maig 2a quinz.	13	81,25		
Juny 1a quinz.	7	46,67	22	73,33
Juny 2a quinz.	15	100,00		
Juliol 1a quinz.	15	100,00	25	80,65
Juliol 2a quinz.	10	62,50		
Agost 1a quinz.	0*	0,00	0	0,00
Agost 2a quinz.	0	0,00		
Setembre 1a quinz.	15	100,00	30	100,00
Setembre 2a quinz.	15	100,00		
Octubre 1a quinz.	15	100,00	31	100,00
Octubre 2a quinz.	16	100,00		
Novembre 1a quinz.	15	100,00	30	100,00
Novembre 2a quinz.	15	100,00		
Desembre 1a quinz.	15	100,00	31	100,00
Desembre 2a quinz.	16	100,00		
Gener 1a quinz.	15	100,00	31	100,00
Gener 2a quinz.	16	100,00		

* El color vermell d'aquestes xifres indica que són producte d'una extrapolaració estadística i no pas de la recollida de dades realitzada directament a partir de la utilització del programa LiveStats.

• Sessions/visites

Amb el terme *visites* (*sessions* si seguim la denominació anglesa amb què el programa LiveStats ens proporciona la informació) entenem el **nombre d'accessos generals al web de l'exposició**, independentment del temps que hagi durat aquesta visita, del tipus de recorregut que s'hi hagi fet o de qualsevol altre paràmetre. Si ho comparem amb les exposicions de tipus presencial, estariem parlant del nombre total de persones que, simplement, han accedit a l'exposició, que han travessat el llindar de la sala on aquesta s'exhibeix. El nombre total de visites documentades al web de l'exposició durant el període comprès entre l'1 de febrer i el 31 de juliol de 2000 va ser, doncs, de 2.513. Pel que fa al període que va de l'1 de setembre i al 31 de gener, les visites estimades, a partir del tipus de càlcul que hem detallat en l'anterior apartat, són unes 1.662.

"Sempre Eivissa i Formentera". Sessions
Del febrer de 2000 al gener de 2001

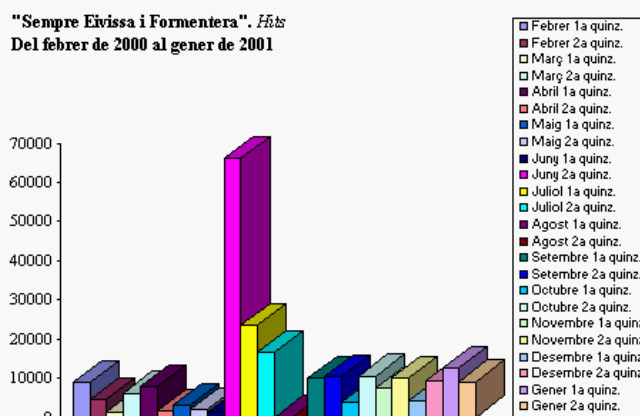

	Sessions (visites)	Sessions mes
Febrer 1a quinz.	404	461
Febrer 2a quinz.	57	
Març 1a quinz.	22	158
Març 2a quinz.	136	
Abril 1a quinz.	122	159
Abril 2a quinz.	37	
Maig 1a quinz.	38	83
Maig 2a quinz.	45	
Juny 1a quinz.	27	746
Juny 2a quinz.	719	
Juliol 1a quinz.	596	906
Juliol 2a quinz.	310	
Agost 1a quinz.	0	0
Agost 2a quinz.	0	
Setembre 1a quinz.	189	384
Setembre 2a quinz.	195	
Octubre 1a quinz.	74	275
Octubre 2a quinz.	201	
Novembre 1a quinz.	144	337
Novembre 2a quinz.	193	
Desembre 1a quinz.	78	254
Desembre 2a quinz.	176	
Gener 1a quinz.	240	413
Gener 2a quinz.	173	

• Hits/clics

El concepte *hits*, seguint la denominació proporcionada pel LiveStats, o *clics*, denominació que gaudeix d'una major acceptació entre els usuaris d'equipaments informàtics catalans, serveix per a definir **cadascuna de les seleccions que fem amb el botó del ratolí o amb la tecla Retorn del teclat quan naveguem per una pàgina en concret o per un web en general**. És a dir, cada vegada que nosaltres fem clic al damunt d'una icona o qualsevol altre element mentre naveguem, en aquest cas, per l'exposició virtual, el programa LiveStats suma una unitat al comptador general de *hits*, i el resultat final és la dada que ens proporciona. Així, doncs, durant el període comprès entre l'1 de febrer i el 31 de juliol de 2000 el nombre de *hits* realitzat al conjunt del web de "Sempre Eivissa i Formentera" va ser de 142.858, i de l'1 de setembre al 31 de gener el resultat va ser de 87.586 *hits*.

"Sempre Eivissa i Formentera". Hits
Del febrer de 2000 al gener de 2001

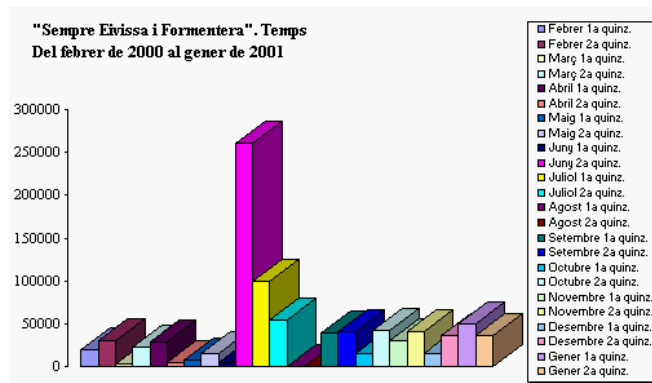

	Hits (clics)	Hits mes
Febrer 1a quinz.	8787	13462
Febrer 2a quinz.	4675	
Març 1a quinz.	1254	7438
Març 2a quinz.	6184	
Abril 1a quinz.	7861	9408
Abril 2a quinz.	1547	
Maig 1a quinz.	2980	5019
Maig 2a quinz.	2039	
Juny 1a quinz.	1237	67551
Juny 2a quinz.	66314	
Juliol 1a quinz.	23494	39980
Juliol 2a quinz.	16486	
Agost 1a quinz.	0*	0
Agost 2a quinz.	0	
Setembre 1a quinz.	9947	20241
Setembre 2a quinz.	10294	
Octubre 1a quinz.	3899	14482
Octubre 2a quinz.	10583	
Novembre 1a quinz.	7582	17736
Novembre 2a quinz.	10154	
Desembre 1a quinz.	4097	13364
Desembre 2a quinz.	9267	
Gener 1a quinz.	12657	21763
Gener 2a quinz.	9106	

* El color blau d'aquestes xifres indica que, tot i ser dades bàsiques recollides amb el programa LiveStats, tenen el seu origen en el seguiment del web dels Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC i no pas en el seguiment fet al web de l'exposició.

- Temps

Ja hem dit anteriorment que el concepte temps és difícilment valorable a Internet. En principi, en aquest apartat intentem quantificar el **nombre total de segons estimat de visita al web de l'exposició**. En tot cas, les dades referents al període que va de l'1 de febrer de 2000 al 31 de juliol de 2000 assenyalen un total de 553.435,8 segons (153,73 hores). Pel que fa al període entre l'1 de setembre i el 31 de gener s'ha pogut extrapol·lar l'ús del web durant un total de 348.868,30 segons (96,90 hores).^[23]

	Temps	Temps mes
Febrer 1a quinz.	19733,07	49657
Febrer 2a quinz.	29923,93	
Març 1a quinz.	3733	26936,68
Març 2a quinz.	23203,68	
Abril 1a quinz.	29045,07	34294,14
Abril 2a quinz.	5249,07	
Maig 1a quinz.	7800,04	23444,02
Maig 2a quinz.	15643,98	
Juny 1a quinz.	4703,97	264637,6
Juny 2a quinz.	259933,63	
Juliol 1a quinz.	100200,55	154466,36
Juliol 2a quinz.	54265,81	
Agost 1a quinz.	0	0
Agost 2a quinz.	0	
Setembre 1a quinz.	39648,89	80556,48
Setembre 2a quinz.	40907,59	
Octubre 1a quinz.	15523,91	57690,19
Octubre 2a quinz.	42166,28	
Novembre 1a quinz.	30208,68	70696,70
Novembre 2a quinz.	40488,02	
Desembre 1a quinz.	16363,04	53284,76
Desembre 2a quinz.	36921,72	
Gener 1a quinz.	50347,80	86640,17
Gener 2a quinz.	36292,37	

23. L'extrapolació feta en aquest cas per a saber el temps d'ús d'aquests mesos té una base de fiabilitat menor que no pas les extrapolacions realitzades anteriorment per a obtenir el nombre de visites realitzades a l'exposició virtual. Això s'explica pel fet que l'extrapolació que s'ha dut a terme per a obtenir el nombre de visites partia d'uns paràmetres directes, com és el nombre de hits mesurats a partir del seguiment del web dels Estudis d'Humanitats i Filologia, mentre que l'extrapolació del temps té el seu fonament en l'ús com a element de les equacions precisament de les dades referents al nombre de visites que, com acabem de comentar, són al seu torn una dada extrapolada.

• Pàgines més visitades

Un dels paràmetres que resulta més interessant d'estudiar és el de l'interès que desperta cadascuna de les pàgines dels webs de les exposicions. El programa informàtic de seguiment (LiveStats 5.0) ens proporciona les dades referents al **nombre de visites a cadascuna de les pàgines, com també al temps total que els visitants hi han invertit**. D'aquests dos conceptes ens interessa especialment el primer,^[24] ja que ens pot ajudar a establir tendències d'ús, punts d'atracció especial dins el discurs general de l'exposició virtual, elements singulars que provoquen una atracció més forta en el visitant, etc.

*Català

URL	Descripció	Visites	Temps
/humfil/eivfor/a1_cat/index.html	Informació	267	2842
/humfil/eivfor/a2_cat/e2/a_01.html	La mar i el nostre litoral	180	6026
/humfil/eivfor/a2_cat/e2/a_05.html	L'aigua	99	1928
/humfil/eivfor/a2_cat/e2/a_02.html	El nostre paisatge	90	2995
/humfil/eivfor/a2_cat/e2/a_04.html	Ses Salines, un tresor secular	62	1539
/humfil/eivfor/a2_cat/e2/a_03.html	Pinars i conreus	55	1325
/humfil/eivfor/a2_cat/e4/cos_01.html	Can Marroig-Formentera	52	1072
/humfil/eivfor/a2_cat/e4/virtual.html	Realitat virtual	51	3938
/humfil/eivfor/a2_cat/e1/arxiduc.html	L'arxiduc Lluís Salvador	45	1365
/humfil/eivfor/a2_cat/e2/b_02.html	Erwin Broner & Josep Lluís Sert	42	903
/humfil/eivfor/a2_cat/e1/alcover.html	Antoni Maria Alcover	31	781
/humfil/eivfor/a2_cat/e1/broner.html	Erwin Broner	26	644
/humfil/eivfor/a2_cat/e1/pla.html	Josep Pla	26	1005
/humfil/eivfor/a2_cat/e1/santiago.html	Santiago Rusiñol	24	476
/humfil/eivfor/a2_cat/e1/hausmann.html	Raoul Hausmann	23	936
/humfil/eivfor/a2_cat/e1/sert.html	Josep Lluís Sert	21	458
/humfil/eivfor/a2_cat/e3/cos_02.html	Hostaleria i restauració	20	429
/humfil/eivfor/a2_cat/e2/a_06.html	Coneixem els nostres valors naturals?	19	524
/humfil/eivfor/a2_cat/e2/b_01.html	Rehabilitacions d'espais públics	18	760
/humfil/eivfor/a2_cat/e1/vuillier.html	Gaston Vuillier	18	757
/humfil/eivfor/a2_cat/e1/alberti.html	Rafael Alberti	17	753
/humfil/eivfor/a2_cat/e3/cos_05.html	Arts plàstiques	17	1004
/humfil/eivfor/a2_cat/e3/cos_04.html	L'artesanía	15	494
/humfil/eivfor/a2_cat/e2/b_04.html	Henri Quillé	15	376
/humfil/eivfor/a2_cat/e3/cos_01.html	Dissenyar una imatge	14	617
/humfil/eivfor/a2_cat/e2/b_03.html	Philippe Rothier	14	562
/humfil/eivfor/a2_cat/e3/cos_07.html	La creació literària	12	932
/humfil/eivfor/a2_cat/e3/cos_03.html	Alimentació	12	262
/humfil/eivfor/a2_cat/e4/cos_02.html	Reserva d'aus-Formentera	11	247
/humfil/eivfor/a2_cat/e4/cos_04.html	Casa Museu de Can Ramon	10	1141
/humfil/eivfor/a2_cat/e4/cos_03.html	Reserves marines-Formentera	10	272
/humfil/eivfor/a2_cat/e3/cos_06.html	La creació musical	9	987

24. Ja hem comentat anteriorment els problemes que comporta fer servir, com a paràmetre bàsic en els estudis de tipus estadístic, la informació referent al temps d'ús de les pàgines web (vegeu el punt "L'aplicació de les eines d'anàlisi pròpies de l'avaluació presencial a l'entorn virtual", dins l'apartat 1.1.2).

*** Espanyol**

URL	Descripció	Visites	Temps
/humfil/eivifor/a1_es/index.html	Información	270	6040
/humfil/eivifor/a2_es/e2/a_02.html	Nuestro paisaje	154	5223
/humfil/eivifor/a2_es/e2/a_05.html	El agua	98	2002
/humfil/eivifor/a2_es/e2/a_01.html	El mar y nuestro litoral	88	2384
/humfil/eivifor/a2_es/e1/arxiduc.html	Archiduque Lluís Salvador	77	1995
/humfil/eivifor/a2_es/e1/vuillier.html	Gaston Vuillier	71	1540
/humfil/eivifor/a2_es/e2/a_03.html	Pinares y cultivos	45	1276
/humfil/eivifor/a2_es/e2/a_04.html	Ses Salines, un tesoro secular	39	1548
/humfil/eivifor/a2_es/e2/b_02.html	Erwin Broner & Josep Lluís Sert	36	2196
/humfil/eivifor/a2_es/e4/virtual.html	Realidad virtual	33	3333
/humfil/eivifor/a2_es/e1/pla.html	Josep Pla	27	1198
/humfil/eivifor/a2_es/e1/broner.html	Erwin Broner	23	2134
/humfil/eivifor/a2_es/e1/sert.html	Josep Lluís Sert	23	751
/humfil/eivifor/a2_es/e1/hausmann.html	Raoul Hausmann	22	1082
/humfil/eivifor/a2_es/e3/cos_02.html	Hostelería y restauración	20	459
/humfil/eivifor/a2_es/e1/alcover.html	Antoni Maria Alcover	19	972
/humfil/eivifor/a2_es/e1/alberti.html	Rafael Alberti	18	1241
/humfil/eivifor/a2_es/e1/santiago.html	Santiago Rusiñol	18	891
/humfil/eivifor/a2_es/e2/b_01.html	Rehabilitaciones de espacios públicos	17	655
/humfil/eivifor/a2_es/e2/b_03.html	Philippe Rothier	15	680
/humfil/eivifor/a2_es/e4/cos_02.html	Reserva de aves-Formentera	15	559
/humfil/eivifor/a2_es/e3/cos_03.html	Alimentación	14	805
/humfil/eivifor/a2_es/e3/cos_05.html	Artes plásticas	13	650
/humfil/eivifor/a2_es/e4/cos_04.html	Casa-Museu de Can Ramon	13	429
/humfil/eivifor/a2_es/e3/cos_04.html	La artesanía	13	364
/humfil/eivifor/a2_es/e2/a_06.html	¿Conocemos nuestros valores naturales?	12	529
/humfil/eivifor/a2_es/e4/cos_01.html	Can Marroig-Formentera	11	328
/humfil/eivifor/a2_es/e3/cos_01.html	Diseñar una imagen	11	174
/humfil/eivifor/a2_es/e2/b_04.html	Henri Quillé	10	283
/humfil/eivifor/a2_es/e4/cos_03.html	Reservas marinas-Formentera	9	125
/humfil/eivifor/a2_es/e3/cos_06.html	La creación musical	6	143
/humfil/eivifor/a2_es/e3/cos_07.html	La creación literaria	5	390

*** Anglès**

URL	Descripció	Visites	Temps
/humfil/eivifor/a1_uk/cos.html	Information	21	190
/humfil/eivifor/a2_uk/e2/a_03.html	Piner forests and cultivated areas	6	6
/humfil/eivifor/a2_uk/e1/broner.html	Erwin Broner	5	78
/humfil/eivifor/a2_uk/e3/cos_04.html	Handicrafts	3	34

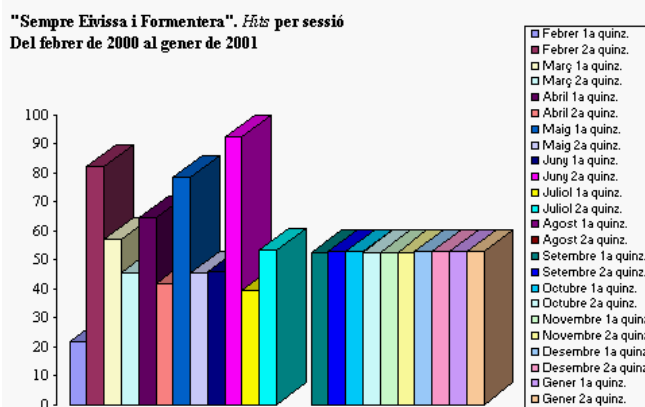
a.1.2. Elements estadístics bàsics dels paràmetres principals: valors mitjans

Com a elements estadístics bàsics que ens proporcionen informació sobre l'ús que es fa de l'exposició, hem pres els següents: *hits* per sessió, *hits* per dia, sessions per dia i temps per sessió.

- Hits per sessió**

El primer paràmetre que ens permet mesurar l'ús que s'ha fet del web per part dels internautes és el nombre de *hits* per sessió. No tornarem a explicar el

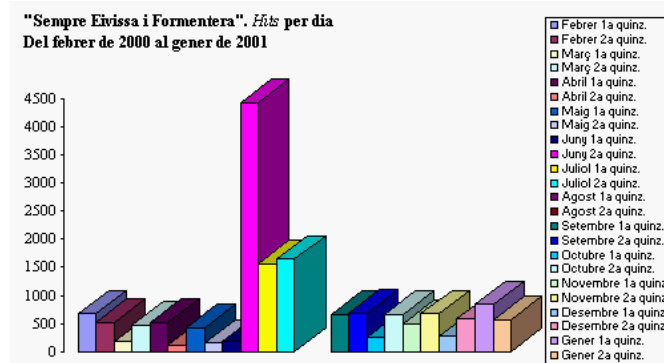
concepte *hit*, ja definit amb anterioritat, però sí que podem especificar que l'anàlisi específica d'aquest element estadístic bàsic ens ajudarà a mesurar variacions en la mobilitat/activitat general dels visitants al llarg del seu recorregut per l'exposició, a partir de l'estudi del nombre de clics fets en tot el web per cada visita. En el cas de "Sempre Eivissa i Formentera" i de la resta d'exposicions virtuals, el nombre de *hits* per sessió s'ha establert a partir de divisions temporals mensuals, tot i que també s'ha mirat d'esprèmer una mica més l'índex fent un estudi específic basat en el període de quinze dies (mig mes, dues setmanes, una quinzena). La mitjana resultant total és de 52,70 h/s durant el període comprès entre l'1 de febrer de 2000 i el 31 de gener de 2001.

	Hits/sessió	Hits/sessió mes
Febrer 1a quinz.	21,75	29,20
Febrer 2a quinz.	82,02	
Març 1a quinz.	57,00	47,08
Març 2a quinz.	45,47	
Abril 1a quinz.	64,43	59,17
Abril 2a quinz.	41,81	
Maig 1a quinz.	78,42	60,47
Maig 2a quinz.	45,31	
Juny 1a quinz.	45,81	90,55
Juny 2a quinz.	92,23	
Juliol 1a quinz.	39,42	44,13
Juliol 2a quinz.	53,18	
Agost 1a quinz.	0	0
Agost 2a quinz.	0	
Setembre 1a quinz.	52,62	52,71
Setembre 2a quinz.	52,78	
Octubre 1a quinz.	52,68	52,66
Octubre 2a quinz.	52,65	
Novembre 1a quinz.	52,65	52,62
Novembre 2a quinz.	52,61	
Desembre 1a quinz.	52,71	52,71
Desembre 2a quinz.	52,71	
Gener 1a quinz.	52,71	52,71
Gener 2a quinz.	52,71	

• Hits per dia

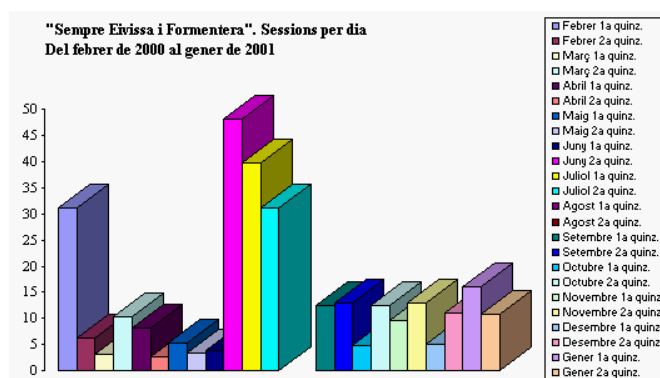
De la mateixa manera que podíem conèixer el nombre de *hits* realitzats per sessió o visita, també hem pogut determinar el **nombre o la mitjana de hits totals fets per dia al llarg del període analitzat**. La mitjana total de *hits* per dia (*h/d*) va ser de 794,63.

	Hits/dia	Hits/dia mes
Febrer 1a quinz.	675,92	611,91
Febrer 2a quinz.	519,44	
Març 1a quinz.	179,14	371,90
Març 2a quinz.	475,69	
Abril 1a quinz.	524,07	336,00
Abril 2a quinz.	119,00	
Maig 1a quinz.	425,71	250,95
Maig 2a quinz.	156,85	
Juny 1a quinz.	176,71	3070,50
Juny 2a quinz.	4420,93	
Juliol 1a quinz.	1566,27	1599,20
Juliol 2a quinz.	1648,60	
Agost 1a quinz.	0	0
Agost 2a quinz.	0	
Setembre 1a quinz.	663,13	674,70
Setembre 2a quinz.	686,27	
Octubre 1a quinz.	259,93	467,16
Octubre 2a quinz.	661,44	
Novembre 1a quinz.	505,47	591,20
Novembre 2a quinz.	676,93	
Desembre 1a quinz.	273,13	431,10
Desembre 2a quinz.	579,19	
Gener 1a quinz.	843,80	702,03
Gener 2a quinz.	569,13	

• Sessions per dia

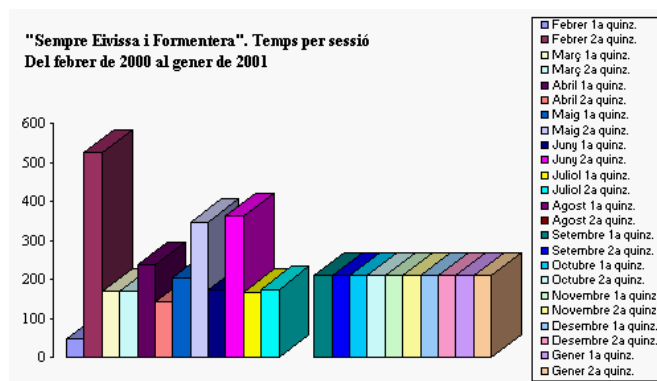
Un altre dels índexs importants és el de sessions per dia (*s/d*), que en el cas de "Sempre Eivissa i Formentera" va ser, en total, una mitjana final de 14,40 *s/d*. El fet de saber el nombre de sessions/visites realitzades per dia a l'exposició virtual ens ajudarà a detectar variacions en un paràmetre que respon a diversos condicionants. L'anàlisi posterior ha d'intentar establir quins són els condicionants que ha produït la variabilitat detectada a partir d'aquest estudi descriptiu primari.

	Nre. sessions/dia	Sessions/dia mes
Febrer 1a quinz.	31,08	20,95
Febrer 2a quinz.	6,33	
Març 1a quinz.	3,14	7,90
Març 2a quinz.	10,46	
Abril 1a quinz.	8,13	5,68
Abril 2a quinz.	2,85	
Maig 1a quinz.	5,43	4,15
Maig 2a quinz.	3,46	
Juny 1a quinz.	3,86	33,91
Juny 2a quinz.	47,93	
Juliol 1a quinz.	39,73	36,24
Juliol 2a quinz.	31,00	
Agost 1a quinz.	0	0
Agost 2a quinz.	0	
Setembre 1a quinz.	12,60	12,80
Setembre 2a quinz.	13,00	
Octubre 1a quinz.	4,93	8,87
Octubre 2a quinz.	12,56	
Novembre 1a quinz.	9,60	11,23
Novembre 2a quinz.	12,87	
Desembre 1a quinz.	5,18	8,18
Desembre 2a quinz.	10,99	
Gener 1a quinz.	16,01	13,32
Gener 2a quinz.	10,80	

• Temps per sessió

Ens aporta informació sobre la **quantitat de temps dedicat a la visita de l'exposició per part de cadascun dels internautes, recollit en aquest cas per mitjanes al llarg de períodes de quinze dies**. La mitjana total de temps emprat per sessió per a visitar el web "Sempre Eivissa i Formentera" va ser de 209,83 segons (3,49 minuts, aproximadament) al llarg del període estudiat. Tot i inferir aquesta dada estadística bàsica, la seva utilització posterior en l'anàlisi final ha de ser necessàriament molt conseqüent amb tots els condicionants que, sobre el temps, hem descrit en apartats anteriors.

	Temps / sessió	Temps / sessió mes
Febrer 1a quinz.	48,84	107,72
Febrer 2a quinz.	524,98	
Març 1a quinz.	169,68	170,49
Març 2a quinz.	170,62	
Abril 1a quinz.	238,07	215,69
Abril 2a quinz.	141,87	
Maig 1a quinz.	205,26	282,46
Maig 2a quinz.	347,64	
Juny 1a quinz.	174,22	354,74
Juny 2a quinz.	361,52	
Juliol 1a quinz.	168,12	170,49
Juliol 2a quinz.	175,05	
Agost 1a quinz.	0	0
Agost 2a quinz.	0	
Setembre 1a quinz.	209,78	209,78
Setembre 2a quinz.	209,78	
Octubre 1a quinz.	209,78	209,78
Octubre 2a quinz.	209,78	
Novembre 1a quinz.	209,78	209,78
Novembre 2a quinz.	209,78	
Desembre 1a quinz.	210,54	210,18
Desembre 2a quinz.	210,02	
Gener 1a quinz.	209,69	209,86
Gener 2a quinz.	210,10	

a.2. Valoració de les dades

Una vegada vistes i exposades les dades bàsiques principals derivades de la recollida d'informació duta a terme durant el llarg període avaluat (de l'1 de febrer de 2000 al 31 de gener de 2001), cal ara que ens introduïm amb profunditat en l'estudi i l'anàlisi d'aquestes dades. El primer que destaca quan fem una ullada al conjunt de dades obtingudes són les que fan referència estrictament al nombre total de visites (o sessions)

al web "Sempre Eivissa i Formentera". Efectivament, podem veure, a partir del gràfic estadístic de barres corresponent al nombre de sessions, tota una sèrie d'elements definitoris del comportament dels visitants respecte d'aquesta exposició virtual. L'existència dels dies "0", però, ens fa ser prudents a l'hora de fer servir de bon principi i acríticament aquest paràmetre, per causa dels problemes que pot comportar en la comparació entre diversos períodes al llarg de l'any el fet que tinguem aquests buits temporals, que ja hem comentat en anteriors apartats. Per a solucionar aquest problema hem triat elaborar el mateix tipus d'anàlisi que preteníem dur a terme amb el nombre de sessions a partir d'un altre dels índexs, concretament el que ens detalla el nombre de **sessions per dia**. Cal dir, en tot cas, que un cop realitzat l'estudi hem pogut comprovar que les directrius bàsiques dels resultats obtinguts de l'anàlisi d'aquest índex coincideixen, *grosso modo*, amb les que ja havíem intuït de l'estudi anterior de les dades relatives al nombre absolut de sessions o visites.

- En primer lloc, s'observa que **durant la segona quinzena de juny el web de l'exposició experimenta un fortíssim creixement pel que fa al nombre de visitants**, de manera que passa dels 3,86 accessos/dia durant els primers quinze dies de juny als 47,93 de la quinzena següent, és a dir, un creixement sobtat d'un 1.241,70%. L'explicació d'aquest fet l'hem de buscar en determinants clarament conjunturals: la dada alcista coincideix amb el període que normalment fa servir la població per a preparar les vacances, és a dir, per a cercar destinacions dels futurs viatges estiuencs, i resulta evident que el web de l'exposició té un fort component d'atracció en aquest camp pel fet de posar el focus d'atenció en una zona geogràfica, les Pitiüses, que són un indret tradicional de recepció de turisme de masses. A això cal afegir un altre element impulsor: durant aquest període, algunes agències de viatges van posar l'adreça de l'exposició com a enllaç a les pàgines webs pròpies, en què expliquen detalladament l'oferta turística als possibles clients. En contrapartida, constatem que no té res a veure en aquest sobtat increment cap mena de difusió específica endegada des de l'organització de l'exposició o des de la UOC, ja que no es constata cap notícia en aquest sentit durant aquest període. No podem oblidar, però, el fet que aquesta exposició en la seva versió presencial va ser itinerant per diferents seus de les Illes i Catalunya, i això va representar una difusió més sistemàtica en relació amb la resta d'exposicions, que només van ser "inaugurades" una sola vegada.

- **El marcat creixement experimentat durant la segona quinzena de juny (47,93 accessos/dia) tindrà continuïtat durant la primera (39,73 accessos/dia) i la segona quinzenes (31 accessos/dia) del mes següent**, tot i que amb una evident tendència a minvar. És evident que aquests resultats mostren clarament la continuïtat de les dinàmiques iniciades durant la primera quinzena del mes de juny, concretades més endavant en una tendència a la baixa després de la forta tirada inicial marcada per la inclusió de l'enllaç de "Sempre Eivissa i Formentera" als webs de les agències de viatges, a causa de la davallada natural de les contractacions i reserves de viatges a mesura que s'apropava al mes d'agost. Aquestes reserves s'acostumen a fer, cada cop més, amb mesos d'antelació, i en el mateix grau disminueix l'interès d'una pàgina web que, des d'un punt de vista turístic, s'entén com un mitjà d'informació prèvia a prendre la decisió final de contractar o no contractar el viatge d'estiu. Tampoc no es constata durant aquest període cap campanya de difusió específica en aquest sentit.

- Per causa de la manca de dades **no podem confirmar si el mes d'agost de 2000 presenta en aquest apartat de les visites una tendència de continuïtat respecte al mes anterior** o bé si es va tractar d'un mes que va experimentar un fort creixement. De totes maneres, si ens hem de guiar per la tendència expressada en els paràgrafs anteriors, resulta lògic pensar que al mes d'agost pugui disminuir en gran manera el nombre mitjà de visites per dia, i que aquesta mitjana se situï molt possiblement als nivells que hi haurà al mes de setembre.

- Deixant de banda aquests màxims temporals, els mesos anteriors i posteriors a

aquest període presenten un comportament diferent. Efectivament, es detecta ben clarament que **la primera quinzena de febrer mostra un marcat creixement (31,08 visitants/dia)** –que en cap cas arribarà als nivells del mes de juny–, que decau sobtadament al llarg de la segona quinzena, per a la qual es documenten tan sols una mitjana total de 6,33 accessos/dia, és a dir, una disminució aproximada d'un 80% de les visites per dia respecte a l'anterior quinzena. L'elevat valor que presenta el mes de febrer respon molt probablement a l'embranchida que duu l'exposició des de la seva inauguració durant el mes de desembre de 1999, tot i que això per si mateix no explica un valor tant alt, i menys encara el descens sobtat posterior. Potser és més plausible d'atribuir aquest èxit a la concatenació de notícies que s'esdevé a la Xarxa durant el mes de gener, en què s'anuncia aquesta exposició virtual. Efectivament, hem pogut documentar que el dia 4 de gener de 2000 es va penjar una notícia sobre l'exposició a Vilaweb.com, diari electrònic, cosa que es va complementar amb l'aparició d'un article sobre el mateix al web de Terra.es el dia 19 del mateix mes. A això cal afegir l'aparició de la notícia al diari en format tradicional *Gaseta Universitària*, que té una àmplia difusió en el món universitari. Pensem que aquests tres elements han d'explicar l'alt valor de la primera quinzena de febrer.

- **La tendència a la baixa va continuar durant la primera quinzena de març (3,14 v/d) i va experimentar una lleu alça durant la segona quinzena d'aquest mes (10,46 v/d)**. L'alça del valor no està relacionat amb cap element de difusió o propaganda, i més aviat coincideix, de manera absolutament fortuïta, segons el nostre parer, amb la finalització de l'exposició presencial a Formentera. Aquesta lleu tendència a l'alça, que té una certa continuïtat durant la primera quinzena d'abril, queda dràsticament retallada al llarg de la segona quinzena d'aquest mes, quan l'índex de visites per dia arriba al seu mínim anual (2,85 v/d). Aquest descens fins a arribar al mínim anual té molt a veure amb el fet que les exposicions presencials obertes fins aleshores (Eivissa i Formentera) ja han estat clausurades, i que encara no ha estat inaugurada la de Palma de Mallorca. És a dir, durant aquest període d'impàs, durant el qual no hi ha el suport de cap exposició presencial, l'ús del web i de l'exposició virtual experimenta un descens màxim.

- **Aquest baix nivell d'accessos es mantindrà, semblant al documentat anteriorment durant la segona quinzena de febrer i primera de març, fins a la gran estirada de la segona quinzena de juny**, tot i que durant la primera quinzena de maig l'obertura de l'exposició presencial de Mallorca sembla que té molt a veure amb la molt lleugera alça del nombre de sessions per dia, que augmenta tímidament de 2,85 s/d durant la segona quinzena d'abril a 5,43 s/d al llarg de la primera quinzena de maig. En tot cas, cal dir que aquestes pujades i baixades de l'índex al llarg del període que inclou la segona quinzena de febrer i la primera de juny són variacions relatives dins una tendència general d'afluència baixa de visitants al web, que es pot concretar, per a aquest període esmentat, en una mitjana de 5,45 v/d. En aquesta tendència a la baixa i a la regularitat pel que fa al nombre de sessions per dia, sembla que no hi té cap mena d'incidència la difusió portada a terme. Així, per exemple, els primers dies d'abril de 2000 la UOC envia una nota de premsa en què difon l'existència del web virtual, una notícia que és divulgada per diversos mitjans, com l'*Avui* o la *Vanguardia*, però que, amb tot, coincideix amb una davallada del nombre de visitants al web.

- **Les dades de què disposem a partir del mes de setembre són extrapolades**, tal com ja hem explicat anteriorment, i, per tant, qualsevol valoració d'aquestes dades ha de passar pel sedàs, amb la precaució que implica el fet de parlar de dades amb un origen de validesa limitada. No obstant això, ens permeten comentar alguns aspectes. Després del lapse detectat el mes d'agost com a conseqüència dels problemes amb el programa LiveStats, el to general de les visites al web de l'exposició se situa en un nombre mitjà de visites quinzenal que representa aproximadament quatre vegades més que el to general que constatarem durant els mesos d'afluència més baixa anteriors al mes d'agost, però sempre molt per sota respecte a les grans pujades de juny i juliol. Amb tot, cal destacar dos mínims clars

durant aquest període, corresponents a la primera quinzena de desembre (5,18 s/d) i a la primera quinzena d'octubre (4,93 s/d). Pensem, però, que són igualment vàlids per a aquests resultats els comentaris fets en l'apartat anterior: la tendència general és d'una aflluència general baixa de visites per dia.^[25]

- En resum, **pel que fa als dos darrers períodes de temps esmentats sembla factible situar una tendència general de visitants per dia al web que aniria al voltant d'una mitjana de 8,45 s/d.**^[26] Aquesta tendència queda trencada tan sols per fets excepcionals/conjunturals, com és el cas del factor turístic (segona quinzena de juny i tot el mes de juliol) o de la difusió feta a la Xarxa (primera quinzena de febrer).

Un altre dels índexs estudiats i valorats, el que fa referència al nombre de **hits per sessió**, ens ajuda a valorar des d'un altre punt de vista les dades que acabem d'assenyalar referents al nombre de sessions per dia:

- Curiosament, **un període com la primera quinzena de febrer**, que, pel que fa al nombre de sessions per dia, mostrava un comportament clarament alcista, amb un gens menyspreable 31,08 s/d (el tercer valor més alt corresponent a aquell índex), **presenta, quant al nombre de hits per sessió, una tendència definitivament a la baixa, fins al punt de constituir el valor més baix documentat per a aquest índex durant tot el període (21,75 h/s).** Potser la raó primària d'aquest valor tan baix pel que fa al nombre de hits per sessió cal cercar-la en relació amb el mateix element dinamitzador del nombre de visites per dia que havia portat aquesta primera quinzena de febrer a ser un dels períodes de l'any més alts quant a aquest índex. Això es pot concretar, per exemple, en una tendència general del visitant que encuriosit per l'aparició sobtada d'un enllaç nou en un portal (en aquest cas, per exemple, les múltiples notícies aparegudes a portals com el de Terra o la UOC) hi realitza un accés ràpid, com de passavolant, tan sols per a fer una ullada al nou web, encara que el fet d'haver-hi accedit de passada provoca un retorn ràpid al lloc d'origen per a continuar fent l'activitat que l'havia dut al portal. Solament més endavant (una o dues setmanes després?), tornaran a visitar el web de l'exposició les persones que veritablement estiguin interessades en el tema, de manera que hi faran, aleshores sí, un recorregut més llarg, una visita més densa, minuciosa i acurada. Aquest fet explicaria els alts nivells assolits per l'índex h/s des de la segona quinzena de febrer fins a la primera de juny en relació amb els baixos nivells de l'índex s/d: d'alguna manera es pot afirmar que, comparant aquest darrer període amb la primera quinzena de febrer, es dona un menor nombre de visites al web, tot i que aquests visitants naveguen molt més per l'interior de l'exposició.^[27]

- **Després d'aquest mínim, l'índex experimenta una sobtada recuperació, ja que passa als 82,02 h/s de la segona quinzena de febrer.** En total, doncs, una pujada d'un 377% respecte a la primera quinzena del mateix mes. Curiosament, aquesta dada també contrasta amb la referent al nombre de sessions per dia durant el mateix període, quantificat en una mitjana de 6,33 s/d, és a dir, el cinquè valor més baix de tot el període. El mateix fenomen sembla que es percep en el cas de la primera quinzena de març, quan a un valor relativament alt pel que fa al nombre de hits per sessió (57 h/s, que és el cinquè valor més alt per a tot el període) hi correspon un nivell francament baix en la mitjana de sessions per dia (3,14 s/d).

25. Tot i això, com ja hem dit anteriorment, aquest segon semestre de l'any mostra un millor comportament que el primer semestre, tot i que aquest sigui molt lleuger. Aquesta dada s'ha de combinar amb el fet que durant la segona quinzena d'octubre es clausura la mostra a Menorca, que s'havia inaugurat durant la primera quinzena de setembre i que, vistos els resultats, no sembla tenir gaire incidència. El seu tancament, que significa, de fet, el tancament de l'últim espai on es va poder visitar l'exposició presencial, no va tenir cap mena d'incidència en el nombre de visitants per dia al web de l'exposició virtual, si hem de considerar els resultats de què disposem.

26. És el resultat de realitzar la mitjana de les dades de s/d referents al període comprès entre la segona quinzena de febrer i la primera de juny, i entre la primera de setembre i la segona del mes de gener de 2001.

27. Tenint molt present les dificultats que comporta l'ús del paràmetre temps en l'àmbit virtual, de les quals ja hem parlat a bastament anteriorment, en aquest cas concret el temps emprat ens és útil per a confirmar la idea que acabem d'expressar segons la qual durant la segona quinzena de febrer es fan menys visites al lloc web de l'exposició, però que, en contrapartida, aquests visitants són més actius pel que fa al recorregut i l'ús que fan de l'exposició virtual. Efectivament, durant el mes de febrer de 2000 el programa LiveStats va registrar un temps total d'ús d'uns 49.657 segons, i d'aquests, 19.733,07 segons corresponien a la primera quinzena, mentre que per a la segona teníem un total de 29.923,93. És a dir, la mitjana de dedicació per a visitar el web, que és la dada comparativa que ens interessa, durant la primera quinzena és de fins a 48,84 segons per visita/sessió (no arriba ni a un minut), mentre que durant la segona quinzena aquesta mitjana puja fins als 524,981 segons per visita (gairebé nou minuts). D'alguna manera, aquesta dada ens ajuda a fer una altra volta al cargol del raonament expressat fins ara, en el sentit que els visitants que durant la segona quinzena de febrer accedeixen al lloc web no tan sols es mouen/naveguen més pel seu interior, sinó que, a més, hi dediquen força més temps, factors que no sempre han d'anar necessàriament lligats.

- Posteriorment, **l'índex es mantindrà d'una manera més o menys regular** amb valors de prop de cinquanta *hits* per sessió al llarg del període inclòs entre la primera quinzena de març i la fi de juliol, tret de la segona quinzena de juny, quan documentem, excepcionalment, el màxim del període pel que fa a aquest índex, amb un total de 92,23 h/s. La tendència general del període comprès entre la segona quinzena de febrer i la segona de juliol se situa, doncs, prop de valors entre quaranta i setanta-vuit *hits* per sessió, tret de la segona quinzena de febrer (82) i de juny (92). Pensem que cal considerar aquest interval (40-78), pel que fa al nombre de *hits* per sessió, com el nombre mitjà de *hits* utilitzat normalment pel públic que veritablement accedeix a l'exposició amb l'interès específic de fer-hi una visita, sense que hi hagi altres condicionants conjunturals o estacionals que l'incitin a visitar el web.

- **Tan sols per al període corresponent a la segona quinzena de juny sembla que es pot constatar una correlació pel que fa al creixement del nombre de sessions per dia (47,93 s/d, el màxim absolut del període) i del nombre de hits per sessió (92,23 h/s, el màxim absolut del període).** No gosem d'establir un lligam clar entre totes dues tendències, tot i que potser es podria pensar que sí que hi és; tal com dèiem anteriorment, considerem que la major part del públic que accedeix a l'exposició durant aquest període de temps és diferent del que hi accedeix normalment la resta de l'any, i també el seu comportament pot ser diferent. És possible que l'explicació d'aquesta pujada sobtada del nombre de *hits* per sessió pugui tenir molta relació amb aquest comportament diferenciat de cada mena de públic; així, doncs, el segon d'aquests públics pot ser que, empès per la seva voluntat de cercar informació ràpida i molt determinada, furgui abundantment dins el web, fent clic a tots els elements que els puguin aportar algun tipus d'informació.

- **Pel que fa al període que va de la primera quinzena de setembre i al final de gener, l'índex es manté igualment al voltant dels cinquanta hits per sessió,** tot i que cal tenir ben present que d'aquest període tan sols disposem de dades extrapolades.

Pel que fa a la resta d'índexs i paràmetres, cal fer també una sèrie d'apreciacions:

- **La segona quinzena de juny presenta valors alts** no tan sols quant al nombre de sessions/dia i de *hits*/sessió, sinó també en el nombre total de sessions (719, el valor màxim del període),^[28] en el nombre total de *hits* (66.314, el valor màxim del període), temps (259.933,63 segons, el valor màxim del període), i en el nombre de *hits*/dia (4.420,93, el valor màxim del període).

- El paràmetre referent al nombre de sessions mereix un comentari especial. Efectivament, les dades disponibles mostren un total de 404 accessos durant la primera quinzena de febrer, una xifra que baixa espectacularment durant la segona quinzena, fins als 57 accessos. Tot i que és una xifra que cal tractar amb moltes precaucions, perquè es basa en el recompte total de visites durant els dies hàbils (i recordem que per a la primera quinzena de febrer aquests són 13, mentre que per a la segona són tan sols nou), si fem una extrapolació del que podria ser el nombre total de visites de la segona quinzena de febrer en el cas de disposar de dades fiables per als mateixos dies que en la primera quinzena (13), observem que la dada resultant (82 accessos) no s'acosta, ni de bon tros, al total documentat durant els primers dies de febrer. En conseqüència, pensem que es pot considerar aquesta dada com a significativa del fet que **algun tipus de fenomen, molt probablement relacionat com ja hem dit abans amb la difusió que es fa del web en diversos portals de la Xarxa, provoca, primer, un alt nivell d'accessos durant el principi del mes de febrer i, posteriorment, una forta davallada durant la segona quinzena del mateix mes.**

28. Cal tenir en compte que per a aquest període de temps disposem del total de dies hàbils (15), tot i que això no distorsiona la idea general que la segona quinzena de juny és un període extraordinàriament alçista pel que fa al nombre total de visites al web, el nombre de *hits* i el temps emprat respecte a la resta de períodes de l'any.

- També mereix un apartat especial el tractament de les dades referents a les pàgines més i menys visitades del web. **No s'aprecien excessives diferències entre les pàgines que són objecte de més atenció entre el públic que accedeix a la versió catalana i el que accedeix a la versió espanyola.** Efectivament, en tots dos casos el màxim nombre de visites es dona a la pàgina dedicada a la informació general (267 visites en català, 270 en espanyol). A continuació, s'observa en tots dos casos un marcat interès per les pàgines dedicades estrictament a temàtiques relacionades directament o relacionables d'alguna forma amb el turisme i les activitats estiuenques, com és el cas de *La mar i el nostre litoral / El mar y nuestro litoral* (180/88), *L'aigua / El agua* (99/98) i *El nostre paisatge / Nuestro paisaje* (90/154). Un altre element destacable és el cas de la recreació virtual inclosa al web, que obté bons resultats que es poden considerar mitjans/alts tant en el cas català (51) com en l'espanyol (33). Per la banda baixa observem un cert desinterès per les pàgines que es refereixen de manera estricta a temàtiques de tipus cultural/folklòriques (*La creació musical / La creación musical*, 9/6; *Casa Museu de Can Ramon*, 10/13; *La creació literària / La creación literaria*, 12/5), elements estrictament ecològics (*Reserves marines-Formentera / Reservas marinas-Formentera*, 10/9; *Reserva d'aus-Formentera / Reserva de aves-Formentera*, 11/15; *Coneixem els nostres valors naturals? / ¿Conocemos nuestros valores naturales?*, 19/12), mencions biogràfiques (*Philippe Rotthier*, 14/15; *Henri Quillé*, 15/10; *Rafael Alberti*, 17/18; *Gaston Vuiller*, 18/71),^[29] o bé altres propostes molt més específiques/especialitzades (*Dissenyar una imatge / Diseñar una imagen*, 14/11; *Alimentació/Alimentación*, 12/14; *L'artesanía/La artesanía*, 15/13; *Arts plàstiques / Artes plásticas*, 17/13).

Resulta evident, davant aquests resultats, que es confirmen algunes de les apreciacions que havíem fet anteriorment a partir de l'anàlisi dels altres índexs, en el sentit que **el web "Sempre Eivissa i Formentera" presenta un marcat component atractiu pel que fa als sectors de la població que, estacionalment, s'interessen per unes determinades destinacions turístiques** amb vista a la preparació de les seves vacances d'estiu. De manera paral·lela, a més, ens ofereix un punt de vista especialment interessant quant al potencial autèntic de les TIC aplicades a la interpretació del patrimoni o a altres camps, com per exemple el turisme cultural.

a.3. Conclusiones

La primera impressió que obtenim quan analitzem els resultats generals de les dades referents al web "Sempre Eivissa i Formentera" és que **allò que en l'argot de les exposicions presencials es coneix com a aflluència general de visitants ha estat molt baix.**^[30] Si deixem de banda els períodes de temps marcats clarament per elements dinamitzadors de caràcter conjuntural i ens centrem en els mesos en els quals l'exposició virtual funcionava amb una tendència i inèrcia pròpia i normal, la mitjana de visitants per dia arriba a uns 7,70 v/d,^[31] és a dir, aproximadament un total de gairebé un miler de visitants per a un període de temps que equival a un terç de l'any. Tenint en compte que aquesta exposició obria tots els dies, de dilluns a diumenge, incloent-hi festius i vacances, les 24 hores del dia, i també les dades de visitants que presenten altres webs d'àmbit mundial que ofereixen serveis similars als de "Sempre Eivissa i Formentera", ens sembla un nombre d'entrades baix.^[32]

El web, en tot cas, és marcadament afectat pel que podríem anomenar fenòmens estacionals, condicionat per l'objecte mateix de l'exposició: les Illes Pitiüses i, en concret, l'illa d'Eivissa, destinació turística per excel·lència. Aquest factor actua com a

29. Destaca molt clarament aquest valor, davant una aparent igualtat en els resultats pel que fa la resta de pàgines del web.

30. Amb tot, cal deixar molt clar de bon començament que no es poden comparar de cap manera les aflluències de públic a les exposicions virtuals i a les presencials: els elements diferenciadors són tants i tan importants que comporten la impossibilitat de dur a terme aquest exercici.

31. Període comprès entre la segona quinzena de febrer i la primera quinzena de juny.

32. Cal dir, però, que, com hem pogut observar, per a fer aquesta afirmació hem deixat de banda el gran nombre de visitants que responen al fenomen estacional que afecta aquesta exposició; en el plantejament global no pensem que aquesta dada hagi de ser bandejada. De fet, considerem que la seva evidència i dimensions ens obliga, com a organitzadors i dissenyadors d'exposicions, a considerar la seva existència i revertir-la en positiu. Sobre el tema en qüestió, el comentem més profundament en l'apartat dedicat a les conclusions finals d'aquest treball ("1.3. Conclusiones generals: reflexions entorn de la qüestió de museu virtual / museu presencial. Les tecnologies de la informació i la comunicació i l'estudi de públic").

element dinamitzador durant un cert període de l'any, evidentment el que correspon pròpiament al període de planificació de les vacances d'estiu, de manera que augmenta el nombre de visites a l'exposició substancialment. Quan passa aquesta època de l'any, però, el ritme de visites retorna al seu nivell més o menys habitual, cosa que confirma aquesta conjunturalitat de què parlàvem.

Un altre dels elements importants que hem pogut documentar és la incidència major o menor dels mitjans que es fan servir per a difondre la informació i l'existència mateixa de l'exposició. Dels resultats de què disposem es desprèn ben clarament que **la difusió pels mitjans tradicionals, com per exemple la premsa, la televisió, les rodes de premsa, etc., ha tingut una incidència mínima o fins i tot pràcticament nul·la** en el nombre d'accessos registrat al web de l'exposició. En canvi, **quan el mitjà de difusió emprat ha estat els canals que proporciona Internet, és a dir, quan la notícia ha aparegut als portals importants o bé s'ha col·locat un enllaç en algun d'aquests mateixos portals o altres pàgines web,**^[33] **la incidència en el nombre de visitants s'ha notat força**, i s'ha experimentat un breu però intens augment del nombre de visitants.

Aquest fenomen que acabem de comentar resulta extraordinàriament important per als objectius que el projecte Òliba s'ha plantejat. **En el cas de "Sempre Eivissa i Formentera" es fa palès ben clarament que, quant a les exposicions de caràcter virtual, el mitjà de difusió emprat ha estat força important i ha marcat de manera determinant els diversos moments d'èxit i de davallada de l'exposició.** Pensem que també ajuda a demostrar que, tot i tractar-se d'elements plantejats en principi com a complementaris, l'exposició presencial i la virtual són elements no tan sols amb un alt grau d'independència, sinó que també el seu funcionament i l'evolució particular circulen per canals molt diferents l'una de l'altra, encara que, això sí, han de ser complementaris. En el cas de "Sempre Eivissa i Formentera" sembla demostrat que no hi ha, o almenys no es detecta, gaire interrelació entre l'exposició virtual i la presencial. Pel que fa al nombre de visitants, per exemple, no creiem que es pugui constatar un transvasament de públic entre l'una i l'altra, sinó que més aviat es tracta de dos públics diferents, que tan sols de manera ocasional semblen plantejar la seva visita a l'exposició com una acció combinada i complementària a partir de la visita tant a l'àmbit presencial com al virtual.

La força determinant de l'existència de dos llenguatges, formes d'expressió, entorns o canals ben diferents sembla que marca aquesta diferenciació que acabem d'establir. Pensem que els visitants de l'exposició presencial molt rarament accedeixen al web de l'exposició virtual, i quan ho fan, la majoria de vegades aquest fet es produeix per la disponibilitat i la facilitat de tenir un monitor a la mateixa sala d'exposicions que en facilita l'ús.^[34] D'alguna manera, d'aquesta afirmació sembla que es desprèn la impressió que aquests visitants de la presencial no se senten, en general, seduïts per la complementarietat de les informacions que els ofereix la virtualitat en relació amb allò de què ja han gaudit, o potser simplement no són conscients d'aquest component de complementarietat atorgat al web de l'exposició i consideren, en canvi, que es tracta d'una simple reiteració, en format informàtic, del que ja han observat en la realitat, ateses les experiències prèvies en aquest sentit en l'àmbit del patrimoni, els museus i les TIC (aspecte que ja hem tractat a l'inici d'aquest treball).^[35] En aquest sentit, per tant, podria sorgir la necessitat que hi haguessin elements de correcció, per a estudiar millor no tan sols com funcionen i quina incidència tenen els canals pels quals es fa la difusió, sinó també la manera en què el públic rep el missatge, fent incidència en el fet de la necessària diferenciació entre l'exposició virtual i la presencial: si el potencial visitant de totes dues exposicions no percep amb prou força el component de complementarietat entre totes dues propostes que nosaltres pretenem proposar, acabarà ineludiblement optant tant sols per una d'elles, i nosaltres haurem fallat en aquest intent de pretendre

33. O fins i tot la col·locació d'enllaços en pàgines que, a priori, no entraven dins l'objectiu potencial de l'exposició. Recordem en aquest sentit el gran èxit de públic que va significar per a la versió virtual de "Sempre Eivissa i Formentera" el fet que diverses agències de viatges decidissin incloure un enllaç d'aquest web a les seves pàgines web.

34. Amb tot, cal dir que la presència d'un monitor amb connexió a la Xarxa situat al mateix espai que l'exposició presencial no sembla haver influït excessivament en el nombre de visitants a l'exposició virtual. Aquesta és una de les dades que, a posteriori, ens va confirmar la necessitat de dissenyar un pla de seguiment i difusió conjunt entre l'exposició presencial i l'exposició virtual.

35. MUNILLA, G. (2000). "Tecnologies de la informació i la comunicació, museus i patrimoni". Universitat Catalana d'Estiu de Prada (en premsa). MUNILLA, G. (2000, maig). "Història on-line. Els museus d'història a la Xarxa". *L'Avenç*. Núm. 247, pàg. 60-63.

arribar, amb la virtualitat, allà on la presencialitat no ho pot fer.

Com a hipòtesi de treball proposem la idea que, ara com ara, **hi ha dos tipus de públics molt diferenciats que assisteixen a aquestes dues exposicions**, en relació directa, evidentment, amb els dos tipus de llenguatge emprats per a arribar a la gent, el presencial i el virtual. Sembla factible pensar, en vista de les dades, que, a banda de qüestions socials, econòmiques i culturals, el que diferencia un públic de l'altre és, sobretot, la disponibilitat a accedir a les TIC o bé comportaments que estan molt relacionats, com per exemple la certa inèrcia existent pel que fa a la facilitat a moure's millor per l'un mitjà o per l'altre. No ens referim necessàriament al fet que una persona que visiti l'exposició virtual consideri que ja no cal anar a l'exposició presencial, i viceversa (tot i que això també deu tenir un pes important, tal com hem comentat anteriorment), sinó a la possibilitat que la major part del públic visitant de l'exposició virtual es tracti de gent acostumada a circular per la Xarxa, gent que s'hi troba força a gust i que està adaptada al nou mitjà de comunicació i expressió que aquesta representa. En el cas de la presencialitat, per contra, tot i que això es pot donar, ja no queda tan clar que passi habitualment. En tot cas, tenint en compte els condicionants expressats fins ara, sembla evident que el públic que ha assistit a l'exposició virtual és un públic que normalment és receptiu als estímuls informatius i de difusió que rep per la Xarxa, mentre que no ho és o ho és molt menys respecte als que rep per uns altres mitjans de comunicació dels anomenats tradicionals.

De l'estudi de les pàgines més i menys visitades es desprèn també que **l'atractiu turístic de l'illa d'Eivissa ha marcat en gran manera el nombre i el tipus de visita que es feia a l'exposició**. L'interès més gran s'ha centrat en pàgines relacionades amb elements de caràcter estiuenc o d'esbarjo (el sol, l'aigua, el paisatge), i en general s'han menyspreat els elements que entrarien dins la categoria de culturals i/o històrics (música, alimentació, literatura, arquitectura, artesanía...) o fins i tot ecològics (reserves marines i d'aus), elements tots que no formen part dels interessos i objectius generals del tipus de turisme, massificat, que visita principalment les Pitiüses durant els mesos d'estiu.

Amb tot, això admet alguns matisos. Efectivament, les dades ens parlen clarament de les tendències o els interessos principals dels visitants que han accedit al web. Però cal valorar aquestes dades considerant el tipus de visitant rebut, que hem pogut perfilar en el cas de "Sempre Eivissa i Formentera", almenys en un sector social determinat. Com ja hem vist, la gran majoria de visitants han de respondre necessàriament a uns interessos molt determinats, focalitzats en la recerca d'informació turística. Això, per descomptat, marca en gran manera els tipus de pàgines que es visiten, tal com hem pogut observar, i amaga les preferències o els interessos dels visitants que hi han accedit des d'un enfocament més pròpiament museològic o expositiu, és a dir, sense uns interessos previs tan concrets.

b. "Aureum Opus: cinc segles de llibres il·lustrats"

Exposició "Aureum Opus: cinc segles de llibres il·lustrats"^[url11] (inauguració: 12 d'abril de 2000)

Objectius i discurs museogràfic:

Amb el fons i el fil conductor de la figura de Frederic Marès (1893-1991), col·leccionista per antonomàsia de tot tipus d'objectes i, per tant, també de llibres, l'exposició presentava un passeig per cinc segles de llibres il·lustrats, procedents de les col·leccions dels membres de l'Associació de Bibliòfils de Barcelona, que pretenia ser una mostra cronològica (des del segle XV fins avui) de la il·lustració del llibre editat a Catalunya o que hi estigués relacionat. El visitant, amb el suport del catàleg i amb el complement del web, podia saber el que va significar la bibliofília del segle XX a Catalunya, la il·lustració i la decoració dels llibres (la seva història i tècniques), el llibre antic i el llibre il·lustrat (des dels orígens fins al segle XX, incidint molt especialment en les tècniques i les tipologies).

No cal dir l'extraordinària importància de les peces exposades; eren llibres extraordinaris, no tan sols pel seu valor econòmic, sinó, encara més, pel valor documental, històric, artístic i literari, quelcom que el web va remarcar especialment.^[36]

La pàgina web corresponent s'ha concebut com a complement de l'exposició presencial "Aureum Opus: cinc segles de llibres il·lustrats", que es va inaugurar el dia 12 d'abril de 2000 al Museu Frederic Marès. El contingut de l'exposició virtual no coincideix exactament amb el de l'exposició presencial, sinó que desenvolupa recursos que permeten aprofundir en la temàtica i els interessos de l'exposició presencial. La seva descripció, disseny i implementació són objecte temàtic a Carreras Monfort, C. (2002). *Els museus virtuals i el grup Òliba: pressupòsits teòrics, estat de la qüestió, disseny, implementació i divulgació*. (Document de projecte, en premsa).

Dades concretes sobre l'exposició:

Pàgina web: penjada des del 10 d'abril de 2000. Versions en català, castellà i anglès. Es va introduir al web la possibilitat de respondre l'enquesta d'avaluació per part del visitant. Disposició d'un punt informàtic de consulta a la sala d'exposicions.

Organització: Museu Frederic Marès de Barcelona (MFMB) i Associació de Bibliòfils de Barcelona.

Comissaris: Pilar Vélez i Jordi Estruga.

Exposició virtual: Cèsar Carreras i Glòria Munilla (grup Òliba: Estudis d'Humanitats i Filologia, UOC), Piero Berni i Dortoka.

<http://oliba.uoc.es/aureum/>^[url12]

b.1. Anàlisi descriptiva

Com a primera part de l'anàlisi, estudiarem d'una manera descriptiva els diversos paràmetres principals (dies hàbils o útils, sessions/visites, *hits*, temps i pàgines més visitades) i els estadístics bàsics (*hits* per sessió, *hits* per dia, sessions per dia i temps per sessió) que fem servir al nostre estudi.

b.1.1. Paràmetres principals

Com a paràmetres principals considerem la **categoria de dades que constitueixen els elements bàsics d'informació referents a l'exposició que estudiem**, les quals ens han de servir de fonament de l'anàlisi estadística descriptiva que fem a continuació, i en darrer terme del procés de recerca final. Es concreten en un total de quatre paràmetres: dies hàbils o útils, sessions/visites, *hits* i temps. A banda d'això, situem també en aquest apartat el **recompte general**

36. DIVERSOS AUTORS. (2000). *Aureum Opus: cinc segles de llibres il·lustrats*. Barcelona: Museu Frederic Marès. (Quaderns del Museu Frederic Marès. Exposicions, núm. 5).

de les pàgines del web més i menys visitades, una categoria de difícil adscripció però que gaudeix més de la condició de paràmetre principal que no pas de la d'estadístic bàsic.

- **Dies hàbils**

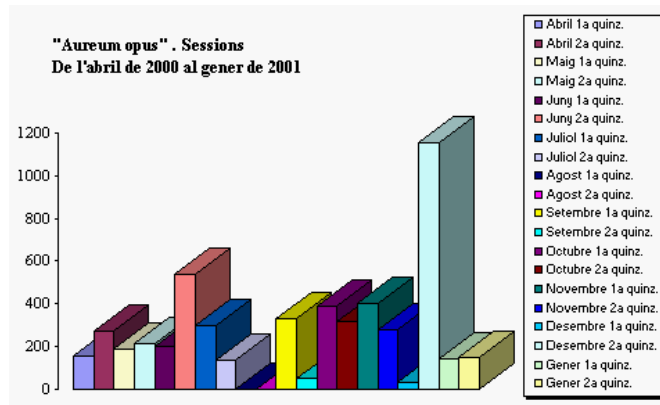
Pel que fa a "Aureum Opus", dels 182 dies que van de l'1 d'abril al 31 de juliol de 2000 són vàlids un total de 94 dies (dies hàbils). En definitiva, **disposem de dades fiables referents a un 77,049% dels dies totals**, un nombre prou representatiu per a poder afirmar la validesa dels resultats derivats d'aquestes dades.

Del període entre l'1 d'agost de 2000 i el 31 de gener de 2001, tal com passava en el cas de "Sempre Eivissa i Formentera", les dades són inexistents pel que fa a la informació procedent directament del seguiment estadístic del web de l'exposició. En contrapartida, hem pogut extrapolar la informació referent al nombre de visites durant aquest període de temps a partir del nombre de *hits*, els quals havien estat registrats a partir del seguiment realitzat a la pàgina web dels Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC.

	Dies hàbils	%	Dies hàbils mes	%
Abril 1a quinz.	5	33,33	19	63,33
Abril 2a quinz.	14	93,33		
Maig 1a quinz.	10	66,67	26	83,87
Maig 2a quinz.	16	100,00		
Juny 1a quinz.	10	66,67	25	83,33
Juny 2a quinz.	15	100,00		
Juliol 1a quinz.	15	100,00	24	77,42
Juliol 2a quinz.	9	56,25		
Agost 1a quinz.	15	100,00	31	100,00
Agost 2a quinz.	16	100,00		
Setembre 1a quinz.	15	100,00	30	100,00
Setembre 2a quinz.	15	100,00		
Octubre 1a quinz.	15	100,00	31	100,00
Octubre 2a quinz.	16	100,00		
Novembre 1a quinz.	15	100,00	30	100,00
Novembre 2a quinz.	15	100,00		
Desembre 1a quinz.	15	100,00	31	100,00
Desembre 2a quinz.	16	100,00		
Gener 1a quinz.	15	100,00	31	100,00
Gener 2a quinz.	16	100,00		

• Sessions/visites

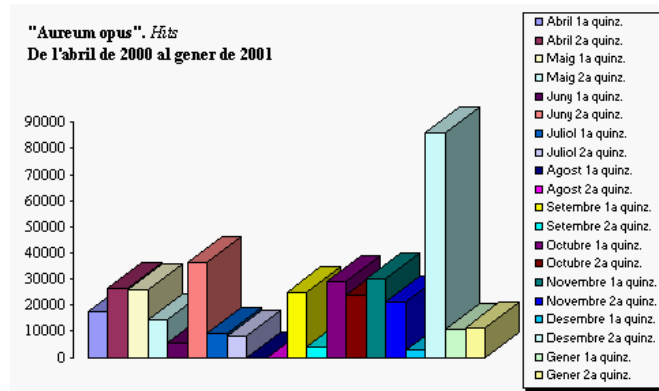
El nombre total de visites documentades al web de l'exposició durant el període comprès entre l'1 d'abril i el 31 de juliol de 2000 va ser de 2.011. Quant al període que va de l'1 de setembre al 31 de gener, les visites estimades/extrapolades són unes 3.256.

	Sessions (visites)	Sessions mes
Abril 1a quinz.	156	429
Abril 2a quinz.	273	
Maig 1a quinz.	191	405
Maig 2a quinz.	214	
Juny 1a quinz.	201	738
Juny 2a quinz.	537	
Juliol 1a quinz.	299	439
Juliol 2a quinz.	140	
Agost 1a quinz.	1	1
Agost 2a quinz.	0	
Setembre 1a quinz.	334	385
Setembre 2a quinz.	51	
Octubre 1a quinz.	391	707
Octubre 2a quinz.	316	
Novembre 1a quinz.	404	685
Novembre 2a quinz.	282	
Desembre 1a quinz.	36	1188
Desembre 2a quinz.	1152	
Gener 1a quinz.	143	291
Gener 2a quinz.	148	

- **Hits/clics**

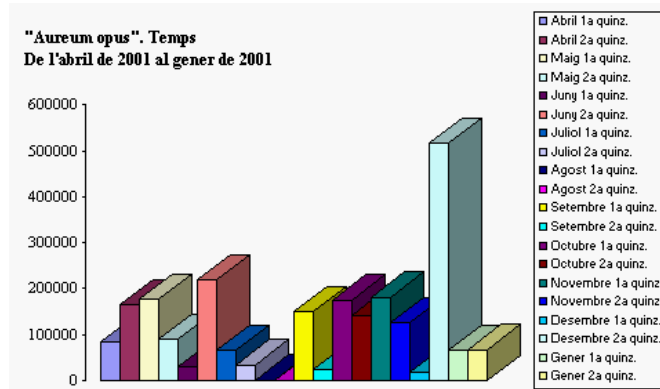
Durant el període comprès entre l'1 d'abril i el 31 de juliol de 2000 el nombre total de *hits* realitzat al web "Aureum Opus" és de 143.970, i de l'1 de setembre al 31 de gener és de 243.595 *hits*.

	<i>Hits (clics)</i>	<i>Hits mes</i>
Abril 1a quinz.	17689	44284
Abril 2a quinz.	26595	
Maig 1a quinz.	26137	40369
Maig 2a quinz.	14232	
Juny 1a quinz.	5758	42066
Juny 2a quinz.	36308	
Juliol 1a quinz.	9034	17251
Juliol 2a quinz.	8217	
Agost 1a quinz.	10	10
Agost 2a quinz.	0	
Setembre 1a quinz.	24977	28807
Setembre 2a quinz.	3830	
Octubre 1a quinz.	29226	52860
Octubre 2a quinz.	23634	
Novembre 1a quinz.	30190	51266
Novembre 2a quinz.	21076	
Desembre 1a quinz.	2696	88880
Desembre 2a quinz.	86184	
Gener 1a quinz.	10697	21782
Gener 2a quinz.	11085	

• Temps

Les dades referents al període que inclou l'1 d'abril fins al 31 de juliol de 2000 assenyalen un total de 858.751,65 segons (238,54 hores). Pel que fa al període comprès entre l'1 de setembre i el 31 de gener hem pogut extrapol·lar l'ús del web durant un total de 1.460.352,946 segons (405,65 hores) totals.

	Temps	Temps mes
Abril 1a quinz.	82694,04	246414,61
Abril 2a quinz.	163720,57	
Maig 1a quinz.	177688,08	266977,22
Maig 2a quinz.	89289,14	
Juny 1a quinz.	28059,21	245639,19
Juny 2a quinz.	217579,98	
Juliol 1a quinz.	66327,63	99720,63
Juliol 2a quinz.	33393	
Agost 1a quinz.	448,3975	448,3975
Agost 2a quinz.	0	
Setembre 1a quinz.	149764,765	172633,0375
Setembre 2a quinz.	22868,2725	
Octubre 1a quinz.	175323,4225	317020,0325
Octubre 2a quinz.	141696,61	
Novembre 1a quinz.	180968,747	307416,842
Novembre 2a quinz.	126448,095	
Desembre 1a quinz.	16160,2459	532714,1659
Desembre 2a quinz.	516553,92	
Gener 1a quinz.	64120,8425	130568,868
Gener 2a quinz.	66448,0255	

• Pàgines més visitades

* Català

URL	DESCRIPCIÓ	VISITES
/humfil/aureum/ca/cos_01.html	Presentació. Text de la directora del Museu F. Marès	479
/humfil/aureum/ca/cos_02.html	Accés al taller virtual	454
/humfil/aureum/ca/cos_04.html	Enquesta	214
/humfil/aureum/ca/s03/t1/012a.html	LUL, Raymudi (1232/33-1315). <i>Practica co(m)pendiosa artis...</i>	120
/humfil/aureum/ca/cos_01_pabb.html	PUBLICACIONS BÀSIQUES DE L'ASSOCIACIÓ DE BIBLIÒFILS DE BARCELONA 1945-2000	107
/humfil/aureum/ca/cos_01_info.html	INFORMACIÓ	106
/humfil/aureum/ca/cos_01_mares.html	Frederic Marès EL COL·LECCIONISTA I EL SEU MUSEU	106
/humfil/aureum/ca/s03/t1/001.html	Saltri del patriarca Joan d'Aragó (1301-1334). Copiat per Cristòfor de Cabanyelles	90
/humfil/aureum/ca/s03/t2/049.html	DUMAS, Alejandro (1824-1895). <i>El mendigo hipócrita</i>	79
/humfil/aureum/ca/s03/t1/002.html	EIXIMENIS, Francesc (1327(?)-1409). <i>Libro De Natura Angelica</i>	78
/humfil/aureum/ca/s03/t1/012b.html	LUL, Raymudi (1232/33-1315). <i>Practica co(m)pendiosa artis...</i>	73
/humfil/aureum/ca/s03/t3/054a.html	ROVIRALTA, Josep M. (1880-1960). <i>Boires baixes</i>	67
/humfil/aureum/ca/s03/t1/027a.html	ROMAGUERA, Joseph. Atheneo de grandesa sobre eminencias cultas catalana facundia ab Emblemas ilustrada	63
/humfil/aureum/ca/s03/t3/058a.html	<i>Els dolços indrets de Catalunya</i> . Textos de Joan Maragall (1860-1911) i Francesc Sitjà (1880-1940).	61
/humfil/aureum/ca/s03/t2/046a.html	PIFERRER, Pablo (1818-1848). <i>Recuerdos y Bellezas de España. Principado de Cataluña</i>	60
/humfil/aureum/ca/s03/t2/052.html	DUMAS, Alejandro (1824-1895). <i>La dama de las camelias</i>	49
/humfil/aureum/ca/s03/t3/090.html	MONZÓ, Quim (1952). <i>El Nord del Sud</i>	49
/humfil/aureum/ca/s03/t1/004.html	CHAUHAC, Guiu de (?-1368). <i>Inventari o col·lector de cirurgia</i>	48
/humfil/aureum/ca/s03/t2/045a.html	LANGLOIS, M.C. (1789-1870). <i>Voyage Pittoresque & Militaire en Espagne</i>	47
/humfil/aureum/ca/s03/t1/016.html	JAUME I (1208-1276). <i>Chronica o commentari del gloriosissim e invictissim rey En Jacme per la gracia de Deus Rey de Arago, de Mallorques e de Valencia, Compte de Barcelona, e de Urgell e de Muntpesller: feyta e escrita per aquell en sa llengua natural</i>	45
/humfil/aureum/ca/s03/t1/007.html	VILANOVA, Arnau de (?-1238/40). <i>Regimen sanitatis cum expositione magistri Arnaldi de Villa nova cathellano noviter impressus</i>	44
/humfil/aureum/ca/s03/t2/046b.html	PIFERRER, Pablo (1818-1848). <i>Recuerdos y Bellezas de España. Principado de Cataluña</i>	41
/humfil/aureum/ca/s03/t1/017.html	MUNTANER, Ramon (1265-1336). <i>Chronica o descripció dels fets e hazanyes del inclyt Rey Don Jaume primer, Rey Darago, de Mallorques e de Valencia: Compte de Barcelona e de Muntpeller e de molts de sos descendents</i>	39
/humfil/aureum/ca/s03/t1/005.html	Art de ben morir e Confessionari breu	39

/humfil/aureum/ca/s03/t3/071a.html	COLÓN, Cristóbal (s. XV-1506). <i>Primer viaje de Cristobal Colón</i>	38
/humfil/aureum/ca/s03/t3/087.html	COMEDIANTS. <i>Sol solet</i>	37
/humfil/aureum/ca/s03/t1/003.html	Capítols de la Confraria de Santa Maria de Betlem de la ciutat de València	37
/humfil/aureum/ca/s03/t3/068a.html	CALDERÓN DE LA BARCA, Pedro (1600-1681). <i>La vida es sueño</i>	36
/humfil/aureum/ca/s03/t1/009.html	<i>Aureum opus regalium privilegiorum civitatis et regni Valentie cum historia cristianissimi Regis Jacobi ipsius primi aquistatoris</i>	35
/humfil/aureum/ca/s03/t3/055.html	FOLCH I TORRES, Manuel (1877-1928). <i>De quan les bèsties parlaven</i>	34
/humfil/aureum/ca/s03/t1/010.html	TOMIC, Pere (?-c.1481). <i>Conqu(e)stes e histories dels Reys de Arago e co(n)tes de Barcelona Novament esta(m)pats</i>	34
/humfil/aureum/ca/s03/t1/022.html	AGUSTÍ, Fra Miquel (1560-1630?). <i>Llibre dels secrets de agricultura, casa rustica i pastoril</i>	34
/humfil/aureum/ca/s03/t1/011.html	<i>Libre apellat Consolat de Mar. Novament estampat e corregit. Affegits los capitols e ordinacio(n)s d(e)ls drets d(e)l g(e)neral. E del dret del pes del se(n)yor Rey ab altres coses necessaries: les quals fi(n)s al p(rese)nt no eren estades esta(m)pades</i>	33
/humfil/aureum/ca/s03/t3/080.html	CELA, Camilo José (1916). <i>Gavilla de fábulas sin amor</i>	32
/humfil/aureum/ca/s03/t3/058b.html	<i>Els dolços indrets de Catalunya</i> . Textos de Joan Maragall (1860-1911) i Francesc Sitjà (1880-1940).	32
/humfil/aureum/ca/s03/t1/040.html	GUMILLA, Joseph (1686-1750). <i>Historia Natural, civil y geográfica de las Naciones situadas en las riveras del Rio Orinoco</i>	32
/humfil/aureum/ca/s03/t1/008.html	CALLÍS, Jaume (c.1370-1434). <i>Solemnissimi aureique Tractatus Excellentissimus u(triusque) juris doctoris et equitis do(mi)ni Jacobi Callicio videlicet De Pace et Tregua et De Sono Emissio</i>	31
/humfil/aureum/ca/s03/t1/013.html	ROIG, Jaume (?-1478). <i>Libre de co(n)sells: fet per lo magnific mestre Jacme Roig, los quals son molt profitosos y saludables així per al regiment y ordre d(e) be viure com per augmentar la devoció a la puritat y concepció de la Sacratissima verge Maria</i>	31
/humfil/aureum/ca/s03/t1/029.html	GARAU, Francisco de (1640-1701). <i>El sabio instruido en la Naturaleza</i>	30
/humfil/aureum/ca/s03/t3/058c.html	<i>Els dolços indrets de Catalunya</i> . Textos de Joan Maragall (1860-1911) i Francesc Sitjà (1880-1940).	29
/humfil/aureum/ca/s03/t1/015.html	CARBONELL, Pere Miquel (1434-1517). <i>Chronica de Espanya fins aci no divulgada: que tracta dels nobles e Invictissims Reys dels Gots y gestes de aquells, y dels co(m)ptes de Barcelona...</i>	29
/humfil/aureum/ca/s03/t3/056.html	SURINYACH BAELL, Salvador (1858-1920). <i>De cada color</i>	28
/humfil/aureum/ca/s03/t3/062.html	ALIGHIERI, Dante (1265-1321). <i>La Vita Nova</i>	28
/humfil/aureum/ca/s03/t1/025.html	<i>Recopilación histórica de la familia Pinós. 1656. Precedida de Nombramiento de Camarlengo del Reino de Aragón a Jaime Fernández de Híjar, duque de Híjar - per part del rei Felip IV (III de Catalunya-Aragó).</i>	27
/humfil/aureum/ca/s03/t1/027b.html	ROMAGUERA, Joseph. <i>Atheneo de grandesa sobre eminencias cultas catalana facundia ab Emblemas illustrada</i>	27
/humfil/aureum/ca/s03/t2/046c.html	PIFERRER, Pablo (1818-1848). <i>Recuerdos y Bellezas de España</i>	27
/humfil/aureum/ca/s03/t1/014.html	<i>Libro llamado Co(n)sulado de Mar...</i>	26

/humfil/aureum/ca/s03/t2/053.html	RIQUER, Alexandre de (1856-1920). <i>Crisantemes</i> . Barcelona: A. Verdager, 1899	26
/humfil/aureum/ca/s03/t1/006.html	<i>Paris e Vianna</i>	26
/humfil/aureum/ca/s03/t3/054b.html	ROVIRALTA, Josep M. (1880-1960). <i>Boires baixes</i>	25
/humfil/aureum/ca/s03/t3/054c.html	ROVIRALTA, Josep M. (1880-1960). <i>Boires baixes</i>	25
/humfil/aureum/ca/s03/t2/041.html	<i>Relación de las diversiones, festejos públicos, y otros acaecimientos que han ocurrido en la ciudad de Barcelona, desde el 11 de Setiembre hasta principios de Noviembre de 1802, con motivo de la llegada de SS.MM. y AA. á dicha Ciudad ; y del viaje a la villa de Figueras. Barcelona, Compañía de Jordi, Roca y Gaspar. Seguit de Noticia individual de la entrada de los Reyes... Máscara Real para la primera Noche... Máscara Real para la noche del siete de Noviembre</i>	25
/humfil/aureum/ca/s03/t3/082.html	SALVAT-PAPASSEIT, Joan (1894-1924). <i>Poesies</i>	25
http://www.humfil/aureum/ca/s03/t1/032.html	GARMA Y DURÁN, Francisco Javier (1708-1783). <i>Adarga catalana, Arte heráldica y practicas reglas del blasón</i>	24
/humfil/aureum/ca/s03/t1/024.html	OLMO, Joseph Vicente del (1620-1696). <i>Lithologia o explicación de las piedras y otras antigüedades halladas en las canjas que se abrieron para los fundamentos de la Capilla de Nuestra Señora de los Desemparados de Valencia</i>	24
/humfil/aureum/ca/s03/t3/057.html	MESTRES, Apelles (1854-1936). <i>Liliana</i> (text original en català i versió castellana de J.Mª. Arteaga)	24
/humfil/aureum/ca/s03/t2/045b.html	LANGLOIS, M.C. (1789-1870). <i>Voyage Pittoresque & Militaire en Espagne</i>	24
/humfil/aureum/ca/s03/t3/088.html	FOIX, Josep Vicenç (1893-1987). <i>Dues nades i quatre colors</i> . Homenatge a J.V. Foix en el seu norantè aniversari	23
/humfil/aureum/ca/s03/t1/039.html	<i>Noticia histórica de los principios y progresos de la Escuela Gratuita de las Nobles Artes erigida con real aprobación en la Casa Lonja de Barcelona a expensas de la Real Junta Particular de Comercio, y Consulado de Cataluña</i>	22
/humfil/aureum/ca/s03/t3/078.html	DELIBES, Miguel (1920). <i>Castilla</i>	22
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/b_ametller.html	Blai AMETLLER i ROTLLAN (1768-1841)	22
/humfil/aureum/ca/s03/t1/037.html	OLOD, Luis de (1720-1793). <i>Tratado del origen y arte de Escribir bien</i>	21
/humfil/aureum/ca/s03/t3/060.html	NOGUÉS, Xavier (1873-1941). <i>La Catalunya pintoresca</i>	21
/humfil/aureum/ca/s03/t1/018.html	PONS DE YCART, Luys (1518-1578). <i>Libro de las grandezas y cosas memorables de la Metropolitana insigne y famosa Ciudad de Tarragona</i>	21
/humfil/aureum/ca/s03/t1/031.html	BODENEHER, Gabriel (1664-1758). <i>Atlas curieux oder neuer und compendieuser Atlas in welchem ausser der General Landcharten von America, Africa, Asia und Europa und der in letzterem gelegen Reichen und Landern</i>	20
/humfil/aureum/ca/s03/t1/028.html	<i>Constitutiones Synodales Diocesis Gerunden(sis). In unum collectae, renovatae, et anotaee sub Illustrissimo et reverendissimo domino Dr. Fr. Michael Pontich, Episcopo Gerundensi. Variis glossis exornatae a Francisco Romaguera I.C. Civeque Honorato gerundensi. Inclito Martyri D. Narciso Episcopo Patrono ac Titulari Gerundensi dicatae</i>	20
/humfil/aureum/ca/s03/t3/077.html	ALARCÓN, Pedro Antonio de (1833-1891). <i>Le Tricorne</i>	20
/humfil/aureum/ca/s03/t3/063.html	Almanac de les Arts	20
/humfil/aureum/ca/s03/t3/089.html	JUNCOSA, Enric. <i>Libro del Océano</i>	20

/humfil/aureum/ca/s03/t2/045c.html	LANGLOIS, M.C. (1789-1870). <i>Voyage Pittoresque & Militaire en Espagne</i>	20
/humfil/aureum/ca/s03/t1/030.html	LA FEUILLE, Paul. <i>Tablettes Guerrières Ou cartes choisies pour la Commodité Des Officiers et des voyageurs. Contenant toutes les Cartes generales du Monde, avec les particulières des Lieux</i>	19
/humfil/aureum/ca/s03/t1/023.html	MONCADA, Francisco de (1586-1635). <i>Espedición de los catalanes y aragoneses contra turcos y griegos</i>	19
/humfil/aureum/ca/s03/t1/038.html	CAPMANY DE MONPALAU, Antonio (1742-1813). <i>Memorias Históricas sobre la Marina, Comercio y Artes de la antigua ciudad de Barcelona</i>	19
/humfil/aureum/ca/s03/t2/042.html	DUCRAY DUMINIL, Francisco Guillermo. <i>Alejo o la casita en los bosques</i>	19
/humfil/aureum/ca/s03/t3/085.html	FRANCESC D'ASSÍS (1182-1226). <i>Càntic del sol</i>	19
/humfil/aureum/ca/s03/t3/059.html	TÉLLEZ, Fray Gabriel (Tirso de Molina) (1584-1648). <i>El bandolero</i>	18
/humfil/aureum/ca/s03/t1/019.html	PORTELLO, Abraham (1527-1598). <i>Theatro del Orbe de la Tierra</i>	18
/humfil/aureum/ca/s03/t3/074.html	GOETHE, J.W. (1749-1832). <i>Elegies romanes</i> . Traducció de Joan Maragall	17
/humfil/aureum/ca/s03/t2/044.html	<i>Relación de la entrada de los Reyes [Ferran VII] nuestros Señores en la ciudad de Barcelona, la mañana del 4 de diciembre de 1827, y de los demás festejos públicos que tributó a SS.MM. la Junta de Reales Obsequios, en nombre y representación de dicha ciudad. Barcelona, Viuda de D. Agustín Roca impresor de Cámara de S.M., 1828. Seguit de Màscara Real para la noche del 6 de enero de 1828</i>	17
/humfil/aureum/ca/s03/t3/066.html	ANGLADA I SARRIERA, Lola (1892-1984). <i>En Peret</i>	17
/humfil/aureum/ca/s03/t3/061.html	Les rondalles populars catalanes	16
/humfil/aureum/ca/s03/t1/034.html	CERDÀ, P. Thomas (1715-?). <i>Liciones de mathematica</i>	16
/humfil/aureum/ca/s03/t2/048.html	CHAO, Eduardo. <i>La Guerra de Cataluña, Historia contemporánea de los acontecimientos que han tenido lugar en el Principado desde 1827 hasta el día con las biografías de los principales personajes, carlistas y liberales, redactada por oficiales que fueron actores o testigos de los acontecimientos, bajo la dirección de D. Eduardo Chao</i>	16
/humfil/aureum/ca/s03/t1/026.html	SOLÀ Y SEGURA, Joseph de. <i>Bosquejo breve y epitome de las glorias consagradas a la magestad del Catholico Monarca Carlos Segundo (que Dios guarde) Rey, y Señor nuestro, por aver llamado al peso de su Gobierno al Serenissimo señor don Juan de Austria su Ermano</i>	15
/humfil/aureum/ca/s03/t1/020.html	GILABERT, Francisco de (?-1638). <i>Discursos sobre la calidad del Principado de Cataluña, inclinación de sus habitantes y su gobierno</i>	15
/humfil/aureum/ca/s03/t1/021.html	GARCÍA DE CARALPS, Juan Antonio. <i>Historia de S. Oleguer, Arçobispo de Tarragona y Obispo de Barcelona...</i>	15
/humfil/aureum/ca/s03/t1/036.html	<i>Mascara Real executada por los Colegios y Gremios de la Ciudad (sic) de Barcelona para festejar el feliz desseado arribo de nuestros Augustos Soberanos Dn Carlos tercero, y Da Maria Amalia de Saxonia, con el Real Príncipe e Infantes</i>	15
/humfil/aureum/ca/s03/t2/050.html	FLORES, Antonio (1820-1866). <i>Crónica del viaje de Sus Majestades y Altezas Reales a las Islas Baleares, Cataluña y Aragón</i>	15
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/m_fortuny.html	Marià FORTUNY MARSAL (1838-1874)	15

/humfil/aureum/ca/s03/t3/084.html	PUJILLO, Jordi (1947). <i>Cadaqués. Crònica estival d'una recerca infructuosa i deu troballes sorprenents</i>	15
/humfil/aureum/ca/s03/t3/081.html	GRANYER, Josep (1899-1983). <i>Dotze gravats i un autoretrat</i> . Introducció de Jaume Pla i il·lustracions líriques de Pere Quart	15
/humfil/aureum/ca/s03/t2/051.html	LUÍS SALVADOR DE HABSBURGO LORENA (1847-1915). <i>Die Balearen, geschildert in Wort und Bild</i>	14
/humfil/aureum/ca/s03/t2/047.html	FURIÓ, Antonio (1798-1853). <i>Panorama óptico-histórico-artístico de las Islas Baleares</i>	14
/humfil/aureum/ca/s03/t3/076.html	<i>Veinte litografías sobre temas del Quijote</i> . Pròleg de Luís Astrana Marín	14
/humfil/aureum/ca/s03/t3/070.html	TASIS, Rafael (1906-1966). <i>Tot l'any</i> . Dotze estampes barcelonines i un pròleg	14
/humfil/aureum/ca/s03/t3/064.html	D'ORS, Eugeni (1881-1954). <i>La vie brève, almanach</i>	14
/humfil/aureum/ca/s03/t2/045.d.html	LANGLOIS, M.C. (1789-1870). <i>Voyage Pittoresque & Militaire en Espagne</i>	14
/humfil/aureum/ca/s03/t3/073.html	LUJÁN, Néstor (1922-1995). <i>De toros y toreros</i>	13
/humfil/aureum/ca/s03/t1/035.html	<i>Reales cédulas de Erección, y Ordenanzas de los tres Cuerpos de Comercio de el Principado de Cathaluña que residen en la ciudad de Barcelona</i>	13
/humfil/aureum/ca/s03/t3/079.html	SOLDEVILA, Ferran (1894-1971). <i>Don Joan</i>	13
/humfil/aureum/ca/s03/t3/086.html	CELA, Camilo José (1916). <i>Danza de las gigantas amorosas</i>	13
/humfil/aureum/ca/s03/t3/068b.html	CALDERÓN DE LA BARCA, Pedro (1600-1681). <i>La vida es sueño</i>	13
/humfil/aureum/ca/s03/t1/033.html	<i>Privilegio de Nobleza y Fuero de Hidalgo de Don Pedro Virgili</i> . Signat pel rei Ferran VI (III de Catalunya-Aragó) el 19 de març de 1754	12
/humfil/aureum/ca/s03/t3/072.html	FRAY LUÍS DE LEÓN (1527-1591). <i>El Cantar de los Cantares</i>	12
/humfil/aureum/ca/s03/t3/083.html	ARNAVAT, Josep M. (1917-1977). <i>Els set pecats capitals</i>	11
/humfil/aureum/ca/s03/t3/069.html	GUILLANYÀ, Pere (1897-1964). <i>Evocacions. Forces de pàtria rediviva</i>	11
/humfil/aureum/ca/s03/t3/067.html	RIBER, Llorenç (1881-1958). <i>Poblet. Itinerario Sentimental</i>	11
/humfil/aureum/ca/s03/t3/075.html	PERMANYER, Ricard (1887-1958). <i>Ballet</i>	10
/humfil/aureum/ca/s03/t3/068d.html	CALDERÓN DE LA BARCA, Pedro (1600-1681). <i>La vida es sueño</i>	10
/humfil/aureum/ca/s03/t3/068c.html	CALDERÓN DE LA BARCA, Pedro (1600-1681). <i>La vida es sueño</i>	10
/humfil/aureum/ca/s03/t2/043.html	<i>Las noches de Santa María Magdalena</i> . Traducidas del francés por Celestino de Carlé	9
/humfil/aureum/ca/s03/t3/065.html	LEMAISTRE DE SACY, Isaac (1613-1684). <i>L'Évangile selon Saint Mathieu</i>	9
/humfil/aureum/ca/s03/t3/071b.html	COLÓN, Cristóbal (s. XV-1506). <i>Primer viaje de Cristobal Colón</i>	9
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/jb_villar.html	Joan Baptista VILLAR (segle XVII)	8
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/m_barcelo.html	Miquel BARCELÓ ARTIGUES (segle XX)	8

/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/g_bodeneher.html	Gabriel BODENEHER (1664-1758)	7
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/f_fuste.html	Francesc FUSTÉ (segle XIX)	7
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/p_picasso.html	Pablo RUIZ PICASSO (1881-1973)	7
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/fx_parcera.html	Francesc Xavier PARCERISA i BOADA (segle XIX)	7
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/p_pastor.html	Pere PASTOR BODMER (segle XX)	7
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/m_andreu.html	Marià ANDREU i ESTRANY (1888-1976)	7
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/x_nogues.html	Xavier NOGUÉS (1873-1941)	6
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/g_engelmann.html	Godefroy I. ENGELMANN (1788-1839)	6
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/f_muntaner.html	Francesc MUNTANER i LLAMPALLA (segle XIX)	6
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/a_mestres.html	Apel·les MESTRES (segle XX)	6
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/l_bracons.html	Lluís BRACONS (1892-1961)	6
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/e_grau.html	Emili GRAU SALA (1911-1975)	5
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/e_planas.html	Eusebi PLANAS (1833-1897)	5
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/pp_moles.html	Pere Pascual MOLES i CORONES (1741-1797)	5
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/s_saura.html	Salvador SAURA (segle XX)	5
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/v_urrabieta.html	Vicente URRABIETA (?-1879)	5
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/r_calsina.html	Ramon CALSINA i BARÓ (1901-1992)	5
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/r_marlet.html	Ricard MARLET i SARET (1896-1976)	4
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/f_via.html	Francesc VIA (actiu des del 1654)	4
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/a_gelabert.html	Antoni GELABERT i CASAS (1911-1980)	4
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/b_planella.html	Bonaventura PLANELLA i CONXELLO (1772-1844)	4
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/f_gazan.html	Francesc GAZAN (documentat a Barcelona de 1689 a 1704)	4
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/ec_ricart.html	Enric Cristòfol RICART (1893-1960)	4
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/b_de_pedro.html	Borja DE PEDRO IZUZQUIZA (segle XX)	4
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/j_pla.html	Jaume PLA i PALLEJÀ (1914-1995)	4
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/j_guinovart.html	Josep GUINOVART i BERTRAN (segle XX)	4
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/j_granyer.html	Josep GRANYER i GIRALT (1899-1983)	4
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/a_monfort.html	Antoni MONFORT (segle XIX)	4
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/a_tapies.html	Antoni TÀPIES i PUIG (segle XX)	4
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/j_miro.html	Joan MIRÓ i FERRÀ (1893-1983)	4
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/m_plana.html	Miquel PLANA CORCÓ (segle XX)	4
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/v_capilla.html	Vicente CAPILLA (actiu des del 1760)	4
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/f_boix.html	Francesc BOIX (c.1731-?)	4
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/a_clave.html	Antoni CLAVÉ i SANMARTÍ (1913)	4
/humfil/aureum/ca/s03/t3/	SEGLE XX	3
/humfil/aureum/ca/s03/t2/	SEGLE XIX	3
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/a_carnicero.html	Antonio CARNICERO (1748-1814)	3
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/a_lleopart.html	Anastasi LLEOPART (c.1705-?)	3

tml		
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/a_salo.html	Antoni SALÓ i MARCO (c.1885-1950)	3
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/l_anglada.html	Lola ANGLADA i SARRIERA (1892-1984)	3
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/r_capmany.html	Ramon de CAPMANY i MONTANER (1899-1992)	3
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/jp_gil.html	José Pedro GIL MORENO de MORA (1892-1945)	3
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/m_bas.html	Martí BAS i BLASI (1910-1966)	3
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/l_jou.html	Lluís JOU i SENABRE (1882-1968)	3
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/a_olle.html	Antoni OLLÉ PINELL (1897-1981)	3
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/j_llaverias.html	Joan LLAVERIAS i LABRÓ (1865-1938)	3
/humfil/aureum/ca/s03/t1/	SEGLES XIV XV XVI XVII XVIII	2
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/j_vila.html	Joan VILA i PUJOL (1890-1947)	2
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/j_garcia_junceda.html	Joan GARCIA-JUNCEDA i SUPERVIA (1881-1948)	2
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/a_riquer.html	Alexandre de RIQUER (1856-1920)	2
/humfil/aureum/ca/s03/ilus_dibu/s_dali.html	Salvador DALÍ (1904-1989)	2

*** Espanyol**

URL	DESCRIPCIÓ	VISITES
/humfil/aureum/es/cos_02.html	Acceso al taller virtual	319
/humfil/aureum/es/cos_01.html	Presentación. Texto de la directora del Museo F. Marès	303
/humfil/aureum/es/cos_04.html	Encuesta	176
/humfil/aureum/es/s03/t1/001.html	Salterio del patriarca Joan d'Aragó (1301-1334)	127
/humfil/aureum/es/s03/t1/002.html	EIXIMENIS, Francesc (1327(?)-1409). <i>Libro De Natura Angelica</i>	72
/humfil/aureum/es/cos_01_pabb.html	PUBLICACIONES BÁSICAS DE LA ASOCIACIÓN DE BIBLIÓFILOS DE BARCELONA 1945-2000	48
/humfil/aureum/es/cos_01_mares.html	Frederic Marès. <i>EL COLECCIONISTA y SU MUSEO</i>	46
/humfil/aureum/es/cos_01_info.html	Información	46
/humfil/aureum/es/s03/t1/005.html	<i>Art de ben morir e Confessionari breu</i>	41
/humfil/aureum/es/s03/t1/012a.html	LUL, Raymudi (1232/33-1315). <i>Practica co(m)pendiosa artis</i>	31
/humfil/aureum/es/s03/t1/004.html	CHAULHAC, Guiu de (?-1368). <i>Inventari o col·lectori de cirurgia</i>	30
/humfil/aureum/es/s03/t1/027a.html	ROMAGUERA, Joseph. <i>Atheneo de grandesa sobre eminencias cultas catalana facundia ab Emblemas illustrada</i>	26
/humfil/aureum/es/s03/t1/007.html	VILANOVA, Arnau de (?-1238/40). <i>Regimen sanitatis cum expositione magistri Arnaldi de Villa nova cathellano noviter impressus</i>	25
/humfil/aureum/es/s03/t2/052.html	DUMAS, Alejandro (1824-1895). <i>La dama de las camelias</i>	24
/humfil/aureum/es/s03/t1/003.html	Capítols de la Cofradia de Santa Maria de Belén de la ciudad de Valencia	23
/humfil/aureum/es/s03/t2/045a.html	LANGLOIS, M.C. (1789-1870). <i>Voyage Pittoresque & Militaire en Espagne</i>	22
/humfil/aureum/es/s03/t2/046a.html	PIFERRER, Pablo (1818-1848). <i>Recuerdos y Bellezas de España. Principado de Cataluña</i>	20
/humfil/aureum/es/s03/t2/049.html	DUMAS, Alejandro (1824-1895). <i>El mendigo hipócrita</i>	20
/humfil/aureum/es/s03/t3/068a.html	CALDERÓN DE LA BARCA, Pedro (1600-1681). <i>La vida es sueño</i>	19
/humfil/aureum/es/s03/t1/009.html	<i>Aureum opus regaliū privilegiorū civitatis et regni Valentie cum historia cristianissimi Regis Jacobi ipsius primi aq̄istatoris</i>	18
/humfil/aureum/es/s03/t3/055.html	FOLCH I TORRES, Manuel (1877-1928). <i>De quan les bèsties parlaven</i>	18

/humfil/aureum/es/s03/t2/051.html	LUÍS SALVADOR DE HABSBURGO LORENA (1847-1915). <i>Die Balearen, geschildert in Wort und Bild.</i>	17
/humfil/aureum/es/s03/t2/050.html	FLORES, Antonio (1820-1866). <i>Crónica del viaje de Sus Majestades y Altezas Reales a las Islas Baleares, Cataluña y Aragón</i>	17
/humfil/aureum/es/s03/t3/090.html	MONZÓ, Quim (1952). <i>El Nord del Sud.</i>	17
/humfil/aureum/es/s03/t3/058b.html	<i>Els dolços indrets de Catalunya.</i> Textos de Joan Maragall (1860-1911) y Francesc Sitjà (1880-1940).	17
/humfil/aureum/es/s03/t3/054a.html	ROVIRALTA, Josep M. (1880-1960). <i>Boires baixes.</i>	17
/humfil/aureum/es/s03/t1/029.html	GARAU, Francisco de (1640-1701). <i>El sabio instruido en la Naturaleza.</i>	17
/humfil/aureum/es/s03/t1/019.html	PORTELLO, Abraham (1527-1598). <i>Theatro del Orbe de la Tierra.</i>	17
/humfil/aureum/es/s03/t3/058a.html	<i>Els dolços indrets de Catalunya.</i> Textos de Joan Maragall (1860-1911) y Francesc Sitjà (1880-1940).	17
/humfil/aureum/es/s03/t1/006.html	<i>Paris e Vianna</i>	17
/humfil/aureum/es/s03/t1/010.html	<i>Conqu(e)stes e histories dels Reis de Arago e co(n)tes de Barcelona Novament esta(m)pats.</i>	17
/humfil/aureum/es/s03/t3/071a.html	COLÓN, Cristóbal (s. XV-1506). <i>Primer viaje de Cristobal Colón.</i>	16
/humfil/aureum/es/s03/t2/041.html	<i>Relación de las diversiones, festejos públicos, y otros acaecimientos que han ocurrido en la ciudad de Barcelona, desde el 11 de Setiembre hasta principios de Noviembre de 1802, con motivo de la llegada de SS.MM. y AA. á dicha Ciudad; y del viaje a la villa de Figueras.</i>	16
/humfil/aureum/es/s03/t1/025.html	Recopilación histórica de la familia Pinós. 1656	16
/humfil/aureum/es/s03/t1/011.html	<i>Libre apellat Consolat de Mar.</i> <i>Novament estampat e corregit. Affegits los capitols e ordinacio(n)s d(e)ls drets d(e)l g(e)neral. E del dret del pes del se(n)yor Rey ab altres coses necessaries: les quals fi(n)s al p(re)nt no eren estades esta(m)pades.</i>	16
/humfil/aureum/es/s03/t1/024.html	OLMO, Joseph Vicente del (1620-1696). <i>Lithologia o explicación de las piedras y otras antigüedades halladas en las canjas que se abrieron para los fundamentos de la Capilla de Nuestra Señora de los Desemparados de Valencia.</i>	16
/humfil/aureum/es/s03/t3/089.html	JUNCOSA, Enric. <i>Libro del Océano</i>	15
/humfil/aureum/es/s03/t1/012b.html	LUL, Raymudi (1232/33-1315). <i>Practica co(m)pendiosa artis...</i> Lyon.	15
/humfil/aureum/es/s03/t2/053.html	RIQUER, Alexandre de (1856-1920). <i>Crisantemes</i>	15
/humfil/aureum/es/s03/t1/016.html	JAUME I (1208-1276). <i>Chronica o commentari del gloriosissim e invictissim rey En Jacme per la gracia de Deus Rey de Arago, de Mallorques e de Valencia, Compte de Barcelona, e de Urgell e de Muntpesller: feyta e escrita per aquell en sa llengua natural</i>	15
/humfil/aureum/es/s03/t1/034.html	CERDÀ, P. Thomas (1715-?). <i>Liciones de mathematica</i>	15
/humfil/aureum/es/s03/t2/042.html	DUCRAY DUMINIL, Francisco Guillermo. <i>Alejo o la casita en los bosques</i>	15
/humfil/aureum/es/s03/t1/040.html	GUMILLA, Joseph (1686-1750). <i>Historia Natural, civil y geográfica de las Naciones situadas en las riveras del Rio Orinoco</i>	15
/humfil/aureum/es/s03/t1/008.html	CALLÍS, Jaume (c.1370-1434). <i>Solemnissimi aureique Tractatus Excellentissimus u(triusque) iuris doctoris et equitis do(mi)ni Iacobi Callicio videlicet De Pace et Tregua et De Sono Emissio</i>	15
/humfil/aureum/es/s03/t3/054b.html	ROVIRALTA, Josep M. (1880-1960). <i>Boires baixes</i>	14
/humfil/aureum/es/s03/t1/020.html	GILABERT, Francisco de (?-1638). <i>Discursos sobre la calidad del Principado de Cataluña, inclinación de sus habitantes y su gobierno</i>	14
/humfil/aureum/es/s03/t1/023.html	MONCADA, Francisco de (1586-1635). <i>Espedición de los catalanes y aragoneses contra turcos y griegos.</i> Barcelona	14
/humfil/aureum/es/s03/t3/076.html	<i>Veinte litografías sobre temas del Quijote.</i>	14

	Pròleg de Luí Astrana Marín	
/humfil/aureum/es/s03/t3/062.html	ALIGHIERI, Dante (1265-1321). <i>La Vita Nova</i>	14
/humfil/aureum/es/s03/t3/074.html	GOETHE, J.W. (1749-1832). <i>Elegies romanes.</i>	14
/humfil/aureum/es/s03/t2/044.html	<i>Relación de la entrada de los Reyes [Ferran VII] nuestros Señores en la ciudad de Barcelona, la mañana del 4 de diciembre de 1827, y de los demás festejos públicos que tributó a SS.MM. la Junta de Reales Obsequios, en nombre y representación de dicha ciudad.</i>	14
/humfil/aureum/es/s03/t2/045b.html	LANGLOIS, M.C. (1789-1870). <i>Voyage Pittoresque & Militaire en Espagne</i>	14
/humfil/aureum/es/s03/t1/036.html	<i>Mascara Real executada por los Colegios y Gremios de la Ciudad (sic) de Barcelona para festejar el feliz deseado arribo de nuestros Augustos Soberanos Dn Carlos tercero, y Da Maria Amalia de Saxonia, con el Real Principe e Infantes</i>	14
/humfil/aureum/es/s03/t3/068c.html	CALDERÓN DE LA BARCA, Pedro (1600-1681). <i>La vida es sueño</i>	13
/humfil/aureum/es/s03/t3/071b.html	COLÓN, Cristóbal (s. XV-1506). <i>Primer viaje de Cristobal Colón</i>	13
/humfil/aureum/es/s03/t3/068b.html	CALDERÓN DE LA BARCA, Pedro (1600-1681). <i>La vida es sueño</i>	13
/humfil/aureum/es/s03/t3/060.html	NOGUÉS, Xavier (1873-1941). <i>La Catalunya pintoresca.</i>	13
/humfil/aureum/es/s03/t1/038.html	CAPMANY Y DE MONPALAU, Antonio (1742-1813). <i>Memorias Históricas sobre la Marina, Comercio y Artes de la antigua ciudad de Barcelona</i>	13
/humfil/aureum/es/s03/t3/063.html	Almanac de les Arts	13
/humfil/aureum/es/s03/t1/039.html	<i>Noticia histórica de los principios y progresos de la Escuela Gratuita de las Nobles Artes erigida con real aprobación en la Casa Lonja de Barcelona a expensas de la Real Junta Particular de Comercio, y Consulado de Cataluña</i>	13
/humfil/aureum/es/s03/t3/057.html	MESTRES, Apelles (1854-1936). <i>Liliana</i>	13
/humfil/aureum/es/s03/t3/072.html	FRAY LUÍS DE LEÓN (1527-1591). <i>El Cantar de los Cantares</i>	13
/humfil/aureum/es/s03/t1/017.html	MUNTANER, Ramon (1265-1336). <i>Chronica o descripció dels fets e hazanyes del inclyt Rey Don Jaume primer, Rey Darago, de Mallorques e de Valencia: Compte de Barcelona e de Muntpeller e de molts de sos descendents</i>	13
/humfil/aureum/es/s03/t1/015.html	CARBONELL, Pere Miquel (1434-1517). <i>Chronica de Espanya fins aci no divulgada: que tracta dels nobles e Invictissims Reys dels Gots y gestes de aquells, y dels co(m)ptes de Barcelona...</i>	13
/humfil/aureum/es/s03/t1/013.html	ROIG, Jaume (?-1478). <i>Libre de co(n)sells: fet per lo magnific mestre Jacme Roig, los quals son molt profitosos y saludables així per al regiment y ordre d(e) be viure com per augmentar la devoció a la puritat y concepció de la Sacratissima verge Maria</i>	13
/humfil/aureum/es/s03/t3/068d.html	CALDERÓN DE LA BARCA, Pedro (1600-1681). <i>La vida es sueño</i>	12
/humfil/aureum/es/s03/t3/081.html	GRANYER, Josep (1899-1983). <i>Dotze gravats i un autoretrat.</i> Introducció de Jaume Pla y ilustraciones líricas de Pere Quart	12
/humfil/aureum/es/s03/t1/032.html	GARMA Y DURÁN, Francisco Javier (1708-1783). <i>Adarga catalana, Arte heraldica y practicas reglas del blasón...</i>	12
/humfil/aureum/es/s03/t2/043.html	<i>Las noches de Santa Maria Magdalena.</i> Traducidas del francés por Celestino de Carlé	12
/humfil/aureum/es/s03/t3/069.html	GUILANYÀ, Pere (1897-1964). <i>Evocacions. Forces de pàtria rediviva</i>	12
/humfil/aureum/es/s03/t1/027b.html	ROMAGUERA, Joseph. <i>Atheneo de grandesa sobre eminencias cultas catalana facundia ab Emblemas ilustrada</i>	12
/humfil/aureum/es/s03/t1/035.html	<i>Reales cédulas de Erección, y Ordenanzas de los tres Cuerpos de Comercio de el Principado de Cathaluña que residen en la ciudad de Barcelona</i>	12
/humfil/aureum/es/s03/t1/021.html	GARCÍA DE CARALPS, Juan Antonio. <i>Historia de S. Olequer, Arçobispo de Tarraçona y Obispo de</i>	12

	Barcelona	
/humfil/aureum/es/s03/t2/045c.html	LANGLOIS, M.C. (1789-1870). <i>Voyage Pittoresque & Militaire en Espagne</i>	12
/humfil/aureum/es/s03/t1/026.html	SOLÀ Y SEGURA, Joseph de. <i>Bosquejo breve y epitome de las glorias consagradas a la magestad del Catholico Monarca Carlos Segundo (que Dios guarde) Rey, y Señor nuestro, por aver llamado al peso de su Gobierno al Serenissimo señor don Juan de Austria su Ermano</i>	12
/humfil/aureum/es/s03/t2/045d.html	LANGLOIS, M.C. (1789-1870). <i>Voyage Pittoresque & Militaire en Espagne</i>	12
/humfil/aureum/es/s03/t1/031.html	BODENEHER, Gabriel (1664-1758). <i>Atlas curieux oder neuer und compendieuser Atlas in welchem ausser der General Landcharten von America, Africa, Asia und Europa und der in letzterem gelegen Reichen und Landern</i>	12
/humfil/aureum/es/s03/t3/080.html	CELA, Camilo José (1916). <i>Gavilla de fábulas sin amor</i>	12
/humfil/aureum/es/s03/t2/048.html	CHAO, Eduardo. <i>La Guerra de Cataluña, Historia contemporánea de los acontecimientos que han tenido lugar en el Principado desde 1827 hasta el día con las biografías de los principales personajes, carlistas y liberales, redactada por oficiales que fueron actores o testigos de los acontecimientos, bajo la dirección de D. Eduardo Chao</i>	12
/humfil/aureum/es/s03/t1/037.html	OLOD, Luis de (1720-1793). <i>Tratado del origen y arte de Escribir bien</i>	12
/humfil/aureum/es/s03/t3/059.html	TÉLLEZ, Fray Gabriel (Tirso de Molina) (1584-1648). <i>El bandidero</i>	12
/humfil/aureum/es/s03/t1/018.html	PONS DE YCART, Luys (1518-1578). <i>Libro de las grandezas y cosas memorables de la Metropolitana insigne y famosa Ciudad de Tarragona</i>	12
/humfil/aureum/es/s03/t2/047.html	FURIÓ, Antonio (1798-1853). <i>Panorama óptico-histórico-artístico de las Islas Baleares</i>	12
/humfil/aureum/es/s03/t1/014.html	<i>Libro llamado Co(n)sulado de Mar...</i>	12
/humfil/aureum/es/s03/t3/085.html	FRANCESC D'ASSÍS (1182-1226). <i>Càntic del sol</i> . Traducció de Josep Camer,	12
/humfil/aureum/es/s03/t3/058c.html	<i>Els dolços indrets de Catalunya</i> . Textos de Joan Maragall (1860-1911) y Francesc Sitjà (1880-1940).	12
/humfil/aureum/es/s03/t3/064.html	D'ORS, Eugeni (1881-1954). <i>La vie brève, almanach</i>	12
/humfil/aureum/es/s03/t3/054c.html	ROVIRALTA, Josep M. (1880-1960). <i>Boires baixes</i>	11
/humfil/aureum/es/s03/t2/046b.html	PIFERER, Pablo (1818-1848). <i>Recuerdos y Bellezas de España. Principado de Cataluña</i>	11
/humfil/aureum/es/s03/t2/046c.html	PIFERER, Pablo (1818-1848). <i>Recuerdos y Bellezas de España. Principado de Cataluña</i>	11
/humfil/aureum/es/s03/t3/077.html	ALARCON, Pedro Antonio de (1833-1891). <i>Le Tricorne</i>	11
/humfil/aureum/es/s03/t3/088.html	FOIX, Josep Vicenç (1893-1987). <i>Dues nades i quatre colors</i> . Homenaje a J.V. Foix en su nonagésimo aniversario	11
/humfil/aureum/es/s03/t3/070.html	TASIS, Rafael (1906-1966). <i>Tot l'any. Dotze estampes barcelonines i un pròleg</i>	11
/humfil/aureum/es/s03/t1/028.html	<i>Constitutiones Synodales Diocesis Gerunden(sis). In unum collectae, renovatae, et anota sub Illustrissimo et reverendissimo domino Dr. Fr. Michael Pontich, Episcopo Gerundensi. Variis glossis exornatae a Francisco Romaguera I.C. Civeque Honorato gerundensi. Inclito Martyri D. Narciso Episcopo Patrono ac Titulari Gerundensi dicatae</i>	11
/humfil/aureum/es/s03/t3/065.html	LEMAISTRE DE SACY, Isaac (1613-1684). <i>L'Evangile selon Saint Mathieu</i>	11
/humfil/aureum/es/s03/t1/022.html	AGUSTÍ, Fra Miquel (1560-1630?). <i>Llibre dels secrets de agricultura, casa rustica i pastoril</i>	11
/humfil/aureum/es/s03/t3/067.html	RIBER, Llorenç (1881-1958). <i>Poblet. Itinerario Sentimental</i>	11
/humfil/aureum/es/s03/t3/078.html	DELIBES, Miguel (1920). <i>Castilla</i>	11
/humfil/aureum/es/s03/t3/056.html	SURINYACH BAEILL, Salvador (1858-1920). <i>De cada color</i>	11
/humfil/aureum/es/s03/t3/082.html	SALVAT-PAPASSEIT, Joan (1894-1924).	11

	<i>Poesies</i>	
/humfil/aureum/es/s03/t1/030.html	LA FEUILLE, Paul. <i>Tablettes Guerrières Ou cartes choisies pour la Commodité Des Officiers et des voyageurs. Contenant toutes les Cartes generales du Monde, avec les particulières des Lieux...</i>	11
/humfil/aureum/es/s03/t1/033.html	Privilegio de Nobleza y Fuero de Hidalgo de Don Pedro Virgili. Signat pel rei Ferran VI (III de Catalunya-Aragó) el 19 de març 1754	11
/humfil/aureum/es/s03/t3/086.html	CELA, Camilo José (1916). <i>Danza de las gigantas amorosas</i>	11
/humfil/aureum/es/s03/t3/061.html	Las rondallas populares catalanas	10
/humfil/aureum/es/s03/t3/079.html	SOLDEVILA, Ferran (1894-1971). <i>Don Joan</i>	10
/humfil/aureum/es/s03/t3/073.html	LUJÁN, Néstor (1922-1995). <i>De toros y toreros</i>	10
/humfil/aureum/es/s03/t3/075.html	PERMANYER, Ricard (1887-1958). <i>Ballet</i>	10
/humfil/aureum/es/s03/t3/083.html	ARNAVAT, Josep M. (1917-1977). <i>Els set pecats capitals</i>	10
/humfil/aureum/es/s03/t3/084.html	PUJILÀ, Jordi (1947). <i>Cadaqués. Crònica estival d'una recerca infructuosa i deu troballes sorprenents</i>	10
/humfil/aureum/es/s03/t3/066.html	ANGLADA I SARRIERA, Lola (1892-1984). <i>En Peret</i>	10
/humfil/aureum/es/s03/t3/087.html	COMEDIANTS. <i>Sol solet</i>	9
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/x_nogues.html	Xavier NOGUÉS (1873-1941)	5
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/jb_villar.html	Joan Baptista VILLAR (siglo XVII)	5
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/b_ametller.html	Blai AMETLLER i ROTLLAN (1768-1841)	4
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/a_salo.html	Antoni SALÓ i MARCO (c.1885-1950)	3
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/j_granyer.html	Josep GRANYER i GIRALT (1899-1983)	3
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/m_fortuny.html	Marià FORTUNY MARSAL (1838-1874)	3
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/pp_moles.html	Pere Pascual MOLES i CORONES (1741-1797)	3
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/f_via.html	Francesc VIA (activo desde el 1654)	3
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/r_marlet.html	Ricard MARLET i SARET (1896-1976)	3
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/a_mestres.html	Apel·les MESTRES (siglo XX)	3
/humfil/aureum/es/s03/index2_lito.html	TÈCNICAS Litografia	3
/humfil/aureum/es/s03/index2_aigua.html	TÈCNICAS Calcografia - Aguafuerte	3
/humfil/aureum/es/s03/t3/	SIGLO XX	2
/humfil/aureum/es/s03/t1/	SIGLOS XIV XV XVI XVII XVIII	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/jp_gil.html	José Pedro GIL MORENO de MORA (1892-1945)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/r_calsina.html	Ramon CALSINA i BARÓ (1901-1992)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/g_engelmann.html	Godefroy I. ENGELMANN (1788-1839)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/b_de_pedro.html	Borja DE PEDRO IZUZQUIZA (siglo XX)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/j_vila.html	Joan VILA i PUJOL (1890-1947)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/l_bracons.html	Lluís BRACONS (1892-1961)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/p_picasso.html	Pablo RUIZ PICASSO (1881-1973)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/a_monfort.html	Antoni MONFORT (siglo XIX)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/a_gelabert.html	Antoni GELABERT i CASAS (1911-1980)	2

/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/g_bodeneher.html	Gabriel BODENEHER (1664-1758)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/m_plana.html	Miquel PLANA CORCÓ (siglo XX)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/a_tapies.html	Antoni TÀPIES i PUIG (siglo XX)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/e_planas.html	Eusebi PLANAS (1833-1897)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/a_olle.html	Antoni OLLÉ PINELL (1897-1981)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/f_muntaner.html	Francesc MUNTANER i LLAMPALLA (siglo XIX)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/l_jou.html	Lluís JOU i SENABRE (1882-1968)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/m_bas.html	Martí BAS i BLASI (1910-1966)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/j_llaverias.html	Joan LLAVERIAS i LABRÓ (1865-1938)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/e_grau.html	Emili GRAU SALA (1911-1975)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/f_gazan.html	Francesc GAZAN (documentado en Barcelona de 1689 a 1704)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/m_andreu.html	Marià ANDREU i ESTRANY (1888-1976)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/tx_parcerisa.html	Francesc Xavier PARCERISA i BOADA (siglo XIX)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/a_clave.html	Antoni CLAVÉ i SANMARTÍ (1913)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/s_dali.html	Salvador DALÍ (1904-1989)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/ec_ricart.html	Enric Cristòfol RICART (1893-1960)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/s_saura.html	Salvador SAURA (siglo XX)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/r_capmany.html	Ramon de CAPMANY i MONTANER (1899-1992)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/a_lleopart.html	Anastasi LLEOPART (c. 1705-?)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/v_urrabieta.html	Vicente URRABIETA (?-1879)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/f_boix.html	Francesc BOIX (c.1731-?)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/v_capilla.html	Vicente CAPILLA (activo desde 1760)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/j_pla.html	Jaume PLA i PALLEJÀ (1914-1995)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/f_fuste.html	Francesc FUSTÉ (siglo XIX)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/a_riquer.html	Alexandre de RIQUER (1856-1920)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/p_pastor.html	Pere PASTOR BODMER (siglo XX)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/j_guinovart.html	Josep GUINOVART i BERTRAN (siglo XX)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/m_barcelo.html	Miquel BARCELÓ ARTIGUES (siglo XX)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/a_carnicero.html	Antonio CARNICERO (1748-1814)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/b_planella.html	Bonaventura PLANELLA i CONXELLO (1772-1844)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/j_miro.html	Joan MIRÓ i FERRÀ (1893-1983)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/l_anglada.html	Lola ANGLADA i SARRIERA (1892-1984)	2
/humfil/aureum/es/s03/ilus_dibu/j_garcia_junceda.html	Joan GARCIA-JUNCEDA i SUPERVIA (1881-1948)	2

* Anglès		
URL	DESCRIPCIÓ	VISITES
/humfil/aureum/en/cos_02.html	Accés al Taller Virtual	18
/humfil/aureum/en/cos_01_mares.html	Frederic Marès The COLLECTOR AND HIS MUSEUM	17
/humfil/aureum/en/cos_01.html	Introduction. Pilar Vélez, director of the Frederic Marès Museum	17
/humfil/aureum/en/cos_01_pabb.html	PRINCIPLE PUBLICATIONS OF THE BARCELONA ASSOCIATION OF BIBLIOPHILES, 1945-2000	17
/humfil/aureum/en/cos_01_info.html	Information	14
/humfil/aureum/en/cos_04.html	Survey	11
/humfil/aureum/en/s03/t1/012a.html	LUL, Raymudi (1232/33-1315). <i>Practica co(m)pendiosa artis...</i>	7
/humfil/aureum/en/s03/t1/005.html	<i>Art de ben morir e Confessionari breu.</i>	7
/humfil/aureum/en/s03/t2/052.html	DUMAS, Alejandro (1824-1895). <i>La dama de las camelias</i>	7
/humfil/aureum/en/s03/t2/050.html	FLORES, Antonio (1820-1866). <i>Crónica del viaje de Sus Majestades y Altezas Reales a las Islas Baleares, Cataluña y Aragón</i>	6
/humfil/aureum/en/s03/t3/090.html	MONZÓ, Quim (1952). <i>El Nord del Sud</i>	6
/humfil/aureum/en/s03/t2/046a.html	PIFERRER, Pablo (1818-1848). <i>Recuerdos y Bellezas de España. Principado de Cataluña</i>	6
/humfil/aureum/en/s03/t1/004.html	CHAULHAC, Guiu de (?-1368). <i>Inventari o col·lectori de cirurgia.</i>	6
/humfil/aureum/en/s03/t2/049.html	DUMAS, Alejandro (1824-1895). <i>El mendigo hipócrita</i>	6
/humfil/aureum/en/s03/t2/053.html	RIQUER, Alexandre de (1856-1920). <i>Crisantemes</i>	6
/humfil/aureum/en/s03/t1/009.html	<i>Aureum opus regaliū privilegiorū civitatis et regni Valentie cum historia cristianissimi Regis Jacobi ipsius primi aquistatoris</i>	6
/humfil/aureum/en/s03/t1/001.html	Saltiri del patriarca Joan d'Aragó (1301-1334). Copied by Cristòfor de Cabanyelles	6
/humfil/aureum/en/s03/t2/045a.html	LANGLOIS, M.C. (1789-1870). <i>Voyage Pittoresque & Militaire en Espagne</i>	6
/humfil/aureum/en/s03/t1/028.html	<i>Constitutiones Synodales Diocesis Gerunden(sis). In unum collectae, renovatae, et annotae sub Illustrissimo et reverendissimo domino Dr. Fr. Michaelae Pontich, Episcopo Gerundensi. Variis glossis exornatae a Francisco Romaguera I.C. Civeque Honorato gerundensi. Inclito Martyri D. Narciso Episcopo Patrono ac Titulari Gerundensi dicatae</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/036.html	<i>Mascara Real executada por los Colegios y Gremios de la Cuidad (sic) de Barcelona para festejar el feliz desseado arribo de nuestros Augustos Soberanos Dn Carlos tercero, y Da Maria Amalia de Saxonia, con el Real Principe e Infantes</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/008.html	CALLIS, Jaume (c.1370-1434). <i>Solempnissimi aureique Tractatus Excellentissimus u(triusque) iuris doctoris et equitis do(mi)ni Iacobi Callicio videlicet De Pace et Tregua et De Sono Emissio. Sl., Sn., Sa. (c. 1500?).</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/037.html	OLOD, Luis de (1720-1793). <i>Tratado del origen y arte de Escribir bien.</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/003.html	Capítols de la Confraria de Santa Maria de Betlem de la ciutat de València	5
/humfil/aureum/en/s03/t2/043.html	<i>Las noches de Santa María Magdalena.</i> Traducidas del francés por Celestino de Carlé	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/018.html	PONS DE YCART, Luys (1518-1578). <i>Libro de las grandezas y cosas memorables de la Metropolitana insigne y famosa Ciudad de Tarragona</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t2/042.html	DUCRAY DUMINIL, Francisco Guillermo. <i>Alejo o la casita en los bosques</i>	5

/humfil/aureum/en/s03/t1/010.html	TOMIC, Pere (?-c.1481). <i>Conqu(e)stes e histories dels Reis de Arago e co(n)tes de Barcelona Novement esta(m) pats</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t2/041.html	<i>Relación de las diversiones, festejos públicos, y otros acaecimientos que han ocurrido en la ciudad de Barcelona, desde el 11 de Setiembre hasta principios de Noviembre de 1802, con motivo de la llegada de SS.MM. y AA. á dicha Ciudad; y del viaje a la villa de Figueras. Barcelona, Compañía de Jordi, Roca y Gaspar. Seguit de Noticia individual de la entrada de los Reyes... Máscara Real para la primera Noche... Máscara Real para la noche del siete de Noviembre</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t3/084.html	PUJIL, Jordi (1947). <i>Cadaqués. Crónica estival d'una recerca infructuosa i deu troballes sorprenents</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t2/044.html	<i>Relación de la entrada de los Reyes [Ferran VII] nuestros Señores en la ciudad de Barcelona, la mañana del 4 de diciembre de 1827, y de los demás festejos públicos que tributó a SS.MM. la Junta de Reales Obsequios, en nombre y representación de dicha ciudad. Barcelona, Viuda de D. Agustín Roca impresor de Cámara de S.M., 1828. Seguit de Máscara Real para la noche del 6 de enero de 1828</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t3/068d.html	CALDERÓN DE LA BARCA, Pedro (1600-1681). <i>La vida es sueño</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t3/055.html	FOLCH I TORRES, Manuel (1877-1928). <i>De quan les bèsties parlaven</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/027a.html	ROMAGUERA, Joseph. <i>Atheneo de grandesa sobre eminencias cultas catalana facundia ab Emblemas ilustrada</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t3/082.html	SALVAT-PAPASSETT, Joan (1894-1924). <i>Poesies</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/032.html	GARMA Y DURÁN, Francisco Javier (1708-1783). <i>Adarga catalana, Arte heráldica y practicas reglas del blasón...</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/031.html	BODENEHER, Gabriel (1664-1758). <i>Atlas curieux oder neuer und compendieuser Atlas in welchem ausser der General Landcharten von America, Africa, Asia und Europa und der in letzterem gelegen Reichen und Landern</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/038.html	CAPMANY Y DE MONPALAU, Antonio (1742-1813). <i>Memorias Históricas sobre la Marina, Comercio y Artes de la antigua ciudad de Barcelona</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/007.html	VILANOVA, Arnau de (?-1238/40). <i>Regimen sanitatis cum expositione magistri Arnaldi de Villa nova cathellano noviter impressus</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t2/048.html	CHAO, Eduardo. <i>La Guerra de Cataluña, Historia contemporánea de los acontecimientos que han tenido lugar en el Principado desde 1827 hasta el día con las biografías de los principales personajes, carlistas y liberales, redactada por oficiales que fueron actores o testigos de los acontecimientos, bajo la dirección de D. Eduardo Chao</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/017.html	MUNTANER, Ramon (1265-1336). <i>Chronica o descripció dels fets e hazanyes del inclyt Rey Don Jaume primer, Rey Darago, de Mallorques e de Valencia: Compte de Barcelona e de Muntpellier e de molts de sos descendents</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/014.html	<i>Libro llamado Co(n)sulado de Mar...</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/040.html	GUMILLA, Joseph (1686-1750). <i>Historia Natural, civil y geográfica de las Naciones situadas en las riveras del Rio Orinoco</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/020.html	GILBERT, Francisco de (?-1638). <i>Discursos sobre la calidad del Principado de Cataluña, inclinación de sus habitantes y su gobierno</i>	5

/humfil/aureum/en/s03/t1/011.html	<i>Libre apellat Consolat de Mar.</i> <i>Novament estampat e corregit. Affegits los capitols e ordinacio(n)s d(e)ls drets d(e)l g(e)neral. E del dret del pes del se(n)yor Rey ab altres coses necessaries: les quals fi(n)s al p(re)se)nt no eren estades esta(m)pades</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/019.html	PORTELLO, Abraham (1527-1598). <i>Theatro del Orbe de la Tierra</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/025.html	<i>Recopilación histórica de la familia Pinós. 1656.</i> <i>Precedida de Nombramiento de Camarlingo del Reino de Aragón a Jaime Fernández de Híjar, duque de Híjar - per part del rei Felip IV (III de Catalunya-Aragó).</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/033.html	<i>Privilegio de Nobleza y Fuero de Hidalgo de Don Pedro Virgili.</i> Signat pel rei Ferran VI (III de Catalunya-Aragó) el 19 de març de 1754	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/016.html	JAUME I (1208-1276). <i>Chronica o commentari del gloriosissim e invictissim rey En Jacme per la gracia de Deus Rey de Arago, de Mallorques e de Valencia, Compte de Barcelona, e de Urgell e de Muntpesller: fayta e escrita per aquell en sa lengua natural</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t3/056.html	SURINYACH BAELL, Salvador (1858-1920). <i>De cada color</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/034.html	CERDÀ, P. Thomas (1715-?). <i>Liciones de mathematica</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t1/015.html	CARBONELL, Pere Miquel (1434-1517). <i>Chronica de Espanya fins aci no divulgada: que tracta dels nobles e Invictissims Reis dels Gots y gestes de aquells, y dels co(m)ptes de Barcelona...</i>	5
/humfil/aureum/en/s03/t3/070.html	TASIS, Rafael (1906-1966). <i>Tot l'any. Dotze estampes barcelonines i un pròleg</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t3/079.html	SOLDEVILA, Ferran (1894-1971). <i>Don Joan</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t3/085.html	FRANCESC D'ASSÍS (1182-1226). <i>Càntic del sol.</i> Traducció de Josep Carner i pròleg de Marià Manent	4
/humfil/aureum/en/s03/t3/054c.html	ROVIRALTA, Josep M. (1880-1960). <i>Boires baixes</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t1/029.html	GARAU, Francisco de (1640-1701). <i>El sabio instruido en la Naturaleza.</i> Barcelona: Rafael Figueró, 1702-1704 (vol. I i II).	4
/humfil/aureum/en/s03/t1/026.html	SOLÀ Y SEGURA, Joseph de. <i>Bosquejo breve y epitome de las glorias consagradas a la magestad del Catholico Monarca Carlos Segundo (que Dios guarde) Rey, y Señor nuestro, por aver llamado al peso de su Gobierno al Sereñissimo señor don Juan de Austria su Ermano</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t1/039.html	<i>Noticia histórica de los principios y progresos de la Escuela Gratuita de las Nobles Artes erigida con real aprobación en la Casa Lonja de Barcelona a expensas de la Real Junta Particular de Comercio, y Consulado de Cataluña...</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t1/023.html	MONCADA, Francisco de (1586-1635). <i>Espedición de los catalanes y aragoneses contra turcos y griegos</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t2/051.html	LUÍS SALVADOR DE HABSBURGO LORENA (1847-1915). <i>Die Balearen, geschildert in Wort und Bild</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t1/012b.html	LUL, Raymudi (1232/33-1315). <i>Practica co(m)pendiosa artis...</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t1/006.html	<i>Paris e Vianna</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t2/045b.html	LANGLOIS, M.C. (1789-1870). <i>Voyage Pittoresque & Militaire en Espagne</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t3/074.html	GOETHE, J.W. (1749-1832). <i>Elegies romanes.</i> Traducció de Joan Maragall. Barcelona: Montaner y Simón	4
/humfil/aureum/en/s03/t2/045d.html	LANGLOIS, M.C. (1789-1870). <i>Voyage Pittoresque &</i>	4

	<i>Militaire en Espagne</i>	
/humfil/aureum/en/s03/t2/046c.html	PIFERRER, Pablo (1818-1848). <i>Recuerdos y Bellezas de España. Principado de Cataluña</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t3/087.html	COMEDIANTS. <i>Sol solet</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t1/022.html	AGUSTÍ, Fra Miquel (1560-1630?). <i>Llibre dels secrets de agricultura, casa rustica i pastoril</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t1/035.html	<i>Reales cédulas de Erección, y Ordenanzas de los tres Cuerpos de Comercio de el Principado de Cataluña que residen en la ciudad de Barcelona</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t3/068a.html	CALDERÓN DE LA BARCA, Pedro (1600-1681). <i>La vida es sueño</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t1/024.html	OLMO, Joseph Vicente del (1620-1696). <i>Lithologia o explicación de las piedras y otras antigüedades halladas en las canjas que se abrieron para los fundamentos de la Capilla de Nuestra Señora de los Desemparados de Valencia</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t3/071b.html	COLÓN, Cristóbal (s. XV-1506). <i>Primer viaje de Cristobal Colón</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t1/013.html	ROIG, Jaume (?-1478). <i>Libre de co(n)sells: fet per lo magnific mestre Jacme Roig, los quals son molt profitosos y saludables així per al regiment y ordre d(e) be viure com per augmentar la devoció a la puritat y concepció de la Sacratíssima verge Maria</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t3/058b.html	<i>Els dolços indrets de Catalunya</i> . Textos de Joan Maragall (1860-1911) i Francesc Sitjà (1880-1940).	4
/humfil/aureum/en/s03/t3/061.html	Les rondalles populars catalanes	4
/humfil/aureum/en/s03/t3/072.html	FRAY LUÍS DE LEÓN (1527-1591). <i>El Cantar de los Cantares</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t3/073.html	LUJÁN, Néstor (1922-1995). <i>De toros y toreros</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t3/059.html	TÉLLEZ, Fray Gabriel (Tirso de Molina) (1584-1648). <i>El bandolero</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t1/002.html	EIXIMENIS, Francesc (1327(?)-1409). <i>Libro De Natura Angelica</i> . Primera meitat del segle XV	4
/humfil/aureum/en/s03/t3/078.html	DELIBES, Miguel (1920). <i>Castilla</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t3/083.html	ARNAVAT, Josep M. (1917-1977). <i>Els set pecats capitals</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t1/021.html	GARCÍA DE CARALPS, Juan Antonio. <i>Historia de S. Oleguer, Arzobispo de Tarragona y Obispo de Barcelona...</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t3/060.html	NOGUÉS, Xavier (1873-1941). <i>La Catalunya pintoresca</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t3/058a.html	<i>Els dolços indrets de Catalunya</i> . Textos de Joan Maragall (1860-1911) i Francesc Sitjà (1880-1940)	4
/humfil/aureum/en/s03/t1/030.html	LA FEUILLE, Paul. <i>Tablettes Guerrières Ou cartes choisies pour la Commodité Des Officiers et des voyageurs. Contenant toutes les Cartes generales du Monde, avec les particulieres des Lieux...</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t2/047.html	FURIÓ, Antonio (1798-1853). <i>Panorama óptico-histórico-artístico de las Islas Baleares</i>	4
/humfil/aureum/en/s03/t3/069.html	GUILLANYÀ, Pere (1897-1964). <i>Evocacions. Forces de pàtria rediviva</i>	3
/humfil/aureum/en/s03/t1/027b.html	RÓMAGUERA, Joseph. <i>Atheneo de grandesa sobre eminencias cultas catalana facundia ab Emblemas ilustrada</i>	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/	XXth CENTURY	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/081.html	GRANYER, Josep (1899-1983). <i>Dotze gravats i un autoretrat</i> . Introducció de Jaume Pla i il·lustracions líriques de Pere Quart	3

/humfil/aureum/en/s03/t3/057.html	MESTRES, Apel·les (1854-1936). <i>Liliana</i> (original text in catalan and spanish version by J.Mª. Arteaga).	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/062.html	ALIGHIERI, Dante (1265-1321). <i>La Vita Nova</i>	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/063.html	Almanac de les Arts. Sabadell, 1925	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/064.html	D'ORS, Eugeni (1881-1954). <i>La vie brève, almanach</i>	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/080.html	CELA, Camilo José (1916). <i>Gavilla de fábulas sin amor</i>	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/086.html	CELA, Camilo José (1916). <i>Danza de las gigantas amorosas</i>	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/077.html	ALARCÓN, Pedro Antonio de (1833-1891). <i>Le Tricorne</i> . Traducció de Michel Déon	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/058c.html	<i>Els dolços indrets de Catalunya</i> . Textos de Joan Maragall (1860-1911) i Francesc Sitjà (1880-1940).	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/054b.html	ROVIRALTA, Josep M. (1880-1960). <i>Boires baixes</i>	3
/humfil/aureum/en/s03/t2/046b.html	PIFERRER, Pablo (1818-1848). <i>Recuerdos y Bellezas de España. Principado de Cataluña</i>	3
/humfil/aureum/en/s03/t2/045c.html	LANGLOIS, M.C. (1789-1870). <i>Voyage Pittoresque & Militaire en Espagne</i>	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/071a.html	COLÓN, Cristóbal (s. XV-1506). <i>Primer viaje de Cristobal Colón</i>	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/054a.html	ROVIRALTA, Josep M. (1880-1960). <i>Boires baixes</i>	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/068c.html	CALDERÓN DE LA BARCA, Pedro (1600-1681). <i>La vida es sueño</i>	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/066.html	ANGLADA I SARRIERA, Lola (1892-1984). <i>En Peret</i>	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/075.html	PERMANYER, Ricard (1887-1958). <i>Ballet</i>	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/065.html	LEMAISTRE DE SACY, Isaac (1613-1684). <i>L'Evangile selon Saint Mathieu</i>	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/088.html	FOIX, Josep Vicenç (1893-1987). <i>Dues nades i quatre colors</i> . Homenatge a J.V. Foix en el seu norantè aniversari. Introducció de Joan Brossa	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/068b.html	CALDERÓN DE LA BARCA, Pedro (1600-1681). <i>La vida es sueño</i>	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/067.html	RIBER, Llorenç (1881-1958). <i>Poblet. Itinerario Sentimental</i>	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/089.html	JUNCOSA, Enric. <i>Libro del Océano</i>	3
/humfil/aureum/en/s03/t1/	CENTURIES XIV XV XVI XVII XVIII	3
/humfil/aureum/en/s03/t3/076.html	<i>Veinte litografías sobre temas del Quijote</i> . Pròleg de Luís Astrana Marín	3
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/b_ametller.html	Blai AMETLLER i ROTLLAN (1768-1841)	3
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/jp_gil.html	José Pedro GIL MORENO de MORA (1892-1945)	2
/humfil/aureum/en/s03/t2/	José Pedro GIL MORENO de MORA (1892-1945)	2
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/f_boix.html	Francesc BOIX (c.1731-?)	2
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/f_muntaner.html	Francesc MUNTANER i LLAMPALLA (XIXth century)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/x_nogues.html	Xavier NOGUÉS (1873-1941)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/a_monfort.html	Antoni MONFORT (segle XIX)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/f_gazan.html	Francesc GAZAN (documented in Barcelona from 1689 to 1704)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/fx_parcera.html	Francesc Xavier PARCERISA i BOADA (XIXth century)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/f_via.html	Francesc VIA (active since 1654)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/a_gelabert.html	Antoni GELABERT i CASAS (1911-1980)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/a_tapias.html	Antoni TÀPIES i PUIG (XXth century)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/j_llaverias.html	Joan LLAVERIAS i LABRÓ (1865-1938)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/v_capilla.html	Vicente CAPILLA (actived since 1760)	1

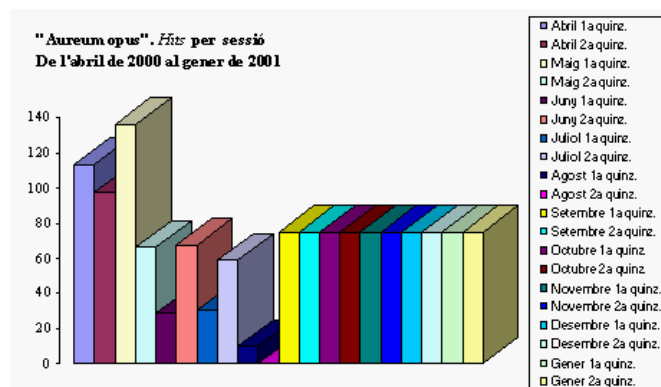
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/l_bracons.html	Lluís BRACONS (1892-1961)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/r_calsina.html	Ramon CALSINA i BARÓ (1901-1992)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/s_dali.html	Salvador DALÍ (1904-1989)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/e_grau.html	Emili GRAU SALA (1911-1975)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/b_de_pedro.html	Borja DE PEDRO IZUZQUIZA (XXth century)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/j_miro.html	Joan MIRÓ i FERRÀ (1893-1983)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/j_granyer.html	Josep GRANYER i GIRALT (1899-1983)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/a_riquer.html	Alexandre de RIQUER (1856-1920)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/v_urrabieta.html	Vicente URRABIETA (?-1879)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/a_lleopart.html	Anastasi LLEOPART (c.1705-?)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/jb_villar.html	Joan Baptista VILLAR (XVIIIth century)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/e_planas.html	Eusebi PLANAS (1833-1897)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/a_salo.html	Antoni SALÓ i MARCO (c.1885-1950)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/m_barcelo.html	Miquel BARCELÓ ARTIGUES (XXth century)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/j_vila.html	Joan VILA i PUJOL (1890-1947)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/pp_moles.html	Pere Pascual MOLES i CORONES (1741-1797)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/g_bodeneher.html	Gabriel BODENEHER (1664-1758)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/a_clave.html	Antoni CLAVÉ i SANMARTÍ (1913)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/p_picasso.html	Pablo RUIZ PICASSO (1881-1973)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/f_fuste.html	Fraçesc RUSTÉ (XIXth century)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/l_jou.html	Lluís JOU i SENABRE (1882-1968)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/ec_ricart.html	Enric Cristòfol RICART (1893-1960)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/r_marlet.html	Ricard MARLET i SARET (1896-1976)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/j_garcia_junceda.html	Joan GARCIA-JUNCEDA i SUPERVIA (1881-1948)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/b_planella.html	Bonaventura PLANELLA i CONXELLO (1772-1844)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/a_mestres.html	Apel·les MESTRES (XXth century)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/p_pastor.html	Pere PASTOR BODMER (XXth century)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/s_saura.html	Salvador SAURA (XXth century)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/m_bas.html	Martí BAS i BLASI (1910-1966)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/j_pla.html	Jaume PLA i PALLEJÀ (1914-1995)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/a_carnicero.html	Antonio CARNICERO (1748-1814)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/m_plana.html	Miquel PLANA CORCÓ (XXth century)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/a_olle.html	Antoni OLLÉ PINELL (1897-1981)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/g_engelmann.html	Godefroy I. ENGELMANN (1788-1839)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/r_capmany.html	Ramon de CAPMANY i MONTANER (1899-1992)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/l_anglada.html	Lola ANGLADA i SARRIERA (1892-1984)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/m_andreu.html	Marià ANDREU i ESTRANY (1888-1976)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/j_guinovart.html	Josep GUINOVART i BERTRAN (segle XX)	1
/humfil/aureum/en/s03/ilus_dibu/m_fortuny.html	Marià FORTUNY MARSAL (1838-1874)	1

b.1.2. Elements estadístics bàsics dels paràmetres principals: valors mitjans

Com a elements estadístics bàsics que ens proporcionen informació sobre l'ús que es fa de l'exposició, hem pres els següents: *hits* per sessió, *hits* per dia, sessions per dia i temps per sessió.

- **Hits per sessió**

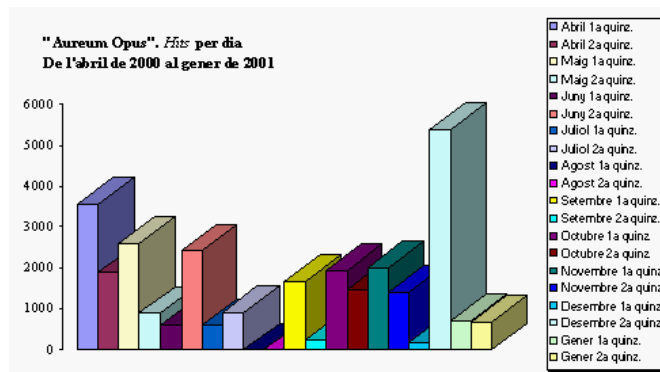
La mitjana resultant total en el cas de l'exposició "Aureum Opus" és de 68,32 h/s durant el període comprès entre l'1 d'abril de 2000 i el 31 de gener de 2001.

	Hits/sessió	Hits/sessió mes
Abril 1a quinz.	113,39	103,23
Abril 2a quinz.	97,42	
Maig 1a quinz.	136,84	99,68
Maig 2a quinz.	66,50	
Juny 1a quinz.	28,65	57,00
Juny 2a quinz.	67,61	
Juliol 1a quinz.	30,21	39,30
Juliol 2a quinz.	58,69	
Agost 1a quinz.	10,00	10,00
Agost 2a quinz.	0,00	
Setembre 1a quinz.	74,80	74,80
Setembre 2a quinz.	74,80	
Octubre 1a quinz.	74,80	74,80
Octubre 2a quinz.	74,80	
Novembre 1a quinz.	74,80	74,80
Novembre 2a quinz.	74,80	
Desembre 1a quinz.	74,81	74,80
Desembre 2a quinz.	74,80	
Gener 1a quinz.	74,80	74,80
Gener 2a quinz.	74,80	

- **Hits per dia**

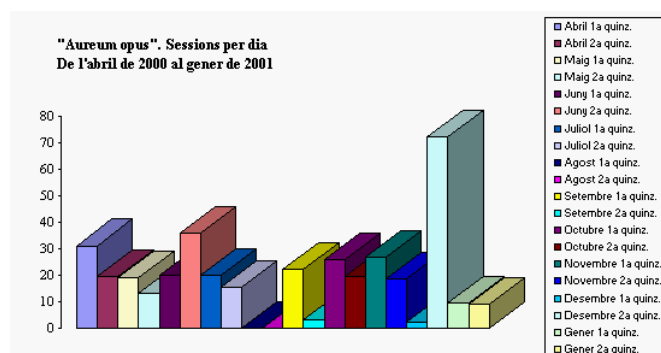
De mitjana, el web de l'exposició "Aureum Opus" va experimentar un total de 1.394,15 *hits* per dia al llarg del període inclòs entre la primera quinzena d'abril de 2000 i la segona quinzena de gener de 2001.

	Hits/dia	Hits/dia mes
Abril 1a quinz.	3537,80	2330,74
Abril 2a quinz.	1899,64	
Maig 1a quinz.	2613,70	1552,65
Maig 2a quinz.	889,50	
Juny 1a quinz.	575,80	1682,64
Juny 2a quinz.	2420,53	
Juliol 1a quinz.	602,27	718,79
Juliol 2a quinz.	913,00	
Agost 1a quinz.	0,67	0,32
Agost 2a quinz.	0,00	
Setembre 1a quinz.	1665,13	960,23
Setembre 2a quinz.	255,33	
Octubre 1a quinz.	1948,40	1705,16
Octubre 2a quinz.	1477,13	
Novembre 1a quinz.	2012,67	1708,87
Novembre 2a quinz.	1405,07	
Desembre 1a quinz.	179,73	2867,10
Desembre 2a quinz.	5386,50	
Gener 1a quinz.	713,13	702,65
Gener 2a quinz.	692,81	

- Sessions per dia

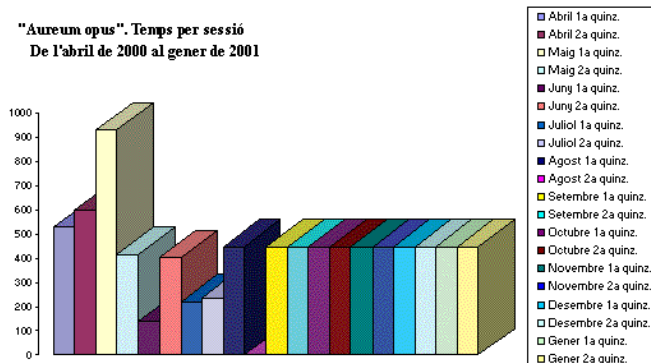
La mitjana total de sessions per dia computades en el cas d'"Aureum Opus" és de 21,33 s/d.

	Nre. sessions/dia	Sessions/dia mes
Abрил 1a quinz.	31,20	22,58
Abрил 2a quinz.	19,50	
Maig 1a quinz.	19,10	15,58
Maig 2a quinz.	13,38	
Juny 1a quinz.	20,10	29,52
Juny 2a quinz.	35,80	
Juliol 1a quinz.	19,93	18,29
Juliol 2a quinz.	15,56	
Agost 1a quinz.	0,07	0,03
Agost 2a quinz.	0,00	
Setembre 1a quinz.	22,26	12,84
Setembre 2a quinz.	3,41	
Octubre 1a quinz.	26,05	22,80
Octubre 2a quinz.	19,75	
Novembre 1a quinz.	26,91	22,84
Novembre 2a quinz.	18,78	
Desembre 1a quinz.	2,40	38,33
Desembre 2a quinz.	72,01	
Gener 1a quinz.	9,53	9,39
Gener 2a quinz.	9,26	

• Temps per sessió

Amb totes les prèvies que hem descrit abans, els temps mitjà total per al període objecte d'anàlisi és de 448,42 segons per sessió (7,47 minuts, aproximadament).

	Temps/sessió	Temps/sessió mes
Abрил 1a quinz.	530,09	574,39
Abрил 2a quinz.	599,71	
Maig 1a quinz.	930,30	659,20
Maig 2a quinz.	417,24	
Juny 1a quinz.	139,60	332,84
Juny 2a quinz.	405,18	
Juliol 1a quinz.	221,83	227,15
Juliol 2a quinz.	238,52	
Agost 1a quinz.	448,40	448,40
Agost 2a quinz.	0,00	
Setembre 1a quinz.	448,53	448,28
Setembre 2a quinz.	446,63	
Octubre 1a quinz.	448,74	448,62
Octubre 2a quinz.	448,48	
Novembre 1a quinz.	448,40	448,56
Novembre 2a quinz.	448,80	
Desembre 1a quinz.	448,40	448,34
Desembre 2a quinz.	448,34	
Gener 1a quinz.	448,40	448,40
Gener 2a quinz.	448,40	

b.2. Valoració de les dades

Continuant amb la dinàmica iniciada amb l'exposició anterior, "Sempre Eivissa i Formentera", en aquest apartat de valoració de dades centrarem l'atenció, en primer lloc, en l'índex que, segons el nostre parer, és més representatiu del comportament del públic en relació amb el web "Aureum Opus", és a dir, el nombre de sessions per dia.

- Entre la primera quinzena d'abril i la segona quinzena de juliol de l'any 2000 no s'observen excessives variacions pel que fa a la mitjana de sessions per dia. Efectivament, aquest índex fluctua durant aquest període entre les 35,80 sessions per dia de la segona quinzena de juny i les 13,38 sessions per dia de la segona quinzena

de maig, però, tret d'aquests dos extrems, la resta és manté en un nivell prou equilibrat, que situa la mitjana general d'aquest espai de temps en unes 21,39 sessions per dia. La lleugera alça registrada durant la primera quinzena d'abril ha de tenir el seu origen en l'empenta inicial de l'exposició (l'exposició presencial i la virtual es van inaugurar conjuntament; en aquest cas, com que hi va haver un punt informàtic per a poder visitar el web a la mateixa sala de l'exposició, al MFMB els responsables del museu van tenir molta cura en la inauguració de la part virtual, com també en la difusió que se'n va fer, quelcom semblant al que, d'altra banda, va succeir amb l'exposició "Sempre Eivissa i Formentera" en les diferents seus de l'itinerari) i, sobretot, en l'embranchada inicial que experimenta en el moment en què l'exposició virtual és penjada al portal de la UOC.

- **La mitjana de la resta del període (de la primera quinzena de setembre de 2000 a la segona quinzena de gener de 2001) dóna com a resultat una xifra pràcticament idèntica, 21,28 sessions per dia.** Tot i que les dades d'aquest període són extrapolades a partir del nombre de *hits*, observem ben clarament que la distribució del nombre de sessions per dia al llarg de les diverses quinzenes és molt menys uniforme que no pas durant els primers mesos de l'any. Així, es detecten tres moments clars en què aquest índex experimenta unes variacions sobtades i evidents:

- **Es localitzen un parell de descensos sobtats del nombre de sessions per dia, concretament durant la segona quinzena de setembre (es passa de 22,26 sessions per dia a 3,41, és a dir, una baixada sobtada d'un 84,68%) i la primera quinzena de desembre** (en què es passa de les 18,78 sessions per dia de la segona quinzena de novembre a les 2,40 s/d, un descens del 87,22%). No hi trobem cap aspecte específic que ens pugui explicar aquest fet puntual.

- Un segon element important és la **pujada sobtada de l'índex durant la segona quinzena de desembre**. Durant aquests dies s'ha registrat una mitjana de 72,01 sessions per dia (valor màxim d'aquest índex al llarg de tot el període), mentre que durant la quinzena anterior havia estat de 2,40 s/d (és el mínim absolut del període; es produeix un augment d'un 2.900,41%) i durant la següent quinzena (la primera de gener), de 9,53 s/d (cosa que significa un descens del 86,76 %).

- Si deixem de banda aquests tres períodes excepcionals que acabem de comentar, **el càlcul de la mitjana resultant total de sessions per dia (20,474) no es diferencia pràcticament gens de la mitjana general calculada anteriorment (21,33 s/d)**. Sembla, doncs, que el nombre mitjà de visites per dia al web d'"Aureum Opus" és bastant constant i homogeni, habitualment de prop de 21 visites diàries.

La comparació d'aquestes primeres impressions amb la resta d'índexs ens proporciona una sèrie de noves perspectives força interessants:

- **Durant tot el mes d'abril i la primera quinzena de març el nombre de hits/clics per sessió (113,39, 97,42 i 136,84 h/s, respectivament) és molt més alt que en la resta del període**, i, en canvi, no es constata cap variació excessiva pel que fa al nombre de visites per dia, tret de la lleugera alça inicial de la primera quinzena d'abril (31,20 s/d) en relació amb la segona quinzena del mateix mes (19,50 s/d). Tot plegat sembla respondre molt probablement a l'empenta inicial producte de la novetat que representa l'obertura al públic d'aquesta exposició. Si això fos així, es faria palès que l'empenta inicial d'accés de visitants durant la primera quinzena d'abril tindria la seva correlació amb un interès força important d'aquests visitants per allò que consulten, si s'ha de jutjar per l'alt nivell que presenta l'índex de h/s durant aquest mateix període (113,39 h/s). A continuació, el nombre de visitants va baixant molt lleugerament durant la segona quinzena d'abril i la primera de maig (19,50 i 19,10 s/d, respectivament), però l'interès en allò que visiten aquests internautes sembla que es

manté (97,42 i 136,84 h/s, respectivament); ara bé, aquesta situació es capgira sobtadament a partir de la segona quinzena de maig, moment en què observem que, si bé el nombre de sessions per dia continua amb la tendència de lleuger descens ja esmentada (13,38 s/d), el nombre de *hits* per sessió experimenta un brusc descens (fins a 66,50 h/s, una davallada d'un 51,40% respecte a la quinzena anterior), cosa que trenca el ritme alcista detectat durant el primer mes i mig. En conseqüència sembla que es confirma que l'intens interès mostrat pels visitants durant el primer mes i mig disminueix posteriorment i que esdevé un interès que podríem anomenar de grau mitjà a partir de la segona quinzena de maig.

- Tret del període que va de setembre de 2000 al gener de 2001, en què les dades són extrapolades, del mes d'agost, del qual no disposem de dades, i del mes d'abril i la primera quinzena de març, els quals constitueixen punts àlgids, **la resta del període de control del web d'"Aureum Opus" mostra un moviment de h/s força regular, que oscil·la entre els 66 i els 28 h/s.**

- Tot i les reticències que tenim d'emprar els valors obtinguts del temps, un factor de què ja hem parlat a bastament en paràgrafs anteriors, cal incidir en el fet que **a la mateixa quinzena en què detectem el nivell més alt de h/s (la primera de maig) també es dona el màxim del nivell de temps per sessió (930,30 segons per sessió, 15,5 minuts).** Durant tot el mes d'abril es corresponen igualment el segon valor (599,71 segons, pràcticament deu minuts, segona quinzena d'abril) i el tercer valor (530,09, pràcticament nou minuts, primera quinzena d'abril) més alts d'aquest mateix índex. Tot plegat, d'alguna manera, ens ajuda a refermar la idea que durant aquest primer mes i mig l'interès mostrat pels internautes que visiten el web és força alt. La resta del període els valors del temps fluctuen entre els 2,5 minuts i els 7 minuts de dedicació a la visita del web.^[37]

Quant a l'accés a cadascuna de les diverses pàgines del web, **l'estudi demostra una mateixa tendència de comportament per part de les tres comunitats lingüístiques objecte d'anàlisi (catalana, espanyola i anglesa).** Efectivament, en la banda alta pel que fa al nombre d'accessos destaquen bàsicament les pàgines destinades a informació general: presentació del text de la directora del Museu Marès (479 accessos en català, 303 en espanyol i 17 en anglès), informació general (106, 46 i 14, respectivament), enquesta (214, 176 i 11) i publicacions de l'Associació de Bibliòfils (107, 48 i 17). Per damunt de tot, però, destaquen els valors de la pàgina dedicada al taller virtual, situada en segon lloc en l'índex de pàgines més visitades en català (454) i en primer lloc en les realitzades en espanyol (319) i en anglès (18), cosa que demostra una vegada més el gran èxit assolit per les propostes de caràcter virtual i interactiu.

En el sector intermedi d'accessos se situa la gran massa d'entrades de llibres objecte de l'exposició, amb les seves respectives imatges de pàgines miniades, gravades, etc. A l'últim, en el sector baix trobem de manera sistemàtica les entrades referents a les petites biografies que podem anar localitzant al web.

b.3. Conclusions

Al contrari del que passava en el cas de l'exposició virtual "Sempre Eivissa i Formentera", **"Aureum Opus" no és un web que puguem qualificar d'estacional**, és a dir, la major o menor intensitat documentada quant a l'accés i ús del web no respon en principi a motius conjunturals basats en elements com ara les vacances d'estiu. En aquest sentit, doncs, cal entendre que aquesta exposició resulta més propera al que podríem anomenar el "funcionament ideal" d'aquesta mena de webs.

S'observen en el cas d'"Aureum Opus" elements similars als que ja havíem pogut albirar

37. Aquest fet no implica que s'hagin de deixar de banda o de menysprear els webs d'exposicions que, pel seu contingut, siguin afectats per fenòmens conjunturals. Ben al contrari, l'efecte d'aquests factors ens ha d'ajudar a entendre millor el funcionament general de les exposicions en un entorn com Internet i, en darrer terme, a arribar a integrar aquests elements o fenòmens conjunturals en el lògic funcionament, tant en els dissenys com en el desenvolupament habitual, d'aquestes exposicions. Aquest tema serà tractat més profundament en l'apartat de conclusions generals.

quan comentàvem les conclusions generals del cas de "Sempre Eivissa i Formentera". Efectivament, tal com passava en aquella exposició, es pot confirmar que **els intents de difusió realitzats per mitjà de canals tradicionals audiovisuals, en aquest cas premsa, no van aconseguir incidir substancialment en el nombre de visitants del web de l'exposició virtual**. Així, durant la primera quinzena de maig van aparèixer diversos articles i notícies a la premsa que feien referència a l'exposició, la incidència dels quals es va demostrar pràcticament nul·la. Es va donar el cas que durant la segona quinzena de maig, cosa que prova l'autonomia d'aquest factor en relació amb la difusió de caràcter tradicional, el nombre de visitants va disminuir.

Un altre dels elements comuns als webs de "Sempre Eivissa i Formentera" i d'"Aureum Opus" és el fet que **la fi de l'exposició presencial no té gaire incidència en el nombre de visitants de l'exposició virtual**. El nombre de visitants continua experimentant, posteriorment a aquest tancament presencial, baixades i pujades, però és una qüestió independent del fet que el públic ja no pugui accedir a l'exposició real. Això confirma de manera evident el que anteriorment apuntàvem en el sentit que totes dues exposicions, tot i tractar de la mateixa temàtica i estar plantejades quant a definició com a elements complementaris, de fet poden funcionar de forma independent, responent a estímuls propis del medi o mitjà en què es troben immerses.

L'èxit de visites del taller virtual per damunt de la resta de les pàgines del web ens indica un cop més el poderós poder d'atracció d'aquest tipus d'elements. Cal dir que segons la nostra opinió la proposta visual virtual d'aquesta exposició és la millor de les quatre exposicions estudiades, un fet que es reflecteix clarament en els alts nivells que assoleix la pàgina corresponent en el conjunt de pàgines del web, en qualsevol dels tres idiomes.

c. "M'escriràs una carta?"

Exposició "M'escriràs una carta?"^[url13] (27 de maig de 2000)

Objectius i discurs museogràfic:

Es tracta d'una exposició interdisciplinària sobre cartes, plantejada com un conjunt de temes epistolars que van des del passat fins a la carta electrònica, tipologies, escriptura, escriptors que dibuixen, pintors que escriuen, complicitats a dues veus, cartes inventades, les que no arriben a la destinació... i un seguit de possibilitats que ens porten al correu electrònic i al mòbil. Així, fent servir diferents tipus de documentació (text, imatge, so, espai virtual, ambientació, etc.), el visitant s'endinsa en l'art d'escriure, els missatgers, els tipus de cartes, els arxius epistolars privats, el correu electrònic o les complicitats (l'intercanvi epistolar, la comunicació, l'amor...)^[38].

La mostra es va desenvolupar en diferents seus de la ciutat de Girona que tractaven de diversos temes amb el mateix fil conductor: el Museu d'Art de Girona, l'Arxiu Històric de Girona, Correus i Telègrafs de Girona, l'Hospital Josep Trueta i el Centre Cultural de la Caixa de Girona; i també en el seu espai virtual.

La pàgina web corresponent s'ha concebut com a complement de l'exposició presencial

38. DIVERSOS AUTORS. (2000). *M'escriràs una carta?* Girona: Ed. Museu d'Art de Girona.

"M'escriràs una carta?", que es va inaugurar el dia 27 de maig de 2000 al Museu d'Art de Girona. El contingut de l'exposició virtual no coincideix exactament amb el de l'exposició presencial, sinó que desenvolupa recursos que permeten aprofundir en la temàtica i els interessos de l'exposició presencial. La seva descripció, disseny i implementació són objecte temàtic a Carreras Monfort, C. (2002). *Els museus virtuals i el grup Òliba: pressupòsits teòrics, estat de la qüestió, disseny, implementació i divulgació*. (Document de projecte, en premsa).

Dades concretes sobre l'exposició:

Pàgina web: penjada des del començament de maig de 2000. Versió únicament en català. No es va introduir al web la possibilitat de respondre l'enquesta d'avaluació per part del visitant. Disposició d'un punt informàtic de consulta a la sala d'exposicions del Museu d'Art de Girona.

Organització: Fundació Caixa de Girona, Museu d'Art de Girona, Arxiu Històric de Girona. Amb la col·laboració de: Correus i Telègrafs, la UOC i el British Council.

Comissaris: Glòria Bosch, Marta Franch, Carme Martinell i Josep Matas.

Exposició virtual: Cèsar Carreras i Glòria Munilla (grup Òliba, Estudis d'Humanitats i Filologia, UOC), Piero Berni i Dortoka.

<http://oliba.uoc.es/carta/>^[url14]

c.1. Anàlisi descriptiva

Com a primera part de l'anàlisi, estudiarem d'una manera descriptiva els diversos paràmetres principals (dies hàbils o útils, sessions/visites, *hits*, temps i pàgines més visitades) i els estadístics bàsics (*hits* per sessió, *hits* per dia, sessions per dia i temps per sessió) que fem servir en el nostre estudi.

c.1.1. Paràmetres principals

Com a paràmetres principals considerem la **categoria de dades que constitueixen els elements bàsics d'informació referents a l'exposició que estudiem**, les quals ens han de servir de fonament de l'anàlisi estadística descriptiva que fem a continuació, i en darrer terme del procés de recerca final. Es concreten en un total de quatre paràmetres: dies hàbils o útils, sessions/visites, *hits* i temps. A banda d'això, situem també en aquest apartat el **recompte general de les pàgines del web més i menys visitades**, una categoria de difícil adscripció però que gaudeix més de la condició de paràmetre principal que no pas de la d'estadístic bàsic.

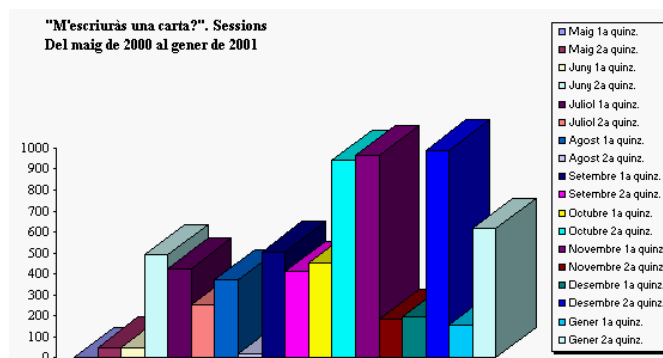
- Dies hàbils

En el cas de "M'escriràs una carta?", dels 276 dies que van de l'1 de maig de 2000 al 31 de gener de 2000 són vàlids un total de 150 dies (dies hàbils). En definitiva, disposem de dades fiables referents a un 54,34% dels dies totals, un nombre prou representatiu per a poder afirmar la validesa dels resultats derivats d'aquestes dades.

	Dies hàbils	%	Dies hàbils mes	%
Maig 1a quinz.	0	0,00	6	19,35
Maig 2a quinz.	6	37,50		
Juny 1a quinz.	7	46,67	22	73,33
Juny 2a quinz.	15	100,00		
Juliol 1a quinz.	15	100,00	25	80,65
Juliol 2a quinz.	10	62,50		
Agost 1a quinz.	7	46,67	8	25,81
Agost 2a quinz.	1	6,25		
Setembre 1a quinz.	13	86,67	24	80,00
Setembre 2a quinz.	11	73,33		
Octubre 1a quinz.	9	60,00	22	70,97
Octubre 2a quinz.	13	81,25		
Novembre 1a quinz.	14	93,33	18	60,00
Novembre 2a quinz.	4	26,67		
Desembre 1a quinz.	4	26,67	9	29,03
Desembre 2a quinz.	5	31,25		
Gener 1a quinz.	5	33,33	16	51,61
Gener 2a quinz.	11	68,75		

- Sessions/visites

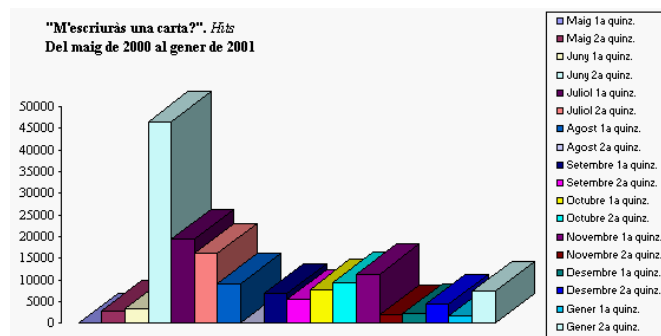
Entre l'1 de maig de 2000 i el 31 de gener de 2001, la mitjana total de visites al web de "M'escriràs una carta?" va ser de 7.078.

	Sessions (visites)	Sessions mes
Maig 1a quinz.	0	50
Maig 2a quinz.	50	
Juny 1a quinz.	51	542
Juny 2a quinz.	491	
Juliol 1a quinz.	426	678
Juliol 2a quinz.	252	
Agost 1a quinz.	373	394
Agost 2a quinz.	21	
Setembre 1a quinz.	506	917
Setembre 2a quinz.	411	
Octubre 1a quinz.	450	1390
Octubre 2a quinz.	940	
Novembre 1a quinz.	964	1147
Novembre 2a quinz.	183	
Desembre 1a quinz.	196	1185
Desembre 2a quinz.	989	
Gener 1a quinz.	158	775
Gener 2a quinz.	617	

- **Hits/clics**

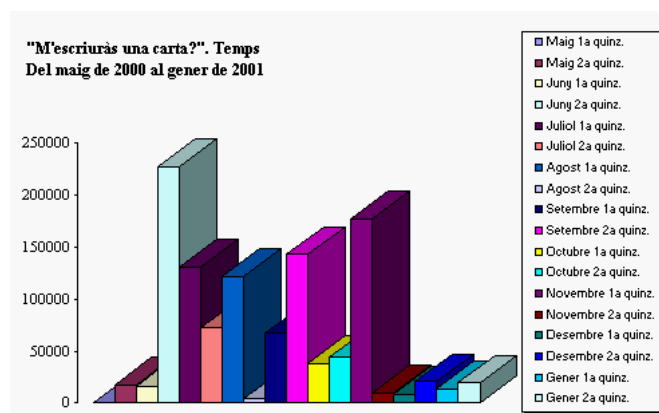
El període estudiat ha donat com a resultat un total de 156.495 *hits*.

	<i>Hits (clics)</i>	<i>Hits mes</i>
Maig 1a quinz.	0	2892
Maig 2a quinz.	2892	
Juny 1a quinz.	3289	49826
Juny 2a quinz.	46537	
Juliol 1a quinz.	19347	35503
Juliol 2a quinz.	16156	
Agost 1a quinz.	9259	9492
Agost 2a quinz.	233	
Setembre 1a quinz.	6930	12383
Setembre 2a quinz.	5453	
Octubre 1a quinz.	7796	17228
Octubre 2a quinz.	9432	
Novembre 1a quinz.	11347	13275
Novembre 2a quinz.	1928	
Desembre 1a quinz.	2314	6795
Desembre 2a quinz.	4481	
Gener 1a quinz.	1663	9101
Gener 2a quinz.	7438	

• Temps

Un total d'1.129.711,26 segons (313,80 hores) es van comptabilitzar durant el període estudiat.

	Temps	Temps mes
Maig 1a quinz.	0	16832,07
Maig 2a quinz.	16832,07	
Juny 1a quinz.	16097,97	243583,67
Juny 2a quinz.	227485,7	
Juliol 1a quinz.	130656,47	202864,44
Juliol 2a quinz.	72207,97	
Agost 1a quinz.	121565,34	125327,28
Agost 2a quinz.	3761,94	
Setembre 1a quinz.	66934,24	209955,75
Setembre 2a quinz.	143021,51	
Octubre 1a quinz.	38246,52	81849,01
Octubre 2a quinz.	43602,49	
Novembre 1a quinz.	177684,33	187365,75
Novembre 2a quinz.	9681,42	
Desembre 1a quinz.	8499,85	28948,7
Desembre 2a quinz.	20448,85	
Gener 1a quinz.	13671,2	32984,59
Gener 2a quinz.	19313,39	

- **Pàgines més visitades** (en el cas de "M'escriràs una carta?" i per decisió dels comissaris de l'exposició del Museu, només es va dissenyar i implementar la versió en català del web).

URL	Descripció	Total
/humfil/carta/	Entrada	1669
/humfil/carta/present.htm	Presentació	1463
/humfil/carta/virtualx.htm	Accés a l'espai virtual	622
/humfil/carta/seus.htm	Informació, dates, horaris, crèdits...	471
/humfil/carta/quicktime.htm	Quicktime	442
/humfil/carta/adreces.htm	Adreces d'Internet	338
/humfil/carta/complici.htm	Complicitats (pàgina d'accés)	303
/humfil/carta/visites.htm	Visites i sortides culturals	286
/humfil/carta/escriva.htm	L'escrivà	282
/humfil/carta/contemplada.htm	La carta entesa com a element creatiu	243
/humfil/carta/imatgeiso.htm	Les imatges i el so de l'escriptura	226
/humfil/carta/epistapost.htm	Epístoles dels apòstols	205
/humfil/carta/aixoma.htm	Això matarà allò?	196
/humfil/carta/14.htm	14 escenaris per a la carta d'un suïcida	194
/humfil/carta/emailmenu.htm	Quin és el teu correu electrònic?	192
/humfil/carta/canvidesti.htm	Canvi de destinació. On van a parar les cartes que no arriben?	190
/humfil/carta/mercurio.htm	Mercúrio Veste Amarelo	169
/humfil/carta/practicepistol.htm	Les pràctiques epistolars (del segle XV al XVIII)	163
/humfil/carta/nits.htm	Nits al Museu	151
/humfil/carta/dequanla.htm	Del temps en què la gent es comunicava per escrit	151
/humfil/carta/epistaudioc.htm	Epístoles audiovisuals i jocs de màscares	130
/humfil/carta/melodi.htm	Del temps en què les melodies viatjaven dins d'un sobre	130
/humfil/carta/familirose.htm	La família Roses i les seves cartes	129
/humfil/carta/cartapreso.htm	Carta d'un pres al soterrani del carrer	128
/humfil/carta/elsmissatges.htm	Els missatges	128
/humfil/carta/cartesreis.htm	Carta als Reis Mags d'Orient	127
/humfil/carta/rivero.htm	Elena de Rivero	127
/humfil/carta/joccartes.htm	El joc de cartes inventades	126
/humfil/carta/cartesorals.htm	Les cartes orals	124
/humfil/carta/cartesoldats.htm	Cartes de soldats	122
/humfil/carta/cartexili.htm	Cartes de l'exili	122
/humfil/carta/correodes.htm	Correu desinfectat	121
/humfil/carta/desconeguda.htm	Carta a una desconeguda	121
/humfil/carta/epidemi.htm	Miasmes epistolars i virus internautes	120
/humfil/carta/chere.htm	Chère Mademoiselle	118
/humfil/carta/cartinvent.htm	Cartes inventades?	116
/humfil/carta/curs.htm	Curs	115
/humfil/carta/escritspres.htm	Escrits de la presó	113
/humfil/carta/cartacondemort.htm	La carta del condemnat a mort	109
/humfil/carta/doccompliciabelar.htm	Cartes d'Abelardo i Eloïsa	106
/humfil/carta/projeccions.htm	Projeccions	103
/humfil/carta/comuepistola.htm	Comunicació epistolar. Un recurs de la didàctica	103
/humfil/carta/teatre.htm	Teatre	90
/humfil/carta/cartesangel.htm	Cartes d'Àngel Ferrant a Xavier Vidal de Llobatera	90
/humfil/carta/elcastell.htm	Castell de cartes. La correspondència de Franz Kafka i Milina Jesenskà	84
/humfil/carta/intimitat.htm	Pintura i cartes. La intimitat de l'artista	84
/humfil/carta/doccomplicieinstein.htm	Albert Einstein. Correspondència amb Michele Besso	83
/humfil/carta/quevendrà.htm	Què vindrà després?	80
/humfil/carta/truffaut.htm	Truffaut et les lettres	75
/humfil/carta/doccomplicicasals.htm	08.05. Glòria Granell i Joaquim Rabasseda	63
/humfil/carta/doccomplicilouise.htm	Flaubert, Gustave. Correspondència íntima	62
/humfil/carta/doccomplicifabra.htm	Pompeu Fabra i Joan Coromines. La correspondència dels anys de l'exili	62
/humfil/carta/doccomplicikahlil.htm	Gibran, Kahlil. <i>Cartes d'amor</i>	60

/humfil/carta/docompli/sophie.htm	Gutiérrez Girardot, Rafael. <i>El lento, lento vuelo de la alondra ensangrentada</i>	59
/humfil/carta/docompli/ofelia.htm	Cartes d'amor d'Ofèlia a Fernando Pessoa	56
/humfil/carta/docompli/andrea.htm	Yann Andréa Steiner	56
/humfil/carta/docompli/rainer.htm	Rilke, Rainer Maria. <i>Cartes a Benvenuta</i>	54
/humfil/carta/docompli/allen.htm	Ginsberg, Allen & Cassady, Neal. <i>Cartes d'amor ambigu</i>	51
/humfil/carta/docompli/foix.htm	Correspondència Foix-Obiols,	48
/humfil/carta/docompli/arendt.htm	Arendt, Hannah i McCarthy, Mary. <i>Entre amigues</i> . 1949-1975	48
/humfil/carta/docompli/adorno.htm	Adorno, Theodor W. i Benjamin W. Correspondència 1928-1940	45
/humfil/carta/docompli/durell.htm	Cartes Durrell-Miller. 1935-1980	42
/humfil/carta/docompli/mahler.htm	Gustav Mahler & Richard Strauss. Correspondència 1888-1911	42
/humfil/carta/docompli/guasch.htm	Dos crítics d'art en la complicitat de la carta, Sebastià Gasch i Josep Francesc Ràfols	41
/humfil/carta/docompli/calvino.htm	Calvino, Italo. <i>Los libros de los otros</i> . Correspondència (1947-1981)	40
/humfil/carta/docompli/salinas.htm	Pedro Salinas Jorge Guillen. Correspondència (1923-1951)	38
/humfil/carta/bibliograf/modigliani.htm	Amedeo Modigliani	38
/humfil/carta/bibliograf/artaud.htm	Antonin Artaud Marsella	37
/humfil/carta/bibliograf/shakespeare.htm	William Shakespeare	36
/humfil/carta/bibliograf/decroly.htm	Ovide Decroly	23
/humfil/carta/bibliograf/gaudi.htm	Antoni Gaudí i Comet	21
/humfil/carta/bibliograf/bertrana.htm	Aurora Bertrana i Salazar	18
/humfil/carta/bibliograf/gramsci.htm	Antonio Gramsci	15
/humfil/carta/bibliograf/breton.htm	André Breton	14
/humfil/carta/bibliograf/rimbaud.htm	Arthur Rimbaud	12
/humfil/carta/bibliograf/tanner.htm	Alain Tanner	11
/humfil/carta/bibliograf/einstein.htm	Albert Einstein	10
/humfil/carta/bibliograf/tabucchi.htm	Antonio Tabucchi	9
/humfil/carta/cartacaixa.htm	Carta de la Caixa	9
/humfil/carta/bibliograf/paucasals.htm	Pau Casals i Defilló	9
/humfil/carta/bibliograf/claudel.htm	Camille Claudel	8
/humfil/carta/bibliograf/goytisolo.htm	José Agustín Goytisolo Gay	8
/humfil/carta/bibliograf/escarre.htm	Aureli Maria Escarré i Jané	7
/humfil/carta/bibliograf/jove.htm	Àngel Jové	7
/humfil/carta/bibliograf/strauss.htm	Richard Strauss	7
/humfil/carta/bibliograf/marias.htm	Javier Marías	6
/humfil/carta/bibliograf/beauvoir.htm	Simone de Beauvoir	6
/humfil/carta/texto27.htm	Carta inventada Barcelona, 7 d'abril de 2000	6
/humfil/carta/bibliograf/dalmau.htm	Antoni Dalmau i Ribalta	6
/humfil/carta/bibliograf/rousseau.htm	Jean Jacques Rousseau	6
/humfil/carta/bibliograf/perec.htm	Georges Perec	5
/humfil/carta/texto26.htm	Carta inventada Estimat	5
/humfil/carta/bibliograf/sand.htm	George Sand	5
/humfil/carta/bibliograf/flaubert.htm	Gustave Flaubert	5
/humfil/carta/bibliograf/ciricpellicer.htm	Alexandre Cirici i Pellicer	5
/humfil/carta/bibliograf/ferrer.htm	Antoni Ferrer	5
/humfil/carta/bibliograf/zweig.htm	Arnold Zweig	4
/humfil/carta/bibliograf/foiximas.htm	Josep Vicens Foix i Mas	4
/humfil/carta/bibliograf/juanrajime.htm	Juan Ramón Jiménez	4
/humfil/carta/bibliograf/stoker.htm	Bram Stoker	4
/humfil/carta/bibliograf/seneca.htm	Luci Anneu Sèneca	4

/humfil/carta/bibliograf/montalban.htm	Manuel Vázquez Montalbán	4
/humfil/carta/bibliograf/arendt.htm	Hannah Arendt	4
/humfil/carta/bibliograf/calvino.htm	Italo Calvino	4
/humfil/carta/bibliograf/bernard.htm	Émile Bernard	4
/humfil/carta/bibliograf/gildebiedma.htm	Jaime Gil de Biedma Alba	4
/humfil/carta/bibliograf/rahola.htm	Carles Rahola i Llorens	4
/humfil/carta/bibliograf/cadalso.htm	José Cadalso y Vázquez	4
/humfil/carta/bibliograf/masson.htm	André Masson	4
/humfil/carta/bibliograf/freinet.htm	Célestin Freinet	4
/humfil/carta/bibliograf/rilke.htm	Rainer Maria Rilke	4
/humfil/carta/bibliograf/derain.htm	André Dérain	4
/humfil/carta/cartabritish.htm	Carta del British	4
/humfil/carta/osenvio.htm	Carta manuscrita	4
/humfil/carta/bibliograf/verlaine.htm	Paul Verlaine	4
/humfil/carta/bibliograf/horaci.htm	Horaci	4
/humfil/carta/bibliograf/musset.htm	Alfred de Musset	4
/humfil/carta/bibliograf/jerez.htm	Concha Jerez	4
/humfil/carta/bibliograf/schiele.htm	Egon Schiele	4
/humfil/carta/bibliograf/durell.htm	Lawrence Durrell	4
/humfil/carta/bibliograf/miller.htm	Henry Miller	4
/humfil/carta/bibliograf/balzac.htm	Honoré de Balzac	4
/humfil/carta/bibliograf/daudet.htm	Alphonse Daudet	4
/humfil/carta/bibliograf/hazm.htm	ibn Hazm	4
/humfil/carta/bibliograf/lecorbusier.htm	Le Corbusier	4
/humfil/carta/texto17.htm	Carta des de la presó	3
/humfil/carta/bibliograf/ramonycajal.htm	Santiago Ramón y Cajal	3
/humfil/carta/bibliograf/albert.htm	Caterina Albert	3
/humfil/carta/bibliograf/carreras.htm	Sebastià Gasch i Carreras	3
/humfil/carta/bibliograf/rafols.htm	Josep Francesc Ràfols i Fontanals	3
/humfil/carta/bibliograf/montesquieu.htm	Montesquieu	3
/humfil/carta/bibliograf/smyth.htm	Ethel Smyth	3
/humfil/carta/bibliograf/ginsberg.htm	Allen Ginsberg	3
/humfil/carta/bibliograf/plath.htm	Sylvia Plath	3
/humfil/carta/bibliograf/cuixart.htm	Modest Cuixart i Tàpies	3
/humfil/carta/bibliograf/aragay.htm	Josep Aragay i Blanchart	3
/humfil/carta/bibliograf/pratdelariba.htm	Enric Prat de la Riba i Sarrà	3
/humfil/carta/bibliograf/casellas.htm	Raimon Casellas i Dou	3
/humfil/carta/bibliograf/simenon.htm	Georges Simenon	3
/humfil/carta/bibliograf/massot.htm	Bartomeu Massot i Guillaumet	3
/humfil/carta/bibliograf/auster.htm	Paul Auster	3
/humfil/carta/bibliograf/diderot.htm	Denis Diderot	3
/humfil/carta/bibliograf/papasseit.htm	Salvat Papasseit	3
/humfil/carta/bibliograf/maurois.htm	André Maurois	3
/humfil/carta/bibliograf/vollard.htm	Ambroise Vollard	3
/humfil/carta/bibliograf/fabra.htm	Pompeu Fabra	3
/humfil/carta/texto16.htm	Carta des de la presó	3
/humfil/carta/bibliograf/espriu.htm	Salvador Espriu	3
/humfil/carta/bibliograf/sisley.htm	Alfred Sisley	3
/humfil/carta/bibliograf/costaihorta.htm	Narcís Costa i Horta	3
/humfil/carta/bibliograf/benjamin.htm	Walter Benjamin	3
/humfil/carta/bibliograf/ferran.htm	Àngel Ferrant i Vázquez	3
/humfil/carta/bibliograf/bonnin.htm	Joan Fuster i Bonín	3

/humfil/carta/bibliograf/obiols.htm	Josep Obiols i Pala	3
/humfil/carta/bibliograf/berga.htm	Josep Berga i Boada	3
/humfil/carta/bibliograf/cortazar.htm	Julio Cortázar	3
/humfil/carta/bibliograf/camoin.htm	Charles Camoin	3
/humfil/carta/bibliograf/coronado.htm	Carolina Coronado	3
/humfil/carta/bibliograf/carrio.htm	Carles Fontserè i Carrió	3
/humfil/carta/bibliograf/bergerac.htm	Savinien Cyrano de Bergerac	3
/humfil/carta/bibliograf/joanmiro.htm	Joan Miró i Ferrà	3
/humfil/carta/bibliograf/lucili.htm	Gai Lucili	3
/humfil/carta/bibliograf/vigneaux.htm	Joan Coromines i Vigneaux	3
/humfil/carta/bibliograf/lispector.htm	Clarice Lispector	3
/humfil/carta/bibliograf/maragall.htm	Joan Maragall i Gorina	3
/humfil/carta/bibliograf/prudenci.htm	Prudenci	3
/humfil/carta/bibliograf/adorno.htm	Theodor Adorno	3
/humfil/carta/bibliograf/lezama.htm	José Lezama Lima	3
/humfil/carta/bibliograf/garcialorca.htm	Federico García Lorca	3
/humfil/carta/bibliograf/mann.htm	Thomas Mann	3
/humfil/carta/bibliograf/leger.htm	Fernand Léger	3
/humfil/carta/bibliograf/ferrater.htm	Gabriel Ferrater i Soler	3
/humfil/carta/bibliograf/rusinol.htm	Santiago Rusiñol	3
/humfil/carta/bibliograf/calle.htm	Sophie Calle	2
/humfil/carta/bibliograf/salinas.htm	Pedro Salinas	2
/humfil/carta/bibliograf/boileau.htm	Nicolas Boileau-Despréaux	2
/humfil/carta/bibliograf/shaw.htm	George Bernard Shaw	2
/humfil/carta/tanner.htm	Jan Vermeer Delft 1632 - 1675	2
/humfil/carta/bibliograf/monnier.htm	Henri Monnier	2
/humfil/carta/bibliograf/holderlin.htm	Friedrich Hölderlin	2
/humfil/carta/bibliograf/truffaut.htm	François Truffaut	2
/humfil/carta/bibliograf/wagner.htm	Richard Wagner	2
/humfil/carta/bibliograf/valadon.htm	Suzanne Valadon	2
/humfil/carta/bibliograf/rostand.htm	Edmond Rostand	2
/humfil/carta/bibliograf/claveria.htm	Josep Maria Huertas i Claveria	2
/humfil/carta/bibliograf/jung.htm	Carl-Gustav Jung	2
/humfil/carta/bibliograf/wharton.htm	Edith Wharton	2
/humfil/carta/bibliograf/braque.htm	Georges Braque	2
/humfil/carta/bibliograf/cambo.htm	Francesc Cambó	2
/humfil/carta/bibliograf/ophuls.htm	Max Ophüls	2
/humfil/carta/bibliograf/borges.htm	Jorge Luis Borges	2
/humfil/carta/bibliograf/melville.htm	Herman Melville	2
/humfil/carta/bibliograf/oliveira.htm	Manoel de Oliveira	2
/humfil/carta/bibliograf/gibran.htm	Khalil Gibran	2
/humfil/carta/bibliograf/stefanzweig.htm	Stefan Zweig	2
/humfil/carta/bibliograf/daniel.htm	Daniel Henri Kahnweiler	2
/humfil/carta/bibliograf/hughes.htm	Ted Hughes	2
/humfil/carta/bibliograf/montaigne.htm	Michel de Montaigne	2
/humfil/carta/bibliograf/victorhugo.htm	Victor Hugo	2
/humfil/carta/bibliograf/straub.htm	Jean-Marie Straub	2
/humfil/carta/bibliograf/vonschiller.htm	Johann Christoph Friedrich von Schiller	2
/humfil/carta/bibliograf/vermeer.htm	Jan Vermeer	2
/humfil/carta/bibliograf/morris.htm	Georg Morris Cohen Brandes	2
/humfil/carta/bibliograf/massine.htm	Léonide Massine	2
/humfil/carta/bibliograf/swift.htm	Jonathan Swift	2

/humfil/carta/bibliograf/thornton.htm	Raymond Thornton Chandler	2
/humfil/carta/bibliograf/laclos.htm	Pierre Ambroise Francois Choderlos de Laclos	2
/humfil/carta/bibliograf/denis.htm	Maurice Denis	2
/humfil/carta/bibliograf/franklin.htm	Benjamin Franklin	2
/humfil/carta/bibliograf/julesverne.htm	Jules Verne	2
/humfil/carta/bibliograf/freud.htm	Sigmund Freud	2
/humfil/carta/bibliograf/monfreid.htm	Georges Daniel de Monfreid	2
/humfil/carta/bibliograf/bowles.htm	Paul Frederic Bowles	2
/humfil/carta/bibliograf/moore.htm	Henry Moore	2
/humfil/carta/bibliograf/goldoni.htm	Carlo Goldoni	2
/humfil/carta/bibliograf/wilde.htm	Oscar Wilde	2
/humfil/carta/bibliograf/jelloun.htm	Tahar Ben Jelloun	2
/humfil/carta/bibliograf/woolf.htm	Virginia Woolf	2
/humfil/carta/bibliograf/andrade.htm	Mario de Andrade	2
/humfil/carta/bibliograf/hofmannsthal.htm	Hugo von Hofmannsthal	2
/humfil/carta/bibliograf/alberti.htm	Rafael Alberti	2
/humfil/carta/bibliograf/mahler.htm	Gustav Mahler	2
/humfil/carta/bibliograf/eluard.htm	Paul Eluard	2
/humfil/carta/bibliograf/althusser.htm	Louis Althusser	2
/humfil/carta/bibliograf/cocteau.htm	Jean Cocteau	2
/humfil/carta/bibliograf/greenaway.htm	Peter Greenaway	2
/humfil/carta/bibliograf/benet.htm	Josep Maria Benet i Jornet	2
/humfil/carta/bibliograf/voltaire.htm	Voltaire	2
/humfil/carta/bibliograf/hubbard.htm	Freddie Hubbard	2
/humfil/carta/bibliograf/barth.htm	John Barth	2
/humfil/carta/bibliograf/huidobro.htm	Vicente Huidobro	2
/humfil/carta/bibliograf/eisenhower.htm	Dwight David Eisenhower	2
/humfil/carta/bibliograf/algren.htm	Nelson Algren	2
/humfil/carta/bibliograf/vittorini.htm	Elio Vittorini	2
/humfil/carta/bibliograf/kandinskij.htm	Vasilij Kandinskij	2
/humfil/carta/bibliograf/mirbeau.htm	Octave Mirbeau	2
/humfil/carta/bibliograf/quevedo.htm	Francisco de Quevedo y Villegas	2
/humfil/carta/bibliograf/gauguin.htm	Paul Gauguin	2
/humfil/carta/bibliograf/goethe.htm	Johann Wolfgang Goethe	2
/humfil/carta/bibliograf/duras.htm	Marguerite Duras	2
/humfil/carta/bibliograf/michaux.htm	Henri Michaux	2
/humfil/carta/bibliograf/ baudelaire.htm	Charles Baudelaire	2
/humfil/carta/bibliograf/garciamarquez.htm	Gabriel Garcia Marquez	2
/humfil/carta/bibliograf/havel.htm	Václav Havel	2
/humfil/carta/bibliograf/allanpoe.htm	Edgar Allan Poe	2
/humfil/carta/bibliograf/richardson.htm	Samuel Richardson	2
/humfil/carta/bibliograf/barbal.htm	Maria Barbal i Farré	2
/humfil/carta/bibliograf/diaghilev.htm	Serge de Diaghilev	2
/humfil/carta/bibliograf/colet.htm	Louise Révoil de Colet	2
/humfil/carta/bibliograf/dali.htm	Salvador Dalí	2
/humfil/carta/bibliograf/guillen.htm	Jorge Guillén	2
/humfil/carta/bibliograf/durandruel.htm	Paul Durand-Ruel	2
/humfil/carta/bibliograf/lubitsch.htm	Ernst Lubitsch	2
/humfil/carta/bibliograf/maupassant.htm	Guy de Maupassant	2
/humfil/carta/bibliograf/kafka.htm	Franz Kafka	2
/humfil/carta/bibliograf/mansfield.htm	Katherine Mansfield	2
/humfil/carta/bibliograf/sartre.htm	Jean-Paul Sartre	2

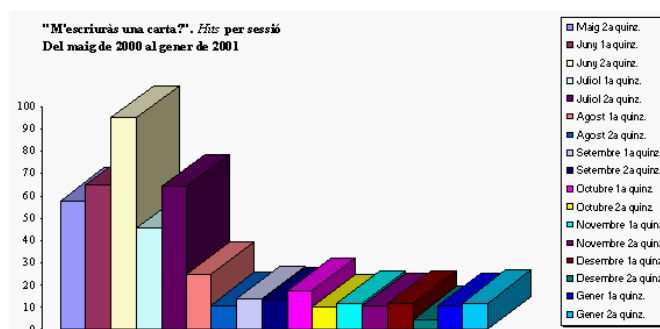
/humfil/carta/bibliograf/wesendonk.htm	Mathilde Wesendonk	2
/humfil/carta/bibliograf/mankiewicz.htm	Joseph Mankiewicz	2
/humfil/carta/bibliograf/tolstoj.htm	Leo Tolstoj	2
/humfil/carta/bibliograf/forster.htm	Edward Morgan Forster	2
/humfil/carta/bibliograf/salome.htm	Lou Andreas-Salomé	2
/humfil/carta/bibliograf/tarradellas.htm	Josep Tarradellas	2
/humfil/carta/bibliograf/carandell.htm	Lluís Carandell i Robusté	2
/humfil/carta/bibliograf/mccarthy.htm	Mary McCarthy	2
/humfil/carta/bibliograf/genet.htm	Jean Genêt	2
/humfil/carta/bibliograf/rodin.htm	François-Auguste Rodin	2
/humfil/carta/bibliograf/shelley.htm	Mary Wollstonecraft Shelley	2
/humfil/carta/bibliograf/gautier.htm	Théophile Gautier	2
/humfil/carta/bibliograf/ballester.htm	Gonzalo Torrente Ballester	2
/humfil/carta/bibliograf/heidegger.htm	Martin Heidegger	2
/humfil/carta/bibliograf/martinezhugue.htm	Manuel Martínez i Hugué	2
/humfil/carta/bibliograf/cezanne.htm	Paul Cézanne	2
/humfil/carta/bibliograf/bataille.htm	Georges Bataille	2
/humfil/carta/bibliograf/gilabert.htm	Miguel Hernández Gilabert	2
/humfil/carta/bibliograf/carneiro.htm	Mário de Sá Carneiro	2
/humfil/carta/bibliograf/pessoa.htm	Fernando Pessoa	2
/humfil/carta/bibliograf/petrarca.htm	Francesco Petrarca	2
/humfil/carta/bibliograf/nietzsche.htm	Friedrich Wilhelm Nietzsche	2
/humfil/carta/bibliograf/maritain.htm	Jacques Maritain	2
/humfil/carta/bibliograf/martipol.htm	Martí i Pol	2
/humfil/carta/bibliograf/mallarme.htm	Stéphane Mallarmé	2
/humfil/carta/bibliograf/unamuno.htm	Miguel de Unamuno	2
/humfil/carta/bibliograf/debray.htm	Régis Debray	2
/humfil/carta/bibliograf/locke.htm	John Locke	2
/humfil/carta/bibliograf/weil.htm	Simone Weil	2
/humfil/carta/bibliograf/picasso.htm	Pablo Picasso	2
/humfil/carta/bibliograf/matisse.htm	Henri Matisse	2

c.1.2. Elements estadístics bàsics dels paràmetres principals: valors mitjans

Com a elements estadístics bàsics que ens proporcionen informació sobre l'ús que es fa de l'exposició, hem pres els següents: *hits* per sessió, *hits* per dia, sessions per dia i temps per sessió.

- **Hits per sessió**

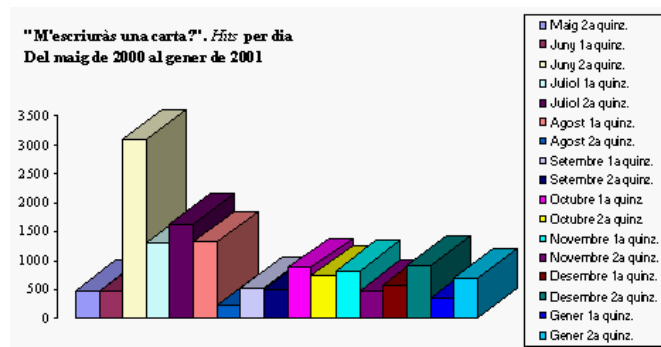
El total és de 31,24 *hits* per sessió per al període comprès entre l'1 de maig de 2000 i el 31 de gener de 2001.

	<i>Hits</i> /sessió	<i>Hits</i> /sessió mes
Maig 1a quinz.	0	57,84
Maig 2a quinz.	57,84	
Juny 1a quinz.	64,49	91,93
Juny 2a quinz.	94,78	
Juliol 1a quinz.	45,42	52,36
Juliol 2a quinz.	64,11	
Agost 1a quinz.	24,82	24,09
Agost 2a quinz.	11,10	
Setembre 1a quinz.	13,70	13,50
Setembre 2a quinz.	13,27	
Octubre 1a quinz.	17,32	12,39
Octubre 2a quinz.	10,03	
Novembre 1a quinz.	11,77	11,57
Novembre 2a quinz.	10,54	
Desembre 1a quinz.	11,81	5,73
Desembre 2a quinz.	4,53	
Gener 1a quinz.	10,53	11,74
Gener 2a quinz.	12,06	

- **Hits per dia**

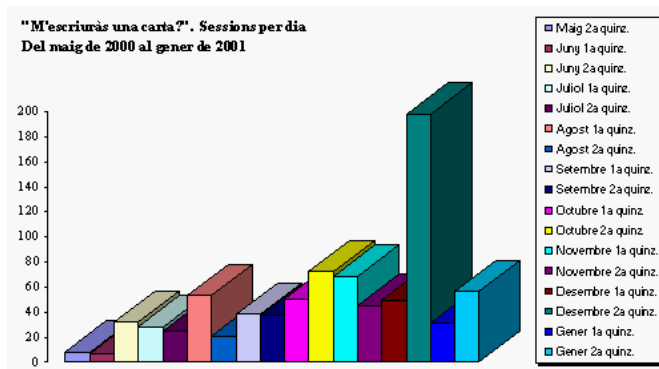
Per al període que va de la segona quinzena de maig de 2000 a la segona quinzena de gener de 2001, el nombre de *hits* registrat va ser de 1.043,30.

	<i>Hits / dia</i>	<i>Hits / dia mes</i>
Maig 1a quinz.	0	482,00
Maig 2a quinz.	482,00	
Juny 1a quinz.	469,86	2264,82
Juny 2a quinz.	3102,47	
Juliol 1a quinz.	1289,80	1420,12
Juliol 2a quinz.	1615,60	
Agost 1a quinz.	1322,71	1186,50
Agost 2a quinz.	233,00	
Setembre 1a quinz.	533,08	515,96
Setembre 2a quinz.	495,73	
Octubre 1a quinz.	866,22	783,09
Octubre 2a quinz.	725,54	
Novembre 1a quinz.	810,50	737,50
Novembre 2a quinz.	482,00	
Desembre 1a quinz.	578,50	755,00
Desembre 2a quinz.	896,20	
Gener 1a quinz.	332,60	568,81
Gener 2a quinz.	676,18	

- Sessions per dia

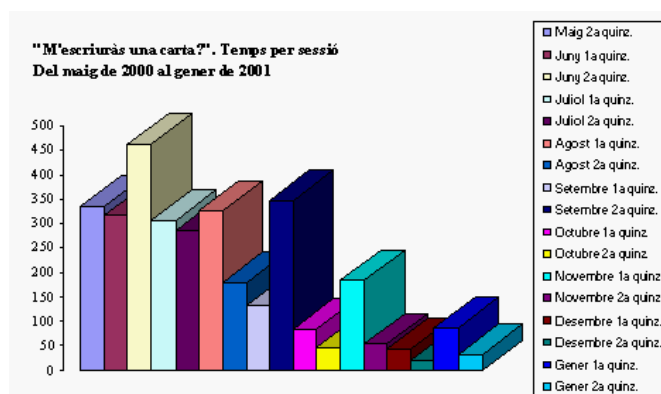
Un total de 47,19 s/d és la mitjana total per al conjunt del període estudiat.

	Nre. sessions/dia	Sessions/dia mes
Maig 1a quinz.	0	8,33
Maig 2a quinz.	8,33	
Juny 1a quinz.	7,29	24,64
Juny 2a quinz.	32,73	
Juliol 1a quinz.	28,40	27,12
Juliol 2a quinz.	25,20	
Agost 1a quinz.	53,29	49,25
Agost 2a quinz.	21,00	
Setembre 1a quinz.	38,92	38,21
Setembre 2a quinz.	37,36	
Octubre 1a quinz.	50,00	63,18
Octubre 2a quinz.	72,31	
Novembre 1a quinz.	68,86	63,72
Novembre 2a quinz.	45,75	
Desembre 1a quinz.	49,00	131,67
Desembre 2a quinz.	197,80	
Gener 1a quinz.	31,60	48,44
Gener 2a quinz.	56,09	

• Temps per sessió

Del conjunt del període d'exposició s'han comptabilitzat un total de 213,50 segons per sessió (3,55 minuts, aproximadament).

	Temps /sessió	Temps /sessió mes
Maig 1a quinz.	0	336,64
Maig 2a quinz.	336,64	
Juny 1a quinz.	315,65	449,42
Juny 2a quinz.	463,31	
Juliol 1a quinz.	306,71	299,21
Juliol 2a quinz.	286,54	
Agost 1a quinz.	325,91	318,09
Agost 2a quinz.	179,14	
Setembre 1a quinz.	132,28	228,96
Setembre 2a quinz.	347,98	
Octubre 1a quinz.	84,99	58,88
Octubre 2a quinz.	46,39	
Novembre 1a quinz.	184,32	163,35
Novembre 2a quinz.	52,90	
Desembre 1a quinz.	43,37	24,43
Desembre 2a quinz.	20,68	
Gener 1a quinz.	86,53	42,56
Gener 2a quinz.	31,30	

c.2. Valoració de les dades

Partirem, com hem fet habitualment, de l'anàlisi dels valors corresponents al nombre de sessions per dia, i posteriorment tornarem a observar aquesta primera anàlisi en vista de la resta d'índexs de què disposem.

- "M'escriràs una carta?" és una exposició que **mostra, a grans trets, un èxit de visites superior respecte a les dues exposicions analitzades fins ara**, amb una mitjana total de 47,19 sessions per dia.^[39]

39. Aquesta exposició presenta problemes encara més importants que la resta pel que fa al procés de registre de les dades. Al llarg de tot el mes de maig, la primera quinzena de juny, el mes d'agost, la segona quinzena de novembre, el mes de desembre i la primera quinzena de gener el percentatge de dies hàbils o útils per als nostres càlculs se situen per sota del 50% (en molts casos, molt per sota), cosa que provoca que la validesa estadística de les mitjanes realitzades a partir de les dades recollides en aquests pocs dies hàbils sigui molt relativa, atesa la seva escassa representativitat. Amb tot, en el cas específic de la mitjana de sessions per dia, no sembla que tinguem gaires possibilitats d'error, ja que si filtrem i, per tant, ignorem en el càlcul d'aquesta mitjana les dades referents a aquests períodes de temps conflictius, obtenim una mitjana final de 45,54 s/d, una xifra que s'acosta prou al 47,19 inicial per a poder estar ben segurs de la validesa general d'aquesta dada.

- **La segona quinzena de maig i la primera de juny, el punt d'inici de l'exposició, mostren un baix nivell de sessions per dia (8,33 i 7,29 s/d, respectivament).** Curiosament, doncs, s'esdevé un fenomen absolutament contradictori en relació amb les dues exposicions anteriors que tot just acabem de comentar, "Sempre Eivissa i Formentera" i "Aureum Opus": la quinzena corresponent al període inicial de posada en funcionament de l'exposició, tant virtual com presencial, resulta que és de manera evident el període de menys aflluència de públic al web. És a dir, l'empenta inicial amb què arrencaven les altres dues exposicions en aquest cas no es reflecteix de cap manera. Val a dir que l'exposició virtual es va posar en marxa molt a poc a poc (en diverses fases, per problemes de disposició de documentació per la implementació del web) i no va estar plenament en funcionament fins a algunes setmanes després de la inauguració de l'exposició presencial.

- **És al llarg de la segona quinzena de juny quan l'aflluència de visitants a l'exposició creix (fins a les 32,73 s/d, una pujada d'un 348,97%) i se situa en un valor proper al que serà la mitjana final.** A partir d'aquest moment l'exposició seguirà, quant a aquest índex, una inèrcia que es mantindrà més o menys impertorbable, amb valors entre 72,31 i 25,20 s/d fins a la segona quinzena de desembre. En tot cas, són destacables dins aquest ritme mitjà valors com els corresponents a la segona quinzena d'octubre (72,31 s/d) i la primera de novembre (68,86 s/d), relativament alts i que han de tenir el seu origen en fenòmens conjunturals. Quelcom semblant podríem dir de la primera quinzena d'agost, en què s'arriba a les 53,29 s/d, ja que durant la segona quinzena de juliol és de 25,20 s/d.

- **El punt de màxima aflluència de visitants a l'exposició virtual se situa, en vista dels resultats, durant la segona quinzena de desembre (197,80 s/d, una pujada d'un 302,04 % respecte a la quinzena anterior, en què s'havia registrat una mitjana de 49 s/d).**^[40] Posteriorment es constata una nova davallada sobtada d'aquest índex durant la primera quinzena de gener (31,60 s/d, una baixada del 84,024%).

- **Finalment, cal comentar tan sols que la data de finalització de la versió presencial de l'exposició es produeix el 18 de juny, i que aquesta no té incidència apreciable a l'índex del nombre de visites al web:** si bé s'esdevé una molt lleugera davallada de l'índex durant la quinzena següent, el cert és que aquesta és perfectament explicable a partir dels lleus moviments a l'alça i a la baixa que són normals en aquest índex. A més, posteriorment a aquesta data, s'observa molt clarament que l'índex experimenta una molt lleugera tendència alcista, que es mantindrà durant tot el segon semestre de l'any, en relació amb el primer.

De la resta dels índexs podem extreure les següents apreciacions:

- Pel que fa a la quantitat de **temps per sessió**, un factor que en el cas de "M'escriràs una carta?" revesteix més elements de relativitat, tal com ja hem comentat, tan sols ens atrevim a proposar la intuïció que la gràfica ens ofereix respecte a **una tendència general d'aquest índex a minvar a mesura que avancem en el temps**, des d'un inici que se situa prop dels sis minuts i mig per sessió fins a un darrer moment en el qual l'atenció i l'interès general dels visitants hauria baixat moltíssim i en què se situaria entorn dels cinquanta segons per sessió.

- Aquesta dada que acabem d'esmentar referma d'alguna manera el que es deriva de l'anàlisi dels **hits per sessió**. Aquest índex també ens proporciona, efectivament, una visió general de la **disminució de l'interès de visitar l'exposició per part de l'internauta que hi accedeix**. Al llarg dels primers mesos (segones quinzenes de maig, juny i juliol) el nombre de *hits* per sessió se situa entorn dels seixanta-cinc *hits* per sessió. En canvi, a partir de la primera quinzena d'agost (quan passem de 64,11 h/s a 282 h/s, cosa que significa una caiguda d'un 61,28% de l'índex), el nombre de *hits* per sessió se situa clarament en un nivell més baix: fluctua lleugerament entorn dels 13 h/s.

40. Sobre els problemes de representativitat d'aquestes dades vegeu la nota anterior.

- Resulta especialment curiosa la correlació entre el nombre de sessions per dia, el nombre de *hits* per sessió i la quantitat de temps per sessió en el cas específic de la segona quinzena de desembre, període en què constatem que a un màxim del primer índex (197,80 s/d, que de fet és el màxim de tot el període) hi correspon un mínim del segon (també en aquest cas trobem un valor extrem, ara el valor mínim del període, 4,53 h/s) i del tercer (20,68 segons per sessió, igualment el valor mínim del període). A banda del fet que aquest fenomen es produeix en una quinzena de la qual tenim poca representativitat pel que fa als dies hàbils (concretament 5 dies, un 33,33% del total de dies de la quinzena), no deixa de ser una dada significativa en relació amb el conjunt d'informació de què disposem.^[41] Queda ben clar, per tant, que **durant aquesta segona quinzena de desembre s'esdevé un augment sobtat del nombre de visitants del web, que constitueix ara el màxim anual, però també es fa palès que aquest públic no realitza, en general, una visita minuciosa, densa o profunda de l'exposició i que es limita, molt clarament, a fer-hi una visita molt superficial (poc moviment al llarg del web) i ràpida (poc temps d'estada total en l'àmbit de l'exposició virtual)**. És molt probable que aquestes característiques tinguin molt a veure amb la causa general que provoca una afluència tan gran de visitants durant aquesta data. (Podria ser pel fet que a l'exposició es parla de la "carta als Reis Mags"?).

- Durant els primers mesos de l'exposició, però, la situació és exactament a l'inrevés. Així, entre la segona quinzena de maig i la segona quinzena de juliol registrem valors generals alts tant pel que fa al nombre de *hits* per sessió com al temps per sessió, mentre que, per contra, durant el mateix període documentem els valors més baixos de sessions per dia. Aquest fenomen tindria la causa final en **un tipus de visitant que entra per primera vegada al web en un moment en què encara no se n'ha fet una forta difusió propagandística, però que té un gran interès per allò que hi podrà veure** (evidentment un interès específic, típic del visitant que sap perfectament el que cerca i el tipus d'informació que vol trobar en aquell lloc). Aquest interès diferencial respecte a la resta de l'any, que provoca visites mitjanes durant aquest període concret amb valors entorn de 20,39 s/d (la mitjana anual és de 47,19 s/d), 65,328 h/s (mitjana anual: 31,24 h/s) i 341,77 s/s (mitjana anual: 213,50 s/s), s'explica, potser, per l'impacte que l'exposició presencial va tenir en la seva concepció, inauguració i desenvolupament en diferents seus de la ciutat de Girona, amb un ressò mediàtic molt important.

c.3. Conclusions

En primer lloc cal dir que, de la mateixa manera que passava amb "Aureum Opus", tampoc "M'escriràs una carta?" no és afectat per factors modificadors conjunturals de caràcter estacional/temporal. **L'exposició no presenta elements prou relacionables amb fets conjunturals importants perquè en algun moment al llarg de l'any s'observi una sobtada afluència de visitants al web**. Els elements que modifiquen les diverses ràtios d'aquest web, doncs, responen en general a uns altres tipus de condicionants, més relacionats amb els elements que miren d'influir en l'augment de públic de les exposicions.

Així mateix, cal afegir que **tampoc no resulta afectada l'afluència de públic a l'exposició virtual per causa d'uns altres elements, com per exemple la finalització de l'exposició presencial i la clausura de l'espai corresponent**. Els resultats reflecteixen exactament la mateixa dinàmica que començàvem a intuir quan estudiàvem el comportament de l'exposició "Sempre Eivissa i Formentera" en el sentit de confirmar la independència de l'un espai i de l'altre (virtual i presencial) pel que fa al nombre de visitants, com també l'aparent inexistència d'una interrelació o *feed-back*, que si més no

41. No deixa de ser rellevant, també, que en tan sols cinc dies hàbils, és a dir, amb les dades útils procedents tan sols de cinc dies de la segona quinzena de desembre, s'obtinguessin un total de 989 visites al web de "M'escriràs una carta?", la qual cosa representa el màxim de tota la temporada, a molta distància de la mitjana general de l'exposició pel que fa al nombre de visites, que és de 416,35 visites per quinzena.

ha estat prou apreciable perquè hagi quedat reflectit en els índexs que estudiem.

Tal com documentàvem en el cas de "Sempre Eivissa i Formentera" i d'"Aureum Opus", doncs, el fet que l'exposició presencial tanqui les portes té escassa o nul·la incidència en l'esdevenidor de l'exposició virtual. És evident que aquesta manté absolutament la seva independència al llarg de tot el període de funcionament i que assoleix els nivells més alts d'afluència de visitants precisament en el segon semestre de l'any, quan ja no està oberta l'exposició presencial. Això, en part, també podria estar lligat a l'impacte que l'exposició va tenir i a la consegüent cerca de més informació per part de l'usuari.

Sobta especialment, pel que fa a les dades de "M'escriràs una carta?", el baix nombre de *hits* per sessió registrats a partir de la primera quinzena d'agost, de prop de 13 *hits* per sessió. Sobta més encara si tenim en compte el gran nombre de possibilitats que oferia el web en aquest sentit. Sembla que s'observa ben clarament, per tant, que **a un alt nombre de visitants, hi correspon un baix nivell de moviment pel web, la qual cosa hem traduït habitualment al llarg d'aquest informe com un baix interès per part de la persona que visita l'exposició** o, anant encara més lluny, una baixa capacitat d'atracció per part d'aquest web en relació amb els altres.

La dinàmica general de les pàgines més i menys visitades, almenys segons les dades que tenim, sembla reflectir un panorama molt i molt semblant al que havíem vist fins ara en cadascuna de les altres dues exposicions, "Sempre Eivissa i Formentera" i "Aureum Opus". Així, en la gamma alta de les pàgines visitades sobresurten clarament les que es dediquen a informacions generals: la presentació (1.463 accessos), la pàgina d'horaris, crèdits, etc. (471), les adreces d'Internet (338) i les visites i sortides culturals (286). A més, destaca una altra vegada per si mateix l'espai dedicat a la realitat virtual, situat en tercer lloc pel que fa a aquesta categoria amb uns 622 accessos, directament relacionat amb l'espai que facilita baixar-se de la Xarxa el programa Quicktime (442), imprescindible per al funcionament d'aquesta realitat virtual. La gamma intermèdia conté totes les pàgines dedicades pròpiament al contingut més important de l'exposició, en les quals tan sols s'observa un interès més gran per les pàgines que tracten de temes més genèrics (*L'escriu, Les imatges i el so de l'escriptura, Això matarà allò?*, etc.), més que no pas per les altres que fan referència a noms de personatges relacionats amb una temàtica específica (*Cartas d'Abelardo i Heloisa, Cartes d'Àngel Ferrant a Xavier Vidal de Llobatera, Albert Einstein, Correspondència amb Michele Besso*, etc.). A l'últim, a la banda baixa pel que fa al nombre d'accessos se situen molt clarament les pàgines dedicades a les petites aportacions biogràfiques (*Henri Matisse, Pablo Picasso, Simone Weil, John Locke*, etc.).

En general, doncs, pel que fa a les pàgines més i menys visitades, sembla que es poden establir algunes tendències que no sabem si són generals de totes les exposicions virtuals o bé tan sols de les que hem analitzat en aquest informe, però que en tot cas en el context d'aquest estudi semblen prou reiteratives i significatives: d'una banda, l'interès rotund per la realitat virtual, com a element altament atractiu en totes i cadascuna de les exposicions; de l'altra, el gran interès mostrat pels elements que ofereixen informació amb caràcter general per damunt dels continguts pròpiament de l'exposició.

Finalment, al llarg del període expositiu es constaten alces i baixes dels diversos índexs, que semblen respondre clarament a fenòmens conjunturals que afecten el comportament del web. Concretament, en aquest sentit ens interessa especialment el comportament de l'exposició durant el primer mes i la segona quinzena de desembre, quan el comportament contradictori dels diversos índexs presenta prou personalitat pròpia per a poder pensar que respon a efectes conjunturals molt determinats i específics.

d. "Tresors de la Natura"

Exposició "Tresors de la Natura"^[url15] (febrer de 2000)

Objectius i discurs museogràfic:

L'exposició "Tresors de la Natura" va ser ideada i impulsada per l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona (ICUB), dins el conjunt d'exposicions sobre les peces més valuoses, segons el parer del públic, d'un àmbit de coneixement concret com és, en aquest cas, la Natura (en el seu precedent, "Tresors gràfics"). Tal com s'explica en el seu complet i atraient catàleg en suport paper, "l'exposició té un doble propòsit: [...] posar de manifest un tresor patrimonial de Barcelona, constituït alhora per uns objectes de valor i per una tradició científica; [...] subratllar el caràcter dinàmic, divers i interactiu de la Natura i algunes característiques essencials del mètode científic del naturalisme". El visitant, per tant, es passeja per diferents temàtiques que versen sobre la natura, mitjançant cent objectes específics que són símbol de la seva diversitat: la terra, els animals, els paisatges, la manera de mirar i observar, etc.^[42]

La pàgina web corresponent es va concebre com a complement de l'exposició presencial "Tresors de la Natura", que es va inaugurar el dia 5 de febrer de 2000 al Museu de Zoologia de Barcelona. El contingut de l'exposició virtual no coincideix exactament amb l'exposició presencial, sinó que desenvolupa recursos que permeten aprofundir en la temàtica i els interessos de l'exposició presencial. La seva descripció, disseny i implementació són objecte temàtic a Carreras Monfort, C. (2002). *Els museus virtuals i el grup Òliba: pressupòsits teòrics, estat de la qüestió, disseny, implementació i divulgació*. (Document de projecte, en premsa).

Dades concretes sobre l'exposició:

Pàgina web: penjada des de l'octubre de 2000. Versions en català, castellà i anglès. No es va introduir al web la possibilitat de respondre l'enquesta d'avaluació per part del visitant, ja que el procés d'avaluació d'aquesta exposició virtual es va incloure dins un projecte d'avaluació global dels museus de ciències que desenvolupem juntament amb els museus i centres de ciències de l'Institut de Cultura de Barcelona.^[43]

Organització: Museu de Zoologia, Institut de Cultura de Barcelona, Ajuntament de Barcelona.

Comissari: David Jou.

Exposició virtual: Cèsar Carreras i Glòria Munilla (grup Òliba, Estudis d'Humanitats i Filologia, UOC), Piero Berni i Dortoka.

<http://oliba.uoc.es/natura/index2.html>^[url16]

d.1. Anàlisi descriptiva

Com a primera part de l'anàlisi que volem fer, estudiarem de manera descriptiva els diversos paràmetres principals (dies hàbils o útils, sessions/visites, *hits*, temps i pàgines més visitades) i els estadístics bàsics (*hits* per sessió, *hits* per dia, sessions per dia i temps per sessió) que fem servir al nostre estudi. En el cas d'aquesta exposició no ha estat possible disposar de dades referents a les pàgines més i menys visitades.

42. DIVERSOS AUTORS. (2000). *Exposició Tresors de la Natura*. Ed. Ajuntament de Barcelona, Institut de Cultura de Barcelona i Museu de Zoologia.

43. Aquest projecte de recerca sobre avaluació d'exposicions i estudi de públic és desenvolupat per diferents especialistes en l'àmbit dels museus, la pedagogia, la psicologia i les TIC de diferents entitats i universitats: Dra. Carme Prats (museus i centres de ciències de l'ICUB), Dra. Marina Castells (Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona), Dra. Glòria Munilla (Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC). Actuen com a responsables dels diferents àmbits.

d.1.1. Paràmetres principals

Com a paràmetres principals considerem la **categoria de dades que constitueixen els elements bàsics d'informació referents a l'exposició que estudiem**, les quals ens han de servir com a fonament de l'anàlisi estadística descriptiva que fem a continuació, i en darrer terme del procés de recerca final. Es concreten en un total de quatre paràmetres: dies hàbils o útils, sessions/visites, *hits* i temps. A banda d'això, situem també en aquest apartat el **recompte general de les pàgines del web més i menys visitades**, una categoria de difícil adscripció però que gaudeix més de la condició de paràmetre principal que no pas de la d'estadístic bàsic.

Amb tot, el cas de "Tresors de la Natura" mereix un comentari especial, ja que les dificultats que hem trobat han incidit de manera especialment marcada en les dades de què disposem. Efectivament, com ja hem dit anteriorment, els nostres registres de dades tenen en general diverses llacunes com a resultat dels problemes que hi ha hagut amb el servidor, una problemàtica específica que es va resoldre en part gràcies al registre del nombre de *hits* documentats en el seguiment portat a terme al web dels Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC. Hem remarcat al llarg de l'informe el fet que el valor d'aquestes dades és molt relatiu perquè no són dades directes, sinó extrapolades. Doncs bé, en el cas de "Tresors de la Natura" no és que ens manqui una part de les dades, sinó que és el conjunt de la informació el que ha hagut de ser extrapolat a partir dels registres del web dels Estudis d'Humanitats i Filologia. Per tot això, el nombre de les conclusions que podem extreure de l'estudi de les dades que es desprenen d'aquesta exposició és molt menor i, a més, menys fiable respecte de les que havíem proposat fins ara a partir de l'estudi de la resta de les exposicions.

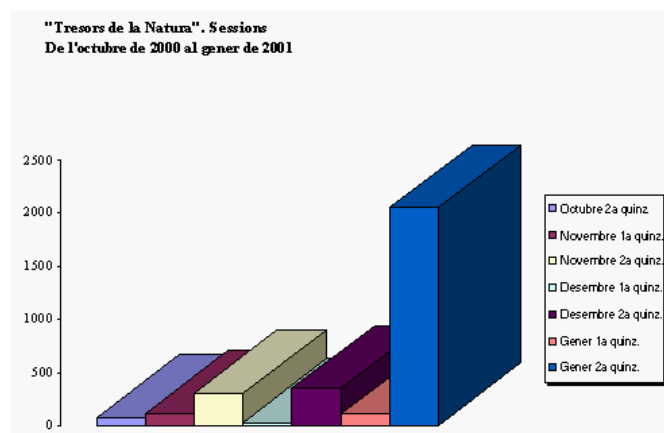
- **Dies hàbils**

En el cas de "Tresors de la Natura" el programa no va facilitar dades per al conjunt del període estudiat, per la qual cosa no disposem de cap dia hàbil, tal com hem definit aquest concepte al llarg de l'estudi. Com ja hem dit, aquesta informació i també les altres van haver de ser extrapolades a partir de l'estudi fet al web dels Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC.

	Dies hàbils	%	Dies hàbils mes	%
Octubre 1a quinz.	15	100,00	31	100,00
Octubre 2a quinz.	16	100,00		
Novembre 1a quinz.	15	100,00	30	100,00
Novembre 2a quinz.	15	100,00		
Desembre 1a quinz.	15	100,00	31	100,00
Desembre 2a quinz.	16	100,00		
Gener 1a quinz.	15	100,00	31	100,00
Gener 2a quinz.	16	100,00		

- **Sessions/visites**

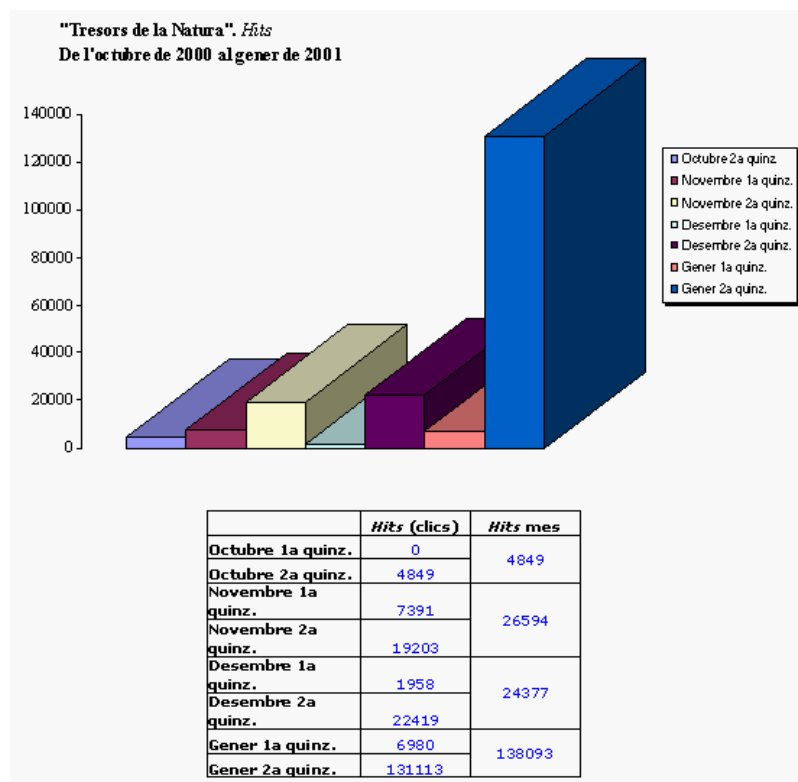
Al llarg del període que va de la segona quinzena d'octubre de 2000 a la segona de gener de l'any 2001 el nombre total de sessions va ser de 3.041.

	Sessions (visites)	Sessions mes
Octubre 1a quinz.	0	76
Octubre 2a quinz.	76	
Novembre 1a quinz.	116	417
Novembre 2a quinz.	301	
Desembre 1a quinz.	31	383
Desembre 2a quinz.	352	
Gener 1a quinz.	109	2165
Gener 2a quinz.	2056	

- **Hits/clics**

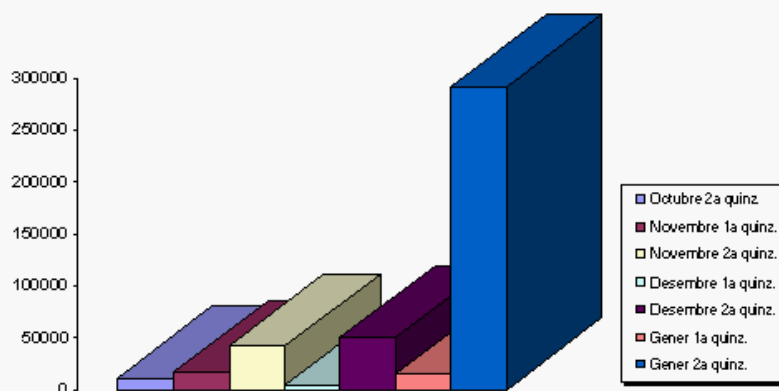
Es van fer un total de 193.913 *hits* durant el període estudiat.

• Temps

Durant el temps d'exposició es van registrar un total de 432.703,89 segons d'ús.

"Tresors de la Natura". Temps
De l'octubre de 2000 al gener de 2001

	Temps	Temps mes
Octubre 1a quinz.	0,00	10814,04
Octubre 2a quinz.	10814,04	
Novembre 1a quinz.	16505,64	59334,93
Novembre 2a quinz.	42829,29	
Desembre 1a quinz.	4410,99	54497,07
Desembre 2a quinz.	50086,08	
Gener 1a quinz.	15509,61	308057,85
Gener 2a quinz.	292548,24	

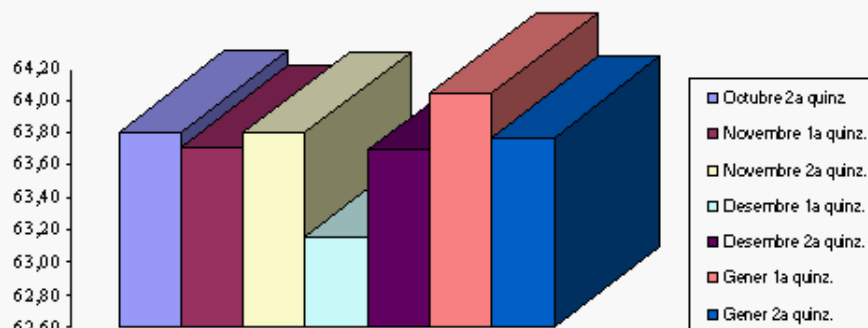
d.1.2. Elements estadístics bàsics dels paràmetres principals: valors mitjans

Com a elements estadístics bàsics que ens proporcionen informació sobre l'ús que es fa de l'exposició, hem pres els següents: *hits* per sessió, *hits* per dia, sessions per dia i temps per sessió.

- **Hits per sessió**

El nombre de *hits* per sessió va ser de 63,75 h/s.

"Tresors de la Natura". Hits per sessió
 De l'octubre de 2000 al gener de 2001

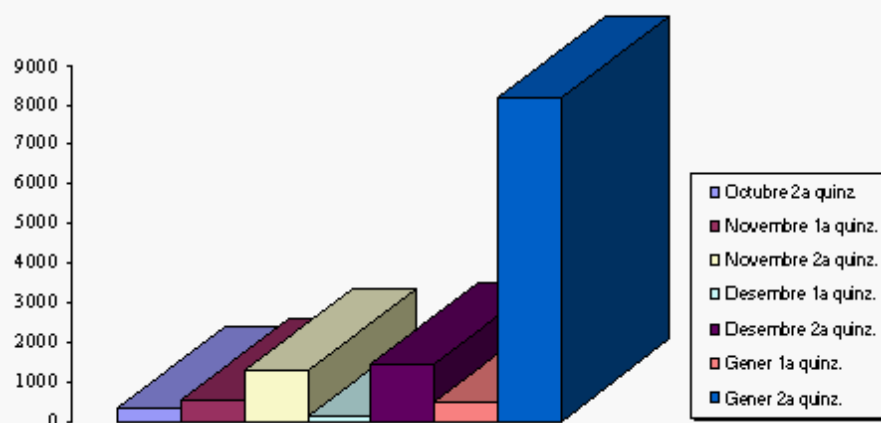

	Hits / sessió	Hits / sessió mes
Octubre 1a quinz.	0	63,80
Octubre 2a quinz.	63,80	
Novembre 1a quinz.	63,72	63,77
Novembre 2a quinz.	63,80	
Desembre 1a quinz.	63,16	63,65
Desembre 2a quinz.	63,69	
Gener 1a quinz.	64,04	63,78
Gener 2a quinz.	63,77	

- **Hits per dia**

Un total de 1.284,19 h/d és la mitjana per al període estudiat.

"Tresors de la Natura". Hits per dia
De l'octubre de 2000 al gener de 2001

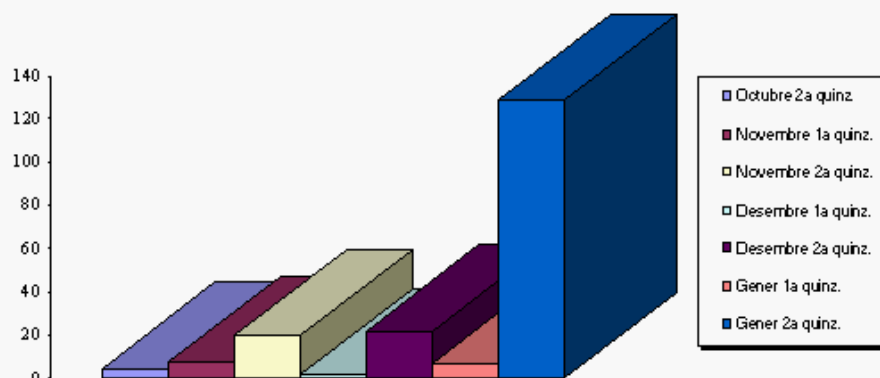

	<i>Hits /dia</i>	<i>Hits /dia mes</i>
Octubre 1a quinz.	0,00	156,42
Octubre 2a quinz.	303,06	
Novembre 1a quinz.	492,73	886,47
Novembre 2a quinz.	1280,20	
Desembre 1a quinz.	130,53	786,35
Desembre 2a quinz.	1401,19	
Gener 1a quinz.	465,33	4454,61
Gener 2a quinz.	8194,56	

- Sessions per dia

Entre la segona quinzena d'octubre de 2000 i la segona quinzena de gener de 2001 hi va haver una mitjana total de 20,14 s/d.

"Tresors de la Natura". Sessions per dia
De l'octubre de 2000 al gener de 2001

	Nre. sessions/dia	Sessions/dia mes
Octubre 1a quinz.	0,00	2,45
Octubre 2a quinz.	4,75	
Novembre 1a quinz.	7,73	13,90
Novembre 2a quinz.	20,07	
Desembre 1a quinz.	2,07	12,35
Desembre 2a quinz.	22,00	
Gener 1a quinz.	7,27	69,84
Gener 2a quinz.	128,50	

- **Temps per sessió**

Es van documentar, de mitjana, al llarg de tot el període fins a un total de 142,29 segons per sessió (2,37 minuts, aproximadament).

	Temps /sessió	Temps /sessió mes
Octubre 1a quinz.	0	142,29
Octubre 2a quinz.	142,29	
Novembre 1a quinz.	142,29	142,29
Novembre 2a quinz.	142,29	
Desembre 1a quinz.	142,29	142,29
Desembre 2a quinz.	142,29	
Gener 1a quinz.	142,29	142,29
Gener 2a quinz.	142,29	

d.2. Valoració de les dades

Com hem vist a partir de les taules i gràfiques, la problemàtica de l'exposició "Tresors de la Natura" en relació amb les dades és molt específica i, sobretot, molt difícil de solucionar. En conseqüència, totes les apreciacions que fem tot seguit han de passar pel sedàs de les dificultats prèvies, i cal ser molt conscient, doncs, de la seva relativitat. Cal explicar prèviament, però, que totes les dades que tenen relació amb el temps d'ús dels webs són producte d'una extrapolació que, en vista de l'origen de les dades principals, ha fet molt recomanable desestimar-ne l'ús en les valoracions que exposarem. Treballarem, per tant, fent referència a les dades més fiables, bàsicament les relacionades amb el nombre de *hits* i amb la primera i més directa extrapolació de les que s'han fet, la que es refereix al nombre de sessions realitzades, una dada extrapolada a partir d'haver establert un índex de h/s per a l'exposició.

- Des del punt de vista del nombre de *hits* realitzats, s'observa molt clarament **l'existència d'un període extraordinàriament alcista, concretament la segona quinzena de gener de 2001**, que és quan registrem un total de 131.113 *hits*. Durant la quinzena anterior, és a dir, al llarg dels primers quinze dies de gener, el nombre de *hits* és de 7.980, la qual cosa significa que s'hi esdevé un augment sobtat de prop d'un 1.778,40%. En conjunt, la mitjana general del període comprès entre la primera quinzena d'octubre i la primera quinzena de gener és de 10.466,66 *hits* per quinzena, la qual cosa també indica amb claredat les grans diferències que hi ha entre els dos períodes pel que fa al nombre de *hits* registrats.
- **L'extrapolació del nombre de sessions fetes confirma la dada anterior.** S'ha calculat que durant la segona quinzena de gener de 2001 es van realitzar aproximadament 2.056 visites o accessos al web de l'exposició, que contrasten amb el total de 109 visites calculades per a la primera quinzena de gener, la qual cosa significa una pujada sobtada també en aquest apartat de prop d'un 1.786,33%. En conjunt, la mitjana de visites comptabilitzades per al període comprès entre la segona quinzena d'octubre i la primera quinzena de gener va ser de 164,16 per quinzena.
- Tot i que l'enorme diferencia existent tant en el nombre de visites com en el

nombre de *hits* entre la segona quinzena de gener i la resta del període centra necessàriament l'atenció principal de l'anàlisi, **el període que va de la segona quinzena d'octubre a la primera quinzena de gener també mereix un comentari específic, ja que no sembla presentar uniformitat, ni total ni relativa, quant als valors d'aquests dos índexs**. Efectivament, la segona quinzena de novembre i la segona de desembre també són períodes lleugerament alcistes (sense arribar als nivells de la segona quinzena de gener), tal com es pot veure, des d'un altre punt de vista, a partir d'un altre índex extrapolat, el del nombre de sessions per dia. Pel que fa a aquest índex, per a la segona quinzena de novembre es calcula una mitjana d'unes 20,07 visites per dia, cosa que contrasta amb les 7,73 s/d de la quinzena anterior i les 2,07 de la posterior. La segona quinzena de desembre també experimenta un fenomen semblant, amb un valor de 22 s/d davant les dades dels períodes anterior i posterior (2,07 s/d i 7,27 s/d, respectivament). No cal dir que la segona quinzena de gener continua mostrant en l'extrapolació d'aquest índex un comportament excepcional, que es tradueix en un nombre aproximat de 128,50 s/d.

- Finalment, cal comentar que, tot i les precaucions que s'han expressat abans en relació amb el tractament i l'ús de les dades extrapolades d'aquesta exposició, sembla prou evident que **l'inici de la mostra resulta igualment poc reeixit**, tal com passava en el cas de "M'escriràs una carta?", amb unes mitjanes extrapolades de sessions per dia entorn dels 4,75 visitants per jornada.

d.3. Conclusions

Poques conclusions ens aporten els resultats de l'exposició "Tresors de la Natura", com ja hem dit, per culpa dels grans problemes existents pel que fa al registre de dades. Entre les poques coses que podem esmentar hi ha el fet, detectat molt clarament, que cap a les acaballes de gener de 2001 es produeixen uns determinats fenòmens conjunturals que provoquen una gran afluència de visitants al web de l'exposició.

Amb tot, ens és impossible de determinar, a partir de la informació disponible, si en el funcionament de "Tresors de la Natura" exerceix cap mena d'influència la inclusió d'algun enllaç en algun portal o cercador, com va ser el de l'Institut de Cultura de Barcelona. Tampoc no sembla que hi afecti cap fenomen de conjunturalitat. I, igualment, tampoc no podem dir res quant al comportament del web després que l'exposició presencial tanqués, ja que aquesta va romandre oberta fins a la data que vam analitzar^[44].

1.1.4. Valoració global de les dades

Tot i que la mitjana general del nombre de sessions per dia és molt semblant en el cas del web "Sempre Eivissa i Formentera" (14,40) i "Aureum Opus" (21,33), hem pogut comprovar que el comportament d'aquest índex al llarg de tot el període en què són estudiats aquests webs és ben diferent. Així, si destriem dels càlculs estadístics els períodes de temps durant els quals les exposicions virtuals són afectades per accions conjunturals externes (campanyes turístiques, enllaços penjats a determinats portals, etc.), cas en què no funcionen, per dir-ho d'alguna manera, amb un "ritme d'inèrcia", les diferències entre un web i l'altre es fan més grans, ja que mentre que a "Aureum Opus" més o menys es manté la mitjana (20,474 s/d), a "Sempre Eivissa i Formentera" observem un nivell molt baix d'accessos (7,70 s/d).

Els resultats del nombre de sessions per dia de les dues anteriors exposicions se situen per sota dels de "M'escriràs una carta?", amb una mitjana absoluta de 47,19 sessions per dia al llarg del període que va de la segona quinzena de maig de 2000 a la segona de gener de 2001.

44. L'exposició "Tresors de la Natura" va tancar les portes el dia 25 de març de 2001.

A "Tresors de la Natura" el valor mitjà de sessions per dia és de 20,14, malgrat que ja hem comentat les dificultats específiques que hem tingut amb el registre de les dades procedents d'aquesta exposició. La relativa feblesa dels fonaments sobre els quals s'estableixen les mitjanes estadístiques pel que fa a aquesta exposició impossibiliten anar més enllà i fer afirmacions o propostes a partir de càlculs semblants als realitzats en el primer paràgraf d'aquest capítol, que en aquest cas, per exemple, ens portaria a no considerar les dades de la segona quinzena de gener, que es diferencia clarament de la resta del comportament de l'exposició al llarg del temps per causes evidentment conjunturals, amb la qual cosa podríem obtenir dades mitjanes d'afluència de visitants centrades, aproximadament, entorn de 10,64 s/d.

En general, es poden observar algunes variacions entre els diversos índexs, les quals sembla que estiguin vinculades a l'èxit o el fracàs relatiu d'aquestes exposicions. Així, com ja hem comentat, la mitjana general de "Sempre Eivissa i Formentera" és relativament baixa al llarg de tot el període i, a més, el seu índex s/d és més irregular, producte d'elements que l'han afectat de manera conjuntural. Fora dels períodes d'estiu, però, l'afluència de públic ha estat molt petita.^[45] "Aureum Opus", per un altre cantó, ha estat més regular en el seu comportament pel que fa a aquest factor, i l'èxit relatiu com a exposició (i no tant com a punt d'informació per a les vacances, com passava en el cas de "Sempre Eivissa i Formentera") és probablement més important que en el cas anterior. "M'escriràs una carta?" torna a mostrar una gran irregularitat pel que fa al nombre de sessions per dia, sense que puguem atribuir-hi, com a causes, condicionants climàtics i turístics. En aquest cas concret cal pensar, millor, en elements conjunturals de difusió que hagin pogut provocar aquestes pujades i baixades en l'índex. En tot cas, cal dir que, tot i les variacions que s'hi observen, la tendència general de la gràfica mostra que el nombre mitjà de sessions per dia augmenta a mesura que avancem en el temps, de manera que podem interpretar aquest fet com una mostra d'èxit en el sentit que, progressivament, un nombre més alt de gent coneix i visita aquesta exposició (independentment de l'ús que després en faci). Una prova d'aquest èxit relatiu és que tots els índexs mostren que aquesta exposició és la que presenta una mitjana general de visites per dia més alta, per sobre de les quaranta-cinc visites per dia. "Tresors de la Natura", finalment, resulta més difícil de comparar per les problemàtiques específiques ja enunciat anteriorment. Amb tot, la tendència general del nombre de sessions per dia sembla clarament alcista, amb una mitjana de 20,14 sessions per dia, però també amb un espectacular desenvolupament d'aquest índex en el darrer període estudiat (la segona quinzena de gener, quan aquest es dispara, amb totes les matisacions que cal fer, fins a les 128 sessions per dia), que caldrà seguir per a comprovar si es tracta d'una pujada conjuntural o una tendència general en l'afluència general a l'exposició.

Pel que fa a la resta d'elements que ens ajuden a valorar una exposició, cal començar a parlar de l'interès que s'hi ha mostrat en visitar-les, un concepte força difícil de quantificar, tal com hem pogut anar veient al llarg d'aquest estudi. Un dels factors que ens poden ajudar a valorar-ho és el de nombre de clics per sessió, que ens mostra si el visitant ha desenvolupat més o menys activitat dins un web concret. Amb tot, cal ser molt conscients que aquest factor és afectat per les característiques morfològiques pròpies de cada exposició, de manera que si una exposició té una gran quantitat d'elements en què es pot fer clic, aquest índex quedarà afectat a l'alça i evidentment distorsionat respecte a un altre web amb unes característiques constitutives en les quals els elements clicables siguin menors.

En el cas de "Sempre Eivissa i Formentera" el nombre de *hits* per sessió al llarg del primer semestre de l'any (dades no extrapolades) sembla que se situa entorn del segment dels 40-78 *hits* per sessió, tret de la segona quinzena de febrer (82) i la segona quinzena de juny (92). Per a "Aureum Opus", el primer semestre de l'any mostra el següent comportament: durant tot el mes d'abril i la primera quinzena de març el nombre de *hits* per sessió (113,39, 97,42 i 136,84) és clarament més alt que la resta del període

45. Amb tot, això admet algun matís, ja que per a aquesta exposició tan sols tenim dades a partir del mes de febrer, tot i que funcionava des del mes de novembre de 1999. El fet que les primeres dades del nombre de sessions per dia, corresponents a la primera quinzena de febrer, siguin tan altes en relació amb la davallada posterior ens fa pensar que potser anteriorment hi va haver algun tipus d'activitat de difusió que va comportar l'èxit inicial de visitants a l'exposició, el qual posteriorment, a partir de la segona quinzena de febrer, desapareix.

estudiat, que funciona en un interval que va entre els 66 i els 28 *hits* per sessió. Quant a "M'escriràs una carta?", l'índex de *hits* per sessió al llarg dels primers mesos (segona quinzena de maig, juny i juliol) se situa entorn dels 65 *hits* per sessió; ara bé, posteriorment aquest índex baixa i se situa durant el segon semestre de l'any prop dels 13 *hits* per sessió. La categoria de *hits* per sessió suporta bastant malament la comparació quan es tracta de fer-ho entre índexs pertanyents a diverses exposicions, ja que aquesta categoria d'informació presenta una dependència excessiva del disseny mateix de lloc web, amb la qual cosa el component d'especificitat és molt alt. Per això, aquests resultats ens aporten tan sols la visió d'uns webs que funcionen de manera diferent al llarg del temps, però, i sobretot, de manera independent i específica.

1.2. Avaluació

El procés d'avaluació de la valoració que fa el públic dels webs de les exposicions es va plantejar com el segon aspecte fonamental d'aquesta segona part del nostre document de projecte. És per això que la definició de les enquestes sobre les pàgines web de les exposicions temporals analitzades es constituïa com una part del projecte de recerca del grup Òliba a partir de dues premisses bàsiques:

- **L'anàlisi de les opinions i valoracions que els visitants de les mostres, tan presencials com virtuals, tenien del seu contingut i presentació**, amb l'objectiu d'incorporar les conclusions extretes de l'estudi del corpus de respostes a la definició de noves propostes d'exposicions i, especialment, al tractament i l'ús que podrien rebre en els recursos derivats de l'aplicació de les TIC.
- **L'estudi de la validesa de les enquestes virtuals i/o presencials per a saber les opinions dels usuaris dels recursos museogràfics**, plantejant la definició d'un tipus base d'enquesta o formulari que permetés l'obtenció de les dades esmentades.

Tot aquest procés avaluador s'emmarcava, especialment a partir de les exposicions "Aureum Opus" i "Tresors de la Natura", dins un procés més extens d'estudi de públic als museus i institucions patrimonials i de valoració de tots els recursos museogràfics, didàctics i/o pedagògics i de difusió, entre els quals les TIC tenen un paper molt important.^[46]

1.2.1. Metodologia

Aquesta proposta d'estudi de la implantació i l'efectivitat de les TIC en la difusió i la valoració d'exposicions temporals és pionera quant al tractament dels recursos museogràfics a Espanya i Catalunya, ja que no hi ha, fins ara, experiències i/o treballs semblants. Aquest fet va condicionar el disseny del primer qüestionari plantejat, lligat a la mostra "Sempre Eivissa i Formentera".

Com que es tractava d'un projecte de recerca, es va dissenyar una proposta d'avaluació àmplia que permetés disposar d'una base de dades prou gran sobre diferents aspectes de la mostra, tant en els continguts com en el disseny de la pàgina web. Així, després d'incloure un apartat on es demanaven les dades personals als enquestats (lloc de procedència, lloc de residència –amb especificació de si es tractava de les mateixes illes d'Eivissa i Formentera i els anys d'estada–, activitat professional, edat i sexe), es plantejaven les preguntes agrupades en dos grans blocs: avaluació de l'exposició i avaluació de la pàgina web, ja que la hipòtesi de treball de la nostra recerca era considerar fonamental la complementarietat entre exposició presencial i exposició virtual.

46. Tal com hem comentat abans, aquest projecte de recerca sobre avaluació, seguiment i estudi de públic es desenvolupa conjuntament entre els museus i centres de ciències de l'Institut de Cultura de Barcelona, la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona i els Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC.

L'apartat *Avaluació de l'exposició* constava de tres subapartats: *Presentació i format de l'exposició*, *Continguts temàtics* i *Eines de difusió*, amb 8, 15 i 7 preguntes, respectivament. Dins el primer subapartat es van incloure les preguntes següents:

- Creieu que l'edifici i la seva ubicació és adient?
- Creieu que l'espai físic de l'exposició en facilita la visita?
- Creieu que el recorregut físic de l'exposició és clar i es pot seguir bé?
- Creieu que el sistema de plafons és atractiu i facilita la comprensió dels continguts?
- Creieu que els textos de l'exposició són adequats als continguts i fàcilment assimilables?
- Creieu que la informació gràfica és adient i suficient respecte dels continguts de l'exposició?
- Creieu que la informació audiovisual (tres dimensions i música ambiental) és adequada al contingut de l'exposició?
- Creieu que els materials físics (objectes) són adients i representatius del contingut de l'exposició?

En tots els casos es demanava a l'usuari de l'equipament cultural, i fins i tot de l'enquesta, una valoració numèrica d'un a cinc punts, incloent-hi, de vegades, subpreguntes i/o opcions dins de cada apartat.

Les preguntes relatives als continguts temàtics eren, però, més minucioses que a l'apartat anterior, i s'hi va fer servir el mateix procediment de valoració numèrica, però donant al visitant la possibilitat de triar directament entre tots els apartats del recorregut de l'exposició. Les preguntes proposades eren les següents:

- A la secció "Descobridors", quins han estat els temes que més us han interessat?
- Creieu que la informació que es refereix a aquests personatges és suficient per a entendre'n la significació?
- Quins personatges que no han estat tractats a l'exposició us hauria agradat que hi fossin reflectits?
- A la secció "Entorn natural i arquitectura", quins han estat els temes que més us han interessat?
- A la secció "Espai a la mesura de l'home", quins han estat els temes que més us han interessat?
- Quins temes que no han estat tractats en aquest apartat us hauria agradat que hi fossin?
- A la secció "Agricultura", quins han estat els temes que més us han interessat?
- Quins temes que no han estat tractats en aquest apartat us hauria agradat que hi fossin?
- A la secció "Economia i creació", quins han estat els temes que més us han interessat?
- Quins temes que no han estat tractats en aquest apartat us hauria agradat que hi fossin?
- Quina valoració feu de la relació entre la informació gràfica i els continguts d'aquesta secció?
- A la secció "Projectes de futur i imatge global", quins han estat els temes que més us han interessat?
- Quins temes que no han estat tractats en aquest apartat us hauria agradat que hi fossin?
- Quina valoració feu de la relació entre la informació gràfica i els continguts d'aquesta secció?
- Quines propostes de futur voldríeu veure convertides en realitat?

Com es pot veure, les preguntes s'interrelacionaven segons els apartats de l'exposició i es demanava al visitant dos tipus de respostes: les obertes, que volien obtenir les seves impressions específiques, i les tancades, amb valoracions numèriques de base 5 sobre diferents subapartats inclosos a les preguntes.

Finalment, dins encara del primer bloc temàtic de preguntes, es plantejaven als usuaris

els següents temes sobre les eines de difusió creades especialment per a la mostra "Sempre Eivissa i Formentera":

- Quina és la vostra valoració de l'opuscle de l'exposició?
- Quina és la vostra opinió respecte a la pàgina web de l'exposició com a sistema de difusió?
- Considereu recomanable aquesta exposició?
- Creieu que l'exposició és representativa de la identitat d'Eivissa i Formentera?
- Considereu que aquesta exposició és millor que altres que heu vist últimament?
- Considereu que s'haurien de fer altres exposicions sobre temes d'Eivissa i Formentera?
- Sobre quins temes voldríeu que es fessin altres exposicions?

Les preguntes d'aquest tercer subapartat presentaven, llevat de l'última, oberta, un sistema de valoració numèric tancat de base 5. Els comissaris de l'exposició les consideraven fonamentals per a copsar la sensibilització del públic vers els objectius ja explicats en l'apartat de seguiment d'aquest mateix informe (apartat 2.1.3, sobre l'estudi específic de les exposicions...) en relació amb la preservació i la potenciació econòmica, turística i cultural de les illes d'Eivissa i Formentera.

La segona part del qüestionari se centrava en l'avaluació de la pàgina web creada específicament per a complementar l'exposició. És interessant fer constar que la definició de les preguntes relatives a aquesta eina TIC es van formular després de la realització del guió de la pàgina, d'altra banda molt condicionat per la mateixa dinàmica i estructura de l'exposició, organitzada per un grup d'especialistes diferent del que va plantejar la pàgina web. El resultat d'aquesta proposta, doncs, no era influït de cap manera per un dirigisme de les respostes a partir de la feina de disseny portada a terme. El bloc temàtic *Avaluació de la pàgina web* tenia tres apartats: *Coneixement de la pàgina*, *Estructura formal de la pàgina* i *Estructura dels continguts de la pàgina*, amb 4, 9 i 18 preguntes, respectivament.

El primer apartat, dedicat al coneixement de la pàgina, volia analitzar de quina manera el públic havia accedit a aquest recurs, per a comprovar l'existència d'una possible diferència de tipus de públic presencial i virtual, amb les següents preguntes:

- Com vas saber que existia la pàgina web?
- Creieu que la difusió de la pàgina web ha estat adient?
- Creieu que la pàgina web s'hauria de mantenir un cop finalitzada l'exposició?
- Creieu que la pàgina web s'hauria d'actualitzar un cop finalitzada l'exposició, per a mantenir un fòrum sobre la imatge d'Eivissa i Formentera?

Tret de la segona pregunta, la resta de les qüestions incloses en aquest bloc eren obertes. Així, intentàvem copsar una opinió no dirigida pel qüestionari dels visitants.

L'apartat sobre l'estructura formal de la pàgina cercava valorar les idees i els recursos hipertextuals i gràfics emprats a l'hora de dissenyar-la, amb l'objectiu d'avaluar la resposta del públic amb un nivell de detall avançat i de poder preveure, per tant, la realització de futures pàgines per a altres mostres temporals o exposicions permanents. Les preguntes incloses en aquest apartat eren les exposem a continuació:

- Quina és la vostra valoració sobre el disseny gràfic de la pàgina web?
- Creieu que el disseny de portada és atractiu i que estimula l'accés a la pàgina?
- Creieu que el disseny de les pàgines és atractiu i entenedor?
- Creieu que les eines de navegació són suficients i que faciliten l'accés als continguts de la pàgina?
- Creieu que el disseny d'aquestes eines és entenedor i que en facilita l'ús?
- Creieu que el sistema d'enllaços està ben definit i que serveix per a orientar els recorreguts per la pàgina?
- Creieu que la pantalla Menú informa correctament dels continguts de la pàgina web?
- Creieu que la relació entre informació gràfica i text és correcta?
- Quins elements de disseny creieu que s'haurien de potenciar?

En tots els casos es tractava de respostes numèriques de base 5, incloent-hi a la darrera pregunta set subapartats o subpreguntes amb el mateix sistema de resposta prefixat.

L'última part del segon bloc de l'enquesta tenia l'objectiu de valorar si la presentació dels continguts de la mostra havia estat ben traduïda en els recursos hipertextuals i gràfics de la pàgina web, mitjançant una demanda no global sinó molt específica per apartats i subapartats desglossats en les següents preguntes:

- Creieu que la presentació de la informació està ben estructurada?
- Creieu que la informació que inclou la pàgina web reflecteix fidelment els continguts de l'exposició?
- Creieu que la informació que inclou la pàgina web serveix de complement de l'exposició?
- Creieu que hi ha una bona interrelació entre l'estructura de l'exposició i la de la pàgina web?
- Creieu que el tractament de la informació inclosa a la pàgina web fa accessibles els continguts?
- A la secció "Descobridors", quins han estat els temes que més us han interessat?
- Creieu que la informació que es refereix a aquests personatges és suficient per a entendre'n la problemàtica?
- Quins personatges que no han estat tractats a l'exposició us hauria agradat que hi fossin?
- A la secció "Entorn natural i arquitectura", quins han estat els temes que més us han interessat?
- A la secció "Espai a la mesura de l'home", quins han estat els temes que més us han interessat?
- Quins temes que no han estat tractats en aquest apartat us hauria agradat que hi fossin?
- A la secció "Arquitectura", quins han estat els temes que més us han interessat?
- Quins temes que no han estat tractats en aquest apartat us hauria agradat que hi fossin?
- A la secció "Economia i creació", quins han estat els temes que més us han interessat?
- Quins temes que no han estat tractats en aquest apartat us hauria agradat que hi fossin?
- Quina valoració feu de la relació entre la informació gràfica i els continguts d'aquesta secció?
- A la secció "Projectes de futur i imatge global", quins han estat els temes que més us han interessat?
- Quins temes que no han estat tractats en aquest apartat us hauria agradat que hi fossin?
- Quina valoració feu de la relació entre la informació gràfica i els continguts d'aquesta secció?

A la major part de les preguntes es demanava una valoració numèrica de base 5 sobre els diferents subapartats de la mostra, mentre que només a les qüestions referides a possibles ampliacions tant de l'exposició com dels continguts de la pàgina web se sol·licitava a l'usuari que donés una resposta oberta.

Un cop finalitzada aquesta proposta inicial se'n va fer la **valoració teòrica, abans d'implementar-la**. De l'estudi, en van resultar els punts següents:

- El nombre de preguntes era molt elevat per a permetre que els visitants de la mostra, tant virtuals com presencials, posessin l'atenció en l'enquesta, però molt especialment en les virtuals.
- El concepte de les demandes havia de ser revisat en conseqüència per a adaptar les preguntes al concepte estàndard de les enquestes convencionals, és a dir, per a demanar als usuaris qüestions sobre aspectes molt específics que permetessin extrapol·lar les respostes a tots els àmbits de les exposicions i també als materials TIC utilitzats per a la difusió i avaluació.
- Les enquestes s'havien de replantejar a partir dels conceptes del públic general i no de la recerca universitària sobre les pàgines web i la seva aplicació en la difusió.
- Les preguntes triades s'havien d'ajustar a un temps curt de durada en les respostes, per a permetre un nombre elevat de respostes, atès que un qüestionari molt extens podria desanimar els usuaris de fer-lo.
- La redacció de les preguntes s'havia d'ajustar a un model que no dirigís la resposta dels enquestats, per a permetre una gran fluïdesa de les opinions.

El resultat d'aquesta anàlisi va ser l'elaboració de paràmetres més reduïts agrupats en quatre grans blocs: *Contingut*, *Estètica*, *Didàctica* i *Avaluació*, estructurats en 7, 4, 5 i 4 preguntes o idees bàsiques a partir de les quals es podrien plantejar les preguntes específiques per a cadascun dels projectes d'avaluació de les mostres temporals analitzades en aquests projectes.

Així, l'apartat *Contingut* hauria de tenir presents els punts següents:

- *Considereu que el contingut del web és complementari de l'exposició presencial?*
- *És un web només informatiu per a poder accedir al Museu i saber-ne la programació?*
- *Fins a quin punt el web inclou tot allò que no es pot fer al Museu real?*
- *Fins a quin punt exposa peces que poden ser al magatzem?*
- *Reprodueix exactament el que hi ha al Museu? És a dir, no cal fer-hi la visita?*
- *El web és totalment independent del contingut del Museu?*
- *Hi ha recorreguts diferents per a diferents tipus d'usuari?*

Aquestes preguntes prèvies s'encaminen no tan sols a definir les opinions dels futurs usuaris, sinó que també permeten reflexionar sobre la definició mateixa de la pàgina web pel que fa a la seva funció i continguts a partir d'una dicotomia bàsica: La pàgina web ha de ser només la plasmació a la Xarxa del contingut de l'exposició virtual/presencial o bé es pot fer servir també per a aprofundir en la difusió de les col·leccions permanents d'un museu o d'elements de contingut complementaris respecte als que es poden trobar al recorregut presencial?

L'apartat *Estètica* hauria d'organitzar el contingut de l'avaluació tenint en compte els següents elements bàsics:

- Com valoreu la primera pàgina?
- Creieu que el disseny general és atractiu per als visitants?
- Creieu que la part gràfica estimula la navegació?
- Com valoreu la presència a la pàgina d'altres recursos (realitat virtual, talls de vídeo, talls i efectes d'àudio) des del punt de vista estètic?

Aquests apartats tenen especial cura dels *inputs* que poden actuar sobre el visitant presencial/virtual de les exposicions en el moment d'accedir a les pàgines web. Més que no pas els continguts textuais (i fins i tot gràfics), la forma de presentar els materials, el disseny de la pàgina, és essencial per a atreure l'atenció i facilitar la navegació. Aquesta anàlisi indicaria que és preferible definir un disseny interactiu fàcil d'utilitzar i molt atractiu visualment per a permetre superar les possibles reticències inicials dels usuaris de navegar per l'interior de la pàgina web. La possibilitat de crear recorreguts de complexitat diferent segons l'interès que demostrin els usuaris incidiria en aquest apartat.

Dins el bloc *Didàctica*, els elements bàsics de reflexió tractarien de les següents problemàtiques:

- Creieu que el web és participatiu per als visitants?
- És possible que els visitants participin en l'organització del web aplicant-hi els conceptes de la creació del coneixement?
- Els visitants hi poden experimentar? La inclusió d'elements interactius com ara els jocs hi és prevista?
- El web recrea ambients especials per a situar els objectes o els personatges de l'exposició, com ara la reconstrucció virtual?
- Com valoreu la presència d'altres recursos (VRML, talls de vídeo i efectes d'àudio) des del punt de vista didàctic?

Aquest apartat incideix en les línies bàsiques indicades al punt anterior: cercar les fórmules per a aconseguir que l'usuari participi dels continguts de la pàgina, és a dir, que no sigui un subjecte/receptor passiu de les informacions, sinó que faci els passos necessaris per a obtenir aquesta informació segons les seves preferències, donant més importància a una part dels continguts si actua a partir dels seus records de l'exposició presencial o bé triant els elements que el puguin interessar més a partir de les ofertes que tingui en pantalla si es tracta d'un visitant virtual.

L'últim apartat, *Avaluació*, s'organitza segons les respostes obtingudes a les preguntes següents:

Hi ha al web cap tipus d'avaluació del seu contingut per part dels visitants?

S'hi fa pública alguna mena d'estadística de consulta?

S'hi combinen avaluacions presencials amb virtuals?

Quina és la seva valoració de l'enquesta d'avaluació, si és que n'hi ha?

Els elements fonamentals d'aquest darrer apartat volen implicar els visitants en l'avaluació tant de la pàgina web com del contingut de l'exposició permanent o mostra periòdica a la qual s'associa la pàgina web.

Per a configurar les enquestes d'avaluació es van tenir presents també els criteris d'avaluació del disseny de materials en línia definits al *VIU/Avaluació de materials multimèdia i Avaluació de continguts en línia* de la UOC.^[47] En el primer cas, les preguntes s'agrupen en cinc grans apartats: *Velocitat*; *Primera impressió-aparença general de la pàgina*; *Facilitat de navegació*; *Ús de gràfics/so/vídeo* i *Contingut/Informació*, dividits en diferents subapartats aplicant-hi el concepte de la valoració numèrica segons una escala de base 5 organitzada a l'alça.

El segon bloc mira d'esbrinar l'ús educatiu dels materials incorporats a la pàgina web, a

partir de la suma de set criteris bàsics d'anàlisi: *Velocitat*; *Primera impressió-aparença general*; *Facilitat de navegació*; *Ús de gràfics/so/vídeos*; *Contingut/informació*; *Freqüència de l'actualització*, i *Disponibilitat d'informació complementària*. Les respostes s'organitzen també a partir del concepte d'una escala de puntuació de base 5 organitzada a l'alça.

Els resultats obtinguts, en tots dos casos, permeten agrupar les respostes dels usuaris en cinc categories de menys a més segons la suma global de les respostes en una base de 100 per a segments compresos entre 31-45 punts, 56-60, 61-75, 76-90 i 91-100, en què aquesta última és la relativa a l'excel·lència de la pàgina, que hi atorgaria la qualificació internacional de cinc estrelles pel que fa tant al disseny com als continguts.

Amb els resultats de les idees incloses als apartats anteriors, es va emprendre el plantejament tant dels continguts com dels sistemes d'avaluació de les exposicions temporals objecte d'aquest estudi.

1.2.2. Plantejament i estructura de les enquestes^[48]

Les dues primeres exposicions temporals incloses en aquest estudi, "Sempre Eivissa i Formentera" i "Aureum Opus", es van analitzar exclusivament a partir dels visitants presencials i virtuals, a diferència de les altres dues "M'escriràs una carta?" i "Tresors de la Natura", per a les quals es van crear corpus d'anàlisi específics complementaris de les visites virtuals a les pàgines web, en vista de les experiències prèvies. A continuació, el quadre que presentem resumeix el tipus d'enquesta per a cada exposició i on va ser penjada o presentada als visitants tant presencials com virtuals:

	Enquesta virtual	Enquesta presencial	A l web	A la sala	Ordinador a la sala
"Sempre Eivissa i Formentera"	SÍ	SÍ	SÍ	SÍ	SÍ
"Aureum Opus"	SÍ	SÍ	SÍ	NO	SÍ
"M'escriràs una carta?"	SÍ	SÍ	NO	—	SÍ
"Tresors de la Natura"	SÍ	SÍ	NO	SÍ	NO

* L'anàlisi de les dades de l'exposició "M'escriràs una carta?" va coincidir amb el canvi de direcció del Museu d'Art de Girona, que, d'altra banda, va ser particularment contestat als mitjans de comunicació, ateses les circumstàncies i motivacions que el van originar, en cap cas relacionades amb l'extraordinària competència professional de la Dra. Glòria Bosch, fins aleshores directora del Museu. Això va fer que ens manquessin dades concretes sobre el procés d'anàlisi de les dades del seguiment de l'exposició presencial per part del públic; confiem que podrem disposar d'aquestes dades en un futur pròxim.

Per a l'exposició "Sempre Eivissa i Formentera" es va plantejar una enquesta centrada exclusivament en el disseny i contingut de la pàgina web complementària de la mostra. Al costat d'un bloc de dades personals demanades a l'usuari (lloc de procedència, lloc de

47. CAMPÀS, J. (2000). *Iniciació en l'hipertext. De l'ampersand a l'arroba*. Document intern per a la formació continuada de tutors i consultors. Barcelona: UOC. CAMPÀS, J. (2000). *Iniciació en l'hipertext. Del llibre a l'hipertext*. Material docent per al curs de postgrau de Processos editorials. Barcelona: UOC. CAMPÀS, J. (2000). "L'avaluació dels materials hipermèdia". A: *Iniciació en l'hipertext. De l'ampersand a l'arroba*. Document intern per a la formació continuada de tutors i consultors. Barcelona: UOC. La consulta a diferents documents en relació a l'avaluació de pàgines web evidencia fins a quin punt les experiències desenvolupades fins ara no han estat creades en cap cas per analitzar amb profunditat els webs d'exposicions temporals o permanents. Vegeu, també, EDWARDS, J. (2001). *The good, the bad and the useless: evaluating Internet resources* [En línia]. Londres: University College London. Disponible a: <http://www.ariadne.ac.uk/issue16/digital/>. SOCIAL SCIENCE INFORMATION GATEWAY. (2001). *Evaluating Internet resources for SOSIG* [En línia]. Disponible a: <http://sosig.esrc.bris.ac.uk/desire/ecrit.html>. OHIO STATE UNIVERSITY. (2001). *Evaluation of web sites* [En línia]. Disponible a: <http://gateway.lib.ohio-state.edu/tutor/les1/index.html>. UNIVERSITY OF LOUGHBOROUGH. (2001). *Finding quality sources on the WWW* [En línia]. Disponible a: <http://www.lboro.ac.uk/library/subject/finding_quality.html>. GIRODAN, A.; SOUCHON, CHR.; CANTOR, M. (1997). *Evaluer pour innover. Musées, médias et écoles*. Niça: Ed. Z. Editions. HEINECKE, A. M. (1995). "Evaluation of hypermedia systems in museums". A: *Multimedia computing and museums. Selected papers from the Third International Conference on Hypermedia and Interactivity in Museums* [ICHIM95]. San Diego, California. CIOLEK, T.M.; GOLTZ, I.M. (2001). *Information quality WWW virtual library. The Internet guide to construction of quality online resources*. Disponible a: <http://www.ciolek.com/WWWVL-InfoQuality.html>. JACOBSON, T.; COHEN, L. (2001). *Evaluating Internet resources* [En línia]. University at Albany Libraries. Disponible a: <http://library.albany.edu/internet/evaluate.html>. WORLD WIDE WEB CONSORTIUM. (1999). *Pautas de accesibilidad del contenido en la Web. 1.0*. Disponible a: <http://usuarios.discapnet.es/disweb2000/PautaWAI/WCAG10.htm>. SMITH, A. (2001). *Evaluation of information sources* [En línia]. Disponible a: <http://www.vuw.ac.nz/~agsmith/evaln/evaln.htm>.

48. Consulteu els models d'enquestes per a cada exposició a l'apartat 1.5, "Annexos", d'aquest mateix treball.

residència, activitat professional, edat i sexe), a fi d'establir el perfil sociològic de les persones que haurien de constituir la base de dades de l'enquesta, les preguntes es van dividir en tres grans apartats: *Coneixement de la pàgina*, *Estructura formal de la pàgina* i *Estructura dels continguts de la pàgina*, integrats, respectivament, per 3, 9 i 5 preguntes.

Dins l'apartat *Coneixement de la pàgina*, les preguntes definides són les següents:

- Com vas saber que existia la pàgina web?
- Creieu que la pàgina web s'hauria de mantenir un cop finalitzada l'exposició?
- Creieu que la pàgina web s'hauria d'actualitzar un cop finalitzada l'exposició, per a conservar un fòrum sobre la imatge d'Eivissa i Formentera?

El segon apartat, *Estructura formal de la pàgina*, consta de les preguntes següents:

- Quina és la vostra opinió sobre el disseny gràfic de la pàgina web?
- Creieu que el disseny de portada és atractiu i que estimula l'accés a la pàgina?
- Creieu que el disseny de les pàgines és atractiu i entenedor?
- Creieu que les eines de navegació són suficients i que faciliten l'accés als continguts de la pàgina?
- Creieu que el disseny d'aquestes eines és entenedor i que en facilita l'ús?
- Creieu que el sistema d'enllaços està ben definit i que serveix per a orientar els recorreguts per la pàgina?
- Creieu que la pantalla Menú informa correctament dels continguts de la pàgina web?
- Creieu que la relació entre informació gràfica i text és correcta?
- Com valoreu la presència de la realitat virtual des del punt de vista estètic i de disseny?

Finalment, el tercer apartat, *Estructura dels continguts de la pàgina*, s'organitza a partir de les preguntes següents:

- Creieu que la presentació de la informació hi està ben estructurada?
- Creieu que la informació que inclou la pàgina web reflecteix fidelment els continguts de l'exposició?
- Creieu que la informació que inclou la pàgina web serveix de complement de l'exposició?
- Com valoreu la presència de la realitat virtual des del punt de vista didàctic?
- Heu visitat l'exposició presencial?

El sistema de valoració es basa en la combinació d'un sistema doble. El primer gran apartat, *Coneixement de la pàgina*, demana respostes lliures o bé a partir de paràmetres ja definits, mentre que en els apartats segon (*Estructura formal de la pàgina*) i tercer (*Estructura dels continguts de la pàgina*) s'ha optat per un sistema de valoració numèric definit d'acord amb una escala de base 5 a l'alça. Com es pot veure, l'evolució en la línia de disseny de les enquestes a partir dels primers plantejaments s'ha concretat en la supressió de la major part de les preguntes relacionades amb el contingut específic de la mostra i la valoració de tots els apartats que hi són inclosos, de manera que s'ha centrat en els elements de disseny de la pàgina web com a element definitori per a atreure els visitants vers l'exposició virtual i, per prolongació, vers la presencial, com també en els elements que poden caracteritzar els sistemes de plasmar els continguts d'una exposició permanent o temporal en un suport de TIC com a sistema de difusió i didàctic.

L'enquesta de la pàgina web de l'exposició "Aureum Opus" inclou un primer apartat dedicat a les dades personals de l'usuari per a establir el corpus sociològic dels usuaris de TIC; a més, a les preguntes conté més apartats que en el cas anterior, ja que era important per als comissaris de l'exposició concretar més el perfil dels visitants, tant presencials com virtuals: lloc de procedència (amb especificacions: *Barcelona, Àrea*

metropolitana, Catalunya, Espanya i Altres), lloc de residència (amb especificacions: *Barcelona, Àrea metropolitana, Catalunya, Espanya, Altres* i anys de residència a l'indret actual), activitat professional (amb especificacions: *Estudiant, Bibliòfil, Historiador, Professor i Altres*), edat, sexe i *Ha visitat l'exposició presencial?*.

El contingut específic de l'enquesta té tres apartats, semblants als reflectits en el cas anterior, especificats així: *Coneixement de la pàgina, Estructura formal de la pàgina i Estructura dels continguts de la pàgina*, que tenen, respectivament, 2, 9 i 5 preguntes.

El primer bloc, *Coneixement de la pàgina*, és integrat per les preguntes següents:

- *Com vas saber que existia la pàgina web?*
- *Creieu que la pàgina web s'hauria de mantenir un cop finalitzada l'exposició?*

El segon bloc, *Estructura formal de la pàgina*, inclou les preguntes següents:

- *Quina és la vostra opinió sobre el disseny gràfic de la pàgina web?*
- *Creieu que el disseny de portada és atractiu i que estimula l'accés a la pàgina?*
- *Creieu que el disseny de les pàgines és atractiu i entenedor?*
- *Creieu que les eines de navegació són suficients i que faciliten l'accés als continguts de la pàgina?*
- *Creieu que el disseny d'aquestes eines és entenedor i que en facilita l'ús?*
- *Creieu que el sistema d'enllaços està ben definit i que serveix per a orientar els recorreguts per la pàgina?*
- *Creieu que la pantalla Menú informa correctament dels continguts de la pàgina web?*
- *Creieu que la relació entre informació gràfica i text és correcta?*
- *Com valoreu la presència de la realitat virtual (Taller virtual) des del punt de vista estètic i de disseny?*

A l'últim, el tercer bloc, *Estructura dels continguts de la pàgina*, s'organitza a partir de cinc qüestions principals:

- *Creieu que la presentació de la informació hi està ben estructurada?*
- *Creieu que la informació que inclou la pàgina web reflecteix fidelment els continguts de l'exposició?*
- *Creieu que la informació que inclou la pàgina web serveix de complement de l'exposició?*
- *Com valoreu la presència de la realitat virtual (Taller virtual) des del punt de vista didàctic?*
- *Considerareu profitosa i didàctica l'opció d'enllaços a Internet?*

El sistema de respostes combina les opcions tancades del primer bloc amb la valoració numèrica dels altres dos, emprant, en aquest segon cas, una escala de base 5 organitzada a l'alça. Com es pot veure, els paràmetres d'anàlisi són molt semblants als emprats a l'exposició comentada anteriorment, de manera que el nucli de les qüestions se centra en la valoració de les TIC (en aquest cas la pàgina web) com a sistema de coneixement complementari en l'exposició virtual, sense incidir, però, en el gruix dels continguts, és a dir, sense demanar als usuaris què opinen de la manera en què troben allò que poden veure i que constitueix, en si mateix, l'exposició "Aureum Opus" a la pàgina web. En aquest cas, es pot comprovar perfectament que el sistema d'avaluació de la pàgina web s'orientava bàsicament vers els usuaris que accedien a l'exposició mitjançant la Xarxa, ja que els resultats de l'estudi sobre el públic de l'exposició "Aureum Opus", realitzat pel Taller d'ocupació en el sector cultural de Barcelona Activa,^[49] indiquen que la meitat dels visitants^[50] s'ha interessat pel web de l'exposició, però que només una tercera part dels visitants l'ha fet servir presencialment (recordem que en

49. El qüestionari d'aquest treball de camp va ser dissenyat i coordinat per Pilar Vélez, Jordi Colominas i Mercè Vidal (2000).

50. L'exposició, oberta entre els mesos d'abril i setembre de 2000 al Museu Frederic Marès de Barcelona, va tenir 5.496 visitants.

aquesta exposició es disposava d'un punt informàtic a la sala del Museu Frederic Marès de Barcelona).

Una petita mostra aleatòria (en dia i hora fixos) indica que de 111 visites presencials, 85 persones s'han interessat i han utilitzat el web de l'exposició. D'aquests últims, 30 han fet servir l'ajut del monitor per a navegar per la pàgina i, del global d'usuaris, 16 hi han navegat menys d'un minut (és a dir, no s'ha aconseguit atreure l'atenció del visitant per a mantenir-lo durant un temps òptim consultant la pàgina), 45 l'han consultada entre 1 i 5 minuts i 26 han allargat la seva consulta més de 5 minuts, cosa que representa més del 30% del total de visitants de la mostra.

Dins una progressió generalitzada dels paràmetres d'estudi, els resultats obtinguts de les enquestes de les dues exposicions anteriors van ser incorporats al plantejament de l'exposició temporal "M'escriràs una carta?", organitzada pel Museu d'Art de Girona, que va tenir lloc entre els mesos de maig i octubre de 2000 a la seu del Museu. En aquest cas, es tracta ja d'una enquesta pensada no tan sols perquè la contestin els visitants virtuals i presencials de l'exposició, sinó també un grup d'alumnes de la Universitat de Barcelona i de la UOC i, expressament, especialistes de l'àmbit del patrimoni, la docència, etc., atès que, a partir de les experiències prèvies, començàvem a destacar la importància de la intervenció intensa en la cerca de respostes; de fet, amb aquest nou plantejament vam demanar, també, que analitzessin les exposicions anteriors.

El primer bloc de demandes intenta traçar les característiques sociològiques dels enquestats, mitjançant un seguit de preguntes amb respostes múltiples: lloc de procedència (amb les opcions *Girona, Comarques gironines, Barcelona, Àrea metropolitana, Catalunya, Espanya i Altres*), lloc de residència (amb les opcions *Girona, Comarques gironines, Barcelona, Àrea metropolitana, Catalunya, Espanya, Altres* i una indicació sobre el temps que fa que viuen a la seva residència actual), activitat professional (amb les opcions *Estudiant, Bibliòfil, Escriptor, Historiador, Professor i Altres*), sexe, edat i *Ha visitat l'exposició presencial?* (seguint, com sempre, els interessos de perfil de visitant manifestats pels comissaris de l'exposició).

L'organització de les preguntes de fons de l'enquesta es va orientar essencialment cap a la valoració de la pàgina web de l'exposició, més que no pas vers el comentari de la mostra en si mateixa. Aquest apartat es va dividir en tres blocs: *Coneixement de la pàgina, Estructura formal de la pàgina i Estructura dels continguts de la pàgina*, amb un total de 16 preguntes dividides en blocs de 2, 9 i 5 qüestions, respectivament.

El primer apartat, *Coneixement de la pàgina*, integrava les preguntes següents:

- Com vas saber que existia la pàgina web?
- Creieu que la pàgina web s'hauria de mantenir un cop finalitzada l'exposició?

L'objectiu d'aquestes preguntes era valorar el sistema d'accés al coneixement de l'exposició i la seva pàgina web, tenint en compte que la celebració de la mostra a una ciutat diferent de Barcelona feia que els *inputs* mediàtics sobre la seva existència fossin, en principi teòricament (però ho van ser en la realitat), menors que si la mostra s'hagués desenvolupat a Barcelona. Així, doncs, era molt possible que la informació s'hagués obtingut directament per la Xarxa i que el perfil dels usuaris virtuals del web variés en relació amb els visitants presencials; és a dir, es podia haver arribat a un doble tipus de públic segons el sistema d'accés a la mostra. Per això, en la primera pregunta es van plantejar les opcions següents: *a l'exposició, mitjançant la difusió pública als mitjans de comunicació, mitjançant un cercador i altres*.

Les preguntes relatives al segon bloc temàtic, *Estructura formal de la pàgina*, es van agrupar en nou demandes:

- Quina és la vostra opinió sobre el disseny gràfic de la pàgina web?
- Creieu que el disseny de portada és atractiu i que estimula l'accés a la pàgina?
- Creieu que el disseny de les pàgines és atractiu i entenedor?
- Creieu que les eines de navegació són suficients i que faciliten l'accés als continguts de la pàgina?
- Creieu que el disseny d'aquestes eines és entenedor i que en facilita l'ús?
- Creieu que el sistema d'enllaços està ben definit i que serveix per a orientar els recorreguts per la pàgina?
- Creieu que la pantalla Menú informa correctament dels continguts de la pàgina web?
- Creieu que la relació entre informació gràfica i text és correcta?
- Com valoreu la presència de la realitat virtual (Taller virtual) des del punt de vista estètic i de disseny?

Les respostes es van perfilar a partir d'una escala numèrica de base 5 organitzada a l'alça. Com es pot veure, les preguntes no tractaven dels continguts de l'exposició, sinó que se centraven en els elements tècnics i/o visuals que permetien definir la pàgina web, cercant la definició dels elements més característics del disseny de les pàgines amb l'interès de fer-los servir en projectes posteriors.

El tercer bloc o apartat, *Estructura dels continguts de la pàgina*, es va centrar en cinc qüestions molt puntuals:

- Creieu que la presentació de la informació hi està ben estructurada?
- Creieu que la informació que inclou la pàgina web reflecteix fidelment els continguts de l'exposició?
- Creieu que la informació que inclou la pàgina web serveix de complement de l'exposició?
- Com valoreu la presència de la realitat virtual (Taller virtual) des del punt de vista didàctic?
- Considereu profitosa i didàctica l'opció d'enllaços a Internet?

Com en els casos anteriors, es va proporcionar a l'usuari de l'enquesta un sistema de valoració numèric de base 5 organitzat a l'alça. De fet, com es pot comprovar, les preguntes d'aquest darrer bloc de l'enquesta no s'orientaven cap a la valoració d'una part específica o del global dels continguts de l'exposició, sinó, solament, vers la definició de la validesa o no de la presentació que s'havia fet d'una part dels continguts a la pàgina web de la mostra. Aquesta premissa, que condiciona els resultats de l'enquesta, significa que les respostes no serveixen tant per a definir la valoració que els usuaris virtuals o presencials aporten d'una exposició o mostra, sinó que, més aviat, s'encamina cap a la valoració d'una pàgina web (o recurs TIC) com a element de transmissió complementari de les informacions contingudes a la mostra.

L'enquesta de la quarta mostra, "Tresors de la Natura", va fer un tomb en el plantejament de les qüestions més importants. Es va ampliar l'espectre de les preguntes referides a la definició del perfil sociològic dels enquestats i es va adoptar un caràcter més personal en les preguntes relatives tant al contingut de l'exposició (que van assolir una importància més gran que en les avaluacions de les exposicions anteriors), com a la definició dels aspectes positius i negatius de la pàgina web associada a la mostra. Aquest replantejament va tenir lloc sota dues premisses bàsiques:

a) L'experiència prèvia ja descrita.

b) El projecte conjunt d'avaluació i estudi de públic que desenvolupem actualment entre els centres i museus de ciències de l'ICUB, la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona i els Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC.

Això significa, per a aquest projecte, que l'anàlisi de les dades de "Tresors de la Natura", tant presencials com virtuals, és l'experiència pilot que ens permet continuar copsant la importància del desenvolupament conjunt d'aquestes dues vessants per a la museografia, la didàctica i l'aprenentatge en els museus i institucions patrimonials.

L'apartat de les dades personals es va agrupar sota l'epígraf *Perfil del visitant* i contenia les següents preguntes: sexe, edat, lloc de residència (amb les opcions *Barcelona ciutat, Catalunya, Barcelona àrea metropolitana i Estat espanyol*), estudis (amb les opcions *Primària, ESO, Batxillerat, Univ. ciències, Univ. altres i FP*) i professió/ocupació (amb les opcions *Estudiant, Administratiu, Comercial, Obrer, Prof. liberal, Professor de ciències, Professional de la salut, Professor d'arts, Aturat, Jubilat i Mestressa de casa*). Evidentment, el perfil sociològic és més precís en aquest cas, però demostra una clara tendència en les respostes dirigides vers un segment determinat de públic: el de les persones que es preveu que puguin tenir més interès pel contingut temàtic de l'exposició, de manera que concentri el major nombre de visitants possible.

El segon bloc temàtic respon a l'encapçalament, *Coneixement de la pàgina web*, i es divideix en tres subapartats: *Coneixement de la pàgina web*, *Estructura formal de la pàgina web* i *Estructura dels continguts de la pàgina web*, integrats respectivament per 7, 3 i 2 preguntes, malgrat que en els dos darrers subapartats les respostes són múltiples, cosa que fa que l'esquema de les preguntes s'assembli al que ja s'ha fet en altres avaluacions de pàgines web.

El primer subapartat, *Coneixement de la pàgina web*, inclou les demandes següents:

- *Heu visitat l'exposició presencial?*
- *Què és el que més us ha agradat? Per què?*
- *Què és el que menys us ha agradat? Per què?*
- *Què és el que més us ha sorprès? Per què?*
- *Com vau saber que existia la pàgina web? Aquest subapartat inclou les possibilitats: A l'exposició?; Mitjançant la difusió pública als mitjans de comunicació?; Mitjançant un cercador?; Altres?*
- *En cas que no hagueu visitat l'exposició, teniu la intenció d'anar-hi després de visitar el web?*
- *Creieu que la pàgina web s'hauria de mantenir un cop finalitzada l'exposició? Per què?*

Les preguntes d'aquest primer bloc continuen donant més importància al paper d'avaluació sobre la pàgina web que sobre l'exposició en si mateixa. No obstant això, es pot veure que s'hi han introduït diferents preguntes que fan referència als continguts de l'exposició temporal, tot eliminant dels enunciats els apartats més característics de la mostra per a promoure la reflexió dels usuaris de l'enquesta vers els elements que, en realitat, recordin o que més els hagin cridat l'atenció. La pregunta existent perquè es faci un raonament dels motius que han impulsat una persona a recordar o observar especialment una part de la mostra presencial/virtual significa una variació conceptual respecte del caràcter de les enquestes anteriors. Tanmateix, la segona part d'aquest bloc continua insistint en la necessitat de demostrar l'eficàcia de les pàgines web (i de les TIC en general) com a mitjà de difusió bàsic de l'exposició d'una col·lecció permanent o d'una mostra temporal.

El segon bloc temàtic, *Estructura formal de la pàgina web*, inclou les preguntes següents:

- *Valoreu de menys a més els següents aspectes formals de la pàgina web* (inclou una relació d'elements de disseny, com ara: Disseny gràfic, Disseny de portada; Disseny de les pàgines; Disseny de les eines de navegació; Definició de la navegació i dels sistemes d'enllaços; Informació de la pantalla Menú, i Disseny de la realitat virtual). En tots els casos es planteja una estructura de base 5 organitzada a la baixa. Aquesta pregunta també permet la possibilitat que els usuaris incloguin a la resposta elements no perfilats al qüestionari mitjançant l'ús d'una pregunta oberta.
- *Què opina de les eines de navegació? Són suficients? Faciliten l'accés als continguts de la pàgina?*
- *Quin considereu que és l'ordre de prioritització dels següents elements d'una pàgina web: text, imatge, àudio, realitat virtual, altres recursos?*

Com es pot veure, malgrat que l'ordre i la definició de les preguntes ha variat respecte als qüestionaris de les tres mostres anteriors, l'objectiu últim d'aquest bloc temàtic de preguntes continua essent la definició de les característiques formals de les pàgines web associades a les exposicions i no els seus continguts reals.

El tercer bloc temàtic, *Estructura dels continguts de la pàgina web*, inclou les preguntes següents:

- *Valoreu de menys a més els següents aspectes sobre els continguts de la pàgina web*. Aquest apartat inclou les entrades: Presentació i estructura de la informació; El web reflecteix els continguts de l'exposició; La realitat virtual ajuda a comprendre els continguts?, i L'opció d'enllaços a Internet ajuda a comprendre els continguts?
- *Què creieu que aporta aquesta pàgina web a l'exposició?*

El plantejament d'aquest tercer bloc temàtic respon, com en els altres casos, a la idea de definir les opinions dels visitants presencials/virtuals sobre la relació entre eines TIC (la pàgina web) i exposicions permanents/temporals, mirant d'esbrinar, un cop més, la utilitat d'aquests recursos dins el procés de difusió d'una activitat o equipament cultural, però sense entrar a fons en la valoració de la qualitat i les característiques de la mostra en si mateixa. Una enquesta presencial feta pels responsables de l'exposició "Tresors de la Natura" sobre una mostra aleatòria de públic indicava que de 35 persones consultades, 10 disposaven d'ordinador a casa seva i 19, a la feina; d'aquests, 15 feien servir el correu electrònic i 20 no aplicaven aquesta eina de comunicació. Tanmateix, només 9 dels 35 consultava les pàgines web per a ampliar els seus coneixements, és a dir, gairebé tots els que disposaven d'aquesta eina a casa seva i menys de la meitat del global dels visitants connectats a Internet bé al seu domicili bé al seu lloc de treball. Malgrat que una mostra numèricament tan reduïda podria no ser considerada representativa del conjunt dels visitants presencials de l'exposició, sí que és força interessant reflexionar sobre un punt: les TIC i la consulta a les pàgines web adquireixen ràpidament una dimensió proporcional molt elevada al si de la nostra societat, i la seva capacitat com a vehicle de transmissió de coneixements i potenciació d'activitats culturals no tan sols no pot ser menyspreada, sinó que s'ha de potenciar. Un altre problema que cal resoldre és, evidentment, el de les característiques que pugui tenir aquesta difusió a la xarxa de xarxes.^[51]

1.2.3. Indicadors que cal analitzar

Amb els resultats, d'una banda, de les enquestes que s'han fet tant als visitants presencials de les mostres com als usuaris de les pàgines web de les exposicions i, de l'altra, dels grups d'estudiants i professionals que han fet l'avaluació dels materials TIC, es plantegen els següents punts bàsics de reflexió i anàlisi:

51. ICUB. (2000). *Encuesta sobre Consumo Cultural*. Museo de Zoología. Museo de Geología. ICUB (2000) *Tresors de la Natura*. *Informes de evaluación*. CASTELLANOS, P. (2000). *Proyecto de tesis: Análisis de la recepción del mensaje en una exposición científica. El público y el consumo cultural*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.

- Característiques sociològiques dels participants en les enquestes, amb especial atenció als paràmetres d'edat i formació.
- Resposta dels enquestats respecte a les característiques tècniques de les pàgines web analitzades.
- Respostes dels enquestats sobre les característiques dels sistemes de connexió i accés a la Xarxa proposats.
- Respostes dels enquestats sobre l'adequació entre els continguts de les exposicions/mostres temporals i la seva plasmació o presentació en un mitjà TIC.
- Valoració que fan els enquestats pel que fa a la utilitat dels mitjans TIC com a eines de suport i/o difusió de les exposicions permanents i les mostres temporals.
- Valoració dels enquestats sobre la possibilitat que les pàgines web de les exposicions es mantinguin operatives i siguin actualitzades, un cop finalitzat el període de vigència físic de l'exposició. És a dir, cal reflexionar sobre la possibilitat que Internet aculli un embrió de museu virtual a partir de les pàgines web de les exposicions celebrades.
- Valoració de l'ús que fan els enquestats dels recursos tecnològics per a accedir a les propostes culturals.
- Valoració de les enquestes realitzades als visitants presencials i virtuals per a poder definir el disseny futur de noves exposicions prenent com a base les respostes en què s'indiquen els elements més i menys atractius.
- Definició d'un model d'enquesta i valoració d'exposicions que sigui extrapolable a noves mostres, cosa que, en tot cas, permetria la definició d'un perfil sociològic de l'usuari dels equipaments culturals.
- Valoració del fet que les pàgines web serveixin per a superar els impediments físics de la distància i els recursos econòmics per a accedir a les mostres culturals, de manera que se substitueix, d'alguna manera, el concepte de l'exposició itinerant.

1.2.4. Anàlisi de les dades i avaluació dels resultats de les enquestes

Tal com hem anat veient fins ara i partint de la idea bàsica de la necessària complementaritat entre les experiències expositives presencials i virtuals, ens plantejarem, a més del seguiment continuat de les visites que el públic feia a les pàgines web (àmpliament analitzat en l'apartat 2.1 d'aquest informe), la necessitat d'avaluar l'efectivitat que tindria aquesta experiència nova de recerca sobre la relació entre virtualitat i presencialitat en l'àmbit de la museografia. A l'hora de desenvolupar aquest procés avaluador vam trobar, de bon començament, tres aspectes que, en un primer moment, podien ser considerats negatius, però que, al cap i a la fi, són els que ens van permetre avançar en aquest procés de recerca, especialment quant al seu objectiu primer, explícitament expressat al títol (*Projecte Òliba: Avaluació de l'efectivitat de les noves tecnologies en la difusió i la documentació del patrimoni cultural*):

- En primer lloc, la certesa que era una experiència pionera a la península Ibèrica pel que fa a l'avaluació de recursos virtuals enfocats directament a l'àmbit del patrimoni (museologia i museografia), i en molts casos també a escala internacional.

- En segon lloc, el fet que, en l'àmbit del patrimoni i els museus, el desenvolupament d'experiències avaluadores, quant a didàctica, difusió i comunicació, tant de les exposicions temporals com de les permanents, està molt poc estès en dos sentits: el geogràfic (tant a escala nacional com internacional) i el tipològic (hi ha per part de diferents especialistes del món del patrimoni i la museologia una resistència a desenvolupar processos avaluatius de les experiències museogràfiques; per tipus de museus, els pioners són, sens dubte, els museus de ciències, molt acostumats a intentar, utilitzant els mitjans més adients, de fer didàctic i comprensiu per al públic el seu discurs museogràfic). De fet, entre els museus, el Museu d'Història Natural de Londres i el Museu Reial d'Ontario del Canadà són exemples excel·lents pel que fa a projectes d'avaluació.

- Finalment, potser per a nosaltres un dels aspectes bàsics, el fet que les experiències desenvolupades per a l'avaluació de pàgines webs d'altres àmbits temàtics no serveixen, encara que siguin parcialment aprofitables (potser per l'aspecte d'anàlisi de disseny i continguts en part) per al món del patrimoni i els museus. Cal afegir la importància del concepte de museografia que fa referència a quelcom més que la simple exposició d'objectes per a ser únicament i exclusivament contemplats: es tracta del desenvolupament de recursos didàctics i d'aprenentatge; això és precisament un dels nuclis bàsics de les experiències museogràfiques virtuals.

Passem, doncs, a l'anàlisi de les dades extretes d'un total de 151 enquestes repartides de la manera següent:

• "Sempre Eivissa i Formentera":	55 enquestes
• "Aureum Opus":	30 enquestes
• "M'escriràs una carta?":	29 enquestes
• "Tresors de la Natura":	37 enquestes

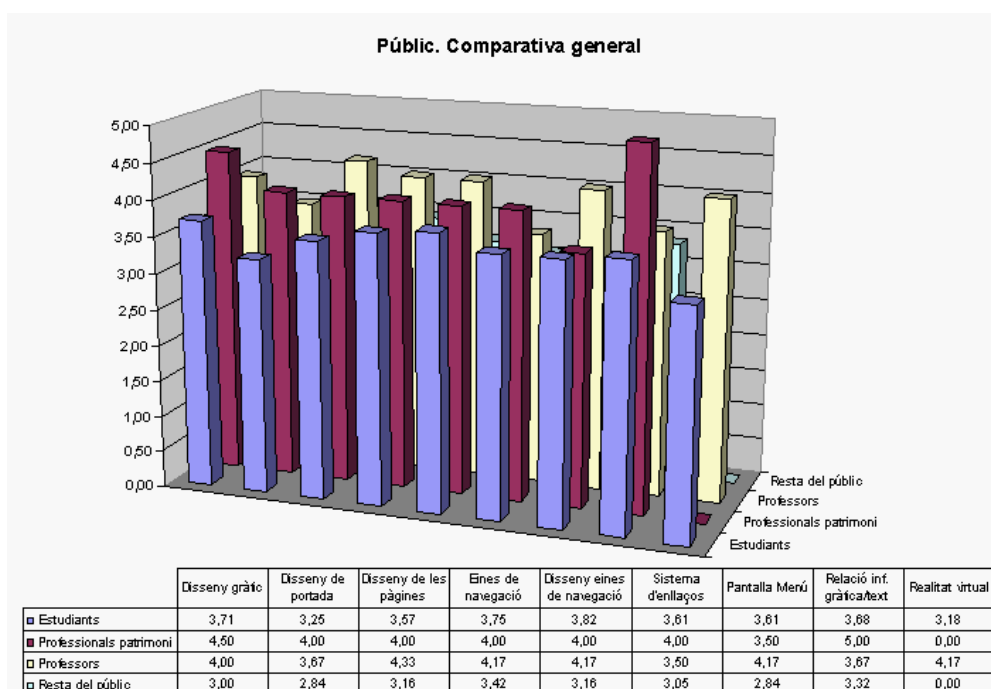
1.2.4.1. "Sempre Eivissa i Formentera"

✓Comparativa general del públic

Per a analitzar la valoració general del públic pel que fa a les diverses categories proposades en les enquestes, s'ha partit d'una diferenciació d'aquest públic en dos grans blocs: d'una banda, el conjunt d'assistents a l'exposició "Sempre Eivissa i Formentera", que es poden englobar sota la categoria de professionals relacionats amb activitats dins el camp del patrimoni: estudiants i professors de llicenciatures universitàries relacionades amb el tema, directors i conservadors de museus, etc.; de l'altra, la resta de visitants de l'exposició. Això, en principi, per mitjà de l'anàlisi de les dades derivades del processament de les enquestes realitzades, ens hauria de permetre saber si hi ha una percepció diferent per part de les persones que, d'alguna manera, estan més íntimament relacionades, pràcticament de manera diària, amb les problemàtiques derivades de la gestió, la conservació i l'estudi del patrimoni.

La impressió general és que, certament, hi ha una clara diferència en la manera en què un públic i l'altre percep i, sobretot, valora l'exposició virtual "Sempre Eivissa i Formentera". Aquesta diferència es concreta en una valoració més alta per part del sector de públic relacionat més íntimament amb tota la problemàtica del patrimoni. En general, aquest sector valora, en relació amb la resta del públic, entre tres quarts i un punt per sobre totes i cadascuna de les categories que eren objecte de valoració, és a dir, el *Disseny gràfic* (que els professionals del patrimoni valoren amb un 4,07 sobre 5, mentre que la resta del públic hi atorga de mitjana un 3,00),

el *Disseny de la portada* (3,64 i 2,84, respectivament), el *Disseny de les pàgines* (3,97 i 3,16), les *Eines de navegació* (3,97 i 3,42), el *Sistema d'enllaços* (3,70 i 3,05), la *Pantalla del menú* (3,76 i 2,84) i la *Relació entre informació gràfica i text* (4,12 i 3,32). És evident, per tant, que si ens haguéssim de refiar tan sols de les dades derivades de les enquestes fetes al públic que va visitar l'exposició "Sempre Eivissa i Formentera", hauríem de concloure que els professionals relacionats d'una manera o d'una altra amb el patrimoni presenten una disposició general a valorar més positivament l'oferta que representa aquesta exposició, davant un sector del públic, no relacionat estrictament amb aquest tipus de tasca, que experimenta unes sensacions més "lleus" o que està menys predisposat a valorar la feina realitzada en el que podríem anomenar el muntatge de l'exposició virtual (museografia virtual o cibermuseografia). A mesura que estudiem les dades referents a les altres quatre exposicions, podrem mirar d'establir si aquesta és una tendència general del públic assistent o bé si s'ha de circumscriure estrictament al cas d'aquesta mostra.

Pel que fa estrictament a les dades estadístiques mitjanes derivades de l'estudi, el públic va valorar en gran manera la qualitat del disseny gràfic de l'exposició, de manera que es va arribar a quatre punts sobre cinc en el cas de la categoria de públic relacionada amb el patrimoni, és a dir, una valoració molt alta que es repeteix, per a la mateixa categoria de públic, quan es valora el *Disseny de les eines de navegació*. Queda palès, doncs, que hi ha una gran valoració general dels diversos aspectes relacionats amb el disseny de l'exposició virtual. Molt propers a aquesta valoració hi ha altres aspectes, com el *Disseny de les pàgines* (3,97) i el de les *Eines de navegació* (3,97). Un darrer element destacable és el que fa referència a la relació entre la informació gràfica i el text, que, amb un 4,12 i un 3,32, demostra, segons el nostre parer, que el disseny general de l'exposició, és a dir, la combinació dels diversos factors i elements que la integren, ha assolit un nivell molt proper a l'excel·lència.

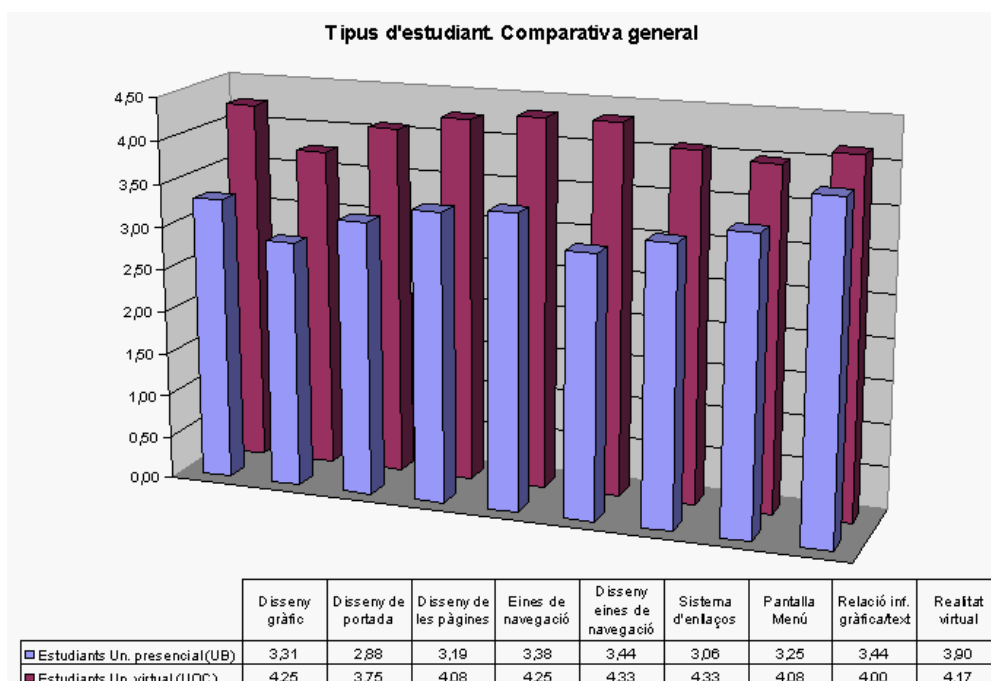
En darrer terme, si fem un últim cop d'ull a les dades estadístiques des del punt de vista d'una diferenciació en categories del sector del públic relacionat amb activitats patrimonials (estudiants, professionals del patrimoni i professors), observem que, tot i mantenir-se una valoració superior de cadascuna de les

categories objecte d'estudi per part de cadascun d'aquests sectors en relació amb la resta de públic general, el subgrup que avalua amb una nota més alta cadascuna de les propostes que li són presentades és el de professionals més estrictament relacionats amb temes patrimonials, és a dir, conservadors i directors de museus, tècnics de gestió cultural, etc., amb una nota que se situa, en general, entorn i per sobre dels quatre punts sobre cinc. Això, en part, ens evidencia la importància i la complementarietat fonamentals que hi ha d'haver entre les exposicions virtuals i el museu i les exposicions presencials corresponents, quelcom que ja consideràvem com una de les hipòtesis de partida de la nostra recerca.

✓Comparativa general segons el tipus d'estudiant

Quan analitzem les dades de les enquestes des del punt de vista del tipus d'estudiant que fa la visita virtual a l'exposició i ens fixem en les seves valoracions sobre els diversos elements objectes d'anàlisi, ens adonem ben ràpidament de la distància que hi ha entre les valoracions que fan els estudiants matriculats a universitats de tipus virtual i les que fan els estudiants d'universitats de caràcter tradicional, és a dir, presencial. Efectivament, en totes i cadascuna de les categories analitzades la valoració dels estudiants de la UOC és superior a la derivada de les enquestes realitzades als estudiants de la Universitat de Barcelona: *Disseny gràfic* (4,25 punts i 3,31, respectivament), *Disseny de portada* (3,75/2,88), *Disseny de les pàgines* (4,08/3,19), *Eines de navegació* (4,25/3,38), *Disseny de les eines de navegació* (4,33/3,44), *Sistemes d'enllaços* (4,33/3,44), *Pantalla del menú* (4,08/3,25), *Relació entre informació gràfica i text* (4,00/3,44) i *Realitat virtual* (4,17/3,90). Com veiem, a més, la distància que hi ha entre les diverses valoracions és moderadament alta i arriba en alguns casos a gairebé un punt. Pensem que la raó final d'aquest és, sobretot, la relació existent entre l'estudiant d'una universitat virtual i l'entorn en què es mou habitualment.

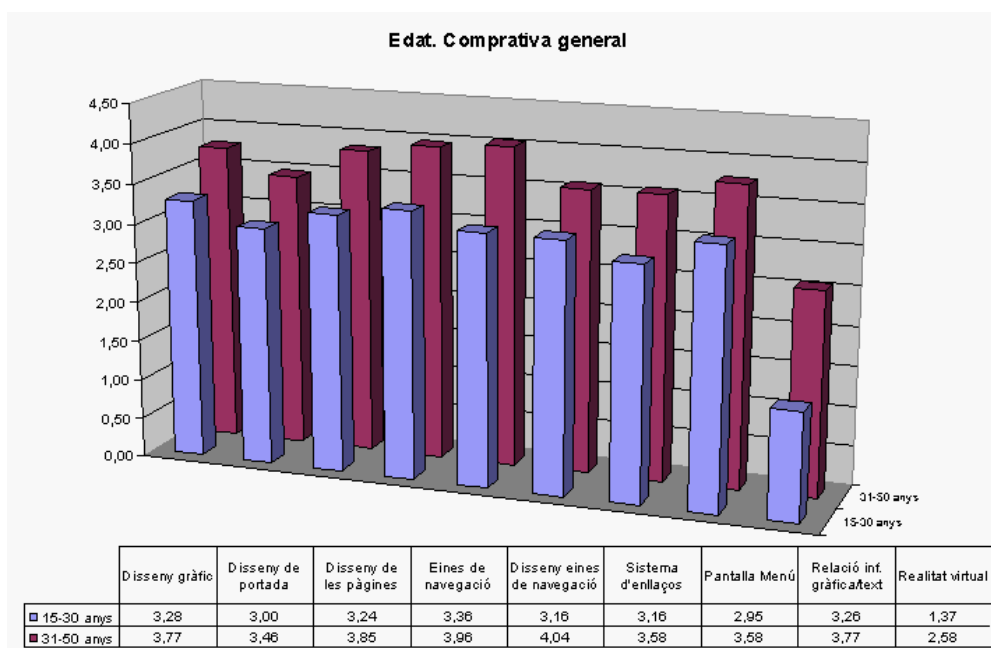
No hi ha cap dubte que a grans trets els estudiants de la UOC dediquen més temps a navegar per Internet i xarxes semblants que els estudiants de la Universitat de Barcelona i altres de presencials, ja que només cal dir que la base i la raó de ser de la universitat virtual catalana és, precisament, l'ús de la virtualitat com a mitjà i entorn de comunicació i aprenentatge. Sembla que això deriva, almenys per a allò que a nosaltres ens interessa, en una valoració més alta d'aquest entorn, el qual es viu amb més intensitat. D'alguna manera, és percebut per aquest sector d'estudiants com quelcom molt propi, un entorn en què naveguen molt i en el qual han après, a força d'experiència, a valorar-ne els pros i els contres, però sobretot el que té d'útil com a mitjà de comunicació i de difusió de coneixements. Aquest enfocament no sembla tan desenvolupat en el cas dels estudiants de la Universitat de Barcelona, els quals possiblement, a grans trets, aprecien més la xarxa de xarxes encara com un mitjà de comunicació i de cerca (esporàdica d'informació), però no tant com a mitjà de difusió i gaudi dels coneixements. Aquest punt de vista és força interessant i pensem que ens ajuda a entendre per què es donen aquestes diferències entre les valoracions dels uns i dels altres. El que ja no queda tan clar són les nostres possibilitats de dilucidar si, en les valoracions finals que hem registrat, la diferència entre un grup i l'altre és marcada per una sobrevaloració de la proposta virtual per part dels estudiants de la UOC o bé per una infravaloració d'aquesta mateixa proposta per part dels estudiants de la Universitat de Barcelona. Potser, en darrer terme, el que s'esdevé és una mica de tot.

Una altra de les dades interessants derivades de l'estudi per tipus d'estudiants són els altíssims valors que reben les diverses categories quan ens fixem en les dades dels estudiants de la UOC. Observem que, tret d'una les categories (*Disseny de portada*), tots els valors estan per sobre dels quatre punts, sobre una escala de cinc, i s'arriba als 4,33 punts en el cas de la categoria *Sistemes d'enllaços*. La causa d'això molt probablement rau en l'alta valoració que fa un usuari habitual d'Internet, com són necessàriament els alumnes de la UOC, de tot el procés de creació i ús dels webs. Sembla com si aquest perfil d'usuaris tingués la tendència de valorar més alt tot el que té a veure amb activitats de tipus virtual. És a dir, d'alguna manera es podria afirmar que aquests usuaris són igualment crítics amb el que veuen i fan per Internet, com ho són per exemple els alumnes de la Universitat de Barcelona o bé altres usuaris no tan avesats a fer servir la Xarxa, però que en el moment de fer les seves valoracions afegeixen un plus a la constatació numèrica d'aquesta valoració, plus que comprèn un segment entre el mig punt i el punt sencer. Es podria dir que la seva escala de valors en relació amb Internet està, en general, aproximadament uns tres quarts de punt per sobre (en una escala de cinc) del que sembla que és habitual en categories similars de públic no acostumat a fer servir Internet contínuament.

✓ Comparativa general segons l'edat

Pel que fa als segments d'edat, ha estat possible estudiar un parell de franges en el cas de l'exposició "Sempre Eivissa i Formentera": la que va dels 15 als 30 anys, que podríem considerar la dels joves, i la que comprèn dels 31 als 50 anys. Dels resultats obtinguts destaquen una sèrie de conclusions força interessants: la primera és que la franja que va dels 15 als 30 anys assigna a cadascuna de les categories una valoració més baixa que la que fa el públic que se situa entre els 31 i els 50 anys. En general, es fa palesa una diferència mitjana entorn del mig punt en una escala que, com sempre, és de cinc punts. Amb tot, aquestes valoracions se situen en general en una franja mitjana que no arriba als quatre punts, tret del *Disseny de les eines de navegació* pel que fa a la franja que va dels 31 als 50 anys, on assoleix els 4,04 punts.

Resulta curiós veure que els que porten a terme una crítica més dura sobre totes les categories són els que, en principi, estan més relacionats amb l'ús de les noves tecnologies en general i amb Internet en particular, és a dir, el públic més jove. No obstant això, és molt possible que aquest fet sigui el que explica aquesta baixa valoració general. Efectivament, es tracta d'un sector de públic, el més jove, que, a grans trets, ja fa un quant temps, una sèrie d'anys, que navega per entorns virtuals i, sobretot, que compara webs, que veu diferents dissenys d'espais virtuals, etc. És a dir, són un tipus de persones que, en proporció, han vist més coses per la xarxa de xarxes que no pas els de més edat. En aquest sentit, molt possiblement han desenvolupat un esperit més crític vers el que aquesta xarxa els pot oferir.

Seguint el raonament que fèiem en la categoria immediatament anterior, la línia mitjana del sistema de valors general d'aquest tipus de públic està per sota de la resta de públic, perquè tenen més elements per a comparar, més experiències audiovisuals relacionades amb aquests entorns virtuals. En canvi, la franja d'edat que va dels 31 als 50 en general, i tret d'excepcions per raons d'interès particular o de feina, ha arribat un pèl tard a aquesta autèntica revolució que significa Internet en l'àmbit de les comunicacions, per la qual cosa són més susceptibles a la sorpresa, a sorprendre's pel que la Xarxa els pot oferir, en un entorn on s'han mogut poc i en el qual, per tant, moltes coses encara els semblen novetats. Molt possiblement aquesta diferència de mig punt entre els uns i els altres respon en part a aquest plus que la franja dels que se situen entre els 31 i els 50 anys aporta en la seva valoració com a conseqüència del que podríem anomenar "manca d'experiència virtual".

✓Comparativa general segons l'origen

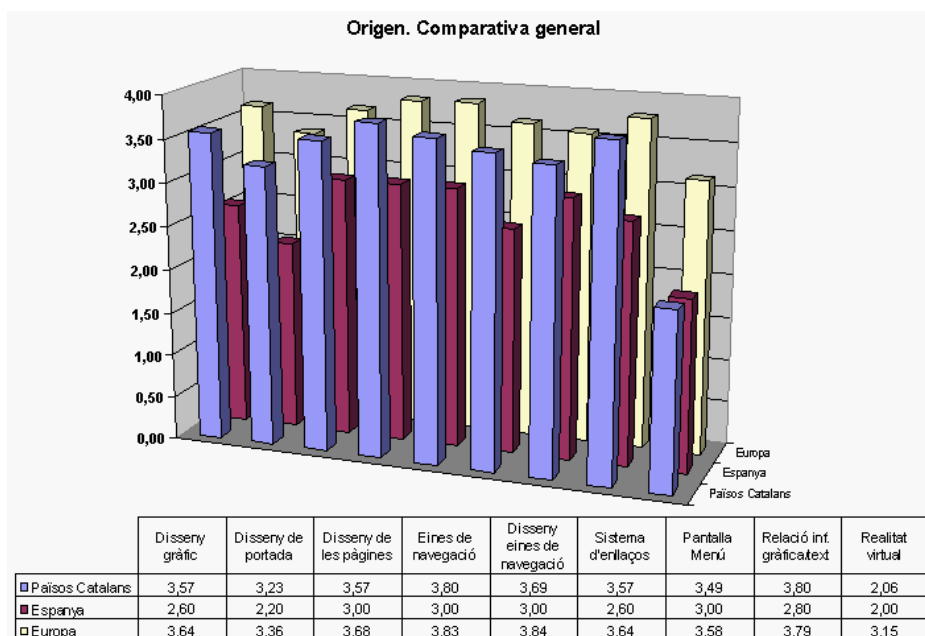
En l'apartat de l'origen geogràfic del públic que ha fet les valoracions, hem triat establir una triple diferenciació entre el públic dels Països Catalans, el d'Espanya i el de la resta d'Europa. Es va decidir de fer aquesta divisió perquè, tot i que la immensa majoria dels que han accedit a les exposicions tenen fixada la seva residència habitual a Catalunya, també hi ha una franja important de valoracions procedents de l'àmbit de les Illes Balears en general i de l'illa d'Eivissa en particular, com a resultat directe del fet que la primera de les exposicions que valorem, "Sempre Eivissa i Formentera", va tenir el seu itinerari habitual en el format d'exposició presencial precisament en l'àmbit de les Illes. De tota manera,

cal dir que, malgrat l'existència d'una sèrie de valoracions procedents d'Europa, el cert és que l'univers d'aquesta categoria es redueix tan sols a dues persones, per la qual cosa n'hem descartat la utilització en l'anàlisi que portem a terme per la seva poca representativitat.

Doncs bé, a grans trets la valoració del públic dels Països Catalans (integrat, com ja s'ha dit, per un altíssim percentatge de catalans i un nombre molt més petit, però significatiu, d'habitants d'Eivissa i Mallorca) és més alta, amb variacions que van des del mig punt fins a un punt sobre una escala de cinc punts respecte a les valoracions del públic espanyol. Destaquen en aquest apartat categories com el *Disseny gràfic*, el *Disseny de les pàgines*, el *Sistema d'enllaços* o la relació entre *Informació gràfica i text*, en les quals la diferència entre els dos grups de públic és de prop del punt sencer, una distància valorativa que es fa difícil d'explicar. Amb tot, considerem un parell de possibilitats per a interpretar aquest comportament. La primera és el fet que la mostra no sigui prou representativa. Efectivament, en l'apartat de les valoracions realitzades per part del públic espanyol la mostra es redueix a molt poques enquestes, menys de les que podem considerar suficients perquè siguin estadísticament representatives.

Una altra de les possibilitats és considerar que, efectivament, les dades són prou representatives. Si això fos cert, aleshores hauríem d'intentar establir per què s'esdevé aquesta diferència tan marcada entre les dues comunitats. Entre les opcions que hi ha, sembla tan sols viable l'atribució del fenomen a l'existència, en l'àmbit català, d'una doble circumstància: d'una banda, el fet constatat que Catalunya és la zona de la península Ibèrica on més usuaris hi ha d'Internet i, de l'altra, el fet que Catalunya també és el lloc on té el seu radi d'acció (fins ara) l'única universitat virtual, la UOC. En aquest sentit cal destacar que un grup important dels que han fet l'enquesta són, precisament, estudiants de la UOC, per la qual cosa considerem que les apreciacions que anteriorment hem expressat quan miràvem d'explicar el comportament pel tipus d'estudiant són perfectament vàlides també en aquest apartat.

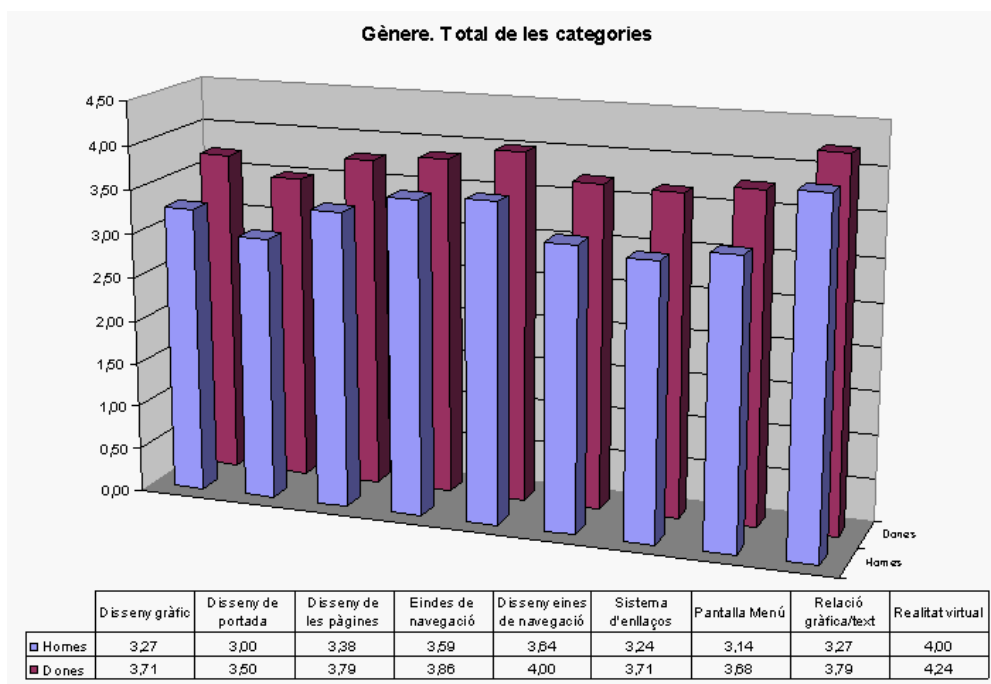
En darrer terme, no podríem descartar de pensar en una combinació de les dues possibilitats esmentades, és a dir, en una baixa representativitat de les enquestes de procedència espanyola lligada a un ús superior d'Internet per part de l'àmbit valoratiu català.

✓Comparativa general segons el gènere

La mitjana general quant al gènere proporciona uns resultats significatius que mostren una lleugera diferenciació entre les valoracions que fan homes i dones. Efectivament, en aquest cas són les dones les que, de mitjana, valoren mig punt per sobre cadascuna de les categories objecte de l'estudi. Aquesta diferència és gairebé precisa i sistemàtica i es manté igual en totes i cadascuna de les categories, tret de la que fa referència a la realitat virtual, en la qual la diferència es redueix més o menys la meitat.

No hi ha, en principi, un factor clar que expliqui aquesta diferència entre la valoració d'homes i dones.

1.2.4.2. "Aureum Opus: cinc segles de llibres il·lustrats"

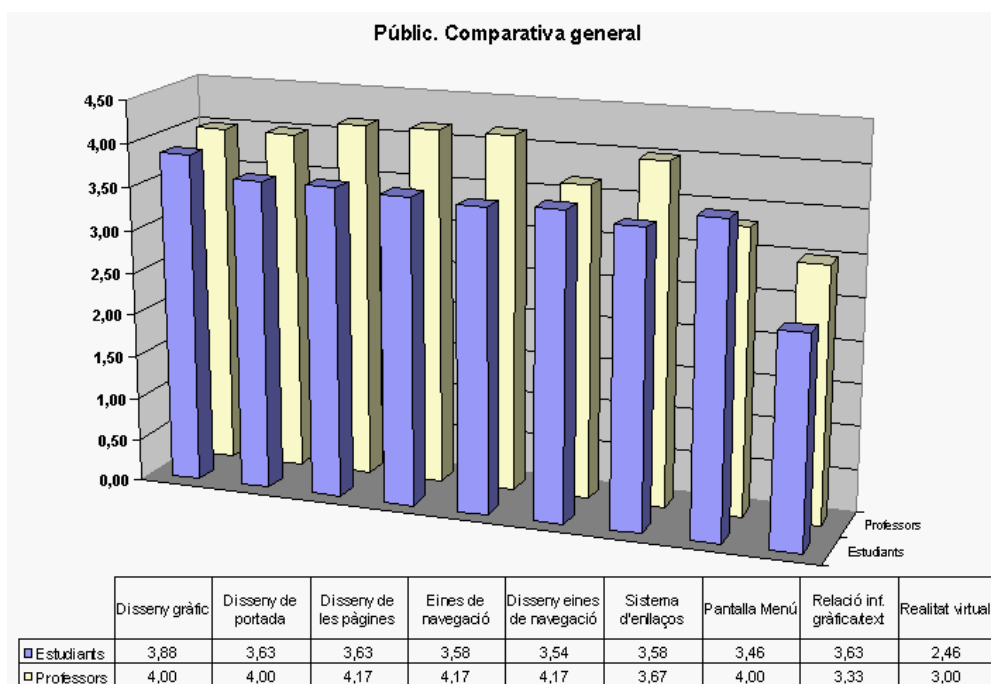
✓Comparativa general del públic

A causa del tipus d'enquesta, el públic ha quedat dividit, pel que fa a l'exposició "Aureum Opus", en tan sols dues categories: professors i estudiants. Cap representant de les altres categories que abans havíem tingut en compte en el cas de "Sempre Eivissa i Formentera" va contestar les enquestes d'aquesta exposició virtual.

Curiosament són els professors els que a grans trets valoren més positivament cadascun dels apartats de l'enquesta. La diferència no és excessiva, però més o menys és constant i se situa en una distància valorativa de prop del mig punt. Entre els elements que professors i estudiants més destaquen, en el cas d'"Aureum Opus", hi ha el disseny de les pàgines i el de les eines de navegació, mentre que en el cas dels estudiants es valora sobretot el disseny gràfic general del web. És a dir, en general s'obté una molt bona valoració dels apartats referits al disseny gràfic, a l'estètica que el web ofereix, per sobre d'altres elements, i en el cas dels professors la valoració d'aquestes categories és molt alta, per sobre dels quatre punts sobre una escala de cinc.

Cal destacar la baixa valoració de la categoria referent a la realitat virtual, que en el cas dels professors ha estat, de mitjana, de 3,00, mentre que els estudiants hi han donat un suspens alt (2,46 punts). Això contrasta amb les dades referents a "Sempre Eivissa i Formentera", on els estudiants valoraven la realitat virtual amb un 3,18, mentre que els professors hi atorgaven un altíssim 4,17. Resulta evident que aquestes dues categories de públic tenen prou criteris per a diferenciar entre les dues ofertes, i que en un sentit global com a oferta virtual va tenir molt més impacte la proposta de "Sempre Eivissa i Formentera" que no pas la d'"Aureum Opus". En tot cas, com comentarem més endavant, una de les idees que queden més clares després de les diferents experiències museogràfiques virtuals és la utilitat de la realitat virtual com a pol d'atracció per a la visita al web i, a la vegada, la necessitat que, realment, es pugui desenvolupar aquest recurs com una eina també de tipus museogràfic, didàctic i/o pedagògic.

Finalment, en termes molt generals, pensem que en el cas d'estudiants i professors podem aplicar alguna de les teories explicatives que apuntàvem anteriorment per al cas de "Sempre Eivissa i Formentera" quan miràvem d'explicar la diferència existent entre les valoracions de les franges d'edat entre els 15 i els 30 anys i entre els 31 i els 50 anys: no cal dir que la major part del professorat pertany de ple a la segona franja d'edat, mentre que els alumnes pertanyen habitualment a la primera. Tot i que estiguin en general molt més avesats a treballar amb Internet que no pas la resta de públic de la seva mateixa franja d'edat, el cert és que, com passava amb aquells, per a una gran majoria (tret, evidentment, dels que treballen en centres universitaris del tipus que representa la UOC, amb els quals, a més, hem de tenir en compte la característica mitjana d'edat, entre 30 i 55 anys) la xarxa de xarxes és un element que ha aparegut relativament tard en el seu entorn de treball i, en general, en el seu esdevenidor vital, per la qual cosa és, encara ara, un element sorprenent, factor del qual ja parlàvem en l'apartat de "Sempre Eivissa i Formentera" exposat abans.

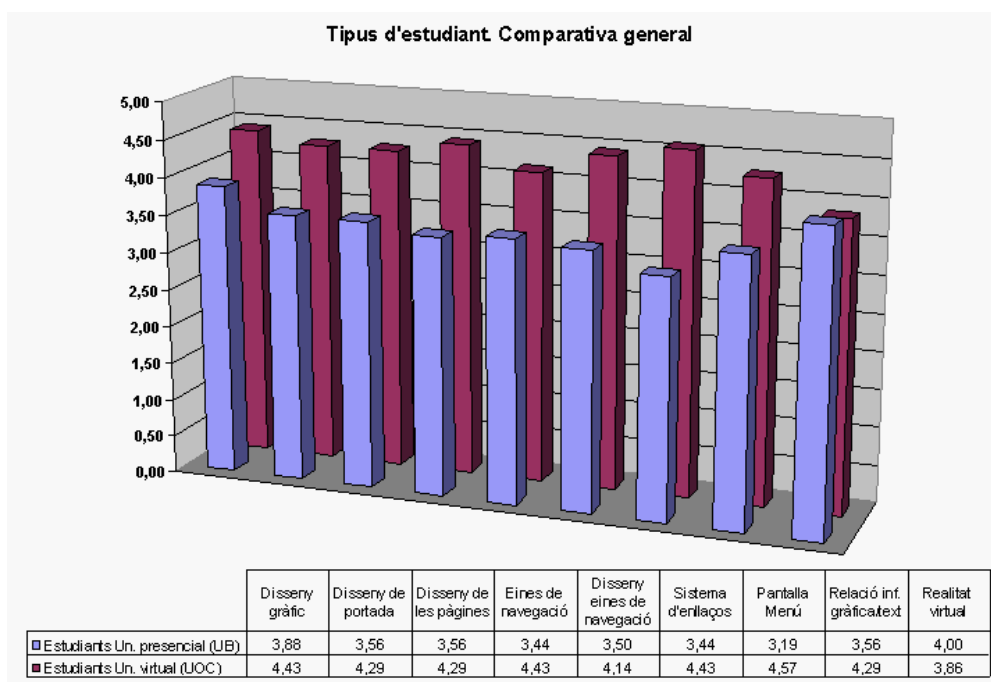

✓Comparativa general segons el tipus d'estudiant

Dèiem abans, quan es comentaven les dades derivades de l'estudi fet a "Sempre Eivissa i Formentera", que destacaven dos fets en aquesta valoració: d'una banda,

la distància existent entre les puntuacions mitjanes dels estudiants de les universitats presencials i les dels estudiants de les universitats virtuals, una distància que era, aproximadament, d'un punt; de l'altra, també es constata que les notes que atorgaven els estudiants de la UOC eren molt altes i que, en una escala de cinc punts, totes les categories estaven per sobre dels quatre punts, de manera que s'arribava a un màxim de 4,33 en dues de les categories.

Doncs bé, quan analitzem les dades d'"Aureum Opus", les conclusions són gairebé mimètiques, fins i tot si es porten a l'extrem. Efectivament, en aquest cas també hi ha una forta distància de valoracions entre estudiants presencials i virtuals, que de vegades arriba al punt de diferència. I també aquí les valoracions dels estudiants de la UOC són força altes i superen fins i tot les que constatarem a "Sempre Eivissa i Formentera": tenim puntes de 4,53 per a la pantalla Menú del web.

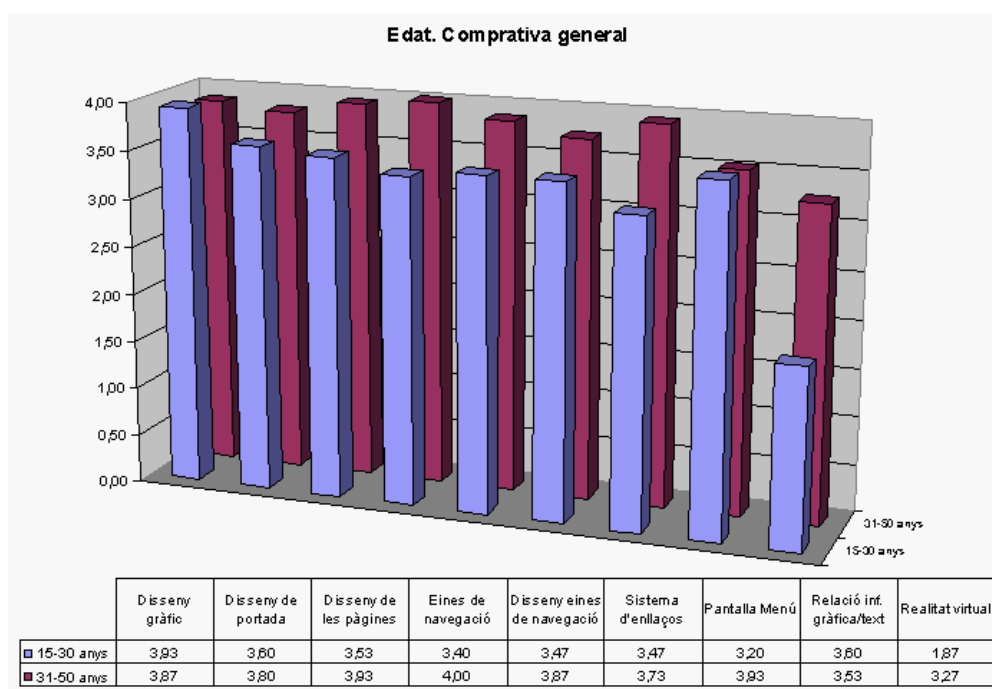

Sembla, doncs, que es tracta d'una clara tendència que s'haurà de confirmar amb l'estudi específic de la resta d'exposicions. Ara bé, es pot afirmar que entre la categoria dels estudiants el web d'"Aureum Opus" ha deixat altament sorpresos i satisfets els de la UOC.

✓Comparativa general segons l'edat

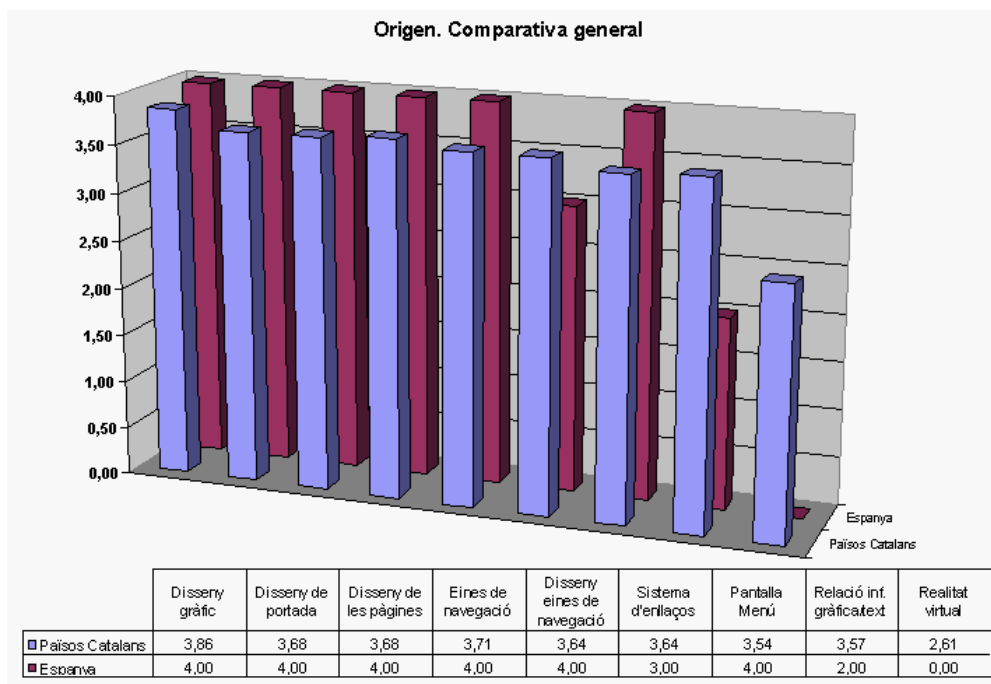
També per l'edat les dades d'"Aureum Opus" s'acosten a les de "Sempre Eivissa i Formentera", ja que la franja d'edat que va dels 31 als 50 anys també en aquest cas valora més totes i cadascuna de les categories que no pas la franja dels 15 als 31 anys. La distància entre totes dues és, igualment, d'aproximadament mig punt, potser un xic menys. I, a més, observem que, en general, i tret d'una excepció, les valoracions mitjanes no arriben als quatre punts. Cal apuntar, però, que les mitjanes són de manera general lleugerament més altes que les que constatarem en el cas de "Sempre Eivissa i Formentera", especialment en aquelles categories que tenen a veure més directament amb les qüestions de disseny i estètica general del web, la qual cosa referma la idea general, ja expressada anteriorment, que el web "Aureum Opus" té molt més impacte des del punt de vista visual que no pas "Sempre Eivissa i Formentera", encara que totes dues exposicions virtuals experimentin una molt bona valoració en aquests apartats per part de les diverses

franges d'edat.

✓Comparativa general segons l'origen

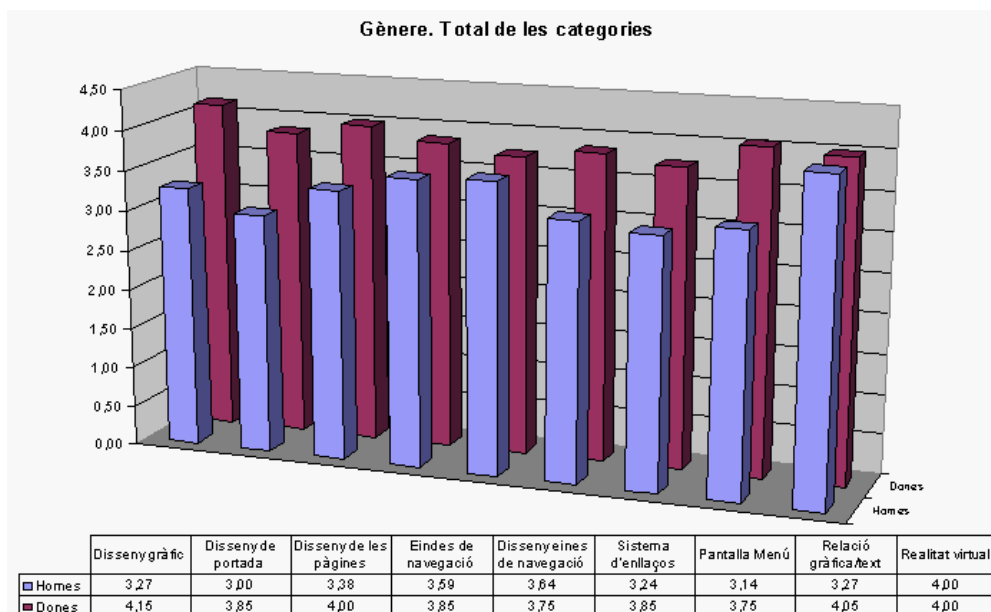
De manera molt curiosa, els resultats d'aquesta categoria avaluativa són absolutament diferents del que documentàvem per a "Sempre Eivissa i Formentera". Mentre que a "Sempre Eivissa i Formentera" les valoracions més altes eren les que feien els habitants dels Països Catalans, aproximadament mig punt per sobre d'Espanya, quan es valora el cas d'"Aureum Opus" s'esdevé justament el contrari: els espanyols valoren gairebé totes les categories analitzades mig punt per sobre, de mitjana, respecte als internautes dels Països Catalans.

✓Comparativa general segons el gènere

Pel que fa als gèneres, la diferència entre les valoracions que fan homes i dones de les diverses categories tornen a mostrar una clara i marcada diferència. Hi ha entre ells una distància que és d'entre mig i tres quarts de punt, i les valoracions més altes corresponen al gènere femení.

En l'apartat del gènere, a més, es fa palesa la mateixa tendència ja apuntada en la resta de categories que han estat objecte d'anàlisi en aquesta exposició virtual: la idea que, en general, i específicament quant als aspectes més estètics, més relacionades amb el disseny i la concepció visual de l'exposició presencial, "Aureum Opus" és més valorada que "Sempre Eivissa i Formentera". Els valors aportats per les dones que han respost les enquestes situen "Aureum Opus" entorn dels quatre punts, mentre que per a "Sempre Eivissa i Formentera" la valoració mitjana del sector femení és, si fa no fa, de 3,75 punts. La diferència és subtil, però suficient per a constatar, una altra vegada, que "Aureum Opus" gaudeix d'una apreciació superior respecte a "Sempre Eivissa i Formentera".

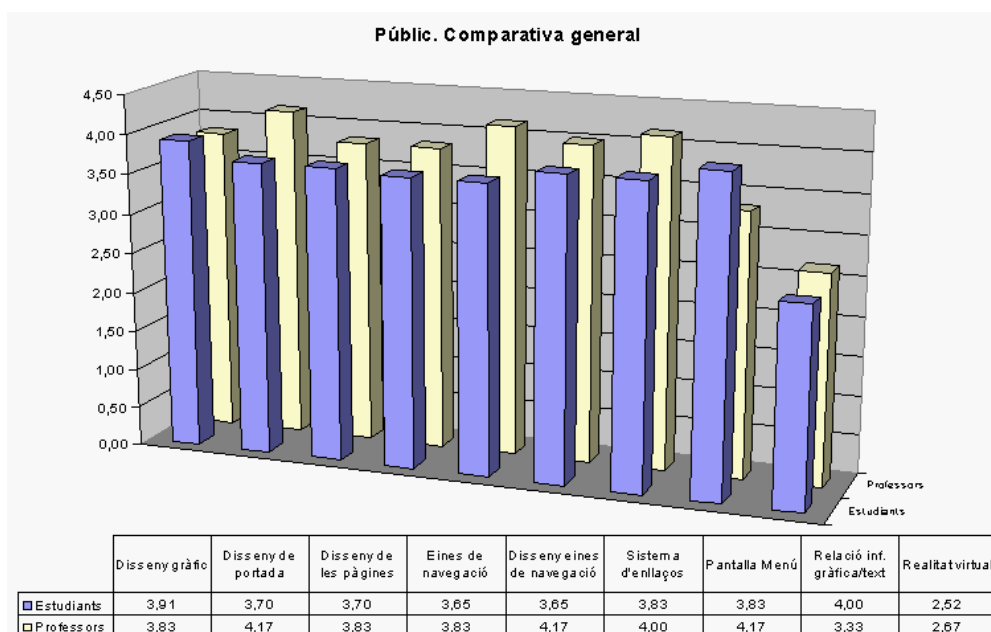
1.2.4.3. "M'escriuràs una carta?"

✓Comparativa general del públic

Tot i que lleugerament, a grans trets són els professors els que mostren una valoració més alta de cadascuna de les categories objecte d'anàlisi. La mitjana se situa entorn dels quatre punts sobre cinc, una puntuació relativament alta. La dels estudiants és una mica més baixa. Cal destacar que les categories més valorades són les que tenen a veure més directament amb aspectes de caràcter estètic o de disseny gràfic, per sobre de les que es refereixen a qüestions de tipus tècnic, una conclusió que acostava aquests resultats als d'"Aureum Opus". Amb tot, s'ha de deixar ben clar que les puntuacions mitjanes eren més altes en el cas d'aquesta darrera exposició.

Pel que fa a la realitat virtual, la mitjana presenta un descens sobtat que trenca clarament la tendència alçada mostrada en la resta de categories. Aquesta mitjana, a més, és evidentment menor que les puntuacions obtingudes per "Aureum Opus" en la mateixa categoria, la qual cosa posa de manifest que aquesta no va ser una proposta ben reeixida o que, en tot cas, no va ser prou valorada pels internautes. En aquesta categoria la proposta virtual de "Sempre Eivissa i Formentera" continua marcant la pauta que cal seguir.

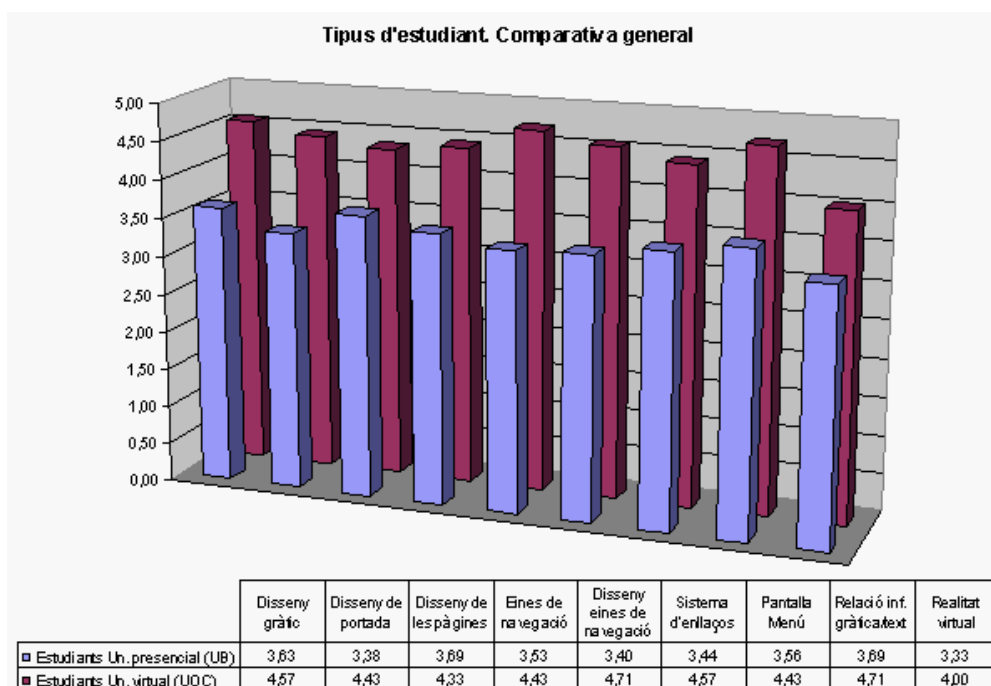
Per a la resta d'argumentacions es pot seguir perfectament el model i els raonaments expressats en el cas d'"Aureum Opus", pel fet de ser exposicions que segueixen una pauta estadística molt semblant pel que fa a l'apartat del públic.

✓Comparativa general segons el tipus d'estudiant

Les diferències entre la valoració que fan, de cadascuna de les categories, els estudiants d'una universitat presencial, com és la Universitat de Barcelona, i les que fan els estudiants d'una universitat virtual, com els de la UOC, pel que fa a l'exposició "M'escriràs una carta?" són molt marcades i evidents. Efectivament, una mitjana de trenta centèsimes de punt sobre una escala de cinc punts separen un grup de l'altre, en totes les categories, excepte en la de relació entre la informació gràfica i el text i la de realitat virtual.

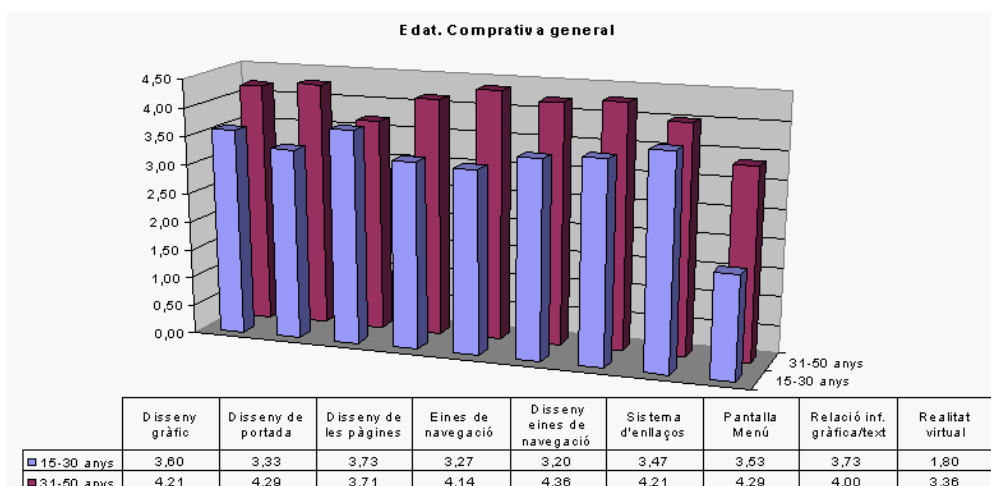
De mitjana, els estudiants de la UOC valoren amb quatre punts sobre cinc les diverses categories, amb puntes destacades en el cas del disseny de portada i el disseny de les eines de navegació, és a dir, uns elements molt relacionats amb l'estètica i el disseny gràfic, seguint el que ja es pot considerar una tendència general bastant habitual. Els estudiants de la Universitat de Barcelona també valoren aquests elements, però, partint del que ja hem explicat en altres apartats, la puntuació que atorguen és, de mitjana, d'unes dues dècimes per sota de la dels estudiants de la UOC.

Un element destacable és l'alta valoració, de fins a 4,00 punts, dels estudiants de la UOC quant a la proposta de realitat virtual d'aquesta exposició, aspecte encara més remarcable si ho comparem amb els resultats generals expressats en l'apartat justament anterior referent a les valoracions del públic en general. No cal reiterar aquí l'ús extensiu que fan els estudiants de la UOC de l'ambient virtual en general i de les ofertes multimèdia en particular, ni les conseqüències que això comporta pel que fa a les valoracions de les diverses categories de les exposicions.

✓Comparativa general segons l'edat

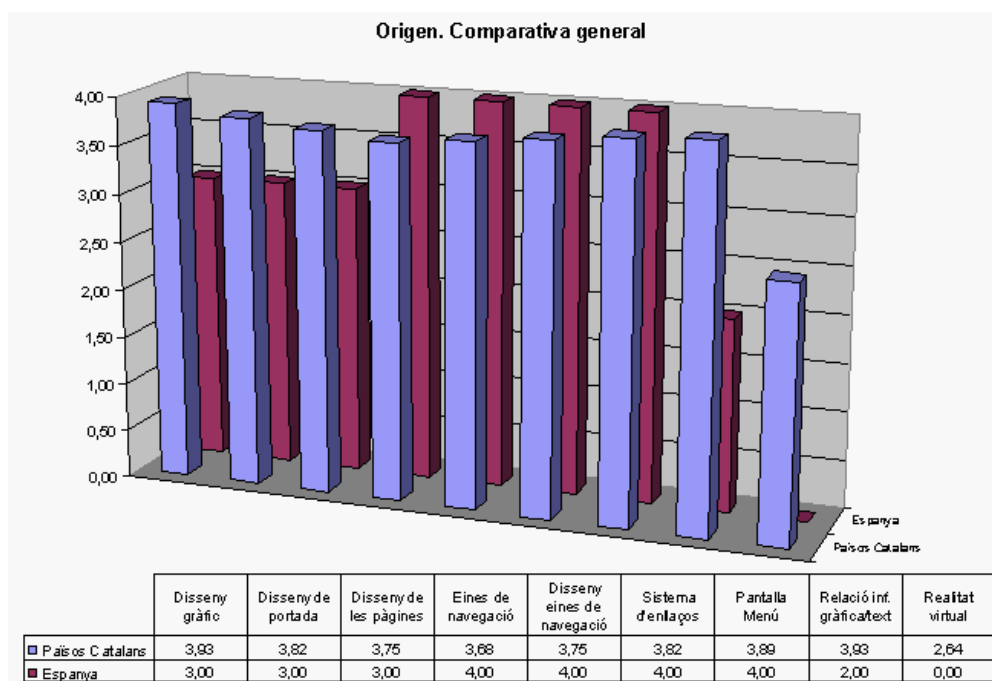
Pel que fa a les dues franges d'edats avaluades, la que va dels 15 als 30 anys i la que va dels 31 als 50 anys, les diferències són, altra vegada, molt marcades, a favor en aquest cas de la franja de més edat, tal com ja passava en el cas d'"Aureum Opus". Amb tot, dins aquesta tendència general que respon, segons el nostre punt de vista, a les causes ja expressades en apartats anteriors, la mitjana és lleugerament més alta que, per exemple, en el cas d'"Aureum Opus", ja que, si bé en aquella la mitjana no arribava, tot i que per ben poc, als quatre punts, en aquesta mostra els quatre punts són àmpliament superats, de manera que la mitjana arriba a uns altíssims 4,20 punts.

✓Comparativa general segons l'origen

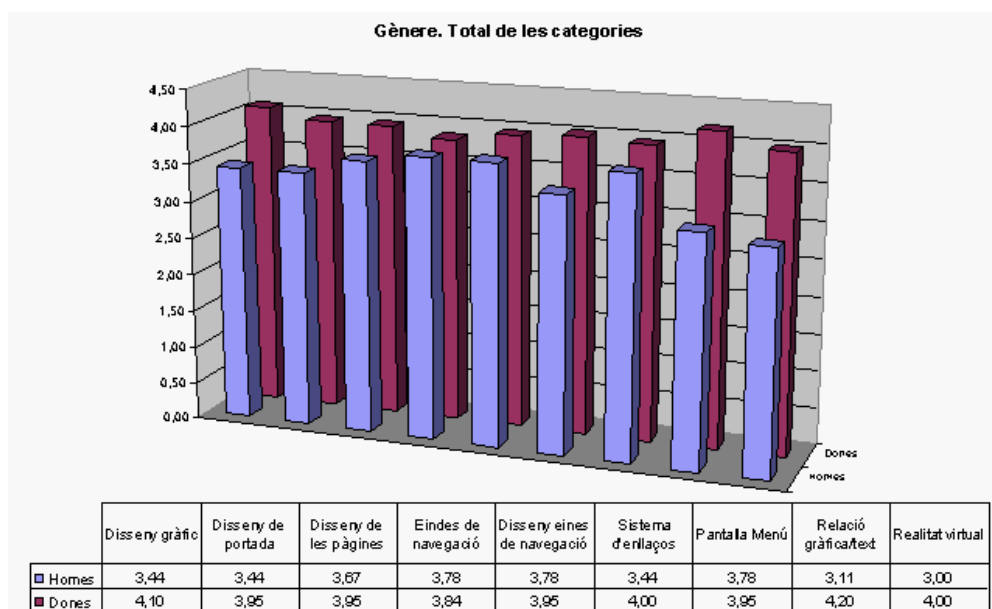
De resultes de les enquestes contestades tan sols hem pogut analitzar un parell de grups pel que fa a la categoria dels orígens. Efectivament, només disposem de dades referents al grup de públic amb procedència d'algun dels territoris dels Països Catalans i al grup de públic procedent d'Espanya. Amb tot, les dades resulten ben desiguals, ja que són ben poques les enquestes procedents de la resta de l'Estat espanyol, amb la qual cosa baixa significativament la representativitat d'aquests resultats estadístics. En aquest sentit, les dades referents a aquest univers analític, el del públic espanyol, es poden deixar de banda perfectament en l'anàlisi que portem a terme, i encara més si comprovem que les dades, a partir de les que presentem en el gràfic corresponent, són ben desiguals i fins i tot en algun cas contradictòries entre elles.

Pel que fa al públic que té com a origen algun dels territoris dels Països Catalans, la representativitat de les dades és força més alta i més fiable. Tot i que no podem tirar endavant un exercici de comparació, sí que podem comentar aquestes dades, de les quals es desprèn un alt interès d'aquest àmbit de públic, el qual és de prop de quatre punts en una escala de cinc en els resultats valoratius de les diverses categories. Aquests resultats generals d'àmplia i alta valoració dels diversos aspectes i categories del web contrasten significativament amb el descens que observem quan focalitzem la nostra atenció en l'apartat de la realitat virtual, valorada tan sols amb un 2,84. Un altre cop es fa palès que aquest apartat, que molt probablement és un dels que crea a priori més expectació, és també el que més decep, i en el qual, per tant, cal treballar i invertir més esforços amb vista al futur, potser en la línia de no ser únicament un pol d'atracció per a visitar el web, sinó una part fonamental del seu contingut, tal com ja hem comentat abans.

✓Comparativa general segons el gènere

Tal com passava en la resta de casos que hem pogut analitzar fins ara ("Sempre Eivissa i Formentera", "Aureum Opus"), les diferències entre les opinions d'homes i dones són clares i marcades. Les valoracions de les dones són més altes que les dels homes, cosa que es concreta en aquest cas en mig punt, aproximadament. Les valoracions femenines se situen molt a prop de les mitjanes que aquest mateix grup expressava en el cas d'"Aureum Opus"; per tant, lleugerament per sobre de les que fan referència a "Sempre Eivissa i Formentera".

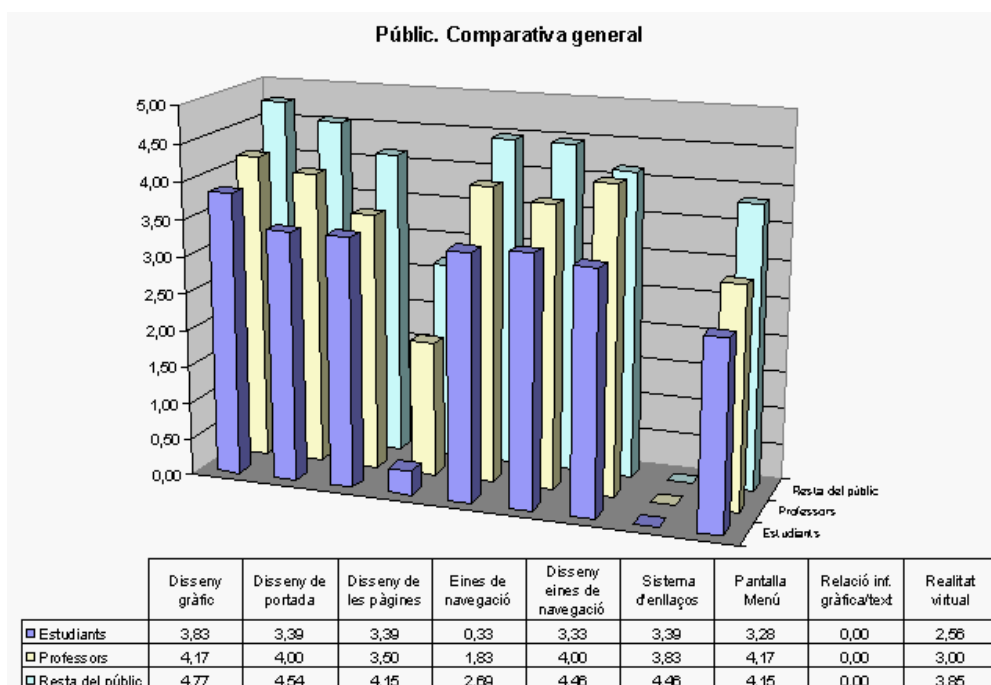
Pel que fa a la realitat virtual, la diferència entre els dos col·lectius s'amplia a un punt, de manera que es fa evident la diferent percepció que els uns i els altres tenen de la proposta virtual d'aquesta exposició.

1.2.4.4. "Tresors de la Natura"^[52]

Per causa de diverses problemàtiques, ja expressades en altres apartats d'aquest informe, les dades referents a l'exposició "Tresors de la Natura" són parcials. Per tot plegat, les dades que tenim han de ser preses amb molt de compte i cal expressar enunciats tan sols de caràcter generalista, sense valorar amb gaire profunditat uns resultats que no parteixen d'un fonament tan sòlid com en casos anteriors.

✓Comparativa general del públic

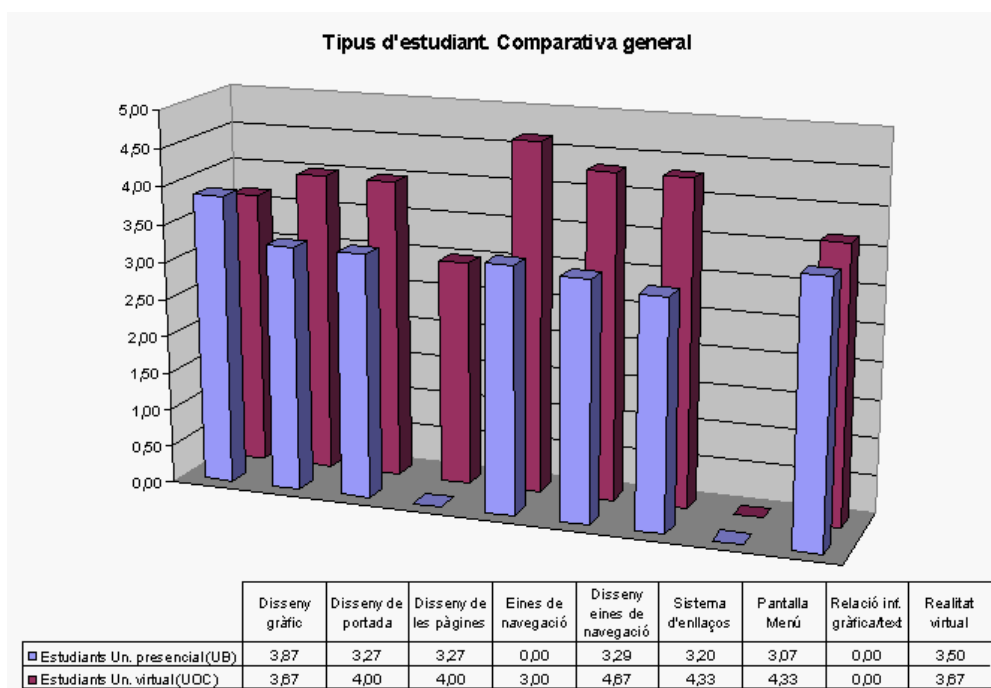
Entre estudiants, professors i la resta del públic és aquesta darrera categoria la que mostra més entusiasme per les diverses categories valoratives del web de "Tresors de la Natura"; en segon lloc són els professors els que hi donen una valoració més positiva, de manera que els estudiants se situen com a darrer grup quant a les puntuacions. Amb tot, les valoracions en general són molt altes i en el cas de la resta del públic arriba a sobrepassar a bastament els 4 punts de mitjana.

✓Comparativa general segons el tipus d'estudiant

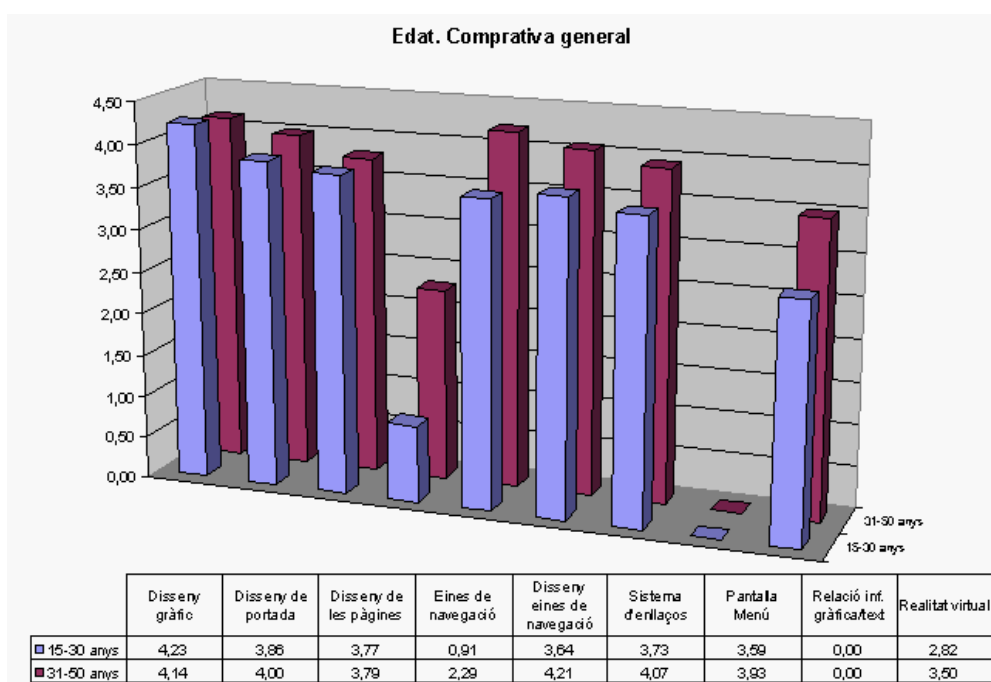
Si es considera el tipus d'estudiant, les diferències entre els estudiants de la universitat presencial i els de la universitat virtual semblen indicar que se segueix la tendència general de la resta d'exposicions, és a dir, la d'una valoració global superior del conjunt de categories per part dels estudiants de la UOC en relació amb les xifres que donen els estudiants de la Universitat de Barcelona. Amb tot, com hem dit anteriorment, el tipus de dades de què disposem no permet anar més enllà en les valoracions.

52. La recollida de dades per a l'exposició "Tresors de la Natura" va quedar afectada per problemes aliens a la nostra voluntat, pel fet que el procés d'implementació de l'exposició virtual va ser molt posterior a la inauguració de l'exposició. Ara bé, "Tresors de la Natura" ens ha servit, molt especialment, per a posar en marxa el nou plantejament de seguiment i avaluació de públic sobre el qual hem parlat anteriorment.

✓Comparativa general segons l'edat

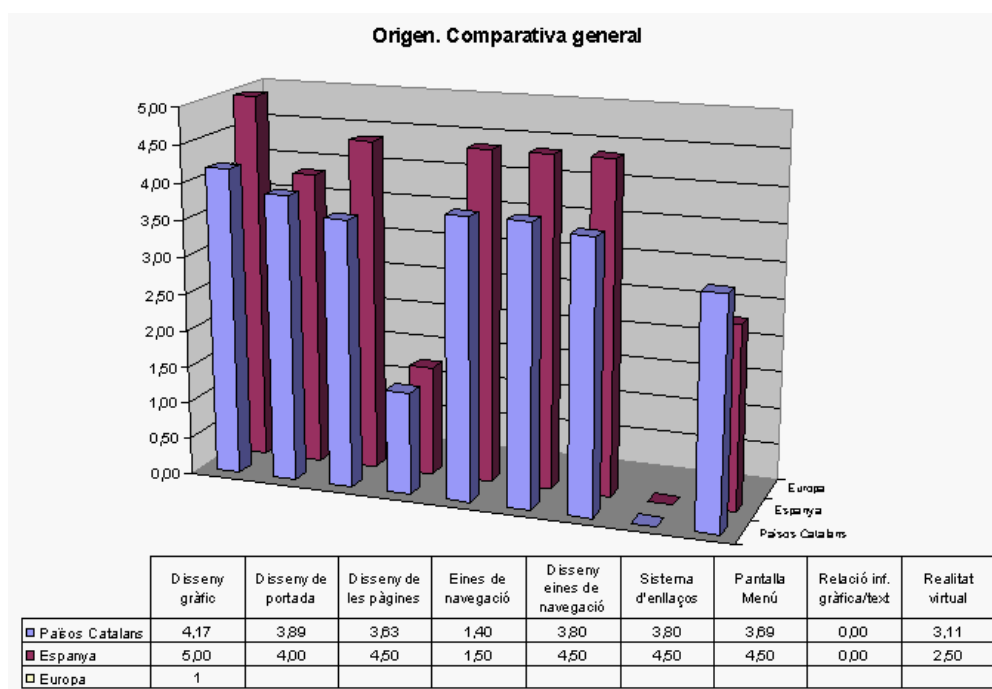
A grans trets s'aprecia una lleugera valoració més alta per part de la franja d'edat que va dels 31 als 50 anys que no pas de la que va dels 15 als 31, tot i que no podem avançar més en aquestes conclusions per les raons expressades abans.

✓Comparativa general segons l'origen

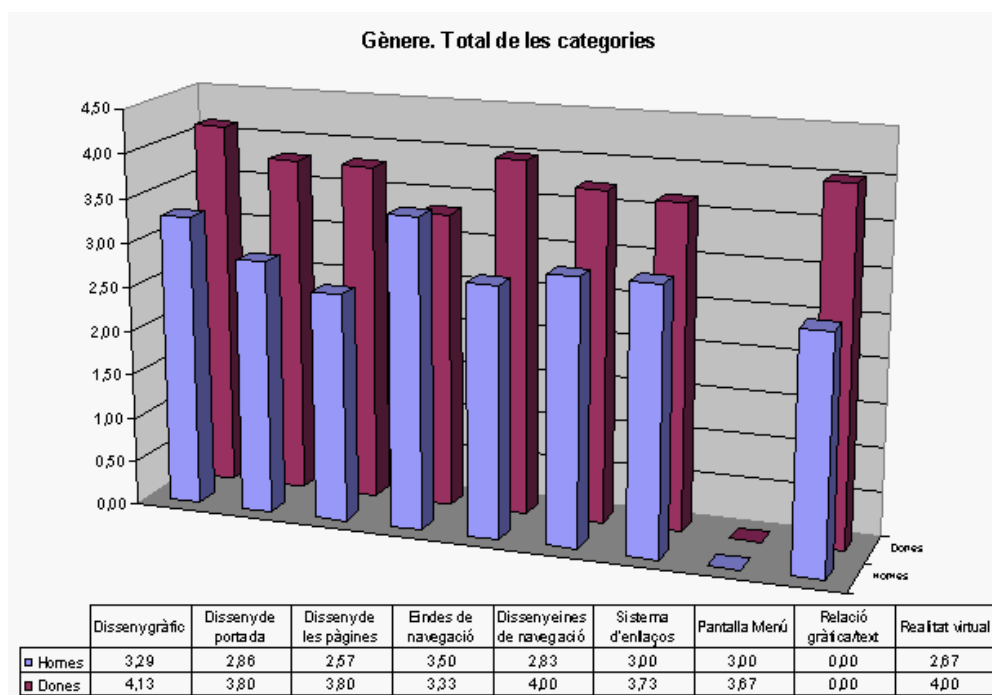
En general, les dades de què disposem són dispars i insuficients. Tan sols tenim les dades suficients per a poder intuir una alta valoració relativament general de

les diverses categories per part dels diferents tipus de públic analitzats.

✓Comparativa general segons el gènere

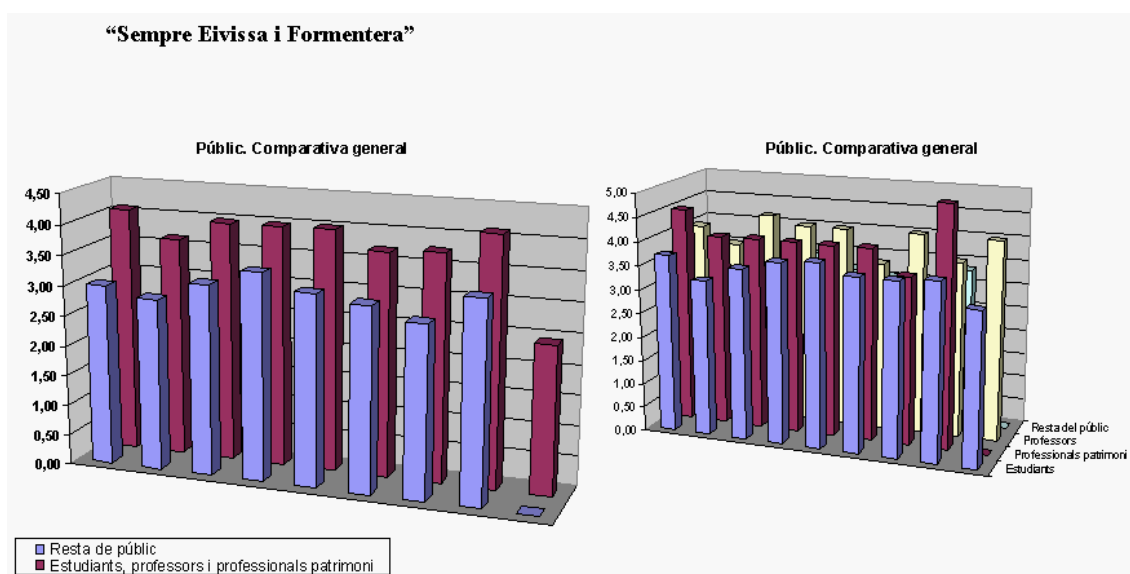
El darrer apartat, el de gèneres, mostra també de manera general una tendència ja a bastament apreciada en les dades referents a la resta de les enquestes semblants realitzades per a les altres exposicions, és a dir, la valoració més alta que fa, de mitjana, el públic femení a l'hora d'avaluar les diverses categories que són objecte d'anàlisi.

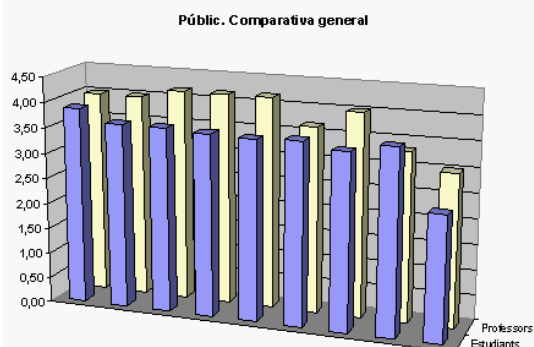
1.2.4.5. Consideracions finals sobre l'anàlisi de les dades de les enquestes

En general, les valoracions derivades del conjunt de categories i de sectors avaluats són clarament positives. És a dir, les persones que han contestat les enquestes, independentment de l'edat, l'origen, el sexe o la condició valoren molt positivament les característiques estètiques, de disseny i tècniques de les quatre exposicions virtuals. De forma més planera, podem parlar tranquil·lament de mitjanes que oscil·len entre el notable i l'excel·lent segons quina sigui la categoria objecte d'anàlisi. Tan sols la valoració de les diverses propostes de realitat virtual mostra una clara tendència a la baixa, un aspecte que ha de rebre, segons el nostre parer, un tractament específic.

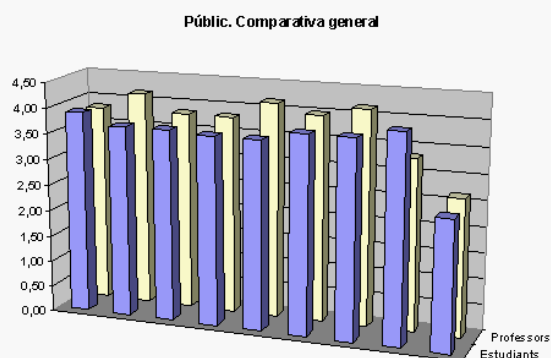
Categoria *Públic*

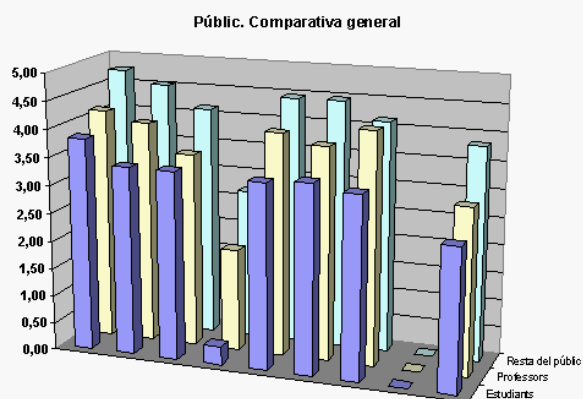
“Aureum Opus”

“M’escriràs una carta?”

“Tresors de la Natura”

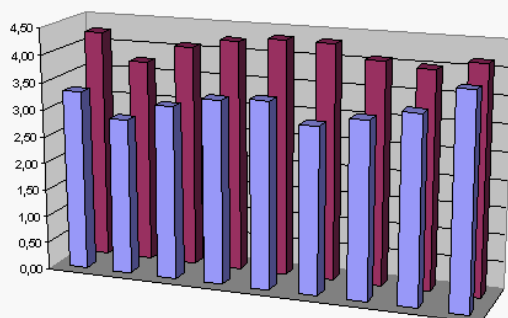

Categoria *Tipus d'estudiant*

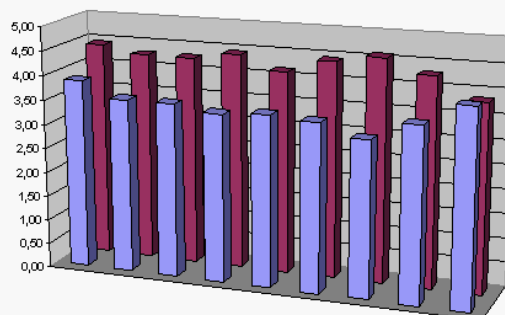
“Sempre Eivissa i Formentera”

“Aureum Opus”

Tipus d'estudiant. Comparativa general

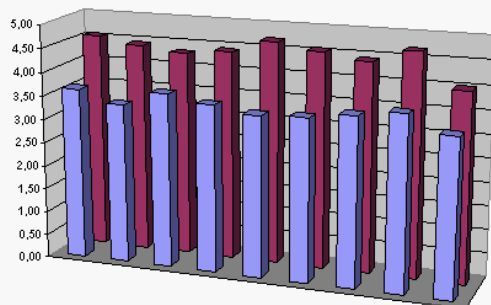
Tipus d'estudiant. Comparativa general

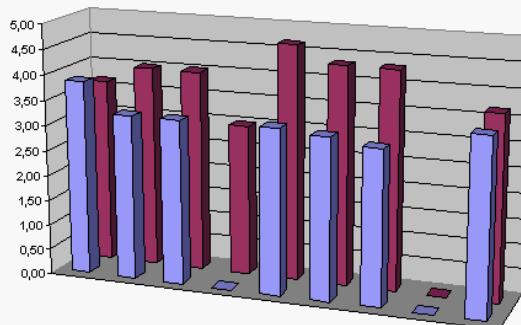
“M'escriràs una carta?”

“Tresors de la Natura”

Tipus d'estudiant. Comparativa general

Tipus d'estudiant. Comparativa general

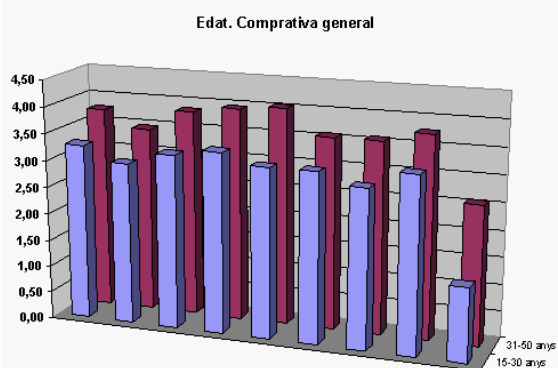

Estudiants Universitat virtual (UOC)
 Estudiants Universitat presencial (UB)

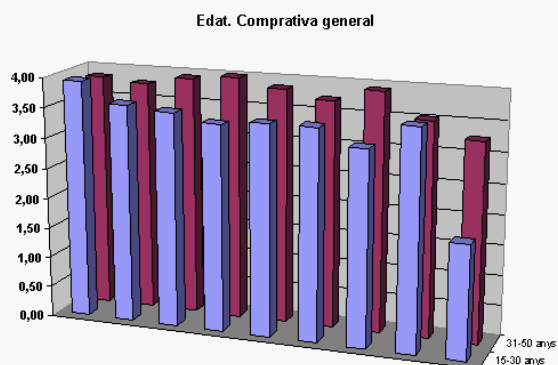

Categoria Edat

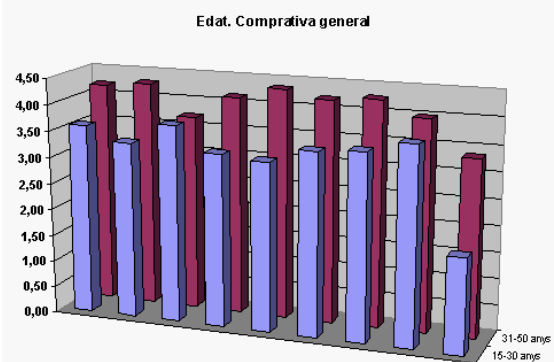
“Sempre Eivissa i Formentera”

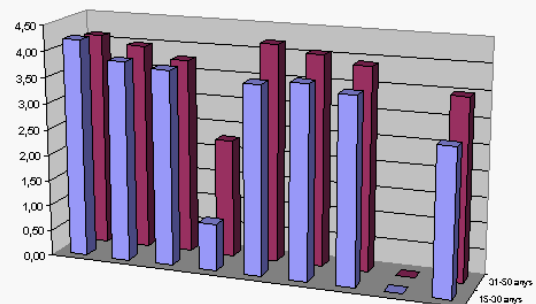
“Aureum Opus”

“M'escriuràs una carta?”

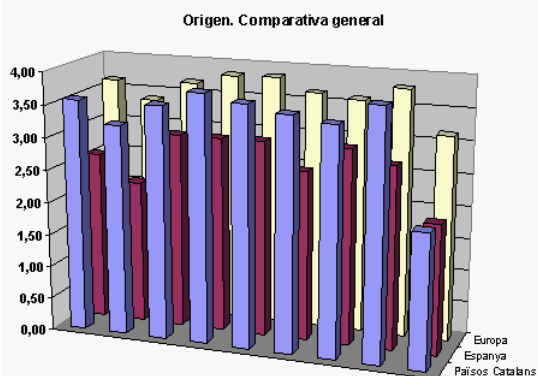

“Tresors de la Natura”

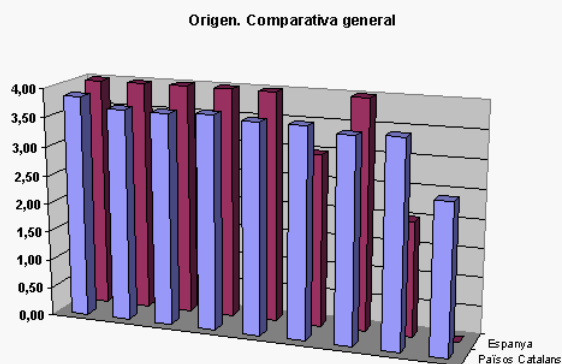

Categoria Origen

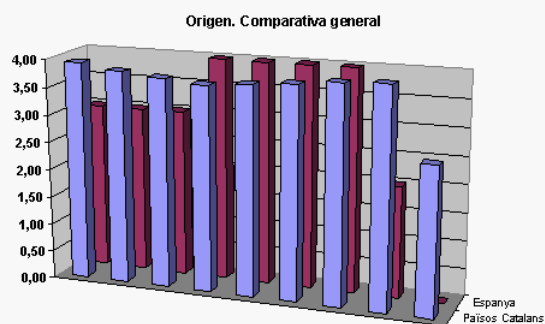
“Sempre Eivissa i Formentera”

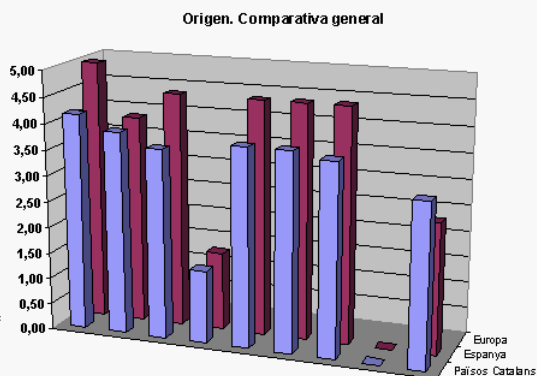
“Aureum Opus”

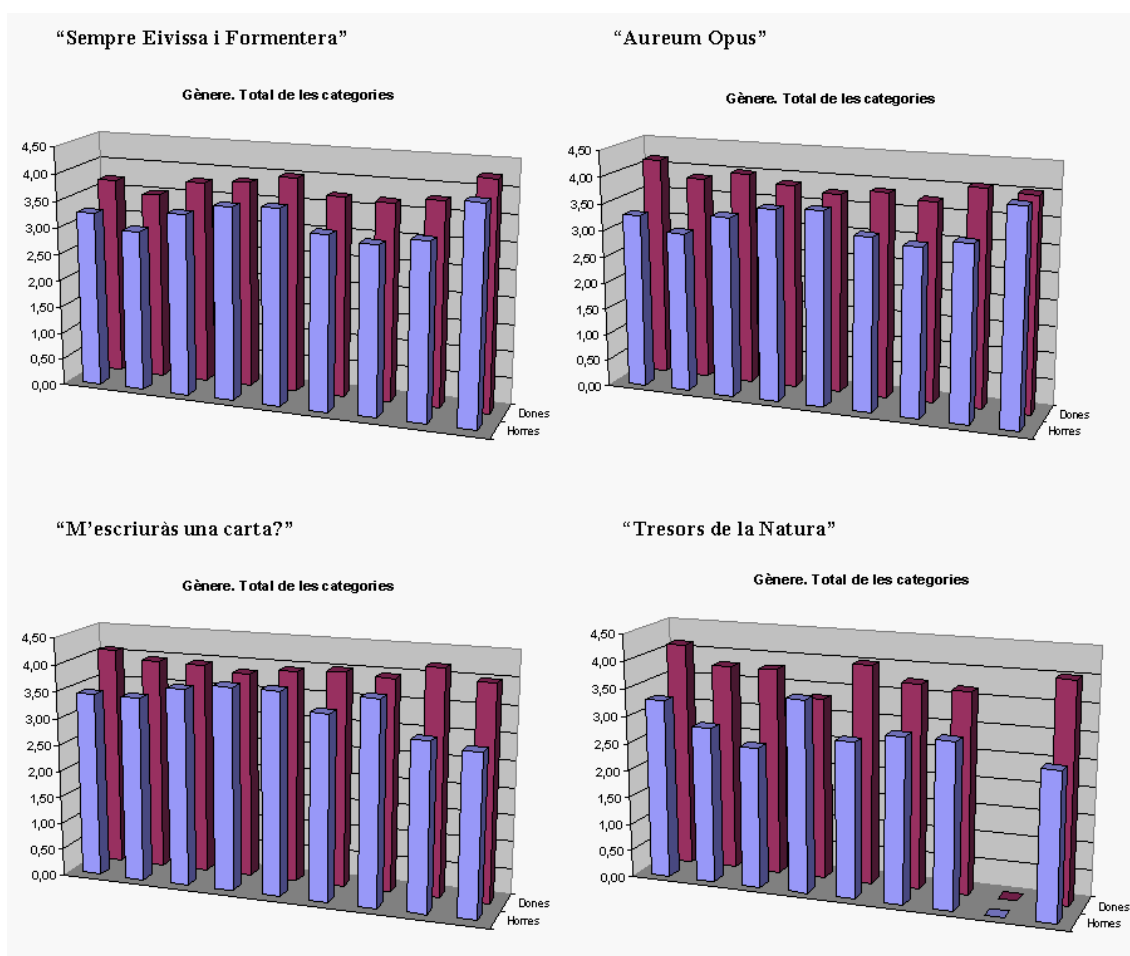
“M’escriràs una carta?”

“Tresors de la Natura”

Categoria Gènere

1.3. Conclusiones generals: reflexions entorn de la qüestió de museu virtual / museu presencial. Les tecnologies de la informació i la comunicació i l'estudi de públic

Ens toca fer tot seguit una valoració global del que ha significat aquest procés de recerca en l'àmbit del seguiment, l'avaluació i l'estudi de públic. Tot i així, però, considerem que aquestes conclusions són un punt de partida més que no pas un punt d'arribada i, per això mateix, la manera en què les explicitem no té un ordre predeterminat; qualsevol dels aspectes que hem tractat al llarg d'aquest treball de recerca, dels quals sintetitzarem les idees més importants, són fonamentals per a continuar les línies de recerca endegades en aquesta primera fase del projecte sobre patrimoni i TIC (1999-2001) que el grup Òliba ha posat en marxa amb el suport de l'IN3 de la UOC.

La primera de les consideracions que cal fer és que la recerca desenvolupada fins ara ha significat la implicació de diferents institucions relacionades amb el patrimoni, els museus i les TIC, no tan sols de Catalunya, sinó també a escala internacional. De fet, les noves propostes de treball, algunes ja en funcionament, impliquen, com és el cas de l'exposició sobre "Els nens de l'exili espanyol" i el posterior disseny, nuclearització i seguiment d'un museu virtual sobre aquesta temàtica, la intervenció d'universitats i institucions patrimonials d'Espanya i internacionals. Així mateix, les institucions museístiques amb què ens hem posat en contacte per a desenvolupar aquesta primera fase de recerca continuaran, d'una manera o d'una altra

(que encara s'ha de concretar), aquesta implicació amb el grup Òliba. Cal exposar una última consideració: com a conseqüència d'aquesta experiència pionera de seguiment i avaluació de públic relacionat amb l'àmbit del patrimoni, els museus i les TIC, el grup Òliba i concretament l'àrea específica d'avaluació s'ha incorporat a un projecte de recerca més extens, integrat a l'Observatori Científic de la Mediterrània (centres i museus de ciències de l'ICUB), en el qual s'analitza el potencial de l'àmbit de l'avaluació i l'estudi de públic, les exposicions, virtuals i/o presencials, els museus i les tecnologies de la informació i la comunicació.

Així, doncs, cal continuar la feina endegada i cal, evidentment, aprofitar l'experiència desenvolupada per a obrir nous camins en aquesta línia de recerca. Per això mateix, comencem ara a puntualitzar les idees globals més importants que hem pogut extreure tant de l'apartat de seguiment com del d'avaluació, idees que introduïrem a manera de guions en el nostre discurs expositiu:

- Cal incidir, en primer lloc, en la realitat ineludible dels problemes que hem tingut al llarg de l'anàlisi del seguiment a causa de les aturades del servidor. Aquest tipus de problemàtiques s'haurà de preveure en el futur per a evitar pèrdues d'informació; indubtablement, si no això no s'hagués produït hauríem pogut aprofundir encara molt més en les conclusions globals de l'estudi. De la mateixa manera, considerem que, tot i que el programari emprat (LiveStats 5.0) ha estat una eina magnífica per a registrar la informació, **no disposem encara d'un programari prou adaptat a les necessitats pròpies de l'avaluació de webs d'exposicions virtuals**, el qual hauria d'intentar resoldre problemes tan importants com, per exemple, el del registre del temps, un paràmetre que, com hem vist al llarg de l'informe, ha estat molt difícil d'introduir com a element de valoració a l'anàlisi; o bé també hauria de solucionar, d'una manera molt més útil per a les nostres necessitats, tota la problemàtica referent al recorregut que fa l'internauta al llarg de la seva visita pel web.

- L'aspecte que més rotundament s'ha mostrat al llarg de tota la tasca de recerca ha estat l'evident **equidistància existent entre l'exposició presencial i la complementària exposició virtual**. Tot i que l'una està plantejada com a complement de l'altra i, en conseqüència, el grau d'interrelació entre ambdues hauria de ser força gran, la realitat és que, en vista de les dades disponibles i en molts casos,^[53] el públic ha percebut els dos tipus d'exposicions com a independents i, sobretot, com a elements que oferien el mateix contingut a partir de llenguatges o suports diferents. Això, evidentment, encara que no és el que es pretenia amb el projecte (que cercava convertir l'exposició virtual en un complement de la presencial, és a dir, en un àmbit en què el visitant pogués trobar elements nous que no es podien explicar o mostrar en la presencial), pot ser aprofitat per a la pròxima recerca. La frontera entre les dues formes d'expressar un discurs expositiu (museogràfic), doncs, existeix, i el fet de poder-la superar és un dels reptes i dels estímuls que han de moure les línies de recerca en aquest camp de les TIC en els pròxims anys. Possiblement **caldrà potenciar o definir formes de difusió pròpies dins la Xarxa o bé potenciar les que ja hi són**. Però, sobretot, **caldrà fer un esforç molt gran d'imaginació per a poder superar la lògica tendència del gran públic a identificar i assimilar els continguts de les exposicions presencials i virtuals**, que, tot i que són pensades en el procés de definició com a ofertes complementàries, no són captades així per part de la majoria dels visitants potencials. Aquesta tasca es presenta com una feina feixuga i difícil, encara més pel fet que estem immersos en una societat que sembla respondre cada vegada més a estímuls directes, senzills i planers i que, en conseqüència, és cada cop menys receptiva a missatges que mirin d'explicar les diferències existents entre les dues propostes que a priori semblen idèntiques.^[54]

- Els resultats obtinguts **no permeten establir de manera clara i rotunda, una vegada han estat analitzades les dades disponibles, una relació de causa/efecte**

53. És interessant, en aquest sentit, llegir algunes de les valoracions, observacions i comentaris que els visitants de les exposicions virtuals fan sobre aquest aspecte de complementarietat o no (vegeu l'apartat 1.5, "Annexos").

54. És molt possible que aquesta complementarietat sigui, en tot cas, fonamental per al propi discurs expositiu i museogràfic dels comissaris d'una exposició, en el sentit, evident, que aquí els dos àmbits, virtual i presencial, els serveixen per a millorar la comunicació, la didàctica i la difusió envers el públic.

entre el fet que s'inclogui l'enllaç d'una exposició en un portal o cercador i el seu èxit pel que fa al nombre de visitants. Amb tot, cal tenir molt en compte que el tipus de dades de què disposem no són, molt probablement, les més adients per a determinar de manera fefaent aquesta possible relació. Efectivament, en el cas de "Sempre Eivissa i Formentera" no disposem de les dades d'assistència de visitants referents als primers mesos de l'exposició, fet que es repeteix en el cas de "Tresors de la Natura", on tot el conjunt d'informació és extrapolada i obtinguda per una via paral·lela.^[55] Per tant, tan sols "M'escriràs una carta?" i "Aureum Opus" proporcionaven dades prou fiables referides als moments inicials de posada en funcionament de les exposicions i, malauradament pel que fa a la qüestió de què tractem, els resultats són contradictoris, ja que si bé en el cas d'"Aureum Opus" es constata un èxit de visitants inicial, per a "M'escriràs una carta?" observem un començament molt i molt discret, tot i que la difusió feta a partir del portal de la UOC és idèntica en ambdós casos i no es coneix cap altre lloc de la Xarxa on hagin estat anunciats cap dels dos webs.

- Una de les opcions que tenim per a explicar aquesta dinàmica ens l'ofereix el tipus de difusió portada a terme en els moments inicials de les exposicions virtuals i presencials. Per bé que ja hem establert al llarg del treball que no sembla que es percebi una influència significativa sobre les exposicions virtuals per part de les tasques de difusió realitzades amb el suport de mitjans audiovisuals convencionals, especialment premsa, dutes a cap la majoria de vegades quan les exposicions ja fa un quant temps que funcionen, **no queda tan clar que el tipus de difusió realitzat just en els moments inicials, sobretot quan aquesta és molt intensa i es porta a terme a partir d'una gran diversitat de mitjans, no tingui una incidència clara en el nombre de visitants que accedeixen a l'exposició virtual.** Si més no, en vista de les dades, és l'únic element que podem adduir com a causant d'aquesta forta diferència en el funcionament inicial d'una exposició i de l'altra. El tipus de difusió d'"Aureum Opus", que com ja hem dit va tenir un bon començament quant al nombre de visitants, va ser intens i diversificat, mentre que en el cas de "M'escriràs una carta?", amb una arrencada molt lenta durant els primers temps, l'exposició va passar per diversos problemes que van impedir de fer-ne una bona difusió. A més de tot això, hem de pensar en el nombre de visitants potencials als quals poden arribar les campanyes de difusió endegades, en un cas a Barcelona ("Aureum Opus") i en l'altre a Girona ("M'escriràs una carta?").

- Tot i que, com dèiem més amunt, a partir de les dades obtingudes no podem descartar una certa incidència dels mitjans de difusió tradicional, **en moments determinats com, per exemple, el corresponent a la inauguració i el període immediatament posterior, sí que hem pogut constatar que les iniciatives d'Internet, com ara les exposicions virtuals que analitzem, que porten lligades una campanya de difusió important aprofitant el mateix mitjà on és ubicat el web, és a dir, la mateixa Xarxa, gaudeixen d'un nivell de visites més alt.** Efectivament, sembla clar que l'aprofitament de portals i cercadors per a difondre el web propi dona molt bons resultats. Les grans empreses fan servir tots els mitjans que els proporciona la Xarxa per a fer difusió del seu web i aconseguir, d'aquesta manera, un impacte propagandístic en un públic potencial que es mou per la Xarxa com si estigués a casa seva. A aquest públic, no se li poden proposar mesures de difusió tradicionals o, si més no, cal atraure'l aprofitant els nous canals de comunicació (enllaços, marcs, elements interactius diversos, etc.), que han esdevingut un nou llenguatge. La realitat en què s'insereix el web de l'exposició virtual és molt diferent de la que envolta i acull l'exposició presencial. En general, intentar emprar literalment perspectives i estratègies de la presencialitat no dona bon resultat en els àmbits de la virtualitat. Cal, doncs, aprofitar tots els mitjans que hi ha al nostre abast, imitant en certa manera les estratègies de les grans empreses de què parlàvem abans, les quals fan seguiments setmanals o mensuals dels seus webs.^[56]

55. En el cas de "Sempre Eivissa i Formentera" no va ser possible extrapolar les dades de visitants a partir del nombre de *hits* registrats al web dels Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC, de la mateixa manera que vam fer amb "Tresors de la Natura", ja que el programa LiveStats tan sols conserva les dades dels darrers dotze mesos i esborra les anteriors i, per tant, en el cas d'aquesta exposició virtual, inaugurada el desembre del 1999, aquestes dades ja havien desaparegut.

- En aquest sentit, l'enfocament empresarial és molt interessant i ens pot ser de gran ajuda, si l'adaptem, és clar, a les nostres necessitats. Així, **la realització d'un seguiment setmanal o mensual de les estadístiques i dades diverses sobre l'accessibilitat i l'ús que es fa del web ens pot ajudar a millorar els aspectes que no acaben de funcionar prou bé.** En general estem acostumats al fet que les exposicions presencials ens mostrin àmbits tancats, complets, acabats, immutables. En l'àmbit virtual això no necessàriament ha de ser així. **La virtualitat, l'àmbit de la Xarxa i l'ús de les TIC proporciona els mitjans necessaris perquè les exposicions esdevinguin àmbits mutables, canviants, adaptables, en contínua evolució i amb contínues innovacions.** El fet que un web canviï i que, a més, aquesta variabilitat de l'estètica i els continguts sigui constant provocarà de ben segur que una part del públic que havia visitat aquesta exposició en un moment determinat hi torni, i fins i tot que hi torni periòdicament, sobretot si té la percepció d'aquesta contínua evolució dels continguts expositius: es tracta, clarament, d'un altre concepte d'exposició, més adaptada a l'entorn on és ubicada.

- Cal imbricar i entendre els alts nivells d'accés que mostren les pàgines dels diversos webs que presenten una oferta relacionada amb la realitat virtual. **Una de les motivacions més clares que un visitant cerca o espera trobar en un web en general, i més encara si aquest té el caràcter d'exposició, és la sorpresa.** Però la sorpresa no entesa amb caràcter general (no qualsevol element suposadament sorprenent ho és en l'entorn de la Xarxa), sinó sobretot expressada en els tipus d'elements i de propostes que s'allunyen del que estem més acostumats a trobar en la realitat; un tipus d'elements sorprenents que, de fet, són els més propis de la virtualitat i de les TIC. És en aquest context on cal entendre l'èxit dels apartats de realitat virtual: la realitat virtual és, potser, la característica més pròpia dels entorns virtuals i per al gran públic representa sobretot noves sensacions, noves propostes, noves perspectives allunyades del que estan acostumats a trobar. És això, específicament, el que els atreu. És cert, però, no cal dir-ho, que hi haurà sempre un grup de públic potencial, minoritari, que s'interessarà i s'aproparà a la realitat virtual més pel contingut que aquesta li pugui oferir que no pas pels aspectes estrictament visuals, però cal ser molt i molt conscients que un alt percentatge de persones no actuarà mogut per aquest fet, sinó que en principi ho farà atret més aviat per motius purament estètics i de sorpresa. Considerem, doncs, que és una feina dels dissenyadors d'aquesta realitat virtual conjuntament amb els dissenyadors de l'exposició assolir, amb noves propostes conceptualment innovadores, que aquest gran nombre de persones que, en principi, són seduïdes pel caramel purament estètic de la virtualitat també es puguin sentir atretes posteriorment pel contingut que hi ha al darrere d'aquests moviments d'objectes, de la música i els sons que escolten i d'aquests recorreguts virtuals que realitzen. No hem d'oblidar, doncs, la vessant didàctica, en l'àmbit museogràfic, que han d'oferir aquests recursos virtuals.^[57]

- Hem vist al llarg del treball que **el fet de realitzar campanyes de difusió per mitjans tradicionals, com ara la premsa, la televisió, la ràdio, cartells, etc., no sembla tenir gaire incidència pel que fa al nombre de visitants que accedeixen al web de l'exposició.** En general, la gent percep aquests missatges tan sols en relació amb l'exposició presencial i només un percentatge molt petit del públic potencial ho arriba a relacionar d'alguna manera amb el web de l'exposició; finalment, encara un percentatge menor hi accedeix a la fi a partir d'aquests missatges rebuts en format tradicional. Molt probablement això indica que fins i tot el sector de la població catalana més acostumat a treballar o a moure's en l'àmbit d'Internet té problemes a l'hora de dissociar, a partir del tipus de propaganda que rep, que existeix clarament una exposició presencial per un costat i una exposició virtual, complementària, per l'altre. Per a afrontar aquesta situació, pensem que es pot adoptar alguna d'aquestes dues posicions:

56. Aquest fet té una conseqüència directa pel que fa al procés d'avaluació de les exposicions, que és la necessitat de dur a terme un control el més exhaustiu possible de les possibles referències al nostre web expositiu que es facin en altres portals, pàgines web, etc. de la Xarxa. Això, evidentment, esdevé una tasca dura i difícil en un entorn tan ampli i diversificat com és, cada cop més, Internet.

57. En aquest sentit, són molt explícits alguns dels comentaris i observacions fets pel públic en les preguntes obertes de les enquestes d'avaluació (vegeu l'apartat 1.5, "Annexos").

- **Trobar noves solucions en l'àmbit de la difusió tradicional perquè el públic objectiu potencial pugui concebre de manera clara i directa la diversitat d'opcions que planteja l'oferta expositiva.** Això, molt probablement, podria arribar a significar el desdoblament de les diverses accions de difusió: així, per exemple, quan es proposés de fer una roda de premsa de presentació, en comptes d'incloure-hi la dels dos elements, molt probablement s'hauria d'optar per una presentació separada de la part virtual i de la part presencial; o bé es podrien potenciar al mateix nivell totes dues. De fet, totes dues propostes plantegen prou diferències entre elles pel que fa al llenguatge expositiu i altres elements per a poder fer factible aquest desdoblament. En tot cas, si en darrer terme es decidís celebrar un únic acte de presentació, caldria tractar de l'exposició virtual amb el desplegament de mitjans i d'informació que aquesta requereix, de manera que es donés la mateixa entitat a les dues propostes i que es distingissin perfectament els dos ambients expositius. Es pot aplicar el mateix a la resta de possibilitats de difusió o propaganda tradicionals.

Caldria afegir en aquest sentit **la importància que té difondre en mitjans i suports clàssics les exposicions virtuals**, però únicament, exclusivament i individualitzadament.

- **Cal triar una diferenciació absoluta entre el que és difusió de l'exposició presencial i el que és difusió de l'exposició virtual.** Com hem anat repetint al llarg d'aquest informe, tots dos àmbits presenten prou diferències perquè siguin individualitzats de manera molt clara pel que fa al seu comportament i plantejament generals. L'àmbit de la difusió no queda exclòs d'aquest parer. És molt evident que la difusió realitzada fent servir els mitjans que ofereixen els ambients respectius té una incidència clara tan sols en la proposta que està en el mateix àmbit on s'ha fet la difusió. El tractament d'aquesta difusió, per tant, ha de ser necessàriament detallat i específic, amb estratègies clares, directes i d'abast com a resultat d'un estudi previ acurat sobre quines són les millors maneres d'arribar al públic potencial. En mitjans presencials això ja fa temps que es coneix i, per exemple, sabem perfectament on hem de posar els cartells de l'exposició, quines falques publicitàries hem d'emetre per la ràdio o bé on hem de contractar els anuncis de premsa i televisió; i sabem, a més, en quins carrers, franges horàries, seccions de diari i dies de la setmana determinats hem de dur a terme aquestes tasques de propaganda. En el cas de la virtualitat, però, això ja no està tan clar, o *encara* no està tan clar. On hem de penjar un enllaç sobre l'exposició virtual? Com ha de ser aquest enllaç? Quant de temps hi ha de ser? Aquestes qüestions i moltes altres resten encara pendents de resoldre i de les respostes que es donin dependrà molt l'èxit o el fracàs d'una exposició virtual. A Internet, els mecanismes de cerca són diferents dels de la presencialitat: hi ha, per exemple, el que col·loquialment coneixem com a cercadors, i les estratègies dels dissenyadors i organitzadors de les exposicions virtuals pensen que han de tenir pràcticament com a objectiu el fet que l'enllaç que ens ha de remetre al nostre lloc web no tan sols aparegui en els cercadors de més èxit (Yahoo!, Google, etc.), sinó també que hi siguin tan amunt com sigui possible en la llarga llista d'enllaços que aquest tipus de recerca proporciona a la fi a l'internauta interessat. I, a més d'això, és igualment necessari que els principals portals disposin de l'enllaç al nostre web.

Si no hi ha altre remei, es podria proposar una orientació conjunta, que intentés englobar totes dues propostes. D'aquesta manera, la seva difusió inclouria tant una perspectiva diferenciadora pel que fa la difusió feta en l'àmbit real com una difusió important en l'àmbit virtual.

- El concepte *interès mostrat pel visitant*, assimilable d'alguna manera al que en la presencialitat representava el *poder de retenció*, encara no està prou definit. Al llarg de l'informe hem parlat del concepte *interès* a partir del nombre de *hits* per sessió, tot i que sempre amb precaucions en els comentaris que fèiem. Considerem que molt possiblement a un alt nombre de *hits* per sessió hi correspon, en general, un alt interès per l'exposició, i a l'inrevés, tot i que cal tenir en compte que, molt sovint, aquesta dada va lligada a una quantitat de temps molt petita. Quan es produeix aquest fet, doncs, tot plegat sembla entrar en crisi (com pot ser que es mostri molt d'interès per una exposició i que alhora es dediqui poc temps a visitar-la?). El que passa és que **els esquemes amb els quals hem de valorar i avaluar l'èxit o el fracàs d'una exposició a Internet són molt diferents dels que corresponen a una exposició presencial**. Així, per exemple, en l'àmbit presencial és molt difícil que una persona entri a una exposició, hi circuli tan de pressa i se'n vagi. En canvi, a Internet, aquest comportament, que pertany més aviat al terreny de la curiositat que al de l'interès, és molt més freqüent. Podem afirmar que *la virtualitat* és un ambient en què la curiositat hi és molt més present, per causa de les facilitats i la impunitat que implica el fet de realitzar totes les accions des de l'anonimat confortable des de casa. Així, doncs, ens hem d'acostumar a comportaments dels visitants molt relacionats amb aquesta curiositat tan humana de qui ha arribat al web de l'exposició gairebé per casualitat (¿qui no ha fet cerques al Web i ha accedit a webs que en principi no tenien res a veure amb el seu objectiu, simplement pel fet de saber què s'amagava darrere d'aquell nom tan curiós?). **Un dels objectius podria ser aconseguir convertir aquesta curiositat en interès, a partir de la proposta que realitzem en l'exposició virtual.**

- Cal destacar, a més, el fet de la **temporalitat, estacionalitat o conjunturalitat, que contribueix a explicar determinats aspectes reeixits d'algunes de les exposicions virtuals**. El cas més evident d'aquest fenomen és, no cal dir-ho, "Sempre Eivissa i Formentera". El seu èxit conjuntural, focalitzat en els mesos de juny i juliol de 2000 resulta un fenomen en principi inesperat, clarament explicable, altra vegada, pel tipus d'entorn i de llenguatge en què es fonamenta l'exposició. De fet, una mirada atenta al contingut d'aquest web de seguida farà que ens adonem del següent: tot i les propostes que posa en solfa, centrades també a destacar la bellesa de l'illa però, sobretot, a parlar dels seus aspectes menys coneguts (elements culturals, artístics, paisatgístics, ecològics) i dels prejudicis que el turisme massiu, amb uns interessos molt més prosaics, hi ha comportat en els darrers anys, el cert és que el relatiu èxit de visitants que ha assolit prové paradoxalment d'un perfil de visitant que precisament el que cercava era informació turística sobre l'illa i que, en un alt percentatge, devia buscar el tipus d'oferta turística de caràcter massiu que els mateixos organitzadors de l'exposició consideren perniciosos. És a dir, que el *target* o el perfil de visitant que els organitzadors podien esperar no es correspon gens ni mica amb el que finalment va visitar, en gran nombre, el web, però sí, en canvi, amb els usuaris d'aquest nou àmbit i/o sector que anomenem **turisme cultural**.

- Seguint amb l'exemple de "Sempre Eivissa i Formentera", una persona que cerqui informació sobre l'illa d'Eivissa en un moment determinat, del tipus que hem comentat anteriorment (sol, platja i poca cosa més), difícilment es desplaçarà per la ciutat per a anar a veure una exposició presencial sobre Eivissa, i menys encara si prèviament llegeix per exemple el tríptic informatiu i s'adona del sentit real del discurs expositiu. En canvi, visitar quelcom per Internet és increïblement més senzill i en fer-ho es pot prescindir en general d'informació prèvia sobre el web: la visita és barata, ràpida, senzilla, no implica desplaçament físic i, si no t'interessa, ràpidament en pots sortir i oblidar-te'n, sense que això t'hagi causat una considerable pèrdua de temps. La conseqüència més directa és que persones que en principi no estarien interessades a visitar l'exposició presencial, sí que volen accedir a la virtual. **El fenomen de la conjunturalitat és, per tant, un element molt important que cal tenir en compte no tan sols a l'hora de fer l'avaluació de l'èxit o el fracàs d'una exposició, sinó fins i tot en el període de plantejament i definició prèvia del que ha de ser el**

discurs expositiu. Potser seria viable de preveure aquests fenòmens de conjunturalitat i plantejar estratègies específiques focalitzades en aquest grup que podríem anomenar de "visitants inesperats", sovint força nombrosos, amb vista a aconseguir que aquestes persones a la fi s'interessin pel que se'ls explica allà, encara que, en principi, els seus interessos fossin molt diferents.

- Aquí enllacem amb el concepte i desenvolupament del procés d'avaluació i estudis de públic d'una exposició i la seva solució en l'àmbit virtual. Al llarg d'aquest treball ha quedat molt clar que els àmbits de desenvolupament de les diferents eines i recursos museogràfics, didàctics, de difusió i d'impacte en el públic són diferents pel que fa als espais físics del museu i la institució patrimonial, d'una banda, i a la virtualitat, de l'altra. Això mateix queda reflectit, també, quan ens plantejem una anàlisi i avaluació de la resposta del públic, ja que els canals de seguiment i avaluació, com ja hem explicat en les pàgines anteriors a aquesta part, són diferents. Cal, però, no oblidar **la necessitat que, en una experiència d'aquesta mena, que combina virtualitat i presencialitat amb uns objectius comuns, aquest procés d'avaluació sigui també complementari; encara més, tal com passa en les experiències avaluadores als museus i les exposicions temporals, aquest procés de seguiment i avaluació ha de tenir en compte les tres fases fonamentals característiques: avaluació preliminar** (es porta a terme al començament, paral·lelament a la compilació d'idees per a l'exposició), **avaluació formativa** (posa a prova aquestes idees i els objectes que s'exposaran) i **avaluació final** (avalua els èxits/objectius aconseguits un cop el procés s'ha acabat).^[58]

Si analitzem la nostra experiència, tot i que hem treballat conjuntament les tres fases, hem d'insistir molt intensament en les dues primeres, ja que hem preparat més profundament l'avaluació final. Es confirma, doncs, una altra de les nostres hipòtesis de partida, que en part és deguda a la nostra experiència prèvia en l'àmbit del disseny i la implementació de recursos i eines multimèdia per a la docència i l'aprenentatge: **és necessària la intervenció, pel que fa a l'equip avaluador, en tot el procés, des de la seva concepció museogràfica virtual i presencial fins al seguiment i la fase posterior d'avaluació de resultats.**

- L'experiència desenvolupada fins ara dins el grup de recerca Òliba quant a la implementació, disseny i avaluació de les quatre exposicions temporals que són objecte d'aquest informe, ens confirma que avui dia la situació dels museus i les institucions patrimonials i la seva relació amb el món de les tecnologies de la informació i la comunicació, molt especialment a Espanya, encara s'ha de desenvolupar quant a tot el seu potencial. Només cal que ens dediquem a cercar breument què s'entén actualment per "museu virtual" i veurem que, en gran manera i en l'àmbit de la península Ibèrica, quan fem servir aquest terme ens referim a un cercador d'adreces de museus i institucions patrimonials. La recerca endegada i moltes de les experiències desenvolupades a escala internacional ens permeten afirmar **la importància que té potenciar els recursos que les TIC ens ofereixen per a treballar en el terreny museogràfic en la virtualitat, no tan sols com un recurs més, sinó com una de les protagonistes del discurs museogràfic i la didàctica als museus.**

- Així mateix, **cal convèncer els professionals dels museus i les institucions patrimonials d'aquest extraordinari potencial de les TIC.** És ben cert que una gran part dels museus tenen pàgines web per a la difusió i imatge de la institució vers el gran públic, però també és ben cert que, tal com ens ha passat a l'hora plantejar el projecte i començar-ne el desenvolupament, a priori a aquests professionals (llevat, potser, dels museus de ciències o d'altres especialitats de difícil comprensió per al públic: Arqueologia, Prehistòria, etc.) se'ls ha de convèncer d'aquesta realitat ineludible, perquè finalment les TIC esdevinguin una part fonamental dels seus àmbits d'organització i gestió. Les TIC per a desenvolupar exposicions, les TIC per a

58. HOOPER-GREENHILL, E. (ed.). (1998). *Los museos y sus visitantes*. Gijón: Ed. Trea, S.L. PÉREZ SANTOS, E. (1998). *La evaluación psicológica en los museos y exposiciones: fundamentación teórica y utilidad de los estudios de visitantes*. Tesis doctoral. Departamento de personalidad, evaluación y psicología clínica. Facultad de Psicología. Universidad Complutense de Madrid.

gestionar els museus, les TIC per a nuclearitzar veritables xarxes de museus i, potser (cosa que encara és lluny), les TIC per a nuclearitzar la comunitat virtual dels professionals dels museus i el patrimoni.

- En aquest sentit, la XIX Conferència de l'ICOM, celebrada a Barcelona el mes de juliol de 2001, va deixar clar quelcom que molts dels que treballem en el món del patrimoni ja percebíem fa temps: la importància que les TIC poden i han de tenir en la documentació, conservació, recerca, exposició, didàctica i difusió del patrimoni. Els estatuts i el codi ètic de l'ICOM definien un museu (1974) com *una institució permanent, sense afany de lucre, al servei de la societat i del seu desenvolupament, oberta al públic, que investiga testimonis materials de l'ésser humà i el seu entorn, els adquireix, els conserva, els comunica i, particularment, els exposa amb finalitats d'estudi, educació i gaudi. Avui dia els espais físics del museu s'han trencat i/o s'han ampliat a uns altres indrets i recursos que superen aquesta definició i que impliquen la necessitat de reorientar el concepte museològic i museogràfic del nostre patrimoni cultural.*^[59]

1.4. Bibliografia

AJUNTAMENT DE BARCELONA. (2000). *Llibre d'estil per a la confecció de pàgines web*. Document d'ús intern. Barcelona: Direcció d'Internet de l'Ajuntament de Barcelona.

CAMPÀS, J. (2000). *Iniciació a l'hipertext. De l'ampersand a l'arrova*. Document intern per a la formació continuada de tutors i consultors. Barcelona: UOC.

CAMPÀS, J. (2000). *Iniciació a l'hipertext. Del llibre a l'hipertext*. Material docent per al curs de postgrau Processos editorials. Barcelona: UOC.

CAMPÀS, J. (2000). "L'avaluació dels materials hipermèdia". A: *Iniciació a l'hipertext. De l'ampersand a l'arrova*. Document intern per a la formació continuada de tutors i consultors. Barcelona: UOC.

CARRERAS MONFORT, C. (2002). *Portal de la Vall de Boí*. Culturtec 2002. III Conferència Europea. Madrid.

CARRERAS MONFORT, C. (2002). *Els museus virtuals i el grup Òliba: pressupòsits teòrics, estat de la qüestió, disseny, implementació i divulgació*. (Document de projecte, en premsa).

CARRERAS MONFORT, C. (2000, 16 d'octubre). "Virtual exhibitions: extending museum potential" [En línia]. *Cultivate Interactive*. Núm. 2. Disponible a: <<http://www.cultivate-int.org/issue2/virtual/>^[url25]>.

CARRERAS, C.; MUNILLA, G. (2001). "Tecnologies de la informació y la comunicació als museus". XIX Conferència de l'ICOM. Barcelona: Grup Òliba (UOC).

CARRERAS, C.; MUNILLA, G. (2002). "Tecnologías de la información y la comunicación aplicadas a los proyectos museográficos". *Balanç de recerca 1999-2002*. Culturtec 2002, III Conferència Europea. Madrid: Grup Òliba.

CARRIER, CHR. (1989). "Teoría y práctica de la interpretación". *Boletín del Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico*. Núm. 25, pàg. 140-147.

59. MUNILLA, G. (2001). "Evaluación de la efectividad de las nuevas tecnologías en la difusión y documentación del patrimonio cultural: proyecto Òliba". Culturtec 2000. II Jornades Europees sobre Patrimoni Cultural, Educació i Tecnologies a la Societat de la Informació. (En premsa). MUNILLA, G. (2001). "Noves tecnologies i patrimoni cultural: el projecte Òliba". XIX Conferència de l'ICOM. Barcelona. MUNILLA, G. (2001). "Patrimonio y Tecnologías de la Información y la Documentación". *La Talaia. L'Observatori científic de la Mediterrània*. (En premsa). GARCÍA, G.; MUNILLA, G. (2001). "Museo virtual y museo presencial. Tecnologías de la información y la comunicación y estudio de público". 3rd. International Congress on Science and Technology for the Safeguard of Cultural Heritage in the Mediterranean Basin. Madrid.

CASTELLS, M. (1997). *La era de la informació*. Madrid: Alianza Editorial.

CASTELLS, M.; DÍAZ DE ISLA, M.I. (2001). *Diffusion and uses of Internet in Catalonia and in Spain. A commented summary of available evidence, as of 2001* [En línia]. (Working Paper Series PICWP/1201). Disponible a: <http://www.uoc.edu/in3/dt/20012/index.html>^[uri26].

CIOLEK, T.M.; GOLTZ, I.M. (2001). *Information quality WWW virtual library. The Internet guide to construction of quality online resources*. Disponible en: <http://www.ciolek.com/WWWVL-InfoQuality.html>^[uri27].

CODINA, LL. (1996). *El llibre digital*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. CIC.

COLORADO CASTELLARY, A. (1997). *Hipercultura visual. El reto hipermedia en el arte y la educación*. Madrid: Editorial Complutense.

COMISSIÓ EUROPEA. (1999). *Exploring Europe's public sector information. New initiatives supported by the INFO2000 programme*. Luxemburg.

COMISSIÓ EUROPEA. (1998). *Memorandum of understanding on multimedia access to Europe's cultural heritage. Recommendations and guidelines*. Luxemburg.

COMISSIÓ EUROPEA. (1997). *Realising multimedia potential development projects supported by the INFO2000 programme*. Luxemburg.

CORNELLA, A. (2001). "Portal el último..." [En línia]. *Infonomia.com*. Disponible a: <http://www.infonomia.com/extranet/index.asp?idm=1&idrev=1&num=423>^[uri28].

DIVERSOS AUTORS. (2000). *Aureum Opus: cinc segles de llibres il·lustrats*. Barcelona: Museu Frederic Marès. (Quaderns del Museu Frederic Marès de Barcelona. Exposicions, núm. 5).

DIVERSOS AUTORS. (1997). *Colloque: patrimoine et multimédia: le rôle du conservateur*. París: Ed. La Documentation Française-École Nationale du Patrimoine.

DIVERSOS AUTORS. (2000). *Exposició Tresors de la Natura*. Barcelona: Museu de Zoologia de Barcelona. Ed. Ajuntament de Barcelona. ICUB.

DIVERSOS AUTORS. (2000). *M'escriràs una carta?* Girona: Ed. Museu d'Art de Girona.

DIVERSOS AUTORS. (2000). *Sempre Eivissa i Formentera*. Eivissa: Ed. "Sa Nostra" Obra Social i Cultural.

DOMÍNGUEZ, C.; ESTEPA, I.; CUENCA, J.M. (1999). *El museo. Un espacio para el aprendizaje*. Huelva: Ed. Universidad de Huelva.

EDWARDS, J. (2001). *The good, the bad and the useless: evaluating Internet resources* [En línia]. Londres: University College London. Disponible a: <http://www.ariadne.ac.uk/issue16/digital/>^[uri29].

GARCÍA, D. (2000). "Gestió del patrimoni i SIG: una relació indispensable?" Jornades d'Arqueologia i Tecnologies de la Informació i la Comunicació: Recerca, Docència i Difusió. Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC. Departament de Prehistòria, Història Antiga i Arqueologia de la UB. Barcelona.

GARCÍA, G.; MUNILLA, G. (2001). "Museo virtual y museo presencial. Tecnologías de la información y la comunicación y estudio de público". 3rd International Congress on Science and Technology for the Safeguard of Cultural Heritage in the Mediterranean Basin. Madrid.

GIRAL, A.; DIXON, J. (1996). "El museo virtual llega al campus: dos perspectivas del proyecto de licencia de acceso a las instituciones educativas a los museos (MESL)". *Boletín del Instituto*

Andaluz del Patrimonio Histórico. Núm. 15, pàg. 170-173.

GIRODAN, A.; SOUCHON, CHR.; CANTOR, M. (1997). *Evaluer pour innover. Musées, médias et écoles*. Niça: Ed. Z Editions.

GRACIA, F.; MUNILLA, G. (2001). *Hipertexto Multimedia Cultura Ibérica*. Menció especial del jurat a la innovació en la docència universitària Premi Möbius Barcelona 2000. Barcelona: Ed. Universitat de Barcelona. (TEAM UB, núm. 6).

GRACIA, F.; MUNILLA, G. (2000, juliol). "Patrimonio y docencia (I). Proyecto de conservación y difusión del poblado ibérico de La Moleta del Remei". *Revista de Arqueología*. Núm. 231.

GRACIA, F.; MUNILLA, G.; GARCÍA, D. (2000). "Patrimonio y docencia. Hipertexto Multimedia Cultura Ibérica". *Revista de Arqueología*. Núm. 232, pàg. 6-13.

HEIN, G.E. (1998). *Learning in the museum*. Nova York: Ed. Routledge.

HEINECKE, A.M. (1995). *Evaluation of hypermedia systems in museums. A multimedia computing and museums*. Selecció de documents del Third International Conference on Hypermedia and Interactivity in Museums [ICHIM 95]. San Diego (Califòrnia).

HENDERSON, J.R. (2001). *ICYouSee: T is for thinking* [En línia]. Ithaca College Library. Disponible a: <<http://www.ithaca.edu/library/Training/hott.html>^[uri30]>.

HOOPER-GREENHILL, E. (ed.). (1995). *Museum, media, message*. Londres / Nova York: Ed. Routledge.

HOOPER-GREENHILL, E. (ed.). (1998). *Los museos y sus visitantes*. Gijón: Ed. Trea, SL.

HOOPER-GREENHILL, E. (ed.). (1996). *The educational role of the museum*. Londres.

JACOBSON, T.; COHEN, L. (2001). *Evaluating Internet resources* [En línia]. University at Albany Libraries. Disponible a: <<http://library.albany.edu/internet/evaluate.html>^[uri31]>.

KHORS, A.; MERIALDO, B. (1999). *Digital collections: museums and the information age*. Oxford: Ed. Butterwoeth-Heinemann.

KOESTER, S.E. (1993). "Interactive multimedia in American museums". *Archives & Museum Informatics*.

KOTLER, N.; KOTLER, PH. (2001). *Estrategias y marketing de museos*. Barcelona: Ed. Ariel, SA.

KROLL, B. (1998). "ZKM, arte y tecnología de los medios de comunicación". *Barcelona Metròpolis Mediterrània*. Núm. 43, pàg. 61-65.

LAFARGE, A. (ed.). (1998). "Sixth Annual New York Digital Salon" *Leonardo. Journal of the International Society for the Arts, Sciences and Technology*. 31.5.

LANDOW, G.P. (1996). *Teoría del hipertexto*. Barcelona: Paidós.

LÉVI, P. (1999). *La cibercultura, el segon diluvi*. Barcelona: Ediuoc.

LÉVI, P. (1998). *¿Qué es lo virtual?* Barcelona: Paidós.

MARTI, P. (2001). "Design for art and leisure". A: *Cultural Heritage and Technologies in the Thrid Millennium*. International Cultural Heritage Informatics Meeting. Vol. I. Documentació completa. Pàg. 387-397.

MUNILLA, G. (2000, novembre). "Això no matarà allò. De la carta a l'e-mail". Conferència al Museu d'Art de Girona / Fontana d'Or, amb motiu de l'exposició "M'escriràs una carta?".

MUNILLA, G. (2000, abril). "Difusió, patrimoni i museus". Jornades d'Arqueologia i Tecnologies de la Informació i la Comunicació: Recerca, Docència i Difusió. Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC. Departament de Prehistòria, Història Antiga i Arqueologia de la UB. Barcelona.

MUNILLA, G. (2001). "Evaluación de la efectividad de las nuevas tecnologías en la difusión y documentación del patrimonio cultural: proyecto Òliba". Culturtec 2000. II Jornades Europees sobre Patrimoni Cultural, Educació i Tecnologies a la Societat de la Informació. (En premsa).

MUNILLA, G. (2000, maig). "Història on-line. Els museus d'història a la Xarxa". *L'Avenç*. Núm. 247, pàg. 60-63.

MUNILLA, G. (2000, gener). "Humanitats i societat de la informació". Jornades sobre les Humanitats al Tercer Mil·lenni. Universitat Internacional de Catalunya (UIC). Barcelona.

MUNILLA, G. (2000, maig). "Humanitats, gestió cultural i patrimoni". Taula Rodona amb Eduard Delgado (Fundació Interarts), Lluís Monreal (Fundació "La Caixa"), director de la Fundació Caixa de Catalunya, i Glòria Munilla (UOC). Màster internacional en Gestió cultural. Universitat Ramon Llull. Bara.

MUNILLA, G. (1999). "La Moleta del Remei (Alcanar, Tarragone, Espagne): un project de difusion de la Culture Ibèrique dans son contexte territorial". 2nd International Congress on Science and Tecnology for the Safeguard of Cultural Heritage in the Mediterranean Basin. París.

MUNILLA, G. i altres. (1998). "Multimedia Moleta del Remei. La cultura ibèrica en el Montsià". XXVI Computer Applications in Archaeology. Barcelona.

MUNILLA, G. (2000, maig). "Noves tecnologies a Internet per a la difusió del patrimoni". Jornades d'Arqueologia i Tecnologies de la Informació i la Comunicació: Recerca, Docència i Difusió. TECNOART. Barcelona.

MUNILLA, G. (2001). "Noves tecnologies i patrimoni cultural: el projecte Òliba". XIX Conferència de l'ICOM. Barcelona.

MUNILLA, G. (2001). "Patrimonio y tecnologías de la información y la documentación". *La Talaia. L'Observatori Científic de la Mediterrànea*. (En premsa).

MUNILLA, G. (1999, octubre). "Tecnologies de la informació i ensenyament de la història de l'art". Taula rodona *Tecnologies de la informació i humanitats*. Facultat d'Humanitats de la UPF. Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC.

MUNILLA, G. (2000, agost). "Tecnologies de la informació i la comunicació, museus i patrimoni". Conferència del curs sobre societat virtual de la Universitat Catalana d'Estiu de Prada.

MUNILLA, G. i altres. (1998, juliol). "Tutorial inteligente. La cultura ibérica". Congrés Internacional sobre History and Computing. Toledo.

NIELSEN, J. (2000). *Usabilidad. Diseño de sitios web*. Madrid: Prentice Hall.

OHIO STATE UNIVERSITY. (2001). *Evaluation of Web Sites* [En línia]. Disponible a: <http://gateway.lib.ohio-state.edu/tutor/les1/index.html>^[url32].

PÉREZ SANTOS, E. (1998). *La evaluación psicológica en los museos y exposiciones: fundamentación teórica y utilidad de los estudios de visitantes*. Tesi doctoral. Departament de Personalitat, Evaluació i Psicologia Clínica. Facultat de Psicologia. Universitat Complutense de Madrid.

PRATT, A.C. (1998). "Territorios culturales en la era virtual". *KARIS*. Núm. 7, pàg. 11-15.

PRING, R. WW. (1999). *Tipografía. 300 diseños tipográficos para sitios web*. Barcelona: Ed. Gustavo Gili, SA.

ROSENFELD, L.; MORVILLE, P. (1998). *Information architecture for the World Wide Web*. Cambridge: O'Reilly & Associates.

SMITH, A. (2001). *Evaluation of information sources* [En línia]. Disponible a: <http://www.vuw.ac.nz/~agsmith/evaln/evaln.htm>^[url33].

SOCIAL SCIENCE INFORMATION GATEWAY. (2001). *Evaluating Internet resources for SOSIG* [En línia]. Disponible a: <http://sosig.esrc.bris.ac.uk/desire/ecrit.html>^[url34].

SOLANILLA DEMESTRE, L. (2001). *Les TIC als webs dels museus d'història i arqueologia*. Treball de final de carrera. Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC.

SOLANILLA DEMESTRE, L. (2002). "Què volem dir quan parlem d'interactivitat? El cas dels webs dels museus d'història i arqueologia" [En línia]. *Digit-Hvm*. Núm. 4. Disponible a: <http://www.uoc.es/humfil/articulos/cat/solanilla0302/solanilla0302.html>^[url35].

TILLMAN, H.N. (2001). *Evaluating quality on the Net* [En línia]. Massachusetts: Babson College. Disponible a: <http://www.hopetillman.com/findqual.html>^[url36].

UNIVERSITAT DE LOUGHBOROUGH. (2001). *Finding quality sources on the WWW* [En línia]. Disponible a: http://www.lboro.ac.uk/library/subj/finding_quality.html^[url37].

UNIVERSITAT DE YALE. (2001). *Web style guide* [En línia]. Disponible a: <http://info.med.yale.edu/caim/manual>^[url38].

VALDÉS SAGÜÉS, M.C. (1999). *La difusión cultural en el museo: servicios destinados al gran público*. Gijón: Ed. Trea, SL.

VICENTE I GUITART, C. (2000). "Els museus locals en xarxa: un instrument de treball". *L'Avenç*. Núm. 247, pàg. 57-59.

WORLD WIDE WEB CONSORTIUM. (1999). *Pautas de accesibilidad del contenido en la Web. 1.0* [En línia]. Disponible a: <http://usuarios.discapnet.es/disweb2000/PautaWAI/WCAG10.htm>^[url39].

1.5. Anexos

1.5.1. Models d'enquestes

"SEMPRE EIVISSA I FORMENTERA"

- *Avaluació dels continguts de l'exposició a la pàgina web*

Aquesta pàgina web és un complement de l'exposició "Sempre Eivissa i Formentera", que podeu visitar a Eivissa des del dia 2 de desembre de 1999 fins al 3 de gener de 2000. El web forma part d'un projecte de recerca que es desenvolupa actualment als Estudis d'Humanitats i Filologia de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), conjuntament amb museus i institucions de Catalunya i les Illes Balears, sobre patrimoni, museus i recursos de les tecnologies digitals. Si teniu temps i bona disposició, us agraïrem que respongueu aquest qüestionari avaluador sobre l'exposició i el web.

Moltes gràcies per la vostra col·laboració!

Algunes dades personals:

- Lloc de procedència:

- Eivissa?

- Altres?

- Lloc de residència:

- Eivissa?

- Altres?

- Des de fa anys.

- Activitat professional:

- Edat:

- Sexe:

- *Avaluació de la pàgina web*

a. Coneixement de la pàgina

1. Com vas saber que existia la pàgina web?

- A l'exposició.

- Mitjançant la difusió pública als mitjans de comunicació.

- Mitjançant un cercador.

- Altres.

2. Creieu que la pàgina web s'hauria de mantenir un cop finalitzada l'exposició? Sí? No?
Per què?

3. Creieu que la pàgina web s'hauria d'actualitzar un cop finalitzada l'exposició, per a mantenir un fòrum sobre la imatge d'Eivissa i Formentera?

b. Estructura formal de la pàgina

4. Quina és la vostra opinió sobre el disseny gràfic de la pàgina web?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

5. Creieu que el disseny de portada és atractiu i que estimula l'accés a la pàgina?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

6. Creieu que el disseny de les pàgines és atractiu i entenedor?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

7. Creieu que les eines de navegació són suficients i que faciliten l'accés als continguts de la pàgina?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

8. Creieu que el disseny d'aquestes eines és entenedor i que en facilita l'ús?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

9. Creieu que el sistema d'enllaços està ben definit i que serveix per a orientar els recorreguts per la pàgina?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

10. Creieu que la pantalla Menú informa correctament dels continguts de la pàgina web?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

11. Creieu que la relació entre informació gràfica i text és correcta?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

12. Com valoreu la presència de la realitat virtual des del punt de vista estètic i de disseny?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

c. Estructura dels continguts de la pàgina

13. Creieu que la presentació de la informació està ben estructurada?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

14. Creieu que la informació que inclou la pàgina web reflecteix fidelment els continguts de l'exposició?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

15. Creieu que la informació que inclou la pàgina web serveix de complement de l'exposició?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

16. Com valoreu la presència de la realitat virtual des del punt de vista didàctic?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

17. Heu visitat l'exposició presencial?

- *Altres comentaris i/o suggeriments que hi vulgueu afegir:*

"AUREUM OPUS: CINC SEGLES DE LLIBRES IL·LUSTRATS"

- *Avaluació dels continguts de l'exposició a la pàgina web*

Aquesta pàgina web és un complement de l'exposició "Aureum Opus: cinc segles de llibres il·lustrats", que podeu visitar a Barcelona des del dia 12 d'abril fins al setembre de 2000 a la seu del Museu Frederic Marès de Barcelona. El web forma part d'un projecte de recerca que es desenvolupa actualment als Estudis d'Humanitats i Filologia de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), conjuntament amb museus i institucions de Catalunya i les Illes Balears, sobre patrimoni, museus i recursos de les tecnologies digitals. Si teniu temps i bona disposició, us agrairem que respongueu aquest qüestionari avaluador sobre l'exposició i el web.

Moltes gràcies per la vostra col·laboració!

Algunes dades personals:

- Lloc de procedència:
 - Barcelona
 - Àrea metropolitana
 - Catalunya
 - Espanya
 - Altres
- Lloc de residència:
 - Barcelona
 - Àrea metropolitana
 - Catalunya
 - Espanya
 - Altres
- Des de fa anys.
- Activitat professional:
 - Estudiant
 - Bibliòfil
 - Historiador
 - Professor
 - Altres
- Edat:
- Sexe:
- Heu visitat l'exposició presencial?
 - Sí
 - No

- *Avaluació de la pàgina web*

a. Coneixement de la pàgina

1. Com vau saber que existia la pàgina web?

- A l'exposició.
- Mitjançant la difusió pública als mitjans de comunicació.
- Mitjançant un cercador.
- Altres.

2. Creieu que la pàgina web s'hauria de mantenir un cop finalitzada l'exposició? Sí? No?
Per què?

b. Estructura formal de la pàgina

3. Quina és la vostra opinió sobre el disseny gràfic de la pàgina web?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

4. Creieu que el disseny de portada és atractiu i que estimula l'accés a la pàgina?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

5. Creieu que el disseny de les pàgines és atractiu i entenedor?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

6. Creieu que les eines de navegació són suficients i que faciliten l'accés als continguts de la pàgina?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

7. Creieu que el disseny d'aquestes eines és entenedor i que en facilita l'ús?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

8. Creieu que el sistema d'enllaços està ben definit i que serveix per a orientar els recorreguts per la pàgina?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

9. Creieu que la pantalla Menú informa correctament dels continguts de la pàgina web?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

10. Creieu que la relació entre informació gràfica i text és correcta?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

11. Com valoreu la presència de la realitat virtual (Taller virtual) des del punt de vista estètic i de disseny?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

c. Estructura dels continguts de la pàgina

12. Creieu que la presentació de la informació està ben estructurada?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

13. Creieu que la informació que inclou la pàgina web reflecteix fidelment els continguts de l'exposició?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

14. Creieu que la informació que inclou la pàgina web serveix de complement de l'exposició?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

15. Com valoreu la presència de la realitat virtual (Taller virtual) des del punt de vista didàctic?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

16. Considereu profitosa i didàctica l'opció d'enllaços a Internet?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

• *Altres comentaris i/o suggeriments que hi vulgueu afegir:*

"M'ESCRIURÀS UNA CARTA?"

• *Avaluació dels continguts de l'exposició a la pàgina web*

Aquesta pàgina web és un complement de l'exposició "M'escriràs una carta?", que podeu visitar a Girona des del mes de maig fins a l'octubre de 2000 a la seu del Museu d'Art de Girona. El web forma part d'un projecte de recerca que es desenvolupa actualment als Estudis d'Humanitats i Filologia de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), conjuntament amb museus i institucions de Catalunya i les Illes Balears, sobre patrimoni, museus i recursos de les tecnologies digitals. Si teniu temps i bona disposició, us agraïem que respongueu aquest qüestionari avaluador sobre l'exposició i el web.

Moltes gràcies per la vostra col·laboració!

Algunes dades personals:

- Lloc de procedència:

- Girona
- Comarques gironines
- Barcelona
- Àrea metropolitana
- Catalunya
- Espanya
- Altres

- Lloc de residència:

- Girona
- Comarques gironines
- Barcelona
- Àrea metropolitana
- Catalunya
- Espanya
- Altres

- Des de fa anys.

- Activitat professional:

- Estudiant
- Bibliòfil
- Escriptor
- Historiador

- Professor
- Altres
- Edat:
- Sexe:
- Heu visitat l'exposició presencial?
 - Sí
 - No

- *Avaluació de la pàgina web*

a. Coneixement de la pàgina

1. Com vau saber que existia la pàgina web?

- A l'exposició.
- Mitjançant la difusió pública als mitjans de comunicació.
- Mitjançant un cercador.
- Altres.

2. Creieu que la pàgina web s'hauria de mantenir un cop finalitzada l'exposició? Sí? No?
Per què?

b. Estructura formal de la pàgina

3. Quina és la vostra opinió sobre el disseny gràfic de la pàgina web?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

4. Creieu que el disseny de portada és atractiu i que estimula l'accés a la pàgina?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

5. Creieu que el disseny de les pàgines és atractiu i entenedor?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

6. Creieu que les eines de navegació són suficients i que faciliten l'accés als continguts de la pàgina?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

7. Creieu que el disseny d'aquestes eines és entenedor i que en facilita l'ús?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

8. Creieu que el sistema d'enllaços està ben definit i que serveix per a orientar els recorreguts per la pàgina?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

9. Creieu que la pantalla Menú informa correctament dels continguts de la pàgina web?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

10. Creieu que la relació entre informació gràfica i text és correcta?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

11. Com valoreu la presència de la realitat virtual (Taller virtual) des del punt de vista estètic i de disseny?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

c. Estructura dels continguts de la pàgina

12. Creieu que la presentació de la informació està ben estructurada?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

13. Creieu que la informació continguda a la pàgina web reflecteix fidelment els continguts de l'exposició?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

14. Creieu que la informació continguda a la pàgina web serveix de complement de l'exposició?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

15. Com valoreu la presència de la realitat virtual (Taller virtual) des del punt de vista didàctic?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

16. Considereu profitosa i didàctica l'opció d'enllaços a Internet?

- Valoració (de més a menys) 5, 4, 3, 2, 1.

• *Altres comentaris i/o suggeriments que hi vulgueu afegir:*

"TRESORS DE LA NATURA"

• *Enquesta sobre els continguts del web de l'exposició*

I. PERFIL DEL VISITANT

1. Sexe: Home _____ Dona _____

2. Edat: _____

3. Lloc de residència:

Barcelona ciutat

Barcelona àrea metropolitana

Catalunya

Estat espanyol

4. Estudis:

Primària

ESO

Batxillerat

Univ. ciències

Univ. altres

FP

5. Professió/ocupació:

Estudiant

Administratiu

Comercial

Obrer

Prof. liberals

Prof. ciències

Prof. salut

Prof. arts

Aturat

Jubilat

Mestressa de casa

II. CONEIXEMENT DE LA PÀGINA WEB

a. Coneixement de la pàgina web

6. Heu visitat l'exposició presencial?

7. Què és el que més us ha agradat? Per què?

8. Què és el que menys us ha agradat? Per què?

9. Què és el que més us ha sorprès? Per què?

10. Com vau saber que existia la pàgina web?

- A l'exposició?

- Mitjançant la difusió pública als mitjans de comunicació?

- Mitjançant un cercador?

- Altres?

11. En cas que no hagueu visitat l'exposició, teniu la intenció d'anar-hi després de visitar el web?

12. Creieu que la pàgina web s'hauria de mantenir un cop finalitzada l'exposició? Sí? No? Per què?

b. Estructura formal de la pàgina web

13. Valoreu de menys a més els següents aspectes formals de la pàgina web:

VALORACIÓ	1	2	3	4	5
<i>Disseny gràfic</i>					
Disseny de la portada					
Disseny de les pàgines					
Disseny de les eines de navegació					
Definició de la navegació i dels sistemes d'enllaços					
Informació de la pantalla Menú					
Disseny de la realitat virtual					

Aquí podeu afegir els comentaris que considereu adients per a fer aquesta valoració:

14. Què opineu de les eines de navegació? Són suficients? Faciliten l'accés als continguts de la pàgina? Altres.

15. Quin considereu que és l'ordre de prioritat dels següents elements d'una pàgina web: text, imatge, àudio, realitat virtual, altres recursos...

c. Estructura dels continguts de la pàgina web

16. Valoreu de menys a més els següents aspectes sobre els continguts de la pàgina web:

VALORACIÓ	1	2	3	4	5
<i>Presentació i estructura de la informació</i>					
El web reflecteix els continguts de l'exposició					
La realitat virtual ajuda a comprendre els continguts					
L'opció d'enllaços a Internet ajuda a comprendre els continguts					

Aquí podeu afegir els comentaris que considereu adients per a fer aquesta valoració:

17. Què creieu que aporta aquesta pàgina web a l'exposició?

1.5.2. Preguntes i respostes obertes per exposicions i àmbits temàtics

"SEMPRE EIVISSA I FORMENTERA"

- Coneixements de la pàgina

Creieu que la pàgina s'hauria de mantenir un cop finalitzada l'exposició presencial?

Sí:

- Perquè és una oportunitat de conèixer-la.
- Perquè dóna informació d'aquestes illes.
- És una documentació valuosa. Em sembla desitjable que museus i centres d'exposicions mantinguin les pàgines d'exposicions i projectes anteriors.
- Pot funcionar independentment com una pàgina més sobre informació generalitzada de les illes.
- Permet veure Eivissa des d'un punt de vista poc conegut, la cultura, i no des de la vessant turística.
- Supera el contingut de l'exposició.
- Font de documentació.

No ho puc jutjar:

- No puc jutjar aquesta qüestió perquè no he visitat l'exposició.

- *Estructura formal*

Comentaris

- No he pogut veure la realitat virtual.

- *Estructura dels continguts*

Comentaris

- No queda gaire clar quin era el tema de l'exposició, si Eivissa o Formentera, sobretot l'enfocament. M'ha faltat el títol del tema. M'he avorrit una mica a l'hora de navegar i no hi he llegit res de nou. La mida i el tipus de lletra feia difícil la lectura. No hi ha títols ressaltats.
- Hi ha massa lletra (text escrit) i molt petita en les explicacions de l'entorn natural. Caldria fer-hi un resum més curt.
- L'accés a la pàgina principal no és prou evident. Personalment m'agradaria algun altre tipus d'icona més clar.
- Es tracta d'un web estèticament molt bonic, que dóna informació interessant sobre la realitat que vol mostrar, i crec que aconsegueix el seu objectiu, és a dir, incitar a visitar l'illa i a visitar-la d'una altra manera.
- Enhorabona. És un model excel·lent de pàgina web per a una exposició.
- Com en la resta d'exposicions el principal problema és la gran quantitat de text i la longitud de les frases, cosa que el fa poc atractiu per al públic en general.
- M'ha agradat molt el disseny (els colors, per exemple) i tots els tractaments de les imatges.
- La mida dels caràcters hauria de ser de dimensions més grans per a facilitar la lectura de la pantalla.
- Caldria incloure-hi alguna cosa d'arqueologia.
- No hi ha activitats didàctiques específiques. Res adreçat a les escoles. Cos de lletra massa petit. Apartat "Descobridors": les imatges obertes en fer-hi clic en molts casos no

porten el peu de foto que doni referència de l'origen. Eines de navegació: hi falta explicació.

· La presentació hauria de ser més atractiva, més actual, més avantguardista. Els textos es veuen massa enganxats els uns als altres: sensació d'embull, com si no deixessin respirar, quan presenten llum, color, aire. Magnífic, de totes maneres.

"AUREUM OPUS"

- *Coneixements de la pàgina*

Creieu que la pàgina s'hauria de mantenir un cop finalitzada l'exposició presencial?

Sí:

- És un mitjà d'informació més a la Xarxa, com a complement d'informació per a algú que cerqui informació sobre el tema.
- Trobo que el contingut és prou interessant i que pot continuar essent-hi virtualment, mentre que les exposicions físiques tenen una limitació temporal. El contingut no és caduc, sinó que és atemporal i pot servir d'eina per a escoles diverses.
- Penso que pot ser interessant no tan sols com a complement de l'exposició presencial, sinó també per a facilitar l'accés a les persones interessades en la temàtica i que no la poden visitar. L'experiència, és clar, no seria la mateixa.
- Perquè té interès sempre. Ara bé, segons la meua opinió, s'haurien de canviar algunes coses.
- Perquè és molt interessant des del punt de vista cultural i pedagògic i fóra útil poder-la consultar.

No:

- Perquè ja hi deu haver un catàleg que es pugui consultar.
- Molt bona, però excessivament vinculada als continguts de l'exposició presencial. Tindria poc sentit sense altres explicacions addicionals.

- *Estructura formal*

Comentaris

- No he pogut accedir a la virtualitat.

- *Estructura dels continguts*

Comentaris

- El disseny és molt clar i correcte visualment. Trobo a faltar elements amb moviment. És possible que el disseny agradi a segments d'edats determinats, ja que té un aspecte rústic-tradicional. No sé l'efecte que farà a un jove, però penso que no li agradaria.
- És interessant que les TIC s'incorporin a les Humanitats i que aquestes en treguin força profit pel que fa a la difusió del patrimoni. Està molt bé veure exposicions per mitjà d'Internet.
- És especialment important el caràcter exhaustiu de la documentació gràfica.
- En general, l'exposició em sembla interessant, tot i que la veig una mica enfocada al públic en general. Els textos són massa llargs i de vegades lleugerament complexos, i cal

afegir-hi la molèstia d'haver de llegir directament a l'ordinador; tot plegat resta atractiu a l'exposició.

- Els aspectes gràfics i estètics són, segons el meu parer, millorables.
- Es tracta d'una pàgina amb molta informació visual i escrita, per la qual un es passeja d'una manera agradable.
- Els textos m'han semblat molt breus.
- Molt lenta de carregar, la realitat virtual. Triga set minuts i, després, el resultat defrauda.
- La lletra és excessivament petita. El taller virtual és "mini" i no hi he trobat la gràcia. Baixar el QuickTime és un problema per a l'usuari. Cal molta estona per a baixar el programa i set segons de taller. La resta, excel·lent.

"M'ESCRIURÀS UNA CARTA?"

- *Coneixements de la pàgina*

Creieu que la pàgina s'hauria de mantenir un cop finalitzada l'exposició presencial?

Sí:

- Dóna informació sobre un tema que es pot aplicar a curt termini amb l'ús de les noves eines de comunicació i sobre la història d'aquest mitjà.
- Perquè ajuda a la difusió de la informació i s'hi pot tenir accés encara que no ho hagin pogut veure en el seu moment.
- Perquè és molt interessant, des del punt de vista històric i pedagògic; està molt ben muntada, és ràpida... té un munt d'avantatges.
- Perquè el tema és molt interessant i perquè, a més, conté als apartats importants informació cultural i de consulta per a diverses activitats.
- Pot ser interessant no tan sols com a complement, sinó sobretot per a facilitar l'accés a les persones interessades en la temàtica i que per diferents raons no poden visitar l'exposició presencial.
- Amb certes modificacions que no la facin dependre de l'exposició presencial.
- Perquè el contingut és atemporal.
- Perquè sempre aporten coneixements. Per a fer-la servir com a font de recerca.

No:

- Penso que la informació que hi ha al web és molt interessant, però que va molt lligada a l'exposició gràfica. Potser podria sobreviure un temps independentment, però no pas de manera permanent.

- *Estructura formal*

Comentaris

- Els continguts haurien d'estar assenyalats de manera més didàctica. A moltes pàgines els textos se sobreposen, i són de lectura impossible. No sé què he de fer per a esperar una estona adequada a fi de baixar el Taller virtual en pocs segons: és atractiu, però no pràctic.
- No he pogut consultar la virtualitat.

- *Estructura dels continguts*

Comentaris

- Trobo que es tracta d'un web molt bonic estèticament. És dinàmic i té elements força atractius per a tots els públics, sobretot els més avesats a la navegació. Fa venir ganes de visitar l'exposició i és un bon element de reflexió sobre l'escriptura.
- La realitat virtual és extremadament lenta de carregar i esperes molt més després de 15 minuts d'espera de descàrrega.
- He tingut problemes a l'hora d'instal·lar el QuickTime. L'exposició m'ha agradat molt i crec que el web s'hauria de mantenir: és molt interessant disposar de documentació sobre l'evolució de l'escriptura i la comunicació.
- Continguts excel·lents. Presentació massa seriosa, poc atractiva, hi manca llum. Disseny poc arriscat. Molesta el fet que en seleccionar un apartat es mogui, mareja.
- Em sembla un exemple modèlic de pàgina web per a complementar una exposició. La informació és abundant, però a la vegada es dosifica correctament i la consulta és efectiva. Un 10! Us felicito per la vostra feina.
- Les cartes han passat a un segon pla. Això fa que el tema sigui poc atractiu per al públic. És necessari invertir alguns esforços per a motivar la gent a visitar-la. Tècnicament està bé, hi falta el detall de la motivació. Textos molt llargs.
- No he acabat d'entendre la funció i l'objectiu de l'espai virtual.
- Moltes imatges no tenen a veure amb el text.

"TRESORS DE LA NATURA"

- *Coneixements de la pàgina*

Creieu que la pàgina s'hauria de mantenir un cop finalitzada l'exposició presencial?

Sí:

- Perquè és una oportunitat de conèixer-la.
- Penso que la pàgina s'ha de modificar si es vol mantenir sense el referent de l'exposició. Origina una certa frustració llegir alguna cosa que t'interessa, voler-ne veure més aspectes i que et diguin que hi has arribat tard, que l'exposició ja no existeix.
- Perquè crec que pot resultar un element de consulta per a alguns estudiants i per l'interès que pot generar vers el coneixement de la natura.
- Considero que sí, que és valuós mantenir-la com a eina de documentació.
- Perquè actualitzada si cal, pot ser sempre interessant, perquè és atemporal (el contingut no està relacionat amb un esdeveniment d'un temps concret).
- Perquè no tan sols ens ofereix informació de l'exposició, sinó també d'aspectes dels animals.
- Font de documentació.
- És una oportunitat per a la gent que no pot veure l'exposició.

No:

- Massa referències directes a l'exposició presencial, en grau de dependència.

- *Estructura formal*

Comentaris

- El disseny és correcte. La lletra és de difícil lectura, les imatges d'estil massa diferents, informació massa barrejada, impressió poc estètica globalment. Al mateix nivell hi ha aspectes informatius d'importància diferent. Taller virtual lent, poca informació nova.
- Les fotografies no funcionen, no veus l'exposició, t'informa però no t'imagines com és en realitat. Costa trobar la pàgina inicial un cop ja has començat.
- En general la pàgina resulta bastant atractiva visualment. El concepte de tresor queda patent en el tractament de les imatges, per la qual cosa penso que motiva a seguir la pàgina. Les eines de navegació són suficients. Hi ha molt de contingut, ben organitzat.
- El disseny es pot millorar, però el concepte és molt útil i efectiu. En conjunt, em sembla un molt bon treball.
- He tingut problemes amb el programari del Taller virtual (fet des d'un Mac, pot estar aquí el problema?). Trobo a faltar una línia estètica determinada, cosa que fa que el disseny de les pàgines no m'acabi de satisfer.
- Les eines de navegació estan bé, són suficients i faciliten l'accés als continguts.
- S'hi haurien d'haver inclòs pintures del pintor, en comptes de posar-hi tan sols el seu retrat, per a poder veure millor la seva relació amb la natura.
- Presentació una mica lenta.
- Molt ben dissenyada. És atractiva i fàcil pel que fa a la navegació. A més, tot i ser tan abusiva d'objectes està molt ben organitzada. Les eines de navegació són originals i són suficients per a una navegació clara i fàcil.

- *Estructura dels continguts*

Comentaris

- Aquest web facilita treballar a les aules amb la informació que s'ha donat a l'exposició. Ofereix la possibilitat de retenir i sintetitzar la gran quantitat d'informació obtinguda amb la visita presencial.
- El taller m'ha agradat molt i, encara més, m'ha enganxat a fer-lo tot, cosa que valoro molt positivament.
- No puc accedir a la realitat virtual i no la puc valorar. El principal problema de la pàgina és la gran quantitat de termes científics que maneja. Aquest web aporta a l'exposició el fet de motivar a visitar-la.
- El web permet aprendre continguts nous en qualsevol moment i complementa l'exposició.
- És un complement de l'exposició, per si es vol aconseguir un millor aprofitament pel que fa als continguts, i s'hi pot accedir fàcilment.
- Modernitat i informació complementària.
- Aporta a l'exposició presencial el fet de poder accedir als diferents àmbits en poc temps i d'aturar-se en els que desperten més interès.

Llista d'URL:

[url1]:<http://oliba.uoc.es/eivifor/>

[url2]:<http://oliba.uoc.es/aureum/>

[url3]:<http://oliba.uoc.es/carta/>
[url4]:<http://oliba.uoc.es/natura/index2.html>
[url5]:<http://sosig.esrc.bris.ac.uk/desire/ecrit.html>
[url6]:<http://info.med.yale.edu/caim/manual>
[url7]:<http://www.uoc.edu/humfil/>
[url8]: <http://www.mediahouse.com/statisticsserver/>
[url9]:<http://oliba.uoc.es/eivifor/>
[url10]:<http://oliba.uoc.es/eivifor/>
[url11]:<http://oliba.uoc.es/aureum/>
[url12]:<http://oliba.uoc.es/aureum/>
[url13]:<http://oliba.uoc.es/carta/>
[url14]:<http://oliba.uoc.es/carta/>
[url15]:<http://oliba.uoc.es/natura/index2.html>
[url16]:<http://oliba.uoc.es/natura/index2.html>
[url17]:<http://www.ariadne.ac.uk/issue16/digital/>
[url18]:<http://sosig.esrc.bris.ac.uk/desire/ecrit.html>
[url19]:<http://gateway.lib.ohio-state.edu/tutor/les1/index.html>
[url20]:http://www.lboro.ac.uk/library/subj/finding_quality.html
[url21]:<http://www.ciolek.com/WWWVL-InfoQuality.html>
[url22]:<http://library.albany.edu/internet/evaluate.html>
[url23]:<http://usuarios.discapnet.es/disweb2000/PautaWAI/WCAG10.htm>
[url24]:<http://www.vuw.ac.nz/~agsmith/evaln/evaln.htm>
[url25]:<http://www.cultivate-int.org/issue2/virtual/>
[url26]:<http://www.uoc.edu/in3/dt/20012/index.html>
[url27]:<http://www.ciolek.com/WWWVL-InfoQuality.html>
[url28]:<http://www.infonomia.com/extranet/index.asp?idm=1 &idrev=1 &num=423>
[url29]:<http://www.ariadne.ac.uk/issue16/digital/>
[url30]:<http://www.ithaca.edu/library/Training/hott.html>
[url31]:<http://library.albany.edu/internet/evaluate.html>
[url32]:<http://gateway.lib.ohio-state.edu/tutor/les1/index.html>
[url33]:<http://www.vuw.ac.nz/~agsmith/evaln/evaln.htm>
[url34]:<http://sosig.esrc.bris.ac.uk/desire/ecrit.html>
[url35]:<http://www.uoc.es/humfil/articles/cat/solanilla0302/solanilla0302.html>
[url36]:<http://www.hopetillman.com/findqual.html>
[url37]:http://www.lboro.ac.uk/library/subj/finding_quality.html
[url38]:<http://info.med.yale.edu/caim/manual>
[url39]:<http://usuarios.discapnet.es/disweb2000/PautaWAI/WCAG10.htm>

Data de publicació: gener de 2003